

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Celt 2340.9.35

HARVARD COLLEGE
LIBRARY

THE GIFT OF
FRED NORRIS ROBINSON

Class of 1891

OF CAMBRIDGE

ἵδμετα

σεῖν υἱ ἡμετέρος

να καίτῃνα.

[illegible]

Leatanač a 224 ven leabap 23N13, ran aḡavam Ríoḡóa. Seán na Ráitíneac péin vo ceap, aḡur vo rcuib. Seóbtar an támhán ar leatanač a 73 ven leabap ro. Bí ceav aḡamm ó Comaltur an aḡavaim, éun veib an leatanaiz tuar vo
 fe 0.

ԾԱՆՏԱ
 ՏԵՃԻՆ ՍԻ ՄԱՐՇԱԾՈՒ
 ՈՒ ՔԱՆԴՈՒՆԵԱԾ.

Ար ո-ս յժժժժժժ
 ճՅսր
 Ար ո-ս ՅՅսր և ո-Եճճ
 ԾՕ
 ԾԱԾՅ Օ ԾՈՆՈՇԱԾ,
 .և. ԾՕՐՈՒ.

Ար ո-ս Եսր ճմաԾ
 ԾՕ
 ԾՈՆՈՐԱԾ ՈՒ ՅՃԵՍԻԼՅԵ,
 1 մԾաԼԵ ՃԵՒ ԸԻԱԾ.

1907.

elt-2340.4.35

✓

PRINTED BY
SEALY, BRYERS AND WALKER,
MIDDLE ABBEY STREET,
DUBLIN.

Don Aḱair

Máртan Ó Mupḱaḱa,

Uaḱṭarán

Cpaoḱ Phapóirṭe an Chinn Thuaiḱ

i ḡCopaḱḡ,

Ṭe Chonnpaḱ na ḡaeḱilḡe,

aḡur ḡaeḱeal ḡan ḱáim,

Ṭo ḱoirḱium an cnuapaḱ ro ḱáḱḱáḱnaḱ ṱuine ṱe
rḱa pṅaraiḱ ba ḱaoiḱṅaḱla ba ḡaolḱḱar ṱó, .i. Seán
na Ráíḱíneaḱ.

Ní ḱḱolaim ṱuit aḱṭ ruḱ ir leaṭ—

Oiḡpṅeaḱṭ ḱṅarṭ ó ḱḱḱḱḱḱ ;

Ṭeineaḱ pḱḱḱḱḱḱ pṅarṭa ar áir

Ṭo Chlannaḱḱ áḱḱa Míleaḱ.

remhráčoh.

Ní tógta ar ðuine an t-ana-ðion a ðeít aige ar an mball 1 n-a ruḡaḡ é. Ní hionntaoiḡ an té ná ranann an cion roim aige. Ar an aḡḡar-ran tá ré oe ḡánaíḡeaḡt ionnam-ra aḡur a mḡear ḡo maiḡpro ḡaeḡil na ḡaeḡilḡe ḡam féin 1 n-a ḡruil ráiḡte aḡam ra leaḡar ro 1 leiḡ an ḡuill ḡig 1 n-a ruḡaḡ ip n-ar tógta me féin. 1r móp ḡar meaḡón liom an ball roim.

Ḳo ḡeinear oúḡraḡt ḡun ḡaḡ níḡ a ḡí o-ḡuig-rionna o mḡinuḡaḡ, le rúil ḡo ḡróḡuḡaḡ ár raḡḡar o luḡt roḡluma na ḡaeḡilḡe. Ḳéir mo ḡiḡill ḡim ḡur ḡeir orm ruḡaí aḡur ip tall; aḡur o rḡleaḡnuisḡ uaim ruḡaí ḡur mḡian liom o ḡur ipḡeaḡ. Tá rúil aḡam ná beirar ró-ḡian orm 'n-a oḡaoḡ. “Ní ḡionn raoi ḡan loḡt.” 1r oḡḡa ḡo raiḡ loḡta pé leiḡ ar ḡheán na Ráiḡíneaḡ, aḡur ip oeimḡin naḡ ðuine ḡun loḡt an té atá aḡ cur a ḡánta 1 n-eaḡar.

Ḳaon-ḡnó o'ráḡar méiripeaḡt na roánta ro ḡan ḡráḡt air. Tá eóluḡ ar ruḡáil ḡeana féin ar ḡúrraíḡ méiripeaḡt na ḡaeḡilḡe, aḡur ní ḡraiḡim puimn pé leiḡ o b'féirip a ḡur leir rin a raḡḡar ḡheán na Ráiḡíneaḡ. 1r beaḡ ðuine anoir ḡo mbíonn oeapḡaḡ air um mḡeiripeaḡt oúḡḡuḡ na ḡaeḡilḡe.

ԾԱՆՏԱ
ՏԵՃԻՆ ՍԻ ՄԱՐՇԱԾՈՒ
ՈՒ ՔԱՆԴՈՒՆԵԱԸ.

Ար ո-ճ յժոմոթճՈՒ
ՃՏԱՐ
Ար ո-ճ ճԵԱՐ Ի ո-ԵՃՃԱՐ
ԾՈ
ՇԱԾՅ Օ ԾՈՆՈՇԱԾՈՒ,
.. ԴՐՈՒՈ.

Ար ո-ճ ՇԱՐ ԱՄԱԸ
ԾՈ
ՇՈՆՈՐԱԾՈՒ ՈՒ ճԱԵՍԻՅԵ,
Ի ՄԾԱՆԵ ԱՇԱ ՇԻԱՇ.

1907.

Leathanac.

Tá faraipe clirte gan uipearba óeag-máine,	92
Cúil atá gac lá dá leagad a3 raoraid,	93
Éadail sheanta do glacar óm éaraid éomfoguir,	94
Sin criochnaí ar rchibinn an átar doinnall,	95
A fadairt gluin ó breatain toir de ríol na leógan,	96
Spár le haerí do éráctar féin,	97
Mo plán-ra feara le hábdaet ir aitear,	99
Ir é Seón an bhuinneal nac mipe óib riad 'ná í,	101

Amháin Shíod, 7hl. :

Tá rcéalta i n-uaim 'r i n-airte agam,	103
Do éualad-ra cáile nac uaral le ráad,	106
Ir taritmar 'r ir tihim tá an fuiréann tug iomóur mór,	108
Tá gearán le teact ríor ag fear ghinn den éir,	111
Coir tuinne ir me ag riubal go lúthar riar,	113
Mairéan doibinn ar iogair an gleanna,	115

Amháin Cáinte :

níor éirde óon gearaid, éarainnng ón áir doctaid,	118
Ir tréit 'r ir lag le tamall mé óom élaoré,	120
A éleirg énearta, ir a átar féil gluin doir,	121
ríob má glacar i láim.	123
Sin feara óon váim cúir fáir ir aiteir le mian,	124
fé fón an rátaim do leagad an tioránac,	125
Ní dam náir an gearáin reo ar m'intinn-re,	126
Saige ghuaída rpreallac rpuacac,	134

Tagra,	137
--------	-----

Foclóir,	161
----------	-----

Áiréam Ainmneac,	197
------------------	-----

Láirchibíne agur malairt ráiteaduir,	213
--------------------------------------	-----

Leabair do rchib Seán na Ráiríneac,	223
-------------------------------------	-----

GEORRA-CHUNNTUS

AR BEATAÍO AGUS AR RÉ SAOĞAIL

SEÁIN NA RÁITĪNEAC.

1.—A SINSEARAĈT.

‘Do rugaó Seán Ó Murcháda na Ráitĭneac, i bparóirte Cappaig na bpeari i bġion-ġorac na Máirta i mbliadain a 1700. Tá uġoapár agur dearbhuġaó uaró péin agáinn i šaob na bliadna i n-a rugaó é. I leabari ran agaoam Ríogġda, i mbaile Áġa Cliaġ, ipeaó ġeibteari an dearbhuġaó ro. 23 E 14, a ġomarta. ‘Do b’ é Seán Ó Dálaig a rġiġb é, agur do ġappaiġ pé cuio de a leabari a rġiġb Seán na Ráitĭneac. Ari leatanaġ a naoi den leabari ro, i nġeipeaó Dúinn ġatáin, š’atġrġiġb an Dálaġ an ġiota ro a rean-leabari Seáin:—

“Agur¹ Seán Ó Murcháda ná Ráitĭneac i ġCappaig na bpeari, i mbarúntaġt Murchaigġe, i ġConnġae ġorġaigġe, do ġorġuig an leabari ro do rġiġbġaó, an ġeao lá de Dġecember, 1724; agur do ġuir šá ġeangal i ġCorġaig é, Sataġin Cáġca, 1726. Agur fa hé aoir an rġiġbneġra an tan roin .i. ré bliadna rġeao ġur an Máirta roin.”

Ní beag de ġeartur šúinn na rġoml šo ó n-a láim péin.

‘Do b’ionġnaó liom, ar peaó abġao, a ġruinne a bġ eolur ag an nDálaġ i šaob na bliadna i n-a rugaó Seán, iġ nár ġuġ šúinn uġoari leir. 1 “bġiġbeaġt na Muġan” šeir pé: “John Murphy (Seáġan

¹ Ní leantari do leirġuġaó Seáin anġro, aġt iġ rġeoiri é faġáil i nġeipeaó an leabari ro.

O'Murcúgao), born at Rátaoinneac, County of Cork, in March, 1700, was distinguished for the beauty and pathos of his elegiac compositions." Aet ó buail an leabhar tuar umam, tuigear an réalt go leir. Ar an sean-leabhar a scríob Seán féin ir ead fuaip an Dálae an t-eóluir. Ní fíor ca bfuil an sean-leabhar úo anoir.

Ruo eile aoeip an Dálae: "In the year 1726 he had transcribed, with his own hand, many native historical tracts of high value." As tagairt don tsean-leabhar tuar a bí annroin aip. Duain tsean-cuir ar uairliú na Mumhan ir ead Duain Catáin, agus oe péir an tearcuir tuar ó Seán féin, i mbliadain a 1726 oo scríobad é. San mbliadain úo go háipite ir ead cuir Seán críod ar an leabhar, agus b'é rin a tug ar an nDálae 1726 a maoríeam i leir cuio oe faotar a láime. San amipur bí an ceart aige ann.

Aet oo bí meapbóall ar an nDálae ar cuma eile. Oeip pé linn sup i n-ait dá ngairimtear "Rátaoinneac" i gConntae Corcaige oo rugad Seán. Níl don ait i gConntae Corcaige go dtugtar "Rátaoinneac" aip, aet ir íomóó ait ann go bfuil "Ráitín," aip. "Rátaoineac" nó "Ráitíneac" an seineamnac ar an bpocal "Ráitín," agus ir iongnó liom gan an Dálae dá luad roin, mar ní bfuiginn-re a éiríeamaint ná sup b'eól oo é. Oo b'é an tagra roin tuar, a bí as Seán i n-a leabhar féin a cuir an Dálae amuóa. Dá méio cion a bí aige ar scríobinnib Seán, níor b'aitnro ná níor b'eól oo an ceanntair i n-ar maip an file, agus i n-ar éait uphóir dá faogal. Nuair oo connaic pé Seán Ó Murcáda "na Rahaoineac" pan tsean-leabhar úo oo ceap gan amipur sup "Rahaoineac" oo b'ainm don baile fearainn i n-a rugad Seán. Ní mar rin oo bí aip. Níl inna poclairb "na Ráitíneac" aet póit leat-ainm, nó ainm na tpeirbe sup oi Seán.

Oe péir gac deallpaim ir i gCarnais na bfeair oo gad é, agus gan amipur ar doiman ir ann oo bíod

a comnuirde. Tá pinné an Longánaig againn cuise rin. As tagairt¹ don áit úr a veir, go raib Seán “i n-a comnuirde i mbéal an doimhir dar leat as Dappaig Móra Baile na gCloc.” Ní fuláirí nó bí eolur cruinn as an Longánaic ‘n-a taob, mar gac éinne bí ruar le linn a óise ba cuimhin leó Seán. Ruo eile, ir é Capraig na b’fear atá tíor as Seán mar ball comnuirde i n-gac don leabhar, seall leir, dar rcpib ré ó bliadain a 1724 go dtí bliadain a 1762. ‘N-a teannta roin, veir ré féin linn ran amhán do ceap le linn tinneap a láimhe² timceall bliadain a 1745, go raib “an banaltia ór fíolhuig” .i. a mátair, ‘n-a comnuirde i n-éin-tigear leir. Iré ir doicige gurab ann do rugaó é leir.

Da ve treib Mupcáda na Ráitineac do Seán. An Ráitín reo ó b’uapadair an ainm, tá ré ar an taob tuair de páiríste an Teampuill gíl i n-aice le Béal Áta Salainn. An Ráitín ir minici a tugtar air, aót Ráitín an Coilig (nó an Cuilg) an trean-ainm. Da curo b’fearann outcúir Mac Capraig Spáinneac é.

I nlopta na mDann³ i mBaile Áta Cliat tá uadac Seáin Uí Mupcáda éigin ón Ráitín reo, a fuair báp i mbliadain a 1727. Ir veallpáac gur veapbácair atair do Seán é ríú. Dá mb’é a atair é do beaó ainm Seáin luaithe i gcopp na huadacá. Níl ainmnighe ann aót Doimnall .i. mac don té vein an uadac, agus Eiblin, ingean dó. Do cúir an Seán Ó Mupcáda ro a veapbácair Éamonn mar pítmeóir⁴ ar a uadac go ceann trí mbliadain, agus n-a diair-ran a bean ir a mac Doimnall. Tá ainmneaca beiric finnécite agá bun .i. Daniell Murphy agus John Morphy. D’iao ríú gan amhur mac rir na huadacá agus Seán ro againn-na. Do b’féoir gur b’é an tÉamonn Ó Mupcáda ro atair an file aót níl veim-nugaó ar leitlig cuise rin.

¹ Féac rém-páó XLVII. ² Amhán a XVIII.

³ The Record Office. ⁴ Executor.

Ó páiríste Énoc an Úile i n-aice Imr Eognáin ip ead táinig muinntir Mupcáda go dtí Ráitín an Coilig. Deapbúigeann Seán an méirí rín uáinn ra éaoinead¹ a vein ré ar a bpiátaip gaoil, .i. Diarmait, a fuair báir i mbliadain a 1754. Tá baile fearmann annró ar a dtugtar Baile Uí Mupcáda, agus uata-ran a fuair ré an ainm. Bí Seán Ó Mupcáda ón áit reo "i dtuipib na gCarraic," agus níor b'iongnad liom dá mb'é ríú a fuair na cúig mairt ó mnaoi uairil de rna Seapaltaib, má'r incheirte áipeam na bliadna do-geibmíó i gcuid de rna Láimhribmíó, de cionn na gcúig rann² a véanaim dá cúigeap mac do marbad i gcat. Ip cóir a mear go raib ré ar fluagtib tigeapna Mupcraige i gcofad a 1641. Dá gcuiríoir Saedil le céile an uair úo do bead a malairt le hinnpint ar rtaip na héipeann ó foin.

Dá le rna Carraicis fearmann Énoc an Úile, agus ní fuláir nó ip ó úuine aca a fuair rinreap Seán reab ar an Ráitín. D'éir an cogaíó i gcoinmí Rí Liam, do cuiread lapiá Cloinne Carraicis le fuact ip le rán. Do ruaisead ar éipinn é réin agus do cuiread ceant ar a fearmannais dútcuir. Do ceannuig fear de muinntir Leabailin uimíóir de páiríste an Teampuill Sil, agus Ráitín an Coilig i n-éinfeact leir. Ó'pan muinntir Mupcáda ra Ráitín ám. Duine aca a bíóó 'n-a reactaire rtaic as an tigeapna talman; agus tá ré ráirde ná raib de cíor opta act dá cuirtíun i n-aíaró na bliadna.

Do bí átaip Seán ám, i n-a reactaire as an Spáinnead i gCarraicis na breap foime rín. Ip dóca supab ámlaíó a táinig eun comnuirde ann nuair a póir ré, ip sup annro do ruíaró Seán i mbliadain a 1700.

¹ ámpán a VII.² ámpán a XVI.

2.—A ÓIGE.

Táinig Seán ar an raogal oínead nuair bí Éire i
 n-eibear na daoire. Níl innpint pceíl ar ar fúiling
 muinntir boct na tíre seo o'éir don tSáirpéalac ip
 do rna "Seána Fiaróne" rlan o'fágaínt agá
 otalam oútcuir. Do barcaó ip do bñúgao pé coir
 i. Do rpolloao ar a céile i. Do rtrácaó a caom-
 coirp, agus do fágaó i puóct báir i. Aét i n-inneoin
 zac parála ip zac cneac-aríain oá nvearínad uiréi
 níor b'féirip an t-anam a baint airéi ar fáo. Do
 boctnuigeao ip do léir-cneacao an t-áobair oá
 laocraio oítre o'fan innti. O'feairleó an boctain-
 eact ip an cnuadcan o'fúiling iná i tréisean. O'fan
 aca trío an ngéarleanamain rpréiró den trean-
 iníneac. Do cuireaoar rúo ríol na oítre i gcoiró-
 tío na noaoime a bí ag éiríge ruar. Do b'eól oóib
 caoé an raogal a bí ann ra treann-neact, agus níor
 b'é a nvearínad san poin a cúir i n-uíail don
 muinntir a bí ag teact 'n-a noiaró.

Iriao na ríirde do máir ón linn go céile do b'feairi
 do coingíó an rpréiró seo ar laao, agus do neairuig
 uiréi noiaró ar noiaró. Ip oual ar mburdeacur oóib
 oá báir. Ní feicimíó i rtair na héiréann ag uiréir
 de roríóneoiríó beairla, luao ná tráct ar oáirí ó
 bñuaoarí ná ar dooagán ó Rataille, ar an ácair
 eógan ó Caoim ná ar Seán ó Saópa, ar áao ó
 Rovaig ná ar Apt Mac Cumairó. 'N-a éagm ip rin
 amtaó, ip beag oá meairde oim ná gur oóib ríúo
 ip oá leicéiríó do gabann a mólaó gur fan cumann
 don "mnaoi san céile" i gcoiróctío Saóal le linn
 an anró ba géiré oá nveagairó oútaig boct érairde
 ruar trío. Ní gáao tráct annro ar na oiréiríó
 cama claona do ceapao cun muinntir na héiréann
 do cúir pé coir ip cun a gcairdeacta a múcaó.

Iaríaróe cumao i nírreann maol ouó
 le ceapaoiró buicánuir éraoraig.

a tugann dothágán Ó Rátaille oísta. Bí Éire go cláir-las an uair úd; agus ar fion go raib na caora teó fuitighe pé'n luait as peiteamh ar éaoi cun laíad, o'fan an cáir ar an gcuma scéatona geall leir, ar fearó na pé do éait Séán abfup.

Ní ró-éruinn ir piorac dúinn cionnur a fuair Séán an tabairt ruar a bí air. Do bí ragaírt maic Saedlaic i n-a comnuiré i gCúil, i n-aice na háite i n-a mbíod Séán, agus baineann pé le dealltiamh go bfuair pé poimnt eoluir uair-rin. Do b'é ríú an t-áitair Concubair Mac Cairteáin. Deir Séán ra éaoinead¹ a éarp ród:

mo lomad 'r mo lom-ra an cionbairie béarac
do deirnead óam leabairi ir cabairi cun o'féacta,
do raodó óam aingead, leatán-éuo, gléigead,
's do éannuigead óán com háro le héinne!

ba mhinic 'n-a dúin me rúgac raon leir;
ir, ní hupur liom ríubal go Cúil in' éagmuir;
Ocón! le uobhón an réil rin:
i o'ceampoll uirce pé élocaib an réiltean.

Doimhigeann Séán go bfuigead cabairi ir congnamh ón áitair Concubair. Scoláire clirte i nSaedilg ir i lairín do b'ead an ragaírt ro, agus ní ar iarraib a bí a éuo Déarla áct com beag. 'N-a éannta-ran:

Do bí pé in' file com milir le héinne
inrna teangtaib do meadruig le céile.

Fuair pé báp i mbliadain a 1737.

Le linn óige Séán do bí comgarac ród ruine raiteamail eile, .i. Liam Mac Cairteáin an Dúna. File agus fear mór-foghluma do b'ead Liam. B'é b'fear cinn na dúitce rin i ngníomharthaib gairce, go háirte le linn a óige. Cait pé tamall i n-ajun-Rioz Séamur. Bí pé ar an mbóinn, ir i neacóruim ir i luimneac. Ó bliadain a 1705 go rí go bfuair báp i

1724, ipé bí mar ceann ar an nOámhcoil ran mbláir-náinn agus ar an oTeampoll Seal. Do bí caitíge na coile reo as Seán, agus ní fuláir nó o'foglaim pé a lán ó Liam a bí n-a máigirtir uirthi. Do bí Seán féin i n-a uachtarían uirthi i n-a díar-pan.

Innirtar ruaidéantuir eadtrairde i otaob Seáin ip Liam an Dúna, áct ó'r fuo é ná fuil o'ughoartár leá áct béal-aithir na nOaoine, ní fearr a n-athóúant annro. Áct dearbhuigro ríao dúinn go raib olú-choipeamh aca aráon ar a céile. Seo rann, am, a cuir Seán as triall ar Liam. Rann fuilc do b'eab é, mar bí Seán á leigean ar gur uair féin o'foglaim Liam an fíliúeáct. Ní mar rin do bí an cár eacorta, áct ar a malairt de cuma. Agus, fearr meabán-aoire do b'eab Liam rana rugaó Seán. Síde an rann :¹

A fuaire-fir ip uairle do ceartuigeann uiréact,
'S gurab uaim-re do fuairir go beaóaire an céiró,
níoí muiar liom uirt buaóéctant ar neart chíoc héil
cun gur buailir im éluair me lem fílaicín féin.

Terpeánaio na leabair a rchib Seán—nó an fuig-lac atá ar fagáil pé látair—go raib pé oite go maí ar an nGaebils, go raib eolur fóganta aise ar an mbéarla, agus caitíge éigin ar an laioin ar fon gur oóca ná deagair pé abfao innit. I n-inneóin na claon-olige nac maí gur éirig leir tabairt ruar oipeamhnaó o'fagáil. “A ganfior don olige ip fearr beit ann,” aoir an reanpocal. Ip iomóó fuo do veinead an uair úo a ganfior don olige. Níor b'féoir corc obann do cur leir an léigean oúctuir, ar fon gur tréailead go namdeamail é. Bí fagaírt maíte ar fagáil tál r'abfur. Do folátruígeatopan máigirtir ar cuma éigin, nó marar éirig roin leo do luigeadar féin ar teagarc na n-ós. Ní leogairde do “pápaire” coile a feólad i n-aon ball, áct mar rin féin, bí coileanna ann, ar fon gur minic ná bíod congnam búiró cun rchibe as na rcoláirib ná an oíon or a gcionn.

¹ Ó m. V. leatanaó 88. Ib. IX., 104.

O'Murcúgá), born at Rátaoinneac, County of Cork, in March, 1700, was distinguished for the beauty and pathos of his elegiac compositions." Aet ó buail an leabhar tuar umam, tuisgear an rceál go leir. Ar an sean-leabhar a scríob Seán féin ip ead fuaip an Dálae an t-eóluir. Ní fíor ca bfuil an sean-leabhar úto anoir.

Ruo eile adeip an Dálae: "In the year 1726 he had transcribed, with his own hand, many native historical tracts of high value." As tagairt don tsean-leabhar tuar a bí annpoin aip. Duain tsean-cuir ar uairlib na Muman ip ead Duain Catáin, agus oe péir an tearcuir tuar ó Seán féin, i mbliadain a 1726 do scríobad é. San mbliadain úto go háipite ip ead cuir Seán críod ar an leabhar, agus b'é rin a tug ar an nDálae 1726 a máordeam i leir cuio oe faotar a láime. San amipur bí an ceart aige ann.

Aet do bí meapbéal ar an nDálae ar cuma eile. Deip pé linn gur i n-áit dá ngairinteap "Rátaoinneac" i gConntae Corcaige do rugad Seán. Níl don áit i gConntae Corcaige go dtugtar "Rátaoinneac" aip, aet ip íomdó áit ann go bfuil "Ráitín," aip. "Rátaoineac" nó "Ráitíneac" an geimeamnac ar an bpocal "Ráitín," agus ip iongnó liom san an Dálae dá luad poin, map ní bfuiginn-re a éirídeamaint ná gur b'eól dó é. Do b'é an tagla poin tuar, a bí as Seán i n-a leabhar féin a cuir an Dálae amud. Dá méio cion a bí aige ar scríobinnib Seán, níor b'áitnro ná níor b'eól dó an ceanntair i n-ar máip an file, agus i n-ar cáit upmóip dá faogal. Nuair do connaic pé Seán Ó Murcáda "na Rahaoineac" ran tsean-leabhar úto do ceap san amipur gur "Rahaoineac" do b'ainm don baile fearainn i n-a rugad Seán. Ní map rin do bí aip. Níl impna poclairib "na Ráitíneac" aet pórt leap-ainm, nó ainm na tpeirbe gur oi Seán.

De péir gac deallpaim ip i gCarrig na b'fear do rugad é, agus san amipur ar domán ip ann do bíod

1724, ipé bí marí ceann ar an nDámhcoil ran mBláir-nainn agus ar an nTeampall Seal. Do bí taitíge na rcoile reo as Seán, agus ní fúláir nó o'foglaim pé a lán ó Liam a bí n-a máigirtir uirí. Do bí Seán féin i n-a uactaríán uirí i n-a díaró-ran.

Innirtar fuaidéantuir eactaríde i n-a Seán ip Liam an Dúna, aet ó'r iuró é ná fuil o'ugóaríar lea aet béal-aírtir na nDoine, ní fearr a n-aetóúant annro. Aet dearbhuigro ríao dúinn go raib olúct-óiróearí aca aríon ar a céile. Seo rann, am, a cúir Seán as ríall ar Liam. Rann fuil do b'eao é, marí bí Seán á leigean arí gur uaró féin o'foglaim Liam an fílióeact. Ní marí rin do bí an cár eatorí, aet ar a malairí de cuma. Agus, fearí meadóan-doire do b'eao Liam ríara rígaró Seán. Síde an rann :¹

A fuairí-rí ip uairle do ceartuigean uiréact,
'S guríab uairí-pe do fuairí go beaoaríde an céirí,
níorí mairí lom uirí buadéact arí neart céirí néill
cun gurí buairí im éluair me lem fíarí féin.

Terpeánarí na leabair a ríarí Seán—nó an rígarí-lac atá arí rígarí pé láríar—go raib pé oirte go marí arí an nGaeilí, go raib eolur rígarí aise arí an mBéarí, agus taitíge éirí arí an láríon arí fon gurí oóca ná deagairí pé abrarí innrí. I n-innéon na claon-olige ná marí gurí éirí leirí tabairí ríar oiréarí naet o'fígarí. “A ríaríorí don olige ip fearí beirí ann,” aetí an ríaríocal. Ip íomóo ríurí do deiréad an uairí úo a ríaríorí don olige. Níorí b'féirí corí obann do cúirí leirí an léigean dúctuirí, arí fon gurí ríealíeao go nainíeairí é. Bí rígarí ríarí arí rígarí éall rí abrarí. Do ríoláirígearí-ran máigirtí arí cuma éirí, nó marí éirí ríon leo do lúigearí féin arí ceagairí na n-ós. Ní leogairíde do “ríaríe” ríol a ríoláirí i n-aon bairí, aet marí riní féin, bí ríolíeanna ann, arí fon gurí mairí ná bíorí congairí búirí cun ríaríe as na ríoláirí ná an oíon orí a ríolíon.

¹ Ó m. V. leatánac 88. Ib. IX., 104.

Míor b'féiríu na míóte reo a déanamh gan congnamh na n-uairle. Da mó-beas an truím i léigean a bí, an uairi úo, ag uimhóu de nua-uairleib na tíne reo. Bí a málairt de cúnam oíta. Bíodan fós gan beít mó-focairi 'n-a neardairt. Áct o'fan poinnt de rna rean-uairleib, roirí gaeólaib ip Sean-ġallairb. B'éigin dá lán aca rúo atairnac béara (ip cheiríom 'n-a teannta) a táiraint cúda leir an aimprii. Áct do bíodan go léir oílir don trean-léigean. Bíodan i b'abair na gaeóilge, agus coimeádaíoir pcoileanna ar riubal. Oíta rúo ní mírte a áiríam anro Coitirig Baile na Speiríe, ġúlairg Enoc Ráta, Cairr-tairg Cairraig na b'fear agus muinntir leabailin ón oTeampoll ġeal.

Do tógaó Séain agus luét a com-aimprie pé rcáit na ġCairrtaó i ġCairraig na b'fear. Da dual dóib rúo an báir ar léigean ip beít tugairt do míótib a b'ionnaó o'fonn "luét ġuinn ip oán" do coctugaó. Ip pollur ar na hamránairb a óear Séain dóib go raib áro-cion aige oíta, ip naó luga ná roin an cion a bí aca rúo air. Go veimín do bí duine aca .i. Eirblín Níc Cáirraig, veirbírúir Dómnail, 'n-a cáirdear Cíóirt ag Séain. 'N-a teannta roin, ip don Spáinnead a bí Séain ag obair, agus ip uairb a bí a cúro talmán ar cíor aige.

Síóe an t'pát 'nar máirí Cormac Spáinnead. Fear ġnoirde láiríu agus laóe calma do b'eao é. Do bí pé oíte go maít ar éleairb lúit ip ar airm faobair. Ip íomóó rcéal o'innirtar ar a éiródaó ip ar a deag-ġníomairtairb ġairce. Da minic do tug congnamh do gaeólaib ip do cúir pcanhíat i nġallairb. An fair do máirí i gceannur do bí poinnt éigin tógbáil cinn i nġaeólaib na dúitce rin. Do b'féiríu leó pcoileanna léiginn ip pírlídeacta a coimeáó ar riubal, agus veallpúigean an rcéal ġur marí rin do táirleó. Seo amháin a cúir Diarmair Óg Ó Múrcáda ag t'riall ar Cormac a o'airraib capail air. Ip fearrí a

ἑμμερὶὸ πέ ἰ ν-ἡμῶν καὶ ἀν παρὰ οὐνε θί ἰ
 ἑκομμᾶς 'ἡδ' ἀγῆραὸ ὅδ' ἑαδὺρ ἡμῶν-πε :

μο ἐνὺ ἐμοῦ-πε μὲρ-μαῖς το β'ῆελε ἡεᾶτ,¹
 'S ἰρ οὐδᾶ ἐνν ἄ ἐρμῶν-μαῖς ἑο παὼν ταμ ἑαμ;
 ὅδ' ἐνν ὅν ἰ ἑαῖς-ἑδ' ἡ ἐμῶν-μαῖς ἑατ,
 ἑαν ἑμῶν-μαῖς ὅν ἐνν ἀοῖς-ἑδ' ἡ ἐμῶν ἑατ.
 ἰ ὅτ-μαῖς ἑομ τολῆαὸ ἑκομμᾶς ἑαῖν-μαῖς
 ἑε ἑεαρ ἄ ἐρμῶν-μαῖς ἑομ ἑορτα ἑ ἐμῶν ἑατ ἰ ἑαῖς;
 ἑαῖς το ἑορταὸ ἄ ἑορταῖς ἑομ ἑατ
 'S ἡ ἐμῶν-μαῖς ἑορταῖς ὅ ἑορταῖς ἡ ἐμῶν-μαῖς ἑατ.

ἑαμ τὺς ἑορταῖς ἑαῖς-μαῖς ἡ ἑαῖς-μαῖς ἑαῖς-μαῖς
 ὅ ἑαῖς-μαῖς ἑορταῖς ἑαῖς-μαῖς ἑαῖς-μαῖς ἑαῖς-μαῖς;
 ἑαῖς-μαῖς ἑαῖς-μαῖς ὅ ἑαῖς-μαῖς ὅ ἑαῖς-μαῖς ἑαῖς-μαῖς
 ὅ ἑαῖς-μαῖς ἑαῖς-μαῖς ἑο ἑαῖς-μαῖς ἡ ἐμῶν-μαῖς ἑορταῖς.

ἑομ ἑορταῖς τὰ ἑαῖς-μαῖς ἑορταῖς ἑαῖς-μαῖς
 ἑαῖς-μαῖς ἑορταῖς-μαῖς ὅ ἑαῖς-μαῖς ἑορταῖς ἑαῖς-μαῖς;
 ἑε ἑαῖς-μαῖς ἑο ἑαῖς-μαῖς ἑαῖς-μαῖς ἑαῖς-μαῖς
 ὅ ἑαῖς-μαῖς ἑο ἑαῖς-μαῖς ἑο ἑαῖς-μαῖς ἑαῖς-μαῖς.

ἑαῖς-μαῖς ἑορταῖς ἡ ἐμῶν-μαῖς ἑορταῖς ἑαῖς-μαῖς,
 ἑαῖς-μαῖς ἑορταῖς-μαῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑαῖς-μαῖς;
 ἑαῖς-μαῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ὅ ἑορταῖς ὅ ἑορταῖς ὅ ἑορταῖς,
 ἑορταῖς ἑορταῖς-μαῖς ἑορταῖς-μαῖς, ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς.

ἑομ ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς;
 ἑορταῖς ἑορταῖς ὅ ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς;
 ἑορταῖς ὅ ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς
 ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς.

ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς;
 ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς;
 ἑορταῖς ἑορταῖς ὅ ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς;
 'S ἑορταῖς ὅ ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς.²

ἑορταῖς ἑορταῖς ὅ ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς
 ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς;
 ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς;
 'S ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ὅ ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς.

ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς;
 'S ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς;
 ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ὅ ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς;
 ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ὅ ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς;
 ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς.

ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς
 ἑορταῖς ὅ ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς
 ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς.

¹ ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς, 23 N 32, ἑορταῖς 244.

² ἑορταῖς ἑορταῖς ἑορταῖς.

3. --DÁIRISCOIL NA BLÁRNAINN.

Do péir map a bhaicimíó, ir móir a bí Seán pé comaoim ag an nDáiriscoil, a bí ar bun ar dtúir ra blárnainn, agus 'n-a diair-pan ar an tTeampoll Seal ir i gCaplaig na bFeap. B'éirí naé mirté dam, ar an adáir-pan, beagán a ráó 'n-a taob annro. I n-aímiri Donncaó an Cúil, timcheall bliadain a 1680, do bí an rcoil reo pé lán-péim, map tá riad-naire éreán agaim ar gur maic an rár Donncaó cun an dáim a cótuagá. B'é an Donncaó ro an ceatnamáó laisla Cloinne Caplaig. Bí Dairúntaóó Murepaige agus dúitcá naé é, pé n-a map. Sa blárnainn do comnuigeaó pé, ar fon go raib caisleáin eile 'n-a feib táll 'r abfur ar fuair a fearann dúitcúir. B'é Mac Caplaig na pé úó é.

Ní fíor caóim a cornuigeaó ar rcoil pírléacáa a coimeaó ar riubal ra blárnainn, aó ir deallpataó go mbíóó ann an fáir a bí Mac Caplaig pé péim ann. I láirreáibinn¹ ran agaoam Ríogáa tá an t-eóir ro ar pagáil: "Ar líor Deanncaí ro goircí Mac Caplaig. Ó Súilleabáin Mór agus Ó Donncaóa Mór do dáileáó rlaic do. Mac Ruairc a maparcal pluag. Clann doóagáin a bpeiteamain. Muinntir Dálaig a ollamain ne dán. Muinntir Duinnín a ollamain ne reancúr." Ní fuláir nó ba dúine den tpeib reo Dálaig a cúir ar bun an rcoil. Do bí rcoil eile² áca rúó i bparóirte Cúil Chócaim i n-aice le Deannpaige:

Do leanadáir ollamain an léiginn don dán tpeac, am. I gcóir na n-uairle a bíóir ag ceapadóiréacó. Aóó t'éir aímrii Chomuil ní raib na huairle panta

¹ 23 N 13, leaéncé 101.

² Ord. Sur. Maps, Cork No. 138.

aca áct i gcruic gan tábaáct. Annpoin do b'éisín
 doib capad ar an rluas nó claoirde le malairt céirte.
 Mar adubairt Tadó Ṫuinnín :

mo áámo ó meáct le malairt olíge i néirinn
 mo éráó go maá gan rtao le brídéirneáct.

Asur adubairt Eógan Ó Caoim̃ gá fneasraó :

á tárois, ó bráitim go maáair le brídéirneáct,
 raáao ra réalao as beairmaó gáé cileáira.

CaioṪ Tadó as feirneóirneáct¹ as Cnoc na nṪall
 i n-aice le ácaó an Cóirte ; asur Eógan, o'áir báir
 a mna ip a míc do Ṫlac Ṫráda CoirneasṪa. Do bí
 an oán o'irneáct nó-áarta don trluas, asur do teip
 ar an oáim̃ iao a bogao éirto. áct i gcraiteam̃ na
 ré úo 1650-1700, táimis ácarrauaó ar an gcraic.
 Bí na rean-rcoileanna filirneácta iméirte, asur do
 veirneáó veairmaó ar an n'Veirde ip ar an
 Rannaigeadáct. 'N-a n-ionao roin o'fár an filirneáct
 nua. O'earcair pí a cnoirde láir na noaone réin.
 Bí as oaoim̃ib áirite ruoái píntaca le cup i n-uáail.
 Cuise reo do bí aca áir náir gábaó na bliáonta fada
 a tábaairt ar rcoil gá fogluim. Áir náóúirte do
 b'eaó i. Táimis pí ó oúácur doib. Do táirngeaóar
 éúca i. B'in veirneáó le céirto an file. Do bí bairte
 ar file na fogluima ip bí buairte as file na féite.

Com̃ fada riar ip a téirdeann ré na filirneácta
 nua b'é ceann a bí ar an noám̃rcoil reo ra Ṫlárn-
 nainn Oiarmaio, mac Séáin Ūirde, Mac Carraiais. i
 gceanntair na Ṫlárnann ip eaó bí i n-a cómnuirde.
 Quine tábaáctaó do b'eaó é i otopaó a faogail, áct
 ar ionnarbaó an lapla do Ṫaib éun boátaineáct. Ar
 teaáct na cruime ip na léite air, do cáill ré an
 capall veirneannaó a bí aise .i. An fálairta Ṫorm.
 Oá méio do éuaruuis ní bfuair éinne do bponnraó
 capall air. Ip annpoin do caoin an fálairta asur

¹ Book of Forfeitures, sub Earl of Clancarty.

Níor b'féidir na n-óite reo a déanamh gan congnamh na n-uairle. Ba ró-beag an trúm i léigean a bí, an uair uó, ag uimhóir de nua-uairleib na tíre reo. Bí a málairt de cúram oíra. Bíodair fóir gan beirt ró-focair 'n-a neadair. Áit o'fan ponnit de rna rean-uairleib, roir gaeólaib ir Sean-Gallair. B'éigin dá lán aca róto átarraic béara (ir crieróir 'n-a teannta) a átarraic cuca leir an airmir. Áit do bíodair go léir oíir don trean-léigean. Bíodair i brabair na gaeóilge, agus coimeádaíir rcoileanna ar riubal. Oíra róto ní mirta a áireamh annro Coitirig Baile na Speire, Súlaig Énoc Ráta, Carrtaig Carrtaig na b'fear agus muinntir leabailin ón oTeampoll Seal.

Do cógaó Seán agus luét a com-áirmir pé rcait na gCarrtaic i gCarrtaig na b'fear. Ba dúal doib ríúo an báir ar léigean ir beirt tugaita do n-óitib a bionnaó o'fonn "luét gínn ir oán" do cótuáó. Ir pollur ar na hamánair a ceap Seán doib go raib áro-óion aige oíra, ir naé luga 'ná poin an óion a bí aca róto air. Go veimín do bí duine aca .i. Eiblin Nic Carrtaig, veirbírúir Dóinnail, 'n-a cáirtoear Óríort ag Seán. 'N-a teannta poin, ir don Spáinneac a bí Seán ag obair, agus ir uair a bí a cúro talman ar óior aige.

Síóe an tráit 'nar máir Cormac Spáinneac. Fear gíóide láirir agus laóó calma do b'ead é. Do bí pé oíte go maí ar óleairib láit ir ar airm raoair. Ir iomtó rcaíal o'innirtar ar a óróóáit ir ar a beag-ghíomairtaib gairce. Ba minic do tug congnamh do gaeólaib ir do cúir rcanraic i nGallair. An fáro do máir i gceannur do bí ponnit éigin cógbáil cinn i nGaeólaib na oúitce rin. Do b'féidir leó rcoileanna léiginn ir ríróeáta a coimeáó ar riubal, agus nealluirigean an rcaíal gur mar rin do tárlaó. Seo amán a cúir Oíarraio óg Ó Múrcáda ag trall ar Cormac a o'íarraio capall air. Ir fearir a

Fuair Liam Ruadh báir i mbliadhain a 1738. Ón mbliadhain sin go dtí gur caillead é féin b'é Seán a b'íod i gceannur na rcoile. Tá deimniúgadh air sin ab'fuir i' tall tré n-a dántaib. Cuir Liam Ó Muraáda "Ceap Chaoibhe Gearaltac" cuige i mbliadhain a 1747 o'fonn i' a tuairim do tabairt ar a faotair. Do tairn an obair le Seán n'íod naé iongnad agur do cuir roin i n-umail do Liam.¹ San amháin² do cuir pátrais Ó Súilleabháin ag truaill ar Seán, tuidairt:

i' iongnad linn tu it doolaó mar taol,
'S gur bhionnadh ón gcéic an émaó duit.

Deir an Dála: "He (i. Seán) was the chief patron of a bardic sessions, or academy, held periodically at Charleville, and in the parish of Whitechurch, near Blarney." Tá dá rcoil á meascadh ag an nDála annro, i. Scoil na Ráta agur Scoil na Blármann. I' beag an baint a b'i ag Seán leir an rcoil ran Ráit.

Aé i n-am an gábad i' ead aiteantair capair. Nuair do goidead an molt ó Seán do cuir pé gairm-rcoile³ amac a d'iairair congnaim, agur ní deagair a glór gan toirad air. Ní dóig liom féin, am, go raib don áro-néim ag leanamaint don uachtaránaé ro. Ní bíci gá loig ná ní maoróci puinn air. Ba ró-minic gur don té ba éire roiléar ba mó do tugtaí upraim. D'éir báir Seán ní ariúimio a tuillead tréat ar an rcoil. Ní págann roin ná go rabadar na filíde ann, aé gur dóca ná tagairt i b'póair a céile.

I n-aimir Ríog Séamur i' ead b'i an rcoil reo na Blármann pé áro-néim. B'i ceat ag na filíóib labairt go dána an uair áto agur iriad do luig ar ceapadóiréat go hácurac. Ar fuair donatige na

¹ Amháin a XXX,

² Amháin a XXVI.

³ Amháin a LIII.

3. Dámscoil na Bláinnainn.

Do péirí marí a bhaicimí, ir móir a bí Seán pé comaoín ag an nDámscoil, a bí ar bun ar tóúir ra Bláinnainn, agus 'n-a diair-pan ar an tTeampoll Seal ir i gCairleais na bfeair. B'féirí naé mirté dam, ar an adóir-pan, beagán a ríad 'n-a taob annro. I n-aímpirí Donncaó an Cúil, timceall bliadain a 1680, do bí an rcoil reo pé lán-péim, marí tá ríad-naire tnean agáinn air supí maic an rár Donncaó cun an dáim a cótuagá. B'é an Donncaó ro an ceatnamáó iarla Cloinne Cairleais. Bí bairúntaó murepaige agus tóití naé é, pé n-a ríar. Sa Bláinnainn do comnuigeaó pé, ar fon go ríad cairleáin eile 'n-a féiríó tál 'r adóir ar ríad a fearann tóití. B'é Mac Cairleais na pé úo é.

Ní ríor caóin a cornuigeaó ar rcoil ríleáóta a cómeaó ar ríudal ra Bláinnainn, aó ir deallíatáó go mbíóó ann an ríar a bí Mac Cairleais pé péim ann. I láimrípíóinn¹ ran agáóam Ríóóda tá an t-eóir ro ar ríáil: "Ar líor beanncairí do goirí Mac Cairleais. Ó Súilleabáim Mór agus Ó Donncaóda Mór do dáileáó ríat do. Mac Ruairc a marírcal ríuag. Clann doóagáin a bpeiteamain. Muinntir Dálaig a ollamain pe dán. Muinntir Duinnín a ollamain pe ríandúr." Ní ríalíar nó ba óuine den tpeiríó reo Dálaig a cúir ar bun an rcoil. Do bí rcoil eile² áca ríó i bparíóirte Cúil Cricáin i n-aice le beanntpaige:

Do leanaóar ollamain an léiginn don dán tpead, am. I gcóir na n-uairle a bíóir ag ceapadóiréad. Aóó t'éir aimpirí Cíomúill ní ríad na huairle panta

¹ 23 N 13, leatné 101.

² Ord. Sur. Maps, Cork No. 138.

4.— 1724-1737.

Ba luath go leór in' doir do éuir Seán noime leabair a rchíobad agur amháin a ceapad. Dálta an leabair ar ar tarrmaing an Dálta curo de 23 E 14, tá'r agairn suir tophuigead ar é rchíobad i mbliadain a 1724. Ní raib Seán aót ceitne bliadna rícead o'aoir an uair rin. An bliadain céadna úo an taca i n-ar rchíob an' céad oéantár go bfuil oearbugead agairn leir, .i. an caoinead¹ do ceap ar bár liam an Dúna. Ní putáir nó bí in' aigne aige, an trát do ceap é. an marbna breas úo a oein liam féin ar Máire Spáinnead, bean Uí Ceallacáin ó Conntae an Cláir. Sroé an céad ceatnamha o'airte liam :

maigh do éualad maib a tuairpe
fé leacaid i otuamba éuinne;
ailleán cairtead breas breas baéallac,
gráó gráó ir taitneam mo époirde-re;
inigean cúir ir bile na múrmaige,
bhuinneal na n-úr-éioé mionla,
réaltann calad-puirt maoróda marcallac,
craob de maiteib mac milead.

Óa bliadain 'n-a diair-pan do ceap Seán an giota² ar an ádair lóreph Mac Cairteáin. Deallpuigeann ré suir b'i reo an bliadain go n'oearnad ragarit den ádair lóreph ir go raib o'éir fillad a-baile. An uair úo ba minic suir i otig a muinntie féin do comhuigead ragarit ir go noinead rreartal a gan-pior ar a sean-comuipain de léir maí do b'féoir leir.

Ní'l tuairpe éinnte ar Seán ó bliadain a 1726 go oti bliadain a 1737. Do bíod gan amhur ag ceapad amháin, ir ag fogluim na pibe, ir ag rchíobad leabair.

¹ Amháin a III.² Amháin a XXXII.

Murhan do cloirtí amhánuiríte ip an airte ba déirdeannaige do fúit ó Dáimairt mac Séain buirde ar callaireaéct aca i n-áirí a gcinn 'r a ngota. Ba gearr 'n-a d'airí-ran go mbeaó ag an n'opeam scéatona á peic freasraó cábaéctac ó Dáibí Ó Dhuadair. D'éirctí go fonnaíar le cainnt na b'píle úo. Do b'fíú i éirteaéct léi. Bí ciall agus coírom, sneann agus gontaéct, fuinneam agus feabur péite innti. An fáirí do b'íor Dáimairt ip Dáibí, Domnall na Tuile ip Domnall na Buile, ag cur p'ior go neamrpleaóac ar d'áirí na típe nó ag molaó gairíne ip sneairuiríte a n'óirctí péin, bíor an t'áirí Domnall Ó Colmáin ip Eógan Ó Caoimh ag r'p'íobad leabair ip ag ceapaó amháin diaóa. B'é fíú "pé óirí" nua-lit'p'ídeacá na gaeóilge i n'óiríuib. Áct do cur lá na b'óinne agus lag-r'p'íro Séamuir deiréad leir. Áililíú a éiríde, ní fearr beir ag t'p'íáct air.

Do bí cuimneam na haimrípe úo ar maráin f'ór i mearc daoine, nuair a bí Séain ag éiríge ruar, agus ní fúláir ná go n'oeasraó r'oin ip an coirípeam a bí aige ar luéct léiginn cun caor-tuile na p'íledeacá do noéctac ann. Ar an aóbar-ran ipé Séain—agus Éamonn de b'fál—do curf'inn-pe marí ceangal r'oir p'íleóib na peann-pé, marí atá an 'opeam tuar, Aodasán Ó Rataille ip Donncaó Caoí Ó Matgáimna, an t'áirí Concubair Ó Dhuain ip Eógan Ó Callanáin agus an 'opeam eile a marí ní ba déirdeannaige .i. Eógan Ruad ip Tadó gaeóilac, an t'áirí Liam Ingir ip Donncaó Ruad, Éaóbarí de n'óglá ip "p'íle na Máige."

4.— 1724-1737.

Ba luath go leór in' aoir do cuir Seán poime leabair a ríobhad agus amháin a ceapad. Dáta an leabair ar ar tarrainn an Dáta curo de 23 E 14, tá'r againn gur torthuigead ar é ríobhad i mbliadain a 1724. Ní raib Seán aót ceitíre bliadna rícead o'aoir an uair rin. An bliadain céadna úo an taca i n-ar ríob an céad déantúr go bfuil dearbhad againn leir, .i. an caoinead¹ do ceap ar b'ar Liam an Dúna. Ní fuláir nó bí in' aigne aise, an t'at do ceap é. an marbna b'ead úo a deir Liam féin ar máire Spáinneac, bean Uí Ceallacáin ó Conntae an Cláir. Síod an céad ceatnamá o'airte Liam:

maire do éulaod marb a tuairpe
 pé leacaid i tuamba cuinnce;
 ailleán capatac b'ead b'ead bacallac,
 g'ad g'ad i' taitneam mo choirde-re;
 iníean cúir i' bile na múrcaise,
 b'uinneal na n-úr-cíod mionla,
 réaltann calad-puirt maorá marcallac,
 c'rad de maireb mac nilead.

Dá bliadain 'n-a díad-pan do ceap Seán an gíota² ar an ádair íoreph Mac Cairteáin. Deallpuigean ré gur b'í reo an bliadain go ndearmad ragarit ven ádair íoreph i' go raib o'air pillead a-baile. An uair úo ba minic gur i' ois a muinntíre féin do comnuigead ragarit i' go ndeinead f'earcal a gan-fior ar a fean-comuipain de léir mar do b'féoir leir.

Ní' tuairpe cinnte ar Seán ó bliadain a 1726 go oí bliadain a 1737. Do bíod gan amur as ceapad amháin, i' as fogluim na píbe, i' as ríobhad leabair.

¹ Amháin a III.² Amháin a XXXII.

Ní dóca go n'oeagair pé ab'ao an an bpib, aithéig, mar dá mba'ó fuo é go raib pé rár-clurce uipé, ní móire go mbeirde á capad leir.¹ Dá mbea'ó clú na reanma aip le linn a pé féin ip veallraac go maip'ao roin i reancur daoine. Dá méio do cuata'ra 'n-a taob i mbéal-aipir, níon aipigear riam go raib pé oile ap píobairneac. Sóit caiteam aipirne aige do b'ea'ó i. Dá gnaoi leir an ceol ip an rcléir; ac'c féib mar a'oubairt pé féin :

píob má glacar i láim
ní lean'ao go brát mar céir
ip cuibe dam raitéit ap ríann
's beit gab'ac le gnárta dé.

Daineann pé le veallraim gur trát éigin i n'oeirneac na pé reo (1726-1737) do pór pé, ap fon ná fuil cunntur ap ragaíl anoir aip ríú ; ná ní fíor cia'n úio' a bean. I n-eapraic na bliadna 1745, aih, agus é i n-a otar lunge láime, do bí reirer cloinne aige. Dubairt pé féin :² "Dá trí lean' do rreap'ao rām fíneac i gce." Sin é an fíadnaire ip cuinne ap ragaíl i taob na bliadna i n-ap pór pé.

Ip cor'mail, mar an gcéadna, gur i gcaiteam na pé úo a luadmaip tuar, do cornuig Seán ap beit 'n-a neac'taire ip 'n-a cléirneac as Cor'mac Spáinneac. Bí a cuio raim ap cior agá atair ón Spáinneac, agus ip i n-agair an ciora a bíod Seán as obair do féib mar do rin a fínirí poime. Dá gná'ac an uair úo agus ab'ao n-a úair-ran i n'éirinn eapraide róit á taabairt mar úolraic i fuo i n-ionao aipigio. Agus maireann an gnár ro i noúitcib áipite ra gaebealtac'c pór i n-inveoin a flúirige ip do bíonn an t-aipgeao. Nuair do caillead Cor'mac Spáinneac i mbliadain a 1758 do táinig Doimnall mac a deap'raic i gceannur na úitce, agus pé n-a péir rin do

¹ *Amián a L.*² *Amián a XVIII.*

bíod Seán feartha. San amhán caointe a cheap an
Cormac Dubhairt :

“S dom fhortaict go ngeóba le Domhnall milir 'n-a díol.”

Do bí Seán an fearó reatimh ag déanamh báillí-
deacta. Níor taitneamh leir é mar ghnó, de bhrí go
gcuirfeadh ré ó ghaol na ndaoine é, oífeadh mar do
tárlógadh inoiu féin. An trát úo bíod lán-an-mála
le déanamh ag báillib i gcáirib deactman ip luét
riac i deannata iudaí eile. Gnótaí den tróit ro a
beirfeadh i gcóinnib na ndaoine iad, agus ní hionghnád
linn nári gheann le Seán an obair ip gur cuir ruar oi
san moill. Síod an “Surrender” a tug uirtí.¹

Ór duine den dáim rínn tá ríor o'earba na o'earba,
San tveal i n-áro-ólige o'fagáil purn eatorpá miam,
Riúfeadh dom gáirvín, ríann mín glacrao mar ríagáil,
Ip cuirfeadh an báillídeact pá trí i n-ainm an o-ll

Tuigeadh an léigtheóir an méirí seo. Níor dóig le
Seán gur céim ríor dó féin ip don muinntir a táinig
roimhe go mbíod ip obair don Spáinneach, ná go
mbíod mar aDubhairt ré féin “i o'earpib na
gCáirteach.” Seanfocal i mearc na nGaebeal ip eadh
cior do tigeapna nó bia do leanb. Do bí mear an
na reann-taoirig agá muinntir féin, marab ionann
ip an mear atá an “tígeapnaí” an lae inoiu. Ar a
mboctaineact féin—agus boct dealb a bí a bfuir-
mór—do deineadh oíceall pógnaimh dá o'earpí.
Duine de céirí Seáin, an uair úo, leat-duine-uapal
a bíod ann. Do féactaí ruar dó. Do loigstí
comairle air. Do deintí gearán leir, ag rúil le
fabair nó le comaoin beag éigin. Ba do deacair
o'fagáil a leicéir eile de oílre ip mar terpeánab

¹ “Surrender Seáin úi mupáda ar an mbáillídeact,” 23 B 38,
leat 81.

muinntir na héireann dá dtaoirg, ábraz d'éir cónaí na dtighearnaí d'imteacht ní hamáin i nÉirinn a dt ar furo na héorpa. Dálta na dtaoiríeac féin, nó an fuiglac den treana-treib sup fan aca a beag nó a móir dá mbeatair, ba learc leó luige de prieri ar éiorántaíct ir ar éneacáir ir ar díbir na bpann féir mar do-ghnóir luíct na huairleac nua.

Ba dú ir ba dúctur don Spáinneac beir cúnamaí um a muinntir féin. Táinig éun baile d'ó plúirre ir féile, bárr daonnaíct, triuag don boct ir cabair don bpaon-lag. Le linn duibhé na scam-óligte do éorain pé a daoine ar faolcain, do leis dóir maíneactaint i ríct gan cur irteac oíct i dtaoib éiríom ná cainrír, agus do fneagair don éion a fuair ó pinreapóact ar léigean ir ar éirg-béarair Gaedéal mar do b'féarr do b'féirí é déanam an trát úo. Tá deimniugáir agáinn air reo inna hanríanaib do éap Diarímar ós ó Muiríada agus Seán Clárac á mólar. Do n-a leiríor rin d'féar a bí Seán na Ráitíneac ag pógnam, agus ir cón a méar go raib móiríer air dá bárr. Ní daineann pé le n-ár gcúram anoir má bí a málair de rcéal ag rlióct pleacta na ndaoine gcéatona. Ir iomró cor a éiríann an raogal de. Ir gearr anoir sup tigeanna talman gac éinne.

Áct ó bí Seán mórcúiríeac i dtaoib a bíte féin, ní hiongnáir linn sup lag leir an báillídeact ir sup gearr a fearair i. Ar an adbarí-pan nuair a éiríom éun breir a éabairt air, ná deimnir deapínt ar an raogal a bí ann an uair úo. Ná cuiríom an raogal úo i gcomparí leir an raogal pé láair. Ná tugaimir breir ar an gcéat rcéal go mbeiríann an taoib eile oráinn.

I mbliadain a 1737 do rcíob Seán an marbha ar an áair Conubair Mac Cairteáin. Ir iomró comáin a éirí an raagair fíor-gaedéal fíor-leigeanra ro ar Seán ir b'é ba luí ba gann do

a déanam ná é éaoinead i ndeiread na ríbe. An bliadain éadana ro do marbad Dát Ó Glaráin, báille, i gCorcaig. Níor b'é dearmad Seán gan raim a cup 'n-a díad. Níor b'aon earra fóganta é Dát ro má'r fíor do Seán. Bí pé tugairte do éreacad i' d'argain, agus mara mbead go maib ní imteogad a leicéirín de íoe air.

5.—AN TÁTAIR SEÁN, Ó BRIAIN.

1 gcaiteam na pé úr 1737-1740, do bí Seán gneitileánac a dótain ag ríobad leabair i' ag ceapad amháin, ag fógnaí d'á tigeairna i' i mbun an éadta. 1 mbliadain a 1738 do caillead Liam Ruad Mac Coitir, agus níor b'fuláir do Seán é éaoinead.¹ Liam a bí 'n-a éann ar an n-dáiríre acá, agus Seán an tanaiste. Níor cuibe d'ó, ar an-a-dáiríre ran, panamaint 'n-a tórt. An bliadain 'n-a díad-ran do caillead Donnad Báile Áoda Mac Cáitir, agus tamall gearr 'n-a díad d'éag a mac Cormac tál i m'breacain, nó ran mbaile ar a dtugtar Bacth. Ba maire do Seán go ndearmad fearad ar a gcluitéir éaoine.²

Um an dtaca ro i' ead bí an tÁtair Seán Ó Briain i gCairrís na b'fear. I' cormail gupad amháin a táinís pé ann d'éir báir an Átair Concubair Mac Cairteáin. D'éirís blúit-éairíur i' Seán i' an ragarit nua. Pé áit 'n-a maib an tÁtair Seán rular táinís go dtí Cairrís na b'fear do cail re—1 mbliadain a 1736, má'r fíor—capall éiríur a bí aige. I' d'óca ná maib a málairt aige i' gup deacair leir a gairm do f'fearat i' n-éagmair áire na málairte agus a minicí do tagad glaoad adrao ó

¹ Amháin a I.

² Amháin a IX. agus a XI.

baile air. Ciarán an ainm a bhí ar an gcapall. Seo
marí 'do éaoín ír marí 'do mól ré a Ciarán.¹

A Ciarán ír cian-éar marí maóarc 'r ír bhón,
'do éliaetán dá ríalláil ag saómaib' bóin;
'do émaet, émaet, dá dian-émaet gan méirí gan rópóir,
ag triall áirí ír ríar-mágaib' 'r a bóinn ar mó.

Ír meannnac rúgaet ríublaet triarálta
'do éairtealaet triúca fúm go ríapáinta;
níoir fámaíl i gcúiríra cú ná gearráin 'do;
'S ní ríealaet an ríuét 'do éionnta tuirle ríagáil 'do.

ní'le earróg ná ríionnra i nóútaig álmáinne,
ná² ceannaraet clúmaíl—cúinge cat n-áómaí—
nárí máire 'n-a émaet cún túrmaet neair námaet,
'S cún eadra bhúgaet, an bóinnraet éleair-éadraet.

Dá leadaíra a émaet búclaet beairt-éadlaet,
'S dá éairteamaet búgaet a fúile neam-ríadmaí;
Dá meair a éor lúmaíra lúinnead leair-ríáraet,
a³ ara 'r a bóinn 'r a éom 'r a émaet áluinn.

Dá gíomaet triopaillaet innealta ríarta
'do lingeat go ríuítíra éarí toinneadlaet báiríte;
Ír clíre 'do ríealaet éarí íomaet 'do láríre,
'S 'do émaet an clíre 'do minic⁴ ar lán-ríal.

Stail míc ríilí dá ríealaet cún gíeairteadlaet linn,
i gíeairlaet goile ír rí-re ná maíreíre ríuinn;
Eadra an émaíne ní fíonnam marí maíreíreíre ríuinn,
'Dáirle an triopaillaet ír mairíraíre éairteíre ríuinn.

'Do tug Séamur beag Mac Coitíra ríeairíra⁵ air
marí reo:

A dáirí díl 'do éairteíre-ra ríogaíra cléíre
Éairteíre uile m'anma 'r mo émaíre go léirí,
Dá meairíall ar m'áiríne, cé ríuinn⁶ i gíeíne,
'Do éapall 'do beirí ríeairíraíra ríuinn go ríeíre.

¹ 23 B 38, leatén. 111: "An dáirí Séain O bhíam cct. dá
Ciarán, capall 'do éailí." 24 L 32, an éadmaíra áirí maíre
'do émaet an leadaíra: "Seagán O maíreíra 'do Ciarán, capall
'do éailí ré go cínneamínead ríuinn mbíadmaí, 1736." níoir 'do
Séain O maíreíra 'do éap é, aín.

² Tá ceannaraet, L.

³ Sa meadlaet 'ra bóinn 'ra émaíre 'do bí beairt áluinn, L.

⁴ i ríuítíra ar lán-ríal. L.

⁵ 23 B 38, leatén. 112. 24 L 32.

⁶ ríuinn, L.

ann. Seo mar aoiu ré um an gcúir i n-amhán
 oo ceap ag molaó "Carraig na gCael-pear":

Do ghédtairé aipheann Dé ann
 Agus teagairc ar dhéiríuó Chríost;
 Ir ní'l fán ar ár ragaire ra naoiméat,
 Tá a gairim pí réim ra tír.

Ní fuláir a domáil sup b'annam miam ann ragaire
 ná maib 'n-a ceann maic ar a pobul, agus nár tuill
 cion agus mear uata ód réir.

Bliadain an treaca móir, .i. 1740, atá ag ugarmaib
 áiríte i leir an amhán a cum an tótar Seán oon
 Críó,¹ áit oáit an rceil ó éianais, ir deallhatac
 sup ceapó níor túirce 'ná roin é. Má'r i an
 bliadain céatona a bi éamonn de b'fál ag gearán an
 éreata le Liam Ruad, ir veimníteac sup tuir pé
 amac roim bliadain a 1738, an trát caillead Liam.
 Tug Seán a díol de f'neasra² ar an ragaire. Ní
 féadaimis gan tabairt pé noeara a feabhar ir a
 óeag-múinte atá an f'neasra ar fon sup carraigis
 an file an sneann cuige. Ir féoir na cáilídeacta
 céatona a b'airt ran b'neasra a tug Seán ar airte
 an capail.

Óa mím par aigneapa ir com-taigairt roir Seán
 agus an tótar Seán Ó b'riain. Tá airé an capail
 ir an éreata agaimn ód dearbuaó-ran. Dar noóis
 baó deacair oon rceal a beir ar a málairt de cuma,
 agus an beirtaca comgairc ód céile agus an éaoam-
 laót aca ar éoirieam ir ar éur tré céile. Innirtar
 f'or rceal ar an gcéao amur a tug Seán fén ragaire.
 Deirtear go maib an tótar Seán, lá, i riopa i gCar-
 rraig na b'fear. Ní maib pé ab'rao ra paróirte an
 uair reo, agus ní maib aicne puinn curéa aige ar na
 oaoimib. Ir amlaio a táinís ar cuairt go oí bean
 an triopa, áit bi pír amuis ar cúinre éigin. Deir-
 tear nár b'féoir, an uair óo, ragaire ó'aicint reoc

¹ Amhán a XLVIII.

² Amhán a XLVIII.

tuatac, mar ná leóntaíuip ragaínt éadac ar leit a caiteam ar eagla an tligé. Duail Seán ipceac ra triopa a d'iaipiaí luac pingne fnaoip. On uair ná pait éinne eile ann, táinig an ragaínt ag fneartal air. Níor leis Seán air sup aitin ré cia bí aige.

Nuair do ceap an ragaínt go pait luac na pingne den trnaoip tugaite aige do Seán, do fin ré an bopca cuige. Dubaínt Seán ná pait ran méio rin aet luac feóplinge. Do glac an fear eile an bopca tar n-air ip do lion cuige luac pingne ar an tótmur nua. Bí Seán pártá go leóir anpoin, níó nac iongnab, agus nuair bí cun imteact, dubaínt :

Maítim don traozal go léir ó d'airtuis Seón
'n-a ceannuibe daon d'éir do tabaínt realao ra Róim
Car ar do éneavta ip léig an tairneann doib
'S ar eagla an rceíl, lá an tpleibe, na peacuis ra tótmur.

6.—na barrais.

Tá luaidte agam ceana go pait Seán go móir i scoirneam ip i scapadur na mbarrac do comnuig i mbailé na scloc. Bí rcata óisfeap aca-ran ann, .i. clann Liam mac Réamuinn de Barra ip ní pait don teópa leó cun bhuighe. Fip neartmápa neartmápa do b'eab iao, agus an lá ná bíoir ag tpoio ar donac bíoir i n-acapann i n-a céile. Ní pait de loct oíta, mar rin féin aet an tearbac ro an laocuir. Daoine fiala opcaiteaca do b'eab iao. Bí cion aca ar an daim ip tá rinné an longánaig agaim air sup iomdó comaoín agus bronntur do-geibead Seán uata.

I mbliadain a 1741 do tugaí báipe gleann na nGall roip conntae Tiobhad Árann ip conntae Corcaige. B'é Cornail de Barra ó lior na scárr ba ceann ar fluas Corcaige, agus ar a fupinn-rin veirtear go pait móirfeirear de rna barrais ó baile

na gCloc. 'Do bí gaoi aca le céile. Níor rtaoat
 oen imirt go dtí go rabaoar na fir ar gac taob
 traoeta, aet b'ia muintir baile na gCloc ba fia
 do fearaí an cluitce. Deir an longánac go
 rabaoar filide tiorrao áriann ag maoidéam a gairce
 a pluais féin ir ag déanam rabcán mar gheall air.
 D'é rin an fát gur ceap Seán an t-áthán¹ don taob
 eile. Ní dearnaid dearmad go háirte o'fearaid a
 dúitce féin. Seo mar cuieann ré ríor ar a
 gcalmaet

'Drean ceannuir gan loet, ná loicrao o'don ra tír;
 'Drean dearbta i tiorrao, ná coirrao céaoeta óib;
 'Drean fearaíail foirtill, o'orcail méio an tgnatóm;
 'Drean baile na gCloc, cur oíta féac níor cuibe.

An fáio do mair a n-áthair rúo, .i. Liam mac
 Réamuinn, bí fáilte ir céao roim Seán² an reana-laoc nuair
 a fuair báir i mbliadain a 1746. Šeibmío ran airte
 úo cunnur ar an rašar ouine a bí ann, ar a órioc-
 namlaet, ar a féile ir ar a daonodaet. Ní dearbuaao
 fáilte ar ceartur an longánais é reo :

rén raošal níor ériannua meabair ná aigne an leošain,
 níor léir a fáilte ran gceanntair fairing reo ar m'eól;
 ir é go ceannra a éliann do learpais go cóir,
 ir do féin go deallmaet ceannta ir ceartmonn dóib.

Dóib go deirao túš feirim go feirteamail rial,
 gan ódairt ceirniú, gan teibe, céir deideadair iao;
 a fóro ran leirig ní veirim go maid rúo miam,
 i gclóo 'r i gceirdeam, i noeir 'r i mbreir clú ir cliair.

ba éliam aet ériádeac cáil ir ceannur, gan cruaoar,
 driaeta breáštá, páirt ir taire don traas;
 an triat 'r an t-áth, an táir do éasao 'r an pluas
 cun Liam 'r a mna, 'r níor cáineao dearra aca ar cuairio.

¹ Áthán a XLVII.

² Áthán a XIII.

Duine den veicneabair cloinne reo a bi aḡ Liam iḡ
 sup "cuḡ feirm uóib," uo b'ead Séamur de Darrá
 a bi 'n-a cónnuide ar an mBaile Ureac. Siob an
 fear sup cum Seán an t-Amhán¹ uó nuair a bi cun
 pórtá iḡ cun plán a cun le cleairib uile a óige. Bi
 ré féin iḡ Seán an-mór le céile. Ba mímie a cun
 Seán clóó filideacta ar eactairib Séamuir,² ar
 fon go mb'féidir go raib curo aca san beic ar
 rógnaib. Act bi acairac rógail ann an uair uó,
 aḡur acairac nóran i bfeidm.

Duine eile de cloinn Liam mac Réamuinn uo b'ead
 Tomár de Darrá a bi n-a cónnuide ar an Laḡair i
 bparóirte Carraiḡ na b'ear. Tomár na Laiḡreac
 uo tugtaí air. Iré bi pórtá aḡ Eileán de Darrá ón
 n'Óiré Liaḡ. Bi áro-cion aḡ an lánamain reo ar na
 filibib, aḡur gnát-ionao coinne aca-rúo uo b'ead
 Tig na Laiḡreac. Molann Seán bean an tige go
 háro ra caoinead³ uo ceap uí. U'eads rí den
 bolḡaiḡ i ḡCorcaíḡ i mbliadain a 1753. Seo ḡiota a
 caoinead a ceap Taḡs ḡaeulac⁴ uí :

Tá uín na Laiḡreac i uairíre caoiréiḡ,
 'n-a clóḡar uoiréa, in' fótairac cioruó;
 'n-a mairirirí fáraiḡ áir aḡ ríócaó;
 's 'n-a éompáíḡ lomairéa loairéa linn-luit.

in' ámur chéirímeac crieactac rceimle,
 'n-a éairac táir, 'n-a láiríreac ríóḡaltuir;
 'n-a luing dhirité rceirírtáir rceirírtáir,
 san téao san ríuiri go uobac i noairíre.

ní ruatar tuirínnac tubairteac téinte,
 ná ruatar ionḡantac rcurímac taioire,
 ná ruatar clóḡaoac coḡamail náimíre,
 act buirbe an dáir uo deáirna an rí-droḡ.

¹ Amhán a XXXIX.

² Féac ar Amhán a XXXVIII.

³ Amhán a XV.

⁴ Irce. Uí Uálaiḡ ran aḡaoam ríóḡóá, 52, eairíac a cáis
 an. 28 C 21, leatnc. 199.

Liaicéad laicthair i mbanbain Chríomhain:
 béite an abhair éartaíte ínínte
 ná tug rpar do cáirde an tige rin
 leabair-cuir réime ir ragoal dá utaoirte.

Seasa garra na bfeairdon noíreac.
 Do cóimfeaircaó eaglaíir aipinn íora
 ir táin oem íamail-re éantairé íilteac
 ar halla na ráim-éiric éalaó binn-íuir.

Dá mb'ugóar ranna do éapad go cruinn me
 do éairínn go cúl gac rionnra pinn glie
 a gcáil 'r a gneapraac a oteapra do rparíbrinn
 ir cé nac eagnac glacair mo úiceall.

Sirim go rubac ar éuir an Coimhe
 Muiré mátaíir éair an doin-mie
 Snúir na n-aingeal na n-arpol na naoma
 as gáirad a n-anma i bparraetur éiric gl.

Tá ceirre line ir oet bpicio ra deantúr roin
 táirg. Cuireann ré i utuircint uánn go mbíod
 Táirg i gcarraiz na bfeair in' oige. 'N-a teannta
 roin réapam an caoinead ro o'áiream ar na hairtib
 ir túirce a éum Táirg go bfuil cruinn-dearbugad na
 bliadna leó. i mbliadain a 1758 do táinir Doimhall
 Spáinneac i n-oigreac carraiz na bfeair, agus gan
 amhur do b'e ríú an trát do éap Táirg "ir aic
 linn na hairti reo as eoghaid." Ir deacair uáinn
 gan a meap ón dá amrán ro gur tug Táirg tréimre i
 utuir a ragoail ar fuair an buill úo. Dearbhuigean
 Seán mar an gcéadna go mbíod tairteal na dáime
 ar tíg na laigreac, agus gur marit an rár i bean an
 tige úo cun rairra oitá-ran ir ar boctaid De.

B'e Tomár na laigreac do geall an buig do Seán.
 Ir amlaíó táinir an riabhur—Oia ar ragoad ón
 anacain—ar Seán, agus do cáil ré a cuir gnuaise
 ríio. Do geall Tomár peirbíg do' rligé go mbead
 an oíon ar a bacur an fair do bead an gnuais as
 fár arir. B'i buigeanna coitcianta an trát úo.

Nuair do b'fada le Seán a b'í Tomár san an buis a tabairt dó, cuir pé an pinn ro¹ cuise dá iarrad :

a bapraig san cáim, 'r a fáirfirí foineanta fuaire,
a éaca na dáime, 'r a dháirí Ribirt na muas,
do sheallair dam bán-buis áluinn d'oirrad dom éluair,
ó rcairead cun páin san fadál gac mbe dem shuair.

7.—1745-1750.

Ní mór dúinn dul riar airí go dtí bliadhna a 1745. 1 uorad na bliadhna úo ir ead éainis an tinnear ar láim deir Seán agus do b'í pé ar fead náite in' o'ar luige aici. B'in é an uair do ceap pé an dá amhán úo² “Áiréam eadtra an galair” agus “Lair na ngrár ngrádmár.” Dar liom féin go bfuilro an dá giora ro ar na reoirib ir veire dar éim pé. Terpeánaro dúinn a éirídtige agus do b'í pé i n-indeoin na gearra-cáinnite a b'í ar tarrac aise dá mbead gáda léi. Terpeánaro dúinn leir rimplidead a éiríde ir a rmaointe, ar nór na rean-shéadai riam. Ní féoir “Lair na ngrár” a méar adt mar bead •lán-tuile buideadur le Rí na cruinne. Ní deimíro iongnad de améad, nuair a geiríro amad an éuma i n-ar leigiread an lám. Do tuit pé de élaide trádnóna domnais, agus pé “galair” a b'í ar an lám, do corruis rí ar énearuad, agus do lean uiré go dtí go raib leigirte.

Deir Seán linn ran amhán úo, .i. “Áiréam eadtra an galair,” go raib aise an uair reo “dá tré leant” .i. reirear cloinne. Deallruigeann pé gur reirear ingean a b'í ann ar dtúir, agus mac, dar b'áinn

¹ 23 G 24, leatnó. 62; ibid. leatnó. 138; ó m. VII., leatnó. 198; veir an longanad 23 N 32, leatnó. 267: “Do comár de bapraig na laigiread, dá éirí i gcúinne dó gur sheall pé reiridic dó, ar dtuicim a shuairge de ran b'iridur moime rin.”

² Amhán a XVIII., agus a XIX.

xxxviii Deata Séain na Ráitíneac.

páorais 'n-a noiaib-pan. I r veallmáac leir sup gearr noim gortuagad na láime do ruagad an rémhaó ingean. Nuair a bí an cúigmad uaine aca á bairte ag an ádair lóreph mac Cairteáin uubairt ré le Séain, pé cúirpáí ginn a bí ar riubal eatorpá, nár beag uó cúigear ingean i r ná bairtread ré féin an rémhaó uaine uámad a leitéro a tiocpá. U'é toil Dé áh, sup ingean eile do reólad cun Séain, agur po mar u'iarh ré ar an ádair lóreph teact á bairte uó.¹

A ságarh an beag-éiríde i r maíe gnaoi méinn i r greann, ná tagair uam paillice, cair rim déin i n-am ag bairte mo cáilín, read í an réirmad ceann; Sin rcata maíe ban riúe ar read tige i n-éirfeact ann.

I r minic sup mar po aoirtear an line deirneannac, "Sin rcata maíe ban riúe i r fear tige donair ann." Téirdeann ré cun a deimnuigad uúinn sup reirdear ingean do ruagad ar uáir cun Séain. Ní bruarhear é i rciúinn, áh. Ní'l don cunnur agáinn ar élan mac Séain, má bíodar ann, act, amáin an méro atá ar faáil i ucaob páorais, páorais beag a tugtaí air, agur baineann ré le veallmá 50 raib ré ar an nuaine do u'óige de cloinn Séain. Do u'í Eiblin Nic Cárrcais, .i. deirbúir uóinnail Spáinnis, ba mádar bairtíde uó, agur do bí an oirde-pan mórcúir ar Séain uá báir sup ceap ré amán² sá molaó.

I mbliadain a 1745 do rciú Séain forur feara ar éirinn don ádair Miceál Ó Sionnaig, uóctúir

¹ 23 G 24, l. 62; ibro. l. 188; ó m. V., l. 88; VII. 194. Ueir an longanac ra leabair 23 N 82, l. 268: "Don ádair lóreph mac Cairteáin do bí i bparóirte Cárrcais na bfeair an an tan rin, uá iarruáí air teact ag bairte a leinb, óir do ruagad cúigear ingean uó noime rin, 50 uubairt an ragarh ná tiocpá féin ag bairte don ingine eile uá mbeaó ann. Ag po an rann do cuir Séain ag iarruáí an ragarh." ² Amán a XXIX.

Díodácta, a bí 'n-a fásairt i bparóirte Cúatair Laga.
Cúir Seán an pann ro¹ i nveinead an leabhair:

le bhoruagad minic tá an éiríne reo i gcéid go léir,
i n-a clor dúinn geineallad iongantad ríogad 'r naom
fhor-éirí díolulla donaire dúinn i r néill;
Sé doctúir sionnaiz do breitniz a rciob do féin.

I r pollur ar an áineam atá déanta agáinn ar na
leabhair do rciob Seán náir b'é ríú an t-aon
leabhair amáin dar rciob ré ar fuláineam an trasairt
oirdeire úo. Iníomairta den tróro ro i r fearr a
cúineann i otuigrinc dúinn a feabur a bí an éleir
an uair úo féin cun fearairm o'fear rciobda na
leabair agur don "easairtad ciúil."

O táim le leabhair, ní mirt a luad annro pann
eile do cúir Seán i nveinead forur feara ar éirinn
do rciob do féin. Ní bfuair fear an bliadain go
cruinn, aet veir ugar gur tárlaró timceall
bliadain a 1750. Veir Mac Uí Spáda ra Clár-áir-
im do rciob ar na leabhair Gaedilge ran mBritish
Museum go bfuil an leabair ro ran agardam Ríogda,
I r docta go bfuil aet níor buail ré umam-ra ann.
Síod an pann²:

O' r fear gur rciobad an treanduireaet ro Céitinn éluimail,
Reaet na ríogad i r beata naom na héiréann liúm,
Clanna mílead i r Seana-áail na bfeinnead b'ionn;
Lem anam guiréad gac fearra éife an raotair úo.

1 otoraé bliadna a 1748 o'oirnead an tAetair Seán
O b'riain i n-a Earrog i b'aircib Cluana i r Ruir.
O bliadain a 1430 go oti veinead bliadain a 1747 do
bíod faircí Corcaige i r Cluana ré don-íeir, aet ra
bliadain reo 1747 do veigil an pápa ó céile iao
o'eir báir an Aetair Tadó Rábad Mac Cárrcaiz. 'N-a
teannta-pan, ó bliadain a 1650 anuar go oti 1850
do bíod faircde Ruir ré íeir áirvearpais Cairil, no

¹ 23 G 24, l. 135; 23 N 32, l. 268; ó m. VII., l. 201.

² 23 G 24, l. 135; E 16, l. 61; N 32, l. 268; ó m., VII., l. 201; ibro. l. 163.

fé cúnam Earpuig Corcaige, nó Earpuig Cluana. Ní fuláir nó d'uibris an tÁdair Seán féin cun an nío reo a tadhait cun críche, mar oo bí toga an eoluir air i bPáirir ir ran Róim féin. De réir gac deallraim, bí curd den éleir mí-fárta pá éuingeal na gCáirtead. Beirt aca a bí i gceannur na ttrí bpaicéi noim an aimirir úo, .i. an tÁdair Donnóad, mac Seán Buíde, Mac Cáirteais, agus an tÁdair Taóis Rábad. Fíh oirdearica ir easailirig fóganta oo b'easó iad aiaon; áct dálta an traogail, níor b'féidir gac éinne a fáraim. Seo amháin a ceap an tÁdair Seán Ó Dhuaim, bPáirir d'Óro San Doimnic i gCorcaig, as fáiltiugad noim an Ádair Seán agus gá cur i n-uimail do ná raib fé féin fártá pá ugaim na gCáirtead.¹

A éara 'r a bPáirir, fáilte ó éiríde meóat
i steaimonn breáí Colmáin oo Coimíde;
So maíurir ón bPáirir an áro-éataoirir rin;
Dacall ir fáinne ir blát-dairín oir.

Scappir oo námaio, páigraio flíge asat;
Beirí gíamraicre gíarceair gíanna air uibirt;
Na fagairir ir fáilir de gnat it éiméall,
'S an gáirra gíadóad éus páirir de fíor úit.

ir fava na Cáirteais 'om éráó le víogaltur,
ir bairraig² ir dail gCair páigra fíor de;
Cairbriú fáilte i lár na tíre,
ir clanna na noeáí-aítread fáilte rcaoiltead.

lem aigne ir fáim, 'r ir fártá a innirín,
Carpos so páiníú 'en tál-fuil víreac
i ngrádam, i gCáil. i n-áí 'r i n-icléadé,
ir d'acmúinn a éairíde i ngráda an fíor éir.

ir acuirreac tráit atá oo díóda,
éus amur air t'áit air fáilte a buíde,
reairra den páir oo dáit áir rinreair,
'S oo málarciúis náirre air fáilteur maoiné.

¹ 23 C 21, l. 214: "An bPáirir Seán Ó Dhuaim air gáirir Earpuig Cluana ir Ruir don Ádair Seán Ó Dhuaim. March, 1748. Conn: Miss Jenny Cameron." Tá an t-amháin ro i lreir. asam féin leir.

² ir bPáirir, lreir. an easailirig.

bað marta ðo fáir-þlioct áiraró míleað,
 ðalta na cránac úal ðoigcúíce,
 'ðairg na mná¹ ra spáinn le rceímle,
 'ðo glacað i n-áruir fáirce ári naoinn-na,

ní marí rin von cáirneac cráibðeac áoin reo,
 'ðearcari ír 'ðár ðe lán-trlioct nígðe,
 'ðainic an clári ro ári rcláðact luingreac,
 ír tug aigreag á² rtaít von mál ba ðíleap.

i bpratainn ðo meáir gac trácta víoðácta,
 ír fearac i bpráir an báiri ðo vliðeac ðó,
 i n-eagna an báir 'r i náirctib gaoire;
 sin gairim ná-ðáilic ðáim 'ðeari baoire.

Þé earaonta á ví íoir an cléir an uair úo, ír 'ðóig
 liom gur b'é an mör-ðnoirðe á ví ári an mðrjátar á
 tug áir labairt go mí-foirðneac ári ðaoimib eile. Ví
 an tðtari Seán Ó ðriain 'n-a áro-ðioctári ári fearð
 tamail i noeirneac þé an ðtari Taðg Ráðac, agur
 níoir 'ðiongnað go mbeac þé ag éileam ceannuir 'n-a
 ðiari. Þé rceal é, ðo rocruiðeac an ðeirt ra
 Róim, agur ní þeioir á ráð ná gur ðeineac go maít
 é. 'ðo tugac uactaríðneact Cluana ír Ruir von ðtari
 Seán Ó ðriain, ír ðo cuirneac an tðtari Rirteáro
 ðneactac i þreirðil Coircaige.

Þ'in é an tráct ðo ðeap Seán an t-ámpan³ úo,
 "Táir uairle ðanba ag atal 'r ag ðóðact le mian,'
 ír ðo cuir ag trail ári an ðtari Seán é. 'ðo ví toga
 na haiðne ag an earroðarían þrile ón uair go mbíoir ag
 víoirðneact i 'ðtað an cracta agur níðte nað é.
 ðct ní raib Seán i n-a coimnuirðe þé limirctáirib
 fáirce Cluana, agur b'þeioir gur b'é rin an þát go
 raib áir ranaact ári þreagga go ceann react mbliaðan.
 þé ceann na haiiríre rin go háirite ðo cuir an
 tearroð ríor ári Seán ír ðo tug píora óir ðó, i
 gcuimnuðac ári an noéantúr beag. Nað ait

¹ na mná ouða, C; "Caille ouða nó mná Ríagalta Vigo
 vo haiirgeac le 'ðuic urmumán ír le n-a þluag," C.

² gac rtaít, C.

³ ámpán á XXII.

o'féacánn roin d'úinn-na anoir, Seán ir a "dúaineós" aige ag triall ar an o'úigeanna earpuig go Rát Córmaic, agus an t'earpos féin an taca céatona san amhúir ag cur le céile a sanfior foctóir go mb'éisín do'oul ra b'fainne cun é cur i gclo ir é tabairt amad.

Ir minic gur mian linn gearán um a laigeas ir do veineas an uair úo—agus n-a d'iair-ran leir—i o'taob poláitair don gaeóilg. Má macthaímio, áh, ar d'álair na haimpíre, ar éruadur raogail na n'aoine, ar ionnarbas ir ar éneacas na rean-uairle, ar d'i-cur ir ar ruasas na cléire, agus ar an "olige véanta gail" a bí i b'feidm go d'aingean, r'at'fiam den énáim'eadil' agus in' ionas ir amhlair a beir iong-nas o'rainn gur fan an fuiglac ir luza den t'rean-leigeann. Dúiréadur le 'Dia, bí an méiteal ar feadur an trát úo. Do cuireadur ríol i n-ait nár ceasas go o'tiocas coras air. Ácc, cur an ríol a p'reamada i o'talam ir d'earcail 'n-a b'arra b'reas bláitmar. Tá fúinn-na anoir an b'arra roin a baint agus ríol nua a cur. Ní gearánta d'úinn ar an raorúr ná ar an itir.

8.—A SEAN-DOIS.

Timceall bliadain a 1750-1 reas do caillead Captaén Séamur Leabailin a bí 'n-a comnuide i mBaile na m'Buailteoirí i b'paróirte an Teampuil gíl. Ba maic an taca don d'áim é. Do b'ici ar cuairt 'n-a t'is, agus ir air a b'íod an t-ácur dá b'arra-ran. An caoineas a ceap Seán don Captaén tá pé ar an noéantúr ir r'ia dá noearnasar pé.

I mbliadain a 1751 do bí Seán ag máineas r'coile i n'íre an Rinnce i b'paróirte Cill lair i n-aice Eócaille. Ir follur roin ón t'agria adá uair in'na l'áim'p'íob'íod adá i reilb an ácar 'Diaimair O Murréas, Canónac. Dáit na báillídeasda níor tairt

an ghnó ná a cúram leir. Go deimhin tá ré féin sa domáil rin uúinn ra tagra a cuir i leabair de leabhair an dtar Diarmaid. Ar éan-cuma níor fearaím ré an deart tar bliadain nó uó. I gCarraig na bFeara a bí ré i mbliadain a 1753 nuair do ceap an caoinead ar Eileán de Barra, agus tamall poime rin nuair do caillead an tdtair Ióseph Mac Cairteáin.

Nílím féin ró-deimníteac de gur b'é Seán na Ráitíneac an Seán Ó Muiréada a bí ag máinead i nInre an Rinne. Ruo eile, b'é Ióseph Ó Longáin do cuir i n-eagar Clár leabair áirim na Laimhreib-eann i Muig Nuadat. Sa Clár roin cuireann ré i leit "Seán mac Donncaó Uí Muiréada, ó Cill Muire" trí cinn de rna hamhánaib atá ra leabair ro, i. "Tá¹ rceálta i n-uaim 'r i n-airte agam," "Do² cualead-ra cáile," agus "I³ uine do foilcead." Ar fon go gcuirtar na hamhánaib céatona ro i leit Seáin na Ráitíneac, ní fágann roin ná gur mair an uine eile ir go mb'féidir gur b'é a ceap na hairtí reo. Do b'féidir, fairir rin, gur b'é a bí "ag reólad tréad rcoile" i nInre an Rinne. Níl eolur ar nódain agáinn, cun an ceirt a focuagad. Níl u'ugadair ar taob Seáin Cill Muire aet Clár an leabair áirim i Muig Nuadat. U'féidir go raib eolur ré leit ag an Longánae um an gcúir, aet ní tugann uúinn ugar ar a rceál. Do veinead cóm-meap roir reibíneoiréaet leabair an Canónais Ó Muiréada agus leabair ó Láim Seáin na Ráitíneac ran agaoam. Déarad éinne gurab é an fear céatona a reibí iao. Aet ar an otaob eile de, do b'annam gur fág Seán ro agáinn-na ar lár na focail úo "na Ráitíneac," inna leabhair a reibíad ré. Ní b'raig-míto uair amáin féin iao i leabhair an Canónais Ó Muiréada. Ir deap an ceirt le reiréteac i.

¹ Amháin a XLI.

² Amháin a XLII.

³ Amháin a XXX.

féadann dá ceann o'airtíib Séain a cup ríor i leit bliadain a 1754. I ríao rúo an caoinead¹ a ceap ar b'ár Séain Clárait² agus an ríreanncán caointe² a deín pé ar a b'ráitir gaoil, Diarmait O Murchada. Seóio beas deap i rí ead an caoinead reo Diarmada. Ní fúlair nó bí cpoide Séain ran obair i rí uaignear air i n'oiar a b'ráitir. Ní ríor caoé an gaoil a bí eatorra, aet deallrúigeann pé gur b'é a rí i rí a rí é.

Ní' l ríoc dá mearaíde oim ná go mbíod cororéam³ as Séain ar Séain Clárait, i rí go raib aítne máit aca ar a céile. An mola a tug Séain Clárait ar Córmaic Spáinneac,³ tá pé ar na hamánair i rí binne d'ár ceap pé. Ní d'óicige ríeal de ná gur minic a bíod Séain Clárait ar cuairt i ríit⁴ Cárraig na b'fear. Má bí n'íor féad gan aítne a cup ar Séain na Ráitíneac ann. Deir Séain Clárait linn gur táitil pé b'arraa uair amáin ar a laigeat.⁴

"i m'arraaib a'oiúne raib ríe cuan
i ríe ríe ra. ríe ríe ríe ríe."

Tá paróirte Cárraig na b'fear i m'arraaib an b'arraib m'oir anoir, aet an ríat úo do bí a umhór i m'arraaib m'arraib. Do bead ríit Córmaic ar ríit Séain Clárait go b'arraaib, agus ó b'eol do go mbead ríit ríe ann, i rí corraib go mbíod a táitil ann de g'at. Ruó eile, dá méio cáil a bí ar Séain Clárait le n-a linn ríe ní d'óca go n'óanrao Séain na Ráitíneac é caoinead m'arra mbead go raib aítne aise air, nó cororéam éigin aca ar a céile. Bí aítne máit as Séain ar gac uime d'ár ceap pé caoinead do.

Ní' l cunnur ríuinn agus i ríe aon airtí eile o l'áim Séain, go ríit bliadain a 1761. b' in i an

¹ Amán a II.

² Amán a VII.

³ Amán Seáin Clárait, leatn. 28.

⁴ ibid. ll. 701-2.

duine dá comhurfain, .i. sean-mícheál Ó Longáin. Agus tagairt don leabhar 23 C23, veir Clár cunntuir an dgasóir Ríogda: "This book seems to be the joint production of Peter O Connell and Michael (sen.) O Longan." Ar leatanaic a 195 den leabhar ro tá an t-athrúan a cúm Seán agus páiltiugad poimh an dtair Seán Ó Dhuinn nuair do fuair saim earrpuig i bpaicib Cluana ir Ruir. Tá an tagrad ro ar taob an leatanaig céadna: "D'éas an file ran míora 7bri, 1762." Agus tamall beas ríor uair rin do rírib an lám céadna: "Agus d'éas an t-ercop féin an 13 lá d'ábrán a n'Óun Lúis (Lyons) ran d'fhaing, Anno D. 1769, d'éir beit 'n-a ercop dó 20 bliadain" (recte 21).

Nac d'anair nac féidir a fagáil amac go cruinn anoir an áit 'n-a d'fuid Seán curta. Sa Teampoll Seal san áhrur do curta muinntir Múrcáda na Ráitíneac, agus tá sac aon dealliam air suab ann atá Seán leir. Seo pann atá i mearc na ndaoine fóir. Deirtear suab i rin an ríribinn a bí ar an lic or cionn uais Seán. Do d'ura d'úinn an ríeal a d'fheoamaint dá d'fheoamaint an leac d'fagáil, nó ríu an d'fuid 'n-a d'fuid rí:

seán ó múrcáda,

feair rial cnearta ir file binn blarta,
De ríocht múrcáda Cluainne Saebéal,
Do fheairm go ríeal i scoinnib Gall
Ar talam a rinfeair, Oileán na naomh.

Do mair bean Seán ceitire bliadna an cúir ir luga de i n-a d'áir. I mbliadain a 1766, ar d'fheoamaint Seánair na héireann, do d'fheoamaint áir am ar an méir d'fheoamaint ir Caitlicí bí ar maráin ra tír. Ar an gcléir Gall na ir ead leagad an obair reo. I ndálaib na heagluire úr, gabann paróirte Óun d'ol, nó Carraig na d'fheair, le paróirte Sain d'fheair i d'fheair. Sa cunntur a tug Minirtir na paróirte

rin .i. Rev. Samuel Meade, uair, ní hamáin sup cuir
ríor uimhir na ndaoine a bí 'n-a gcomhnuirde ann; do
cuir ríor mar an gcéadna ainm gac coimeádúirde
tíge agus líon gac teaghlais. 1 gCarraig na bFear,
i mearc ainmneac eile, geibmío "Widow Murphy,"
agus a 2 a líon tíge. B'i ríto gan amhrur bean
Seáin, agus ip dódá go raib a gclann go léir curta
i gcríe áct duine amáin, páirais b'féoir.

Sa páiróirte pé látar ní máireann éinne do fíol-
ruis ó clann mac Seáin, áct tá a lán ann de fleac-
taib a clann ingean, mar atá Muinntir Matghanna
ip a gcomhfozuir, agus Muinntir Donnáda an bÓtar
áir ip a nsaolta. 'N-a teannta-ran tá ceangal
éigin roir fíocht Seáin agus Muinntir Múrcáda
báile na bPórtac. Ó Cnoc an Bile ip ead táinig a
rinreap ríto go Carraig na bFear leir.

9.—SUM A SAOCHAIR.

A raotar Seáin ip féoir tuairim a tabairt ar an
rasar duine bí ann. Níor duine é a bí tugait do
bpoóc-béarab beatao. Fear deag-múinte deag-
béarac deag-beatao do b'ead é; bí pé fial daon-
naáctac cráibteac. Ip leór linn de bearbúgao ar a
cráibteact na hamáin diao do ceap pé. "Saoi
na bflait, bíor fial le cá" a tugann Seán Duilleao
air ra b'neagao ar airte an muilt,¹ má'r ruo é nac
in-éireote "fear fial cnearta" na rchibinne atá
luairte i n-a fearc-laol dó. Níor ceap pé ruam áct
an fíir-beagán ná féarao daon duine ran aimrír peo
féin do léigean, agus áit nó dó sup tárlaró cruail-
tagra, ionnta níltar nó-beimniteac de sup b'é Seán
a ceap na hairtí úo. B'in nóir de nóraib an traogail
úo náir éleact Seán, agus tugtar a éion de mólaó
dó mar gail air.

¹ Amrán a LIII.

Ar an tsaob eile de, níor dúine é Seán a bíod i gcomnuide duairc gnuamda. Bí ana-dúil i ngreann aige. Níor féad gan beir agus an taitíge aige ar "luét ginnn ír d'án." Deir pé féin ná féadfaid pé maireadain "gan rópórt nó rcléir." "Do mol pé Seán an Dúna¹ ní hamáin de b'is go raib "d'ra-anta laodta lútmair," aet go raib fairir rin "rial go leor i gcóirir ugoar." Ír maí an rompla ar gheann Séain an agallam a tárlaíod iorí é féin ír an pola Bealtaine.²

Gaeoel maí do b'ead Seán. Do rcpib pé ponnit o'ampánad b'iozmara ar cúrraib na tíne le n-a linn. Bí fíor aige améad, nár b'fíú dár muinntir beir ag tnuít le rillead na n'geadna fíardne, ná raib éire i tneod cun tabairt pé cógaí arí, agus go raib ar a fuirinn doaine ná raíad i gcontabairt "le heagla a gcrú do taorcad."

Bí Seán an-luaitbéalad. Deirtear ná raib a bárr le raíad ar éagaréad ná ar luar cun freagarí. Go deimín ír i an cáilídead ro a bí ann ír mó atá fanta i mbéalaib na ndoaine. Bíor péin tráct ag cur a tuairic ar fean-mhaoi, agus seo mar do tug rí d'ám é: "Ar aipíir miam tráct ar dúine go otiocpad an éainnt éirge mar do ríteann uirce na habann? B'in é an raíar rí Seán na Ráitínead." Ír iomdó rólúit ar a éagaréad do b'féoir a tabairt. Terpeánad na haorta an cáilídead rin, agus na freagraí a tug ar an ádair Seán Ó Druain.

Ír é mo tuairim-re améad, gupab íad na hamáin éainnte an éirí ír luacmaire de raotar Séain. Ír ionnta ír fearir agus ír tneire do noctann an féit a bí ann, agus an ceannur do ríit aige ar a éangain oútcuir. Níor tug Seán miam rá'n ndán dínead. Bí a pé rin imtíge. Níor éap pé aipíng miam. Dar liom péin ná raib pé ann aipíng a éapad

¹ Ammán a XXXI.

² Ammán a XLIII.

ná cairibírean a déanam. Baó dóig leir sup raoidé
 ip oit céille, bárr páltaact ip uipearba fearamlaact
 beit ag claoirde le hairlingib. B'fearr leir labairt
 ó n-a éiride go oínead de réir mar do bogtaí cuise
 é, go oit go mbeaó an taom curta de aige. Bíonn
 a cainnt oínead i gcomhnuide; agus é rin a beir an
 buaó agá amháin caointe tar iarractaib upmór
 o'filiuib a com-aimirre. 'N-a foóair rin, do bí an
 reana-léigean púigte go rmiór ann, agus éitear é
 ag bipeaó amac tñio de gnát. Deir an Dálac:
 "He was distinguished for the beauty and pathos
 of his elegiac compositions." Tá pathos go leór
 i n-a déantúirib, aact éirigean ri a cainnt fearba
 oípu; agus ramluigim-re sup mar rin ip fearr a
 moctúigtar i. Ní gabad Seán an timceall nuair do
 b'féirip dó an comgar do gabáil.

"Tá an iomaó caointeacáin agáinn ra Šaebilg,"
 aoir "rcoil" áirite. Síóe mo fneagra oita rúo.
 Mara mbeaó go raib cúir caoirde ag an bpile ní dóca
 go gcomparó pé ar caoineaó. Ní ar a oitil féin a
 bí an raogal ag muinntir na héireann le trí céad
 bliadain, agus cao eile cao do déanraó na filirde
 aact cur ríor ar níóitib oínead féib mar bíoir. Ip é
 ip mó go noeinim-re iongnaó de, a laigead caointe
 atá ann agus a liaact aóbar bñoin a bí ag na filirib.

"Aact ní filirdeact ar éan-óir na caointe reo,"
 aoir an "rcoil" áir. Táimio mó-claon cun filirde-
 eact na Šaebilge do mear i meir an Déarla ip de
 réir a maiglaó rin. Tugaimir ceao cainnte do luat
 na Šaebilge féin anoir. Iríao muinntir na Šaebilge
 do córain ip do cóingib na hamáin reo dúinn-na.
 Mara mbeaó go raib cion agus mear aca rúo oita,
 an dóig le héinne go gcuirpóir rcrióneoirí, noiaó
 ar noiaó, de buaó oita féin na hamáin reo do
 rcrióbaó. Má b'fiú leó na caointe reo do faoiaó
 ó báir, ní fuláir nó cuireatara rpeir ionnta. Ip túirce
 glacpáinn le n-a mbairamail rúo ná le tuairim na

"rcoile" reo go bfuil ar an uile duine aca leat-cluair Saeólae agus leat-cluair Sallua. Ní hearna ion-cáinte, dar le duine, filídeacht go mbíonn innti feadur cainte agus feadur rmaointe. Fásaimir u'ualae ar an "rcoil" sae earnam cainte ir rmaointe, dar leo, dá bfuil i n-ampánaib caointe na Saeóilge a cup i n-uíail. An fáo a bfo a rcpúougaó cuipúir an leat-cluair Sallua 'n-a coolaó.

Cuipúir eóluir ar filídeacht na Saeóilge. Sin é an leigear. Seóútar sa bfilídeacht roin cainte tar bárr agus rmaointe uairle ; cainte agus rmaointe de réir úitcuir na Saeóilge ir de réir aigne na nSaeóeal. Dá mbeaó rí ar a málairt de cuma ní beaó innti aet bneas. Aet ní'l fige bneige ná iapacta sa Saeóilg. O'fár rí mar rin cuáinn anuar, agus rearuigeann fóir ar a bonnaib réin. Le congnaí De, ragaio rí i méao ir i otreire, i n-áilleacht ir i mbinnear, agus roin ar a gurtal réin, de réir mar oo tagann at-fár ar an oteangain.

Fíal-mac¹ Mupéada
 An ghlaoðaire cput-clúmaid,
 Sé mo bhrádaí;
 Saoi le riorcataí
 Laoite rnuíóte ruit,
 Seán na² Ráta.

1. 23 B 38, l. 158; 23 G 20, 303:
 Sliocht a bapántur do éirí Liam
 Ruad Mac Coirí aḡur an t-ádaí
 Seán Ó bhríam amac i gcoinnib
 éamuinn uí lúbaisḡ aḡur an ádaí
 Seán Cáplar. 2. .i. Seán na
 Ráitíneac, G.

ṮÁṂṮÁ ŠEÁIN UÍ MURCÁṮA NA RÁITÍNEAC.

ΔṂ RÁIN ḶAOINTE.

I.—IS CIAḶ 'S IS ORCRA.

ΔṂ ḶÁR LIAM RUARṮ MAC COITIR, Ṯ'ÉAG IÚL, 1733.

Iṽ CIAḶ 'ṽ Iṽ ORCRA CLOIRTIN ΔN ṽCÉIL 'N-Δ LÁḶAIRT
'S Iṽ CIAṂ ΔN ṮONUR ŠAN ṽORṽACṽ ŠO ṽÉAG ṮO ŠṽEANN,
ṽṽIALL ΔN ṽṽOILḶ-ṽṽṽ ṽOIRTIL 1 Šṽṽ ŠO ṽANN,
LIAM MAC COITIR, Ṯ'ṽṽṽ ŠOIRTIGṽE ΔN ÉIŠṽ ŠAN ḶEANN.

- 5 ṮA ŠṽIANNṽAN ṽORACṽ, ṮO Ḷ'ORCAILTE ṽÉIT Δṽ ṽEḶḶUR,
'S ŠAC ṽIAGAIL ṮÁ ṽOIRṽE Ḷ'ṽOLLUR ŠO LÉIŠEACṽ ŠAN
LEḶḶAR,
ΔN ṽIANNAC ṽORACṽ NÁṽ CṽIGIL Δ LÉIŠEANN Δṽ ṮALL,
'S 1 ṽOIAIṮ Δṽ CṽOIRḶṽṽ ḶA ṽṽOṽA ṽIUGA ṽṽÉITE ΔN ṽṽEḶḶAIC.

- Ciall ír foirtille forur ír féile ar gceall,
 10 Ír diaðáct folurmhár foirtb-ghlan gle nár gann,
 Bhiactra roctma gan doctte 'n-a méinn ná meang,
 Riam do doctuis ó foilcead le cléir a ceann.

- Bíod a fiaðnuire orim sur b'oirdearc réim a rann,
 Go rianad noda 'r go mbogad gac rheaect gan beann,
 15 Go rianad tolad gan doice le féile aet rabar,
 I mbriac 'n-a doctad mo doctar mar rceal a ramail.

- Tá an bliadain reo doctim le goltairt, ní héigearm
 gan doctar;
 Táto rriacta toctá, táto ollaim ír cléir, gan meadair;
 Ní'l rrian na doctá go doctom ar caot ná ar crann
 20 Um Liam Mac Coitir do doctilt fá éir na gceall.

Tá an ghian gan folur, do doctis rae agur rann,
 Táto rriat gan forcad, ní doctair na héin le rreall,
 Ní'l iat gan oriad, ní forair na héir ar adainn,
 I gcriat fé doctair ó'r foluigte faon a ngrann.

- 25 Tá iarrma orainn ná coirceir go héas dár ranc :
 Ní'l rriat dā foirtbeact, ollam ná éir dā rradur,
 Nac iat do doctar ar doctad gan rradaint d'am ;
 Ír í an iarract dona ro lomair go léir an ball.

- Niad de doctair Loctann laocta anall
 30 Ba dian i gcoctad 'r ba doctairac rrean ír teann ;
 'S 'n-a diat do foilcead a folair na Saerair reang :
 Niall ír Conair, Conall ír Éirir feann.

Srian na nÓllamh ír pollaó san élaon san éam,
 Ár ríat ba éolgaó cornamh i raotair peann;
 35 A Óia, do cpoóat 'n-ár n-olcaib le céile ar ériann,
 Beir Liam iú foóair ír corain duit féin ón námaio.

Dá mbaó dútcúr don dúir-lic reo tuigrint an rcéil
 Ír cáil ionnraic an ugoair do éluineat 'r do léigead,
 Ár lán dúitce uile d'ionnmur ní coingeadat é
 40 Ír daimh Muhan i scumangiaó san breiteamh dá éir.

II.—SEARÙ AN DÀIL, A BÀIS.

Ar m'òd ac'horric ar bàr Seagán Clárait mac Domhnaill, o'éas
7 eadair, 1754.

Searù an dàil, a bàir a éreice érin,
Eadaragair air na lán do léirigh rinn ;
Sé caillead a lán dár b'páirib géara ghrinn
Ar ainveire Seagán geal Clárait o'éir bainc óinn.

5 Nac mairg, a cáirve ghráda, an rceal le ríom :
Caitir as b'ar ar ghráirc ir éirir dá gclaoirde ;
Leagad tar c'ac an tráirfín gléigil ghróide
Ar dearb ghráir an dáim le raogal na raogal.

Rannaire náda c'ráirdeac caomnac caoin
10 Ar leat-buirte o'fágaib áro-fuil éirir fínn ;
Cleactamair nádaile rámaet ir rcleir le a linn ;
M'anacra an lá fuair b'ar, cao deanraimio ?

An' farrmaid ba lánmair ceáirde ir o'reacta o'raoi,
Canamain bádaic ir páirde réirde nár rígin,
15 Deactad glan ráim ar d'án go gceill ir gaoir ;
Ó leagad a máirgirtir táir go léir gan b'irig.

M'eaetrad cármair, áirmead éact airí !
Ná mairmann den dáim act fánaig léigte laoi ;
A beata ná a b'ar ná a cáil nac léir d'ar laigead ;
20 Ir meara mar atá, 'r ghráir dear éinneac díob.

leagaithe ar lár, tréim lár-ra céir an gniom,
 leanamain áiríodh gnáthmair gaebealac ginn,
 seabac na ráime, rár na rceal do rceibodh
 i lairion go bneas, i mbeárla nó i ngnéigir glinn.

- 25 Pearra glan gnáthmair, fátae faobrac fíor,
 do taircil o'fuit deáe-aicneac deáeac deanta
 gaoibeal,

do fearaimh don daim, 'r ar rcait a rceite bi,
 mar a raead i n-áiríe cás ar gaeasib crainn.

- do rceadadair mna coir máis, coir féile, ir laoi;
 30 ir cá ainmhir le rpar as gáircais ar léit-craig doir;
 i neamain, i nár 'r in' áirur réireac ríde,
 ní rcaidair ar áir ó'r páeac a gceile i gcill.

Cia beartar i gcár ar gcár go héas air,
 nó bneacar do eac cá cáil nó gne don mís?

- 35 le danair cia ir pál, gan pán dá n-dorad ó éiríde,
 ar rceartamain tSeagáin gil cláirais céadna ón oirí?

Cia ceapfar an dán go dána ar éirinn doir
 o'atarnac máda nó cáirta an tréin má tigeann,
 nó raear in' árac fáilte an rceil do rceibodh,

- 40 ó cailleamair Seagán i meadán a raogail, fóiríor?

Stadard, cé o'págar blát an rceil gan ríom,
 ó'r taca gan tábaet me i mbeárnain baogail éin
 gním;

áet aicim an tárí-mac, táinig ó péinn an crainn,
 dá cearmonn fá n-a gnáirib péin 'n-a Ríogaet.

an ceangal.

- 45 So brát ir truaḡ, i bfuair-éuilt ḡan ceól ḡan clár
 ḡnád na ruad ruaimnearaḡ reólta ráim;
 Mo éar, fé éluair éruair-lice ar reól ḡan raḡáil,
 Seagán ruairc, o'uairtib m'ac 'Domnail o'fár.

- O'fár an reabac ḡroide, an tan oo bí i n'éirinn beó,
 50 i nḡnád 'r i n-eaḡnaóacḡ ḡarta ḡrinn ḡeir ḡan ḡó,
 i ráirtib blarta binn reancuiréacḡ, céille, ir cómaio;
 Mo lán-éneac fáda, fi leacair éior faon a fóro!

- A fóro ir veacair o'raḡáil feara i ḡclár érice néill,
 i n-eóluir ranurán fearcair ráim, ruim mo reél;
 55 Tóina ir Clanna an 'Dáiro ir fear na noán noioóacḡ
 oo ḡléar
 Oóib ní mairéad ár, o'aitle an éair doiró, ḡur éag.

- Éag an eóluiré móir-énoiréig véaraisḡ búig
 Oo éraó ḡo veó air, fórior, ḡléiré ár ḡclá,
 An laó ba éoraige clóó ḡnaoi ir méinn ran m'mhain;
 60 Ir véar i ḡcomnuiré, a fóro bío éraóca ar o'uir!

Ní túir ná foiréann oo 'donurairé inre fáil:
 Ní'l rúḡnád roéma ná oiréveac innti ar áir;
 Ní'l uḡoar foirtill ná co'uiréac cinn ar clár,
 Náe riúo fé élocaib éun co'olara ríor ḡ-o b-r-á-é.

an feara-laóir.

- 65 Tá ronn éior fá'n érom-lis ḡan anam ar lán
 Cabairéiré ba éronntaige an fearó fearaim i o'ábacḡ,
 Toḡa o'raoi aḡur roḡa raoi ruair ḡnaoam ir ḡnád;
 'S ir lom rínn ḡan ronn ḡrinn ó éuilleamair Seagán!

III.—IS CUMHA 'S IS CEAS.

Ar b'ar Liam mac Cairbreáin an Dúna, o'éas Samhain, 1724,
ar an gcloic fáda, i bparóiste an Teampuill Shil, le hair
cóircaíge.

- Is cumha 'r is ceas don Múmain go fear,
 Gan rubéur sean ná gáire,
 An rceól do p'it go nóó lem t'aoib,
 Do b'neóir mo éiríde-re tráct air :
 5 Fite agur flait do tuitim 'n-ár mearc,
 Do éiríde ag fáo mo fláinte ;
 Tug ornad agur liad go hobann féin éliad
 A cóisilt gan rianr i b'fárad.
- Ár ngréann do méat, ár meabair do méarc :
 10 Ní'l teann ag neac o'ar gcáirtoib ;
 Ní'l roilre i ngréin, ní'l cairbhre i r'péir,
 Ní'l aibne féin n-a lán-puit ;
 Ní'l r'ugrad i b'flait, ní'l cupad gan cnead ;
 Ní'l tulad ná teac ar áitread ;
 15 I o'currad fá lig, ó cuirrad i gcill
 A n-urra i n'gac gníom ba cábaictad.

Tá éiclipr tuda ar an ngréin le cumha;
 Táir faoi-coin triubail san pláinte;
 Táir mná ríde fóola fá rciór bheoíote
 20 le háir-caoir deór ir gárta;
 Do meataodar cialinn san earcar i gcóill;
 Tá an fáirige ríor as tráscant;
 Ir níor b'ionghad móir dá gcuitead an eórais
 Uile le geóin ar gcáir-na.

25 Tá cuirne asur ceó as tuicim gac ló
 le fuinneam tré b'íon go hádbal,
 Ir múrcraige fann san rúghaiodeact ann,
 'S ir túir-éirídeac dall ar b'áirde;
 Tá uaignear ríor, san luadéant ginn,
 30 i' tuait 'r i gcóill mo lán-éiread;
 Tá an donur go léir 'n-ar b'rofur go héas,
 Níl coéiom ná réim 'n-ar b'áirde.

Táir an mílir g'áirdeair ginn
 Do éirí mo éiríde-re i b'áir doct,
 35 'S a corralact réim ná c'ollur tar a éir
 le molaó i gcéim 'r i gcáil;
 Porra na héigre nár éogair beir claon,
 Ir Solam i gcéill gur fáir;
 Uídear tréidead clúmáil caomnac,
 40 'S p'ionnra réim na b'áirde.

Le gairce ir le lút an bhanba riuðail,
 'S i tsearraigí gac clú do ráinig;
 Marcad na ruas i nEadóruim tuair,
 Mar áicil, do buair an bárr leir;
 45 'S ir pollur ran mBóinn 'r i Luimneac fór
 Go ngoinead san teópa a námaio;
 Gaircrideac tréiteac mear-éirídeac éactac
 Ir daicnío o'Éirinn lán-las.

Do Cannaig na bfeair ir leatán an éreac,
 50 San rearcáireact beart 'n-a ngnátaim,
 San sneann san rianr, san meabair san ciatl,
 San labhairt i riasgail dáime;
 San rporit le maoidéam, san ceól dá fñiom,
 San eolur puinn le háiream,
 55 Ir na nótce reo i sclóó, agus iomaio mail' leó,
 Go cunnail i gcomhairinn clárait!

San oTeampoll Seal go fann i bfeairt,
 Mo canntalam las, an ráir-feair;
 Áro-éraob níosda breas féim liomta
 60 O'fás fé rcíor na táinte;
 Fial-flait ceannáro, gliaóaire oread-fám,
 Ar Liam Mac Cairteáin tráctaim,
 Fear roineanta féim uiramao tréan,
 Ir curata réirdeao gac beáirna.

- 65 Thasgan búc binn de Clannaið Ráirí
 Da máireac clú i tcigear 'r i tciáirne;
 I r léir ag ollamnaið Éisr' san doirceac
 A gaoi le Conall glie Ceárac,
 Do corcariad cinn i ngorad na gclaiðeam,
 70 I r do tolgad naímið le láim-neart;
 Níor dúnta miam do dún a Liam:
 Sin clú na gclaið ar lár leir.

- Réitcean trolurta an bóenicy oirðeic
 I gceí do boctaið i r lán-creac;
 75 Tar ollamain fáil do cornam an báir;
 Corcur i r conac do gnátuis,
 I r beic deágtac rúgac fáilteac fiúntac
 Gnáðac leir ionnraig a áur;
 M'uclán tubac, mo diombad cumad,
 80 Ní'l coingbáil clú ná pámaet linn!

- I r náir págbad fuigeall dáim ná thrai
 Ná o'fáiríð ginn, cé cpiárote,
 Don pearrain bí léiganta i lairí 'r i nGaebilg
 'S i tceangain an Déarla tábaetais,
 85 'S do b'eaghaigeibfeallram garta caoin ceannra,
 Mo rcallad nime a ceann pé lán-lie,
 Do b'fearraide gníomara, ní'l agaim le n-innrint
 Cé daimí, acit gairde go háirí leat.

- 90 Iṛ, mo beannaíct-ṛa fíor go nbeaíca cun raoiṛre
 D'faraíṛe an éiríde d'il dána,
 Cun parratúir éiríort le hanam an taoiṛis
 Méanmnaiṣ bṛíogmair bṛeáṣ ḡluin ;
 Aṭair míc Dé iṛ na harpuil go léir,
 Ainṣil iṛ naéim le ḡáirdear,
 95 Dá ḡlacad 'n-a ḡcaomáct go haibid ḡan éarad ;
 Iṛ canaid go léir leir : Ámen.

an ceangal.

- fé liagán lice, mo millead tu, ar beagán rliḡe,
 An triad bṛeáṣ fṛuirdé d'fuil riḡte ba ceannáir
 ḡníom,
 rial-fáir mliṛ do b'fíle 'r ba leannán ḡrinn,
 100 Liam cáir clirte de éinead míc Cairteáin máoirim.

Iṛ ciad dár bṛuiriṛn a cuirim ar beagán rliḡe !
 Iṛ liad 'n-ár ḡeirírdéib go huile a d'il fá lliḡ !
 Iṛ biaodán rilte do luét binnir, 'r iṛ oimbdád a d'il !
 Iṛ 'n-a díair cá bṛuilid aét leinb iṛ luét pláir doirto ?

- 105 Trian ár ḡcumuir iṛ fuinneam ár lag-láma an traol,
 'S iṛ cian triad riṭpead dá d'cuigiṛn a ceairt-cáil
 cruinn,
 ḡrian-pláir cuigriónad poineanta cruṭ-cáir caoin,
 Iṛ Dia dár bṛuráct d'r fimir dár luét dáim ḡrinn.

Δοῦμαι οἷβ, ἃ δοῖνε, ἢ τειγὶὸ ἐυξαιῖρε,
 110 Πὰρ ἡρτα με ἄς εἰδοῖναὸ ἐδοίγῃς ἡιοῖαι
 ἡῖντε;
 ἢ ἢ ὅ' εἰδοῖναὸ ἡῖν ἐδοῖνε ἡιοῖαι
 ἃ ἐῖναι,
 Δὲ ἃ ἡῖναι ἡῖν ἡῖν ἡῖν ἡῖν ἡῖν
 ἡῖν.

IV.—IS TINNH AN TÁSC.

Ar bár an áear Concubair mac Cairteáin, Sagar paíóirte
 Gleanna maíair, do fuair bár i mí na Samna ran mbliádaín
 1737.

Ir tinn an tárc an t-áirleáin déirdeannaí:
 Tá luad go follur ón bpobal go déile,
 Bár an traidair do b'áda 'n-ár scaomáct;
 Cúir nár b'iongantac iomao fé méala.

- 5 An té ba comuira dóib le tréimre,
 fé óta Críort as suíde ar a n-áolair,
 Sá tpeóruíad trí scá rliže cun Dé síl
 'S as learuíad locta na n-óronga bíod taomac.

- An té do teagairc, san meapatal téacra,
 10 Go miodair rínn san buibeact san daorímaact,
 Go ceannra ciallmair diaða i mbreictir,
 Mo íleat deor fén bpo an phoenicr!

- Lonnrao foluir an pobail le déile,
 A sclá 'r a scoctrom 'r a ponur i n-éinfeact,
 15 A scoimairleac cruinn i noliže 'r i naomáct,
 A marctóir foilbhir rocair slan réannair.

- Do bí ré eagnaíde seanmhaíde géillead ;
 Do bí ré ghrádhmair cpháibtead caomhnaí ;
 Do bí ré fileata fuinneamhac faobhac ;
 20 Ír oo bí ré meaparaí da mhaítib na héineann.

Da deacair fearaí i mbeartaib an léiginn leir ;
 Do bí ré fearaí i laíoin 'r i ngréisir ;
 Do bí ré clirte cun tuigiona an bdearla,
 fpanncir, feallraí, eabhaí ír saeóilg.

- 25 Do bí ré in' file com mair le héinne
 Inr na teangtaib oo meabhraig le céile,
 'N-a díadair 'n-a liaig ír 'n-a cléinead
 'S 'n-a díorpóir cneití le heircig tréana.

- Seabac san dooma agur tobair na otreíte
 30 Ír eóluide breaí fóir-líonta léigeanra
 Do cuair san iúl tar níul mac féniur,
 Ír oo fealbuis clú na múir maorída.

- Níor ríobairt san pén oTeann-ris é againn,
 'S a díge níor ríu le cumhangraí céime ;
 35 Ní adraí fuir reoí duine san éan-ruo :
 Ríagail oo ghráí mac máire, b'éirí.

- Do bí a aigne caoin san bhuigín san bdeasnaí ;
 Do bí a bearta 'r a ghaí san buimp san éalaing ;
 Do bí a aigne 'r a guirde cun Cnóir fead a faogail ;
 40 'S oo bí a méinn 'r a cnóirde 'r a gníom dá réir-rín.

Ní tug tarcuirne 'n-anabfann éiriocht ;
 Ní tug suilmne 'do 'duine 'd'á tréadta ;
 Ní tug rcannail ná rcataí fé éinne,
 Ír ní iarrad tuillead aót an tuilleadh 'do 'déanao.

- 45 Mo lomad 'r mo lom-ra, an croidaire b'érad
 'Do beiread 'dam leabair ír cabair cun 'tréadta,
 'Do raod 'dam aigeas, leatán-cuir gléigeal,
 Ír 'do éannuigead 'd'án com háro le héinne !

- 'Dá minic n-a 'dún me rúgac raor leir ;
 50 Ír ní hupur liom riubal go Cúil in' éagmuir ;
 Oócón ! le 'dubhón an rceíl rin :
 Í 'oTeampoll Uirce fé clocaib an réltean.

- Cér gnat mo gno 'den leógan léoméad,
 Pínginn go 'deó níor tós in' éiric ;
 55 Má mólann gac fáid an t-áit mar g'éadair,
 Ní milleán orm-ra an molaó ro 'déanaí.

- Créad ná caoinpinn raor 'd'á tréitib,
 Ír a éaoinead go 'd'iceallac 'érad,
 'S a éaoinead go rciormar le héigeam guil,
 60 Ír a éaoinead le cuimne go n-éagad ?

Sagar uaral rtuamda réim glan
 Ó gléann Mağair 'n-ar binn gut éantait,
 Ó Carrraig na b'fear na b'plait ír na b'feinnead,
 Ír ó gac baile 'n-a n-aice reo adéarfainn.

- 65 I' uaisneac ríod na gcomhgar taob linn
 I n-iaid Concubair, mac Concubair an daom-flait,
 Mac Cairteáin na n-eac láirir léimeac :
 Fear fulláin ón Earpáinn do phreamuis.

- Do ruasá an bile o'fuit ruigte na hEamna
 70 I' do triall cun baile de Clanna Mléirur,
 San gCúige Ollta ba cábair glan o'éisre
 Clanna Rúirí ór túirmigeac é dsaib.

- Mar a mbíod filide ar coinmíde i' éisre ;
 Mar a mbíod cupaíde i' triupí tréana ;
 75 San gCraoib Ruair ar fuair a céile
 As imirt 'r as ól, as ceól 'r as pléireac.

- Mo gúide mo fáilm mo beannac go tóir leir
 Go Ríogaac na n-aingeal, go flaitir an éin-mic ;
 I n-aoibnear fáda do mairpíod tar raoglaib
 80 Go tóigíod 'r go tóagaíod ár ragaic n-a gcaomtaac.

Buanugad fáda fé mheannnac raogail
 'N-a diaíod 'r in' ionad máir oíde 'r mar cléireac,
 Ár lóreph líomta, ciorde na féile
 I' bile glan eagluiréamail ainmneamail éarcaríod.

an fearc-laíod.

- 85 Tá fút, a lias, imbliaúna tíor san phreab,
 Ughar ciallmair diaúda díreac deap,
 Fear ionnraic fial ba maíalta gniom i' neac,
 Go olúit fét iad, mo ciac mo míle creac !

V.—IONAD SAN DEARBÚDACT.

Ar b'ár an ádair Ióseph Mac Cairteáin, Sazairt paróirte
Carrigis na b'earr, o'éas ran mbliadain 1752.

Ionad san dearbúdaact reab' an traoisail reo,
Ionad san éinniteaact raoisil ná réin éirí,
Ionad naé reairiú ann ragsairt ná raoir-éilait,
As b'ár dá leasad, san tearmonn o'éinne.

5 B'ár ár ragsairt gluin seanamnaig gléigil,
B'ár ár noiaóaire diaóa déaricais,
B'ár eus deacraó deargh-ruipe déaraó
Flata asur caoirig buidean ir béite.

10 Ir oioisbáil follur dot pobal go léir éu,
Ir oioisbáil éruair ar fuair na cléipe,
Ir oioisbáil daingean ó Óúitealla go Céir roir,
Do luigeadán marb i dtalam san téarman.

Fear leoir-milir lócranta léiganta,
Fear pinedta fíor-éiribteac faobraó,
15 Fear ceannra san ériannóact 'n-a éinmib,
Fear foirtineac san doóte ar bit 'n-a téacraib.

- 1r clú còrnaim do Dúin Dolg san baogal,
 San peilg ó leasamhó tairé an fíh naomta
 Bí i n-oirg an Tighearna Dia ó d'aoirg,
 20 Samail le Peadair tá i bflaitéar mapáon leir.

Dúinn-na 1r meara beir rcartha go héas leat,
 Let teagarcaib, let beannuigteact, let bpeitrib,
 Let carctannaact, let cneartaact, 1r let céill gluin;
 'S mo deacair-bhuio, mo daitnio, cao do déanpam ?

- 25 1r mire tar các tá ar lár go léir leat;
 1r céir mílir ar gcáirdear bpiáitir saolmar,
 1r nár glacair mo pingsinn céir minic mo glaeóac oir,
 Mo leasó gur meara liom rcarthó let méinn mairt.

- Plár na heagluire, reabac na féile,
 30 Riam ná tairgead earmailte d'éinne,
 Nár tóg airtgead d'airgteac céarta,
 Ná de tigeartaic mairt muinnteartha bfeartaic.

- 1r breag do máctnamuig aiteanta Dé gil,
 De ló agus d'oirde i ngníom dá léir-cuir:
 35 As táirctad luét báir agus baogail,
 As bairte na naoirdean, 'r an faoirtin féilteac.

- Níor eug a caraid ar cearta ná ar gneitrib;
 Níor cuir rpedir i rtor ná i raogaltaact;
 Do cuir a ionnmur poime cun péirictig,
 40 'S in' uadact ní feacatar earrad ná rpre cnuic.

Do b'é reo cleaictaó na ndiúiríeac naomta ;
 Do b'é reo airte na ndarpoi le céile ;
 Ir é reo an teagairc ó f'laitear a déintar,
 Cé hiomda airgead eagluire i n'éirinn.

- 45 Seo an fearn do meall go leabhair an raogal ;
 Seo an fearn do bheicniú na tuisce 'n-a n-éirinn ;
 Seo an fearn pé n-a corpur ná troidir a gaoilte ;
 Seo an fearn do tuill a daoinead ó éiríob.

- Im tairb-re d'áiríob, baó méinn liom
 50 Duain catuighe dá fámáil rin do d'éanamh,
 Mo cuio fearra aca do caillear uile i n-éiríeac :
 Ióseph croidé do rínead fén bfeart.

- D'fuit míliró ulaó náir d'fupur a t'raoíad,
 'S ó cupairíob calma eamán na féinne,
 55 De éineál mhic Cairteáin, an cléiríeac,
 Conaill, Cú Cúláinn, Clann Uirniú, ir éiríob.

- Do cúl, a cumáinn, ó tuisair let t'raoíad,
 'S gur fásair iad ic d'iairé gan dothairíeac,
 Go ndéinir ríe d'ot éloinn le céile
 60 Do láitair Ríog na ríge, ir réiríeac.

Bliadanta Críost le ríom ar n-éas d'ó :
 Seacé gcead ríag dá bliadain ir caogad.
 Beir cuimne go cruinn ar an éacé roin
 le linn uile an line reo, ir léirí d'ám.

an fearc-t-laoir.

65 fá'n b'óro ro rínce, ir t'it 'r ir diombáð an rcéat,
leógan díogluim díodácta ir deag-bán b'réact,
Comairleadá cruinn na tíre, an fear b'réag réim,
lóreph, r'aoi d'fuit doirto m'ic Cairteáin é.

lóc'ann roirleadá, caoin-plait ceannáro éaoim,
70 'Oo éreóruig rínn ó flige na gcarán gclé,
le comáctaidé érioirt dár noíon ar neart náimad
noaoir,
i gcomhairinn éaoil, mo míle g'eadán géar!

ir móir a t'it, 'r ir míle leat-lám léin
d'ós ir d'aoir le linn a b'prioctáilte é,
75 'Dam-ra ir díb-re, a d'aoine éleact lá a méinn ;
mo rcólað a g'níomairca rínce i g'ceadán cre !

VI.—an bláť is buacaiġe.

Δι δάρ μάιηε ní Ćruαδὼλαοις, Sápphó na muíman, o'έας ran
mbliαδὼain 1761.

Δη bláť ιη buacaiġe ġluαιη puinn eaፀፀαιnn beó
1 nේፀፀinn,

ፀάρ cé řuaiη ří, α huαιፀፀፀeαćť maiηፀፀ ᑭo veó
ፀείፀeannać ;

5 Sápphó řuaፀ-ġníፀmać nፀuαin-mbinn řταፀፀα αᑭur
cómαፀ

ᑭαeፀፀፀe.

μάιηε řuaiηc ní Ćruαδὼλαοις, eαla αᑭur óġ,
ιη ፀhoénicፀ.

VII.—mo cúmh mo leanb.

Ar b'ár òiarma da uí mhuicéada, u'éas i bparóirte énoc an b'ile
ran mbliadain 1754.

Mo cúmh mo leanb, mo cara, mo bhrádaí,
Mo púin, mo taca, mo leatán-feri laoiú,
Mo congnam fearaí, mo sean ir mo gáire,
Mo púdaí, fé leacaib i bpariaib a cáirte!

- 5 Mo buaireaí, mo éruadán, mo éraírtéad,
Mo buinneán ghoirde, mo tigeardá táine,
Mo cógar san éruadur, mo cuan cun fáilte,
Do bhorcuig mo gúair mo buacail álúinn!

- 10 Òiarmaid Ó Muicéada fuinneamail fáiltead,
Mac rialmar Òiarma da uéagtaig,
Mac tairis mílir, mac roineanta séagáin
Ó énoc an b'ile bí i t'cuirib na gcáirtead.

- Ní hiongnad an cinead 'n-a bpuilim-re rcáinte;
Ir minic dá bpiocad dá gclipead 'r dá gcáirnad iad,
15 As triail cun cille nuair tigris i n-áirtead,
'S 'n-a n'iaib a bfuireann go rinnil san pláinte.

Mo b'ócúir arat níor fearaím a shráó síl;
 Nuair fíleap-ra rinnte aghur nárla,
 Ceól ir aitear ir capairt it látlair,
 20 'Ot ceangal le mnaoi baó cuibe óot cáil-re;

'N-a n-áit rin uile ní'l aghainn áct gárlaig,
 Coinle ar lapaó aghur capra clárla,
 Caoir aghur ceaclaó aghur acuirre ar árlaib;
 Ir coirde 'ot dearlail ní rtaórla an gárla rin.

25 'O b'fearra don dúlaig rumpá sháit tu,
 Don boct, don trairóir, don daírla, don dárla síl;
 Níor éomair do ceann i mball ná i mbeirlaín,
 Ar aonac fairrlaig, ar fairde ná i tálailaín.

Loct ná ainnim ní fáca le rágáil ort
 30 Áct méir do éomair aghur laiglaó do rólaila;
 Tá muinígn agham go breaclaó an tálailaín
 T'anam san peaclaó 'r gur síl cuige in' árla.

Cár mirté dam reanóine, leaó, nó gárla,
 Ainnir san tálaila, nó ceaclaín cailaó?
 35 Áct crolaín mear roglaín fáilaila
 Tálaila cailaín tálaila tálaila,

Cumla cabaila cailaín cailaín,
 Sonaila réanaila réanaila fáilaila,
 Dearlaila óionaila óilaila óilaila,
 40 Ríonaila, rearlaila ríailaila fáilaila

Forðne glacað 'ré cāntar pa cār ro ;
 Forðne ir deacairi oð acairi 'r oð mātair,
 Forðne gearra san aḡa san cāirde ;
 Blaiðreac̃t fāta beid̃ aca ḡo utrārta.

- 45 Geinealac̃ rleac̃ta ni cānpaḡo nom brātair
 Ar eagla a mearṡa ḡur blaḡar vo rāirfinn ;
 Tā an rcéal aḡ reancurōte leaḡar annālac̃,
 Aḡ Céitinn cnearṡa 'r aḡ fearḡal Ó Dálais.

VIII.—DO GUILFINN GO LEOR.

Ar bAr Corraic Spáinneac Mac Cárrtaig Carraic na bFea,
 o' éas 10 máirta, 1758.

Do Guilfinn go leor, ir pór níor b'iongnad an gníom,
 Um Corraic, pór na leógan ó ciunraib na laoi,
 Aet a olcur do feoil gac comairle cuirpe an tpaoi,
 'S dom fortaet go ngeobao le Domnall milir 'n-a
 díol.

5 Baó díol ionmuine i nouctais a rinir é,
 'N-a bfiar-búctur dá riublaó go ruirce paor;
 Ri-phionnra do cúirnead o'fuil Saili ir Gaedéal,
 'S do bí a iomcur a múinead 'r a-ghaoi dá réir.

Ar réir luét leara 'r 'n-a n-aice an faio bí mo laoc
 10 Níor aomuis ganraio ná cealg ná cuimneam clao,
 'S gan éan-mu aise de banna ná 'bhíis gac rcéil
 Aet é cur marb gan caraio ir-oioce i gcré.

i gcré, monuar, dá fuadac fead na hoioce
 An t-éinne gluar dá uaral dearb-line,
 15 Ná don dá cuallaet uaim ar faicrin rinnte,
 'S é an t-éact n-a tuait ná fuair a marb-éaomead.

Do áoinneadh céadta laoi is leanb is ban
 A gnaoi 'r a gne 'r a céim is ceannur a fean;
 Sinfean gaebeal go léir, an Carratad gael,
 20 Mo míle léan nár éas i gCarratad na bfean.

Fean ná glacfaide i neamh-níob a marb ná a beo,
 'N-a mearc dá tceangmáideadh teacht ríor aige beadh
 cóir
 Flata agus deag-buideoan, fleadh 'r fion, brataid is
 beoir,
 'S is dearb go leagfaide a cairí i tcalam ar ló.

25 Mo ló léin go deo, an laoi de fleadhaid na ríog
 Da mó réim i bpo éireann o' feadur a ngníom;
 Gan móiréir do geobadh ré go carctannad trinn;
 'S níor leoin don dá cóir féin gur mearbhad fíoi.

Fíoi cumaid cím na dúitcí reo buineadh leir féin
 30 i gcúir doir an cúraoi 'r a goirte i gcéin;
 Cru éiríde na bprionnraí ón gCruinne is ead é,
 Fuair clú coróce i múrcraige mar innirtar réad.

Sceal do meairuis me, a bearta 'r a gnaoi 'r a gneann,
 i gcéin i gan-fíor ná feadur cá luigeann mo samain;
 35 Gan éileam gada ná creadta leir tuill a samail,
 Gan cre ná paithear do leagadh ar an mbuidín leir
 meabairí.

Do meabhrúig an peang-bile cnearta caomhac
 Fhanncair ip peannra agus laidean léigeanca ;
 Do labhrao san gallbacht an teanga gaeoilge,
 40 'S ní'l amhar gur ceannra bí aige an béalra.

Béalraí agus léigean binn, ip lút ip lámhac,
 Éarmuigeara, béal claidim, ip iomcúr áro,
 San béim puinn mun' céim ríor a dúil i n-ábacht ;
 Ip beir réim ríteac raor-muinncearda rúgac ráim.

45 Sám-mac triat den iarl-fuil úir Spáinnig
 Le cáir-baintigeannain ciallmair clúmair éraibéig,
 Ní'l mál ná niaó nár hiaóad 'n-a éirí árraíó
 Ó Ádam riam go tiasáct go Cúirt Ulánnann.

Tá an Ulánnas ag ríleat, Cloic ílilb, Cloic Reat, ip
 Cill Éiré,
 50 Cloic Dáit, Mobíre, Cill Muiré, ip Cill Cóirne
 éraobac,
 Dinnreán, Cnoc Dile, agus Muirne móir an trléibe,
 An Solán ar mipe, ip san ríle anoir beo dá éir.

D'éir mo dícill éim ná cuirpinn i n-uaim
 Tréite ip gníomharca an ríig-fir éirte reo luadaim ;
 55 Níor éraoc, níor rcaoil, níor rceimlig tulac na
 otruas,
 'S níor éirlig cill, níor tuill-rean oirbíre éruat.

Mo éruaótan, mo buaióreamh, mo dóilbhear bhróin,
 I n-uaisnear san tuairisc mo Cormac móir
 Dá fuadac, san uairde in' focair dá pór
 60 Tus tuairisc duib me im éruaighairt leir goilear s-o
 l-e-ó-rí.

an fearc-laoró.

fearc-laoró mo deag-tighearaig foineanta féim
 Nac dandaio nac fear linn cá gcuirfínn le léigearh;
 Aet beartuigim pé glar-líos fé dtuilleann mo laoc,
 Sur leacaoi do glan-imríe iongantac é.

IX.—OSNAO AGUS ÉACÉT.

Ar b'ar Donncaó Daile Doóda, do fuaire b'ar an daonna lá d'Abhán
1739, agus atá curta ar an tsaob éuaib den áro-altóir i
maimreir Cille Cré.

Ornao agus éacét na héireann trío an ttreoir,
Oréna daon ir creim d'fuil míleao móir,
Torcárta tréit i gcré, 'n-a luige pén b'róo,
Donncaó tréan Daile Doóda, mo míle b'róon!

- 5 Ir b'róon 'r ir curta trío mírecaige trarna go préim
Stóir na noúicéi i sclúro fí leacaib go raon:
Póir na b'pionnraí d'úr-énaoib Cairil na Récr,
I ngleo nár d'ionntaoib ionnraige a péarran le raobair.

- raobair ir fuiling ir fuinneam ir fíoc nár élad,
10 Tréin-neart cuirleann ir míre nár claoiúeo go b'ar,
féile, cumann, ir tuigrint le linn an gábaro:
Sin tréite an bile, 'r mo míleao-ra a gniomharra ar
lár!

- I lár a maiteara ir maire do cáil an tríat,
Ráib na gairce, an faraire feiðm-glic rial
15 Nár fás a éaraio ar éaramonn claoíne riam
I rraio, i gcaoir, ná i gcaoir pé greim gan riar.

Riarruibe na n-iarlaí na bplait ip luét léiginn,
 fíaduibíe san fiarrnaige ba rabairneac méinn;
 Tá diaðairdeact glan, ciall cinn ip ceannur ip
 caomáct

20 'N-a noian-luige fá'n luait-lig 'n-ar taircead an laoc.

Laoc giorde de p réim doirí na sCarratác úo
 'Do réirctigead sác daor-índiom dá ttagad 'n-ár
 gcionn,
 Ár bfeinnideac, ár scaom-óion, ár scaobair i gcúirt,
 'S ip céim ríor ar taob sáoirdeal a dul marb ran úir.

25 San úir 'n-ar coiglead Donnacá i gcill éré tiar
 ip ionda boirb-fear oirdearic fín-éran rial;
 Ba congnaí coranta ip corcuir dá tóir féin iad;
 Sin a noútaig pollam san pollad dá ríol féin' iad.

1aóta daingean i tatalam 'r i gcumhangrac buill,
 30 ip cian an máirg do clannaid éiré níúil, fóríor,
 An diaótae rabairneac fairring ó cúmhur na laoi
 Den triac-fuil cáima ceannuir do brúgá luét cinn.

Ba teann le tréan 'r ba féim an ttagan le lag;
 'S céir leabair a féim níor daor fear deald 'n-a
 peact;

35 Cam ná claon 'n-a méinn níor b'aitnío, dom mear;
 'S ip seall le héag dáir scléir ó caillead an fear.

- feair doibinn reangsa-cúirp geala-chnir gléigeal úr
 ba fuithe peairra ír ba bairiamhail géas ír cum,
 ba díreac pearamh 'r ba tapairt glan éatrom riubal,
 40 ír líc an trneactair tpe lapad na scaor 'n-a gnúir.

Gnúir álunn ír bneásta dár fionnar-ra fór,
 dúir éiríthe ar an mbár nár tús uiraim dá írthó;
 trú gnánna na rpaige nár fillir go deó,
 'D'fúis gár-gol i gclár luirc ír iomarca bróin.

- 45 Dúon deacraic a scaitleamaint sonuis fír-beagán;
 na leógain calma de fíleactair éir na ríste ón
 Spáinn
 ba móir taiticeac ar macaire nó i scoimearcar
 námnao,
 'S do geóbaó tearmonn na heagluire, luét gúinn ír
 dán.

- Dán dona duib ír goiníveac le cómaireamh ann;
 50 Cár coigilte na lonna-mac i gcómgar ceall,
 mar bárr boctaineact ír doilbir, ír móir é an feall
 bárr Donncaó mac Cormaic Cloic Reóó na gceann.

- Ceann comairele na Cóige agus pollaó na ngeóbeal;
 Ceann comactac a cómpogur, nár goirgeac méinn;
 55 Ceann eoluir na fóola ba córnaicac caomac;
 A ceann cóirigste i gcómpainn, cúir ornaó agus é-a-é-t.

ceangal.

Ir mór an ornað ro éiriuig an gaoth anvear,
 'Do deóhad corcur dam i gCorcaig nuair téiróinn
 irtead;

Ceann corantaó na bpoiblead 'r na cléire ar
 fad;

60 Sin croíta ríó ir Donnóad Uaire doóda go las.

X.—IS DOILB LIOM AN T-ÁR SO.

páorais bharain cct. ar bár corraic, mac donnéad baile doða.

- 1r doilb liom an t-ár ro
 Ar pcoctaid Cloinne Cárrctais,
 'S sup follam las a n-áruir san curad,
 Cormac mear áluinn,
 5 Mac Donnéad gluin dána,
 Mac Corraic, fé márbaíl tar uirce ;
 Na poibleadá tráigte,
 Mo loma-rcuor, so fánaé ;
 1r boðais boéta an bhráca so cluatar ;
 10 Ba þorta nire dá cáirtoib,
 Ba doéar suire dá námaio,
 So boib-builleac láioir mar Orcair.

 Tá Cloic Reó so deórad,
 San coin-geóin san ceóla
 15 San puir deóin ná deóruíte inncti ;
 An cairleán mór o'fógaí
 Sup tuir lán-éó bhróin aír,
 'S a buinneán ós clóiríte san fuinneam ;
 An bile-éhoc módmair,
 20 Níl mil ann ná tórram
 Ná cruicneact so leóir, mar ba minic ;
 Deir baile doða ó leónad,
 An flait doðda éróda,
 Sup meact méad ir móiréact na cine.

- 25 Dá mairleadh an laoc roin
 Cun teacht 'n-a curo féin chit
 1 bparraibh beir doirta dá chitce,
 Do geadadh fear tréit-las
 Ib bean boct gan céile
 30 Deata agus éadac 'n-a chitcin;
 Níon b'fearna leir méit-puic
 'n-a curoeactain taob leir
 'ná riol ceart na nGaedeal rean cun friotail;
 Luic tearbais ib raogaltaect
 35 fé glait fada ib béabair
 Do gneadadh go tréan le bun fuipe.

- Ib creac lán don tóitais
 An fear breagh geal cumra
 Agus leannán na tóruic ro fé lic gluir;
 40 Da ceap páirta i gcúirtib
 Cun ceart o'fagáil don tóruing luis,
 Mar mac lároir lughair 'gur cú Culainn.
 Mo gneadán a múdar
 Go fliucánac púireac,
 45 An bean mánta clúmáil den fuisinn
 Nár leis bárr a cúire
 Le plait áro ná pmonnra,
 Go ceannáro mar múirneac le huphaim.

an ceangal

- Ib cparóte goinveac docharac bár na laoc
 50 De nár Cormaic foirtill ó áro baile doða;
 'S an Cárrt-fuil, foilcead go follur an breaghtaect
 Gaedeal,
 Ar lán, dar doib i bprobail 'r i mbeárrnain céad.

- ba d'ána an roilbhear forurta i n-áitib' baogail ;
 A lám' do b'orcairí a i gcoisí, san clár le haon ;
 55 A námaí do góineas marí Conall i r' o'fádas tréit ;
 'S a n'gádas coirceas do boctais an áirí-flaíe fáon.
- Ní áirímhim Donncaas b'ollais-geal nábas réim :
 An Maíir arí eolaisí loma 'r i gcar na b'raobair,
 Ag fearaí cun boad do corcairí, céir láirí tréan ;
 60 'S i r' deairí an donur arí a pobal ó fádas fáon.
- I o'adairíne, i r' follur marí eodasí gurí deairíneas réirí,
 An náib meairí b'ortuigíeas Donncaas, i r' báirí an
 léigim ;
 Do cáiteas coigilte i mbollas an máil o'fúil Réir ;
 'S i lárí an eodasí ba eoráil le láron é.
- 65 Táirí fáiríe i r' ollairí san focail le fádas 'n-a mbéail,
 Nó cláirí fé eodasí go corcairí cámaas lag tréit ;
 San gáirí eolairí i gcorcairí 'r gac áirí i gceim
 Fé eáirí na mborí-con gcorantáas n-áirí a i gceill.
- Go b'rairí orcairí, roilbír, lán de céill,
 70 An dá máas mólair, tá i b'rairí 'r i n'beirí na laos ;
 A r'at 'r a gcoiríom go roirí tarí ead i réim
 Go deáirí corcaí, i gcorairí i gáil 'r i gceim.
- Ó eirírairí an báirí san r'páirí an máiríra g'noiríe,
 'S gurí eairíuigí i gcláirí luirí r'cáil i r' maitearí na
 laos,
 75 Go b'raiceam-na, lá, marí gáirí fearaí r'á tír
 I n'gáiríam 'r i n-áiríeas, d'ána d'aingean, an oír.

XI.—A fín fíneálta tréitig.

Seán ó mureáda na ráitíneac, cct. 45 fíneádaó ar páraais
 báraín fé báp óormaic mac óonnacó baile doáa.

A fín fíneálta tréitig,
 Dá mbím lán 'oe burdeacur
 Um laoió báir an féinnig 'oo fínnim,
 'Do míll ár na laoc mé,
 5 'Déin ní-rá óem céataraó ;
 'Oe báoir b'áil liom léigean 'oon éluicé ;
 Sur máoióir trát it óréactaib
 I 'ocir námao sur éasaim
 An príom-ráib 'oe príem-phiocet na mige ;
 10 Mo óioqbáil, mo géar-foin !
 'N-a luige ar lár mo Saerai,
 San líon lám 'oá gaoltaib in' foigre.

Ir luingsceálta léannai
 'Do-cím báiro ir éigre,
 15 San laoió dáin 'oá n'óeannam ná tuirim ;
 Ir fíor-rcáinte 'o'féacaió
 Na fuidéacáin, ba tréan-tiug
 Ón doil-mólaínnaínn dopta go Sionainn ;
 Táio ríóó-mhá na héineann
 20 Ar mí-áiro le tréimre ;
 Ní éigiu fá n-ár n'óein mai ba minic ;

Mar i' r fugeall air i' éirliḡ
 Sliocht fíor-árváct éibh,
 ḡac doin lá dá rlaov-cun cun cille.

- 25 Mo cionadó, mo péarla,
 Mo laoc láirbh léavmáct,
 Mo ḡroivde-beárvna donaisḡ, mo bile,
 Do bí aḡ fár an dáovváct
 I' lineálta d'féile,
 30 I' cpoivde ḡrávmar ḡléigéal cun oimḡ;
 I bpríom-rát a príemhe
 Dá ovigead tráct mo réiltean
 Dá d' ní feárvvde éine é aḡur mire;
 Seoc luigeadán a éavm-cuirp
 35 An píocáil i Wales toir
 'S i' mí-dó do ḡaevealaib a éluineadó.

- Dá ovigead ḡávvadó ná ḡéibinn
 An épríct éluinn éibh,
 'S an Ríov-éárvvctac Séarlvur dár bprívvinn,
 40 Níon príomárvvdeac éavta
 Toir fíor-nárvvado, dá n-éirleac,
 Mar ḡnívó tráct a ḡavolta 'r a éine;
 Vead príotéáin aḡ Cléir éirv
 I' clíov-éáin aḡ éirvib,
 45 I' fíon Spáinneac doirvá dá íve
 ḡo fíov-deáḡvctac aerac
 An éavín-éáir an péarla,
 Aḡur bu'vdean ḡrávmar ḡaevealac aḡ príormadó.

- 50 ḡaol rial-rigste éineann,
 ḡaol iarlai aḡur laoc mear,
 ḡaol tigearnaí aḡur tréan-fear nár fínnil;
 iarla na laoi tear
 ir iarla Déil-Inre,
 'S an tiarla coir bhuḡoe 'r a éinead;
 55 Tuadhmhain go hioctar
 ir Dearmhain nár cuimread;
 Anntuim ir Cill Dara uile;
 Daruin ir Diocuin,
 ir deaḡ-éirí na Stiobart,
 60 'S an ḡlan-diúic ó íoctar Cill Coinnig.

an ceangal.

ir cearnaíde bhríon i bfróla, ir maig do-éi
 macaom coir cloic Reod fé leacaib 'n-a luige;
 ḡairceadac ós o'fuil mórdá teamair na Ríog,
 do tanuigead ríogste i ngleo, ir ná cleadad a
 mairdeam.

- 65 Mairdeam na mborbcon n-oirdearic ríoc réim ruairc,
 Sinte rocair fé clocaib ir ríor-érim éruaid;
 An míle Donnad coigilte i ḡCill Ére ar cuairt,
 'S a príom-mac Cormac, follur 'n-a luige i Wales uainn.

- 70 Uainn-na o'imcig an fuineann ba rigteamail réim,
 Tug fuar san fuinneam ḡac file ba éríocnamail
 oréad;
- nac truaḡ mo turur aḡ feiteam le ruidiugad an rceíl
 ár n-uairle aḡ tuicim ir turcaig 'n-a otír riúo raor.

75 ba fáorí dár liám i nDún 'r i tacaðairníð óil
 an laógra úr, i gcúirt ba taiticige clód,
 'S do fáir an cúma ran gcúis 'n fáir mairrimíó beó.

 ba beó 'n-a beatair an tóragan ro an deag-éiríde
 móir,
 'S ba móir a gairim 'n-a beatair dá rearmídeó fór;
 Tar bócha marb i mbreatain nó i mbach fí fáo,
 80 mo rceón, mo rcallaó, mo mairis, mo ceapnaíde
 b-u-d-i-n !

XII.—CÉ MÓR DE CÚISIB CUMAD.

Ar bár Captaén Séamur Leabailín, v'éas i mbaile na mbuail-
teóirí, timcheall na bliadna 1750.

Cé mór de cúisib cumad aghur caointe
Do fuair fódla ir-ló 'r ir-t-oibé,
Le haimpín fáda fé aghasain daoine,
Ir é bár tséamuir do léir-buir a croidé ir-tis.

5 Cé hiomda leógan ciúda cíocraí,
Cuinge cafa ir fear neartmair i gcoimearcar,
Ir fial-flaíe fairring do cailleá lem linn-re,
Seo an té b'fearr clú ran muidhain dar cuimh liom.

10 Phóénicir ghrádmair dáiltead víreá,
Do cábrao bocta ir nocta ir ríochtuir,
Náir ceil é féin ó dor a naoideantaí
I tuis, i n-áit, ná i tadbairne an fionn.

15 Ná feacatar fearg in' aigte ná in' intinn;
Ná feacatar mairg 'n-a deail ná mí-greann;
Ná feacatar ghuaim ná cruadur 'n-a cuimheáit;
Ir ná feacatar doiceall ná docte 'n-a croidé geal.

- Níor tós cread na las 'n-a díoltairib;
 Níor tós geall na b'ann le cíorairib;
 Níor tós r'ur na cuio na n'illeaé
 20 Ír ní deapnaidó dímléar baintreabac b'íor-bóct.

Ní maib las, ar tearca maoiné,
 1 gcanntlam, 1 n-aingar ná 1 n'aoirre,
 'Do tíocfaó 'n-a d'ail 'r a d'ala d'innirint,
 Ná fuigeaó ón úir-fear congnam tigeapa.

- 25 Tigeapna tailim 'do b'fearna inr na tíorta;
 Tigeapna ceannuir 'do r'airéaó na fionta;
 Tigeapna fearamail fleabamail fíor-mait,
 Ír triat ír taca le maítear nár cúimreac.

- 'Do b'fíor-b'eadg a maigail a diall 'r a cúimne;
 30 'Do b'áro a réim a léigeann 'r a r'ibinn;
 'Da mílir a labairt, da leabair a líomtaé,
 'S 1 b'ogluim geallaim gur d'acmúinneac 'intleaé.

- Capa agur pún na Mupar mionla,
 'Do deóil ruig a n-oéta a mbollais 'r a gcióca;
 35 Captaén na n-eac 'uréan nár b'íreal,
 Ón Oileán Mór 'r ó Róirteadairb taob linn.

- Captaén pluag 'do b'uirle gníomairt;
 Captaén cogair, nó cornamác ríte;
 Captaén gléigeal deapac d'ionnair;
 40 Ír captaén clúmaíl mar fíonn ó d'aoirne.

féar dá tairbe i ngrádam an traoisil reo;
 ná féar dá feicrin ní feicfiam-na coirde;
 féar tionólaó flait onóraó doibinn,
 flait ciallmhar, flait fiallmhar, flait buirdeanmhar.

45 Mo díadair, cé mairfear na fíor-bóict,
 ná déanfar cornam o'féar follam san nío aige,
 san o'ceampoll seol ó'r lag fé líogaid
 séamur fearcain leabailin an ní-flait?

50 Táir mná asur fíi as sol san tíoraó
 ar fuair a beataó 'r i mbailtíó a fínreap,
 ó inre an Comáin gluir breáó an mínlig
 so cnocán an buirdeil 'r fan. Moirféar timceall.

55 Tá baile na mbuailteoirí i mbuairdirt móir fí bhoio,
 ír goirtín na stuaice as uail so cíocraó,
 an lior Dub as sol so nínneac,
 ír Cúil Eógaín i gcumair móir dá tairb-rín.

60 An buaile beag ar deir na rlige tear,
 ír diombáóac a gearán dá innrint,
 o'féar mag ealla, o'féar Cairil 'r o'féar Cuinnce,
 gur eail a capair, a dalta 'r a díogruir.

Tá beal áta Salainn so bealt san daoine
 san aer san aitear le realaó, san doirbneap;
 's gac nouine dá ngabann an bealaó nó an trlige rín
 as sol i noiaró an gliaóaire éroirde-óil.

- 65 Táir mna ríde féin go déanaí caointeac,
 Ar fuir éireann as éigean coir ríó-úro; ;
 Níl rtaic leara gleanna ná maolinn
 San fuaim a ngráta i noearó an rí-flait.
- 70 Ir áro an liugad ro ar riubal as Cliona;
 'S ir áro an sol ro ir clor ó doire;
 Déiríre, Scátaí, Áine, ir doibill,
 Sáró, ir Meabó as leagad le líon-puit.
- 75 Tá gnuaim ar énoaib, níl torad ar na críócaib,
 Tá an Siab Glar fé reamall cior-óub,
 Surde Finn go díomhaoin san puinn rtaic,
 Ir Úrom an Áir san ráimeacó san roilre.
- Tá Muiríre tíar san fiaó san fuinníon,
 'S an dá Cíc ar leatad dá breannaó as an ngráoir
 reo;
- 80 Cnoc Clárac go tár-noct mar éitear;
 Ir Eilíre Caol, níl craob san críonaó air.
- Do éuaró na haibne doimne i noircead;
 Do úuib, do maubúg an grian dáirírb;
 Do rcur an rae óen réim do bí aici;
 'S níl réiltean tuar nár gluar tar líne.
- 85 Ir fupur a tuigrint gur úinne éar daoinib
 An leógan cáir do fóinreáil na puinc reo;
 Táirnam tuinne asur tuile asur caoiré
 Tné n-a báir gac lá i n-ár dciméall.

bárr uairleáda cuair leir don cill toir,
 90 bárr púotáil go ceannáir 1 otigeas máit,
 bárr cineáil do boctánaib claoirte,
 bárr easna, bárr captaannaó, bárr raoirre.

Mo dainio-re asur dainio boct do míltib,
 a aigne a tabairtur 'r a mílreáct
 95 Márb curta 1 n-acarann gan rcaoilead,
 1 oteampoll maol gan aol gan doirde.

Do b'féarr an faraire fearamail fíor-máit
 ar hallaib fairrionga fara n-a muinntir,
 triata ir plóigte ar bóro 'n-a timceall,
 100 Mar do bíod céana 'r é ar bainir 'n-a gcuibheann.

Níor b'fuat leir a cuallaó ag ruidé irtead;
 Níor b'fuat leir an triaighairt beag éoin éairt;
 Níor b'fuat leir fairringe leanna asur fíona
 Cúin mara gac iarrma le cpoirde máit.

105 Riam níor iarr 1 noiair ar tíoblaic
 pinginn ná púnt ná fiú na fúighe;
 Do b'aite leir bponntur togal do fínead
 'Ná níó do glacaó, ní fáca suri cuibe leir.

110 A teampuill gíl tá an iomad maoróim opt,
 1 noiair an cúairt ro cuirtead do lúige ionnat;
 Cé minic ic ceallaib fíor máite dá fíor-cúir,
 'S é Séamur toga asur roga na buirde.

- 115 1r dainro dā céile béapac mionla
 as fíleab doéir i nnoeírb a díogruir,
 'S a élañn mac pé éannclan san doibneap,
 'S a cúirt san áitneab, fáct nár fíleab.

- 1r é tús rmúit 1r cumha san rcaoileab
 ar las 'r ar láiríir, áro 1r íreal;
 bailte cuain 1r tuata as caoi gúirt;
 120 leinb 1r mná asur dāim 1r dpaóite.

'S ó ériataib banba 1r bpeatan na nígte
 do ériall an reabac cun baile go díneac;
 mac fíor éróda mílreóna mílre
 nár géill dā namair ar aym ná ar díligtib.

- 125 Saol Siol eógaín móir na gcaoin-beap;
 'S sac iapla ó mírceaiige dābliugeab díob-ran;
 an clapla leanar de gáim dēil-ínre,
 'S sac iapla cárb ran mbláinnáinn bí asáinn.

- an clapla ó bpaín 1r ciac san caoim-flíocht;
 130 'S an clapla ó béapra, éreig an tír rin;
 iapla baprac ó abáinn na bpióce,
 'S an clapla ar gcapaltaib d'earcair den line.

- tígeapra gpeanta Cinn Maia 'r a muinntir,
 1r tígeapra Cáiril Muman bí i ngrádam tréir nígte,
 135 Sac tígeapra calma ó fíleapraib na laoi tear,
 'S an tígeapra fearaím Coir Mainge, 'r fear Cinn
 Tuirc.

- bhránaig ba mhór céim ran óppróéal innirtear,
 'S gac tigearna tréar dá ngeol ná maoidim-re;
 Duicléarnaig éiríodá, ir Róirtig na mbíocun,
 140 Ó Caoimh Órom Tairb, agus reabac Cluain Mine.

Dá mb'éol dam reanóur cnearta nó críonna,
 Ir beir tuigronac i ngeinealaig do ríoríodá i
 gceart,
 Ní'l Gaedéal ná Gall fé ceann trí Ríogaicta
 Dá feabur atáir, san bhráithear gaoil leat.

- 145 Dia leat, ir fiaidaim-re a gúide duit,
 Ir Dia let anam ir peadair ir íora;
 Dia ir na haingil i bplaitear na roilre
 Dóir nár 'n-a bparrair i ngruam cun fíinir.

an peart-laoid.

- 150 A caem-leac rin Saerai, fét flearaib san treoir,
 Do rug céim leir i nÉirinn, ní tarcuirne dóir;
 Phoénicir na féile nár ceacarta clóir,
 Séamur breag gléigeal leabailin, an leógan.

- 155 Ba céile don daonóact, ba maire don Cóg,
 Ba réirteac don té beaó san fairringe rúir;
 Ba féim breac ar donac nó i ttabairne an oir;
 'S mo léan doct-ra a tréite fé'n gcarraig reo ar
 reoó!

1r é b'earpað ðon cléríneac an cábair 1r mó ;
 1r é b'earpað gac éan-mait le haigne cóir ;
 1r é féin leir an raoḡal ro nár meallað dar nrois ;
 160 'S a ðia gléigil, don té reo tabair flaitir it comair.

p'earla cláir éibir ba leanbác rnoð,
 an t'éiríneannac éactac ó fleapair an cóir ;
 In' éasmuir 1r méala beit fearra go deó ;
 'S 1r léan liom-ra Séamur leabailin gan t'reoir.

XIII.—IS CIAC D'ÉIGSIÚ.

1479nó ar bár Liam mac Réamuinn de Banna Baile na gCloc,
 o'éas an 30 lá de mí na nOgla 1746.

Ir ciac d'Éigsiú do éleir ir do cairtealaib rligé,
 'S ir liac éigneac i mbéicib 'r i bfeairib na gcrioc,
 An rial-féinneac ba féim ir ba cairteannac crioire
 Liam gléigeal, mac Réamuinn de Banna fé lig.

5 A lios glar mairmar, ó caircead Liam fét taob
 Buid a fíor aghat sup maire duit triac mar é;
 Tigearac fairring fuidh gairm ir ciall ir féim
 San rnaidm san ceangal féi ceangmaib leir mair
 den traogal.

féi raogal níor éannoda meabair ná aigne an leogan,
 10 Níor léir a faimail ran gceanntair fairring reo ar
 m'eól;

Ir é go ceannra a élann do learuig go cóir,
 Ir do féin go deallrac teannta ir cearmonn dóir.

Dóir go deiread tús feirim go feirteamail rial,
 San óbairt ceirnim, san teirbe, céi deicneabair iao;
 15 A fóro ran leirig ní deirim go raib rúo mair,
 I gcló 'r i gceirdeam, i noeir 'r i mbreir clú ir
 cliar.

- Ba éiliasaó cráibítead cáil ir ceannur, san cruaidur,
 Briaótra breágha, páirt ir tairé don triaas;
 An triaó 'r an t-áir, an t-áir do éasaó 'r an triaas
 20 Cúin liam 'r a mhá, 'r níor cáinead peapra aca ar cuairt.

Cuairt ó tairnaing ar éatair na Tríonóire,
 Suar beir a anam go flaitir, a Rí glórmhair,
 San fuat san peannair san peasaó san moill nóimic,
 Cé cruaid an t-eapnaim beic pcartha le ní-íompla.

- 25 Sómpla a faogail ir moignéar leanad, doir liúm;
 Ba leógan léaomháó tréan i tceapraib mar fionn;
 Ba comuipra éaomháó féin san éaig 'n-a riún;
 'S ba comairleac céille i n-éiread cantan ir clú.

- Clú an fíir máirb reo ar m'áire, ir do éaoinim féin,
 30 Tar dúcéur máirfir i tcarthaib luét innirint céil;
 Páirt ní tairceaó, do pcarpead mar tigeaó an
 faogal,
 Ná bonn níor tairtuig ón reabac suir érioónuig an
 t-éas.

- Éas an tceapraig fíinn, ba foilbhir rhuad,
 Tus éigearh ir caoi 'nár tóir ran nórlais reo ir
 buaidir,
 35 Ar tceapóad an tí, le'r linn do cótuig go buan
 Scéip as faoite ir fíon dá bponnaó san suair.

Suairead t mná na mbán-glac roineanta péim,
 Ir truaḡ liom fá t a cáir aḡ rileaḡ na nḡar;
 Cé buan ḡo ḡáḡar fá n-a ḡcuingeal mar aon,
 40 Ní eualaḡ a t páirt ir ḡráḡ ioir ire aḡur é.

É i nḡún ḡolḡ, mo ḡḡar-rá, i ḡcuamba tior:
 Lao t pionn foirtill ḡe ḡorb-fuil muiar na Traoi;
 Aon-cú colḡa t ḡorḡair na tuaithe i mbíḡ;
 'S céir ḡ'é riḡḡo Conall, ní obaḡ ní euaiaḡ ḡruigean.

45 ḡruigean ir minic ḡo cuireaḡ ar ḡcúl 'n-a ham,
 Ir rít ná ḡuireaḡ 'n-a hionao ḡá tadbairt ir ḡreann;
 Tá an ḡriḡio ḡá uirearḡaio an life 'r an tSiúir ḡan
 meabair,
 Ir raioite a cior, rlio t Ribirt, ḡo curac mar ḡabair.

ḡabair-re cuḡaib i ḡcúrra a ḡeaga ḡaol,
 50 ḡur teangmaio ḡo clúmail le crú-rlio t Eibir fínn;
 ḡarrais ir ḡúrcas, ḡúlais, Craočas ḡroirde,
 ḡearaltais, Cúrris Muman, ir Paorais tío.

Trí n-a tuitim ní hionḡaḡ eíḡme ároa
 Coir Puill an Coire 'r ḡo himeallair léim lára,
 55 Coir ḡriḡoe uile, coir Coinge 'r ḡa t beal tráḡa
 aca,

Coir Coill na Cuirra ir ḡún ḡulapac ḡ'éan-áream

Áirimh a anam i bflaitir, a Óia gléigil,
 Snápa ó geallair o'fear fairring fliuc fial déaracá;
 So o'tárlair marb, níor braitheamair trian a éadta;
 60 'S ó'r fásca daingean i o'talamh i' cial ó'é-i-g-r-i-b.

an fearc-laoró.

Fiarrógtar cial an ró-flait óo taircead annro;
 I' ciallógar-re, a liag lóghar, nuair amharcar orc
 Sur triac córac fial fóganta, san ainimh san loct:
 Liam móir na gcliar gcóda ó Baile na gClóc.

XIV.—*Ṭá fánaíðe gan fáeseam.*

—
 An bár comáir ve banna tige na gCaerac.
 —

Ṭá fánaíðe gan fáeseam

An áro-criócaib éireann,

Ir faḡáil ríor an éisrib go minic ;

Ṭáir mná ríðe go déara

5 Ḥac lá, fuíðeac, as gáir-ḡol

As árbaoir as éisearm ir an mipe ;

Ṭáir páirtí asur béite

Fé lán-rcior le céile ;

Do fáruigeac a réim-ir a bfuinneam

10 Le tárc cíorúib créacac

Comáir tige na gCaerac,

Ó'fás íreal Ḥaéúil doct gan uiraim.

Flaic éornaim a gcúipe ;

Fear poirtill gan éumangrac ;

15 Ceann coirte na cúirte gan cúime ;

Ri-porac, nár cúicail

1 gCorcais 'r 1 núbcais,

An úlige orcaite lunnóain do cuigrint ;

Ba éoracac clúmáil,

20 Do b'oirdearc ionnraic,

'S 1 gcormaacac puionnra éun oimig ;

Orcair na Cúige

Asur folur na Múman,

Mo dochar-ra, 1 n-úir éille curta !

- 25 Rí-laoc san amhr
 Do bí caom-*glan* ceannra,
 1r do-*ghnío* *déine* 1r ceannra don luige,
 Do rcaoil *féir* ó *clampa*
 Lion céad den amail rin
- 30 Do bíod *daor* nó i n*oeallra* *a mburte*;
 Do luigead *fé* ar na *hamraib*,
 Do-*cinn* é *dá* *pcannra*
 Le *uige* *déanta* *gall* *asur* *ghiocur*;
 Níor *paér* *d'fear* *man*
 35 Puinn *taob* 'n*á* *laibairt* *leir*,
 Do-*ghnío* *fé* *de* *clamaire* *san* *pinginn*.

- Cia *geobair* *páirt* na *bfior-las*?
 Cia *dóib* *lá* *beir* *óinead*?
 40 Cia i *gcóir* *áir* *beir* *óionra* *dá* *bforaet*?
 Cia 1r *cóm-nábad* *coimearair*
 a *uogbail* ó *daoire*,
 Ó'r *fó* *lár* *don* *ní-bile* *niocair*?
 a *bfeair* *cóir* *áir* *ar* *binne*;
 a *bfeair* *cóm-lán* *de* *liomtaet*;
 54 *a* *bfeair* *óin* *áir* *intinnead* *uile*;
 An *leogán* *áluinn* *doibinn*
 Ó *dóir* *lár* na *buighe*,
 Den *póir* *bneag* *do* *b'aoir* *ar* *flíoct* *Ribirt*.

leacaidi do t'riataib

- 50 Do fearaiméad a tigeannur,
 'S do glan-díolad a fiaca san tuirpre;
 Ná bain cíor de dian-bócht;
 Ná lagúigead a n-iarthair;
 'S do énearuigead luét iarthair muihur;
 55 Captaín breag ciallmair
 I ngleacuióeact ir i ngliaóuib;
 Fear deag-ghníomhac i ndiallaio lá an mhurtair;
 Ní aighim-re ian-ghol
 Luét ealaóan 'n-a díaró-rin,
 60 'S gur dainio go bliadóntac é a tuitim.

Áro-flait, de phéim cirt
 mhc ádaim na t'péan-eac,
 Do d'áro cion i n'éirinn ag ríocht;
 'S ba tábaéac 'n-a Saeara
 65 I n-ár-cac na Trae toir,
 Sula tóainis Mac Dé cun a Duime;
 Ir ba táitte bí i n'gaol leir
 An Sáirréal, da faoéruig
 Cáirdear na n'gaebeal ag an Sionainn,*
 70 Le fuil deágtac glan éibir,
 'S a páinis de laócaib
 Go Clár Luic ó Water de luét cumuir.

*.i. Lúmneac, c.3.

- Cá bfuil molaó air, ir léirne
 Le cloirtin ar éan-cór,
 75 1 bpoáir a tréite 'r a tioril,
 'Ná fuil oirdearic éadtaó
 Ríog Córmaic éaómhais
 50 50 pollur as déanam a fíomhó !
 Ir Óiomnic gléigil,
 80 Ceann foluir Sáirréalaó,
 Ó'r foilcead an taob eile 'en bile:
 Mac oóta na béite
 Do cónaim a gaoita
 Fé coctrom i gcéim ir i gcumur.

an ceangal:

- 85 1r oimbdáir coiróce i gcriócaib fairsing fíola:
 1 gcoimead tíor fé lig 50 lag i gcómhaimn
 An buinneán lionmair lionmá leabair leóganá,
 Tomár caoin ó'fuil doir na mbarraic bpoóganá.
 Féar náir éinnite i tóigear ná i tóadairne óla;
 90 Féar náir b'íreál crioide ná bearta cróda;
 Féar náir éim i mbriuisin ná i rparaimn éómháic;
 Do b'féar 'n-a fúide 'n-a lúide nó ar eac an leóman.
 Ó'r leánán ríde acá ar tí gac pearra beó ar bit
 An lag-bár críon, leir claoirdead an reabac reóita:
 95 Dear-lám Críort, ran gcráoib do ceannuis ríóigta
 Dár gcoimead ríor i Ríogact an átar glórháir.

XV.—SCÉAL TAR SCÉALAIÐ.

Ar b'ar Eiléan, inígean gearóio fupmáanta an Doirne léit, aḡur
céile Comáir mac Liam ve bapna na laigheac, o'éas i ḡcorcais
le bolḡais, an cúisḡaó lá o'éas o'feadh, 1753.

Scéal tar rceálaið éacó i ḡClár Luirc ;
Cneim nac léir oam o'aon ḡur feárrve ;
ḡneim com tinn nac leigirpaó leáḡa an bit,
ḡus cperóil ir cluis oom tuisre aḡ ḡáptaó.

- 5 An cúir oó ceangḡaió maḡ taiteamh linn láitpeac,
Cúir tpuaisḡméileac ópuaió-céimeac óráóte,
Cúir, fórión, ḡo cperóve ir ḡo hárainn :
Eiléan ve bapna a oúl maḡó pé láin-líc.

- Ionann an laḡ aḡ teacó pén o'árc po ;
10 Ionann an paíóóir 'r an oaióóir 'r an ḡárlac ;
Ionann an t-ollam 'r an t-oifigeac tábaótaó ;
aḡ liúḡaió le oútpacó 'n-a o'aió-rin.

- Ionann an t-eapros 'r an raḡaric 'r an bpaóair ;
Ionann an banalpa an leanó 'r an láin-pear ;
15 Ionann an tpiac 'r an tigeapna cáinteac,
An oiaóaire an aimio 'r an t-eaḡnac cármair.

- Ní hionghnadh liúm a gcuma 'r a gcráitídeacht,
 'S gac aicme aca túrlint cúici gnátham;
 Ire dá bhréartal go leanbác láimh-geal,
 20 'S i gceann a dtugadh ba foineanta a gáire.

Cao do déanfaid a céile 'r a cáirde,
 'S na daoine ná tigeadh aet go fánaic,
 Go mbíto na deóra leó um an gcár ro—
 De bhrí ná maireann fear fála aici fá neamh?

- 25 I r tnuas a fear fá neacht na tcrát ro;
 I r tnuas a clann gan meabair gan máthair;
 I r tnuas a veirbhíur leir an gcúir fásca;
 'S i r tnuas 'n-a hearbair a luict leanta 'r a bráitíre.

- I r tnuas teaghlac na laigheac, 'n-ar gnáitíis
 30 An veig-bean maireac ro i gceannur le ppár maic;
 Dá héir go rinnil gan ionmúr, gan áitíreab,
 'N-a baintríis dóirca dóilb gan gáirídear.

- Ingean oil dóir geadóro fuphránta,
 Ón n'Doiríe liat aniar, náir cáinead;
 35 Tug fogluim oi, mothíleacht i r mnáimíleacht,
 I r caicíge cliair do mair go deáígeac.

- Níon cáir a aicint gur caicíis oi cáil maic;
 Dó bí rí carctannaic caicíreac cráitídeac;
 Dó bí rí béarac véaracac dailídeac;
 40 Dó bí rí cnearta gan cealg gan cámur.

bárra diaðácta ir maðaltacta fáinir;
 bárra ceannracta ir feabha aður fáððar;
 bárra þronntuir ve roða þuð 'n-ær lárnir;
 ir bárra oinir ær minn an Æruinne ær a utáinir.

- 45 Þa gléigæal vatamail geanamail gráðmarr
 Þé na mallþúl mbanamail mánta;
 Þa þéir a þreac þú, a geal-æm fáirce;
 'S mo léan ir m'fau-æmna, i þreart tú an trát ro!

- Þac truað go þann, i uteampoll fárair,
 50 Þniomarræta glana aður þearra na minn ro;
 Þan æon þuð þarra n-a utáiræta þá háiræm,
 An uair æuð bolgað goirgeað þær ro.

- Þo tuill an eala geal þanamail bárriglan
 Þeir beð þan éað an æað go rlanæð;
 55 Þ'feabur a clú, 'r a crú, 'r a cáile,
 'N-a rcátæn pobuil 'r að þortæc luæc gáðtær.

- Cá þfuil na þilíð ær coinníð æræcæð
 Anær 'r anoir go tigr an þán-þlaræ',
 Ná cluintær a raotær raogain fárræ,
 60 Að caoineað bugað an clúir reo o'fáð þinn?

Tá þearir þan þoirðne ær aiðnið áilne:
 Tá an æða mór go glórac gáðtæc;
 Þo rcæt an þrígir, an laoi, 'r an lanne;
 Le mbátæro nó mbaræaro gað eala 'n-a n-árac.

- 65 Tá an srian go doicim san folur san páirne ;
 Tá an rpéir fá rtoirim le i bpo gur do páite ;
 Táir éin san meabair, ir reabair, ir cága ;
 Ir ríob-mná Danda as reabair ar báir énuic.

- Ní hiongnad linn gac rion ar páir-éirí,
 70 Ón uair do malarcuig ainniir na mbán-glac
 A céile, a clann, a ball, 'r a beáirna,
 'S a culair fíóill ar comhairinn éláirig.

- Níor loctuis comhairra gnó dá nbeairnair,
 Ó táirig mair aniar don áit reo,
 75 Aét dul uata i tuamba an rmail roir
 Go Dán bolg i nooirceadé aruir.

- Dá minic it hallair táirige ar táirir,
 Ir iomarca raoite—ruim san áiréar—
 Oirreacé cedil ir ól ir ránta ;
 80 'S ní bacar do céile an réim reo gnáit leat.

Ais ro an buirdean ór éinn san páirle :
 Fuil acmunnacé pláta asur deáir-áiréar ;
 Luét óir ir áirigí, eallairig ir pláta ;
 Iairlár ir tigeairnár inir fáirle.

- 85 Ní'í bairnac ann, dá feabur acáir-ran,
 Ós ná aorta i nbeirinn áirair,
 San a nsaol le céile táirte
 Tríó an mbuinnil, ní huiréarba a n-áiréar.

Tá fuil mhíleáð i gcloib a mátar :

- 90 Uaire Ceapatac éalma ón Rát n'Duib ;
'S gac gabal pleacta aca ó Cairéal go tráig gil
i mballaib na píogha, tréti ir cáirri.

Seapaltaig éúmhla, Cúirrig, Spáraig ;
Ó Caoimh Ealla, ir Ó Ceallaig, 'r Ó Ceárrnais ;
95 Dáiríoisig Élarí fóbla, agus Dáil gCair ;
Dreathnaisig ir búrcasig, Súlaisig, fálaig.

- Ó Ceallaáin cóir, 'r an Róirteac nábae ;
Ó Matgama, Ó Ceaprbail 'r Ó fáilbe ;
Ó Donncaoda foirtill, rliocht Eocair ná caineat,
100 Ir tuilleat dá maicib dá leanfainn an áiréan.

Mo gúide leat, cé rílim nae gábtar,
'De búsig sur beannuighe an beata do gnaéar ;
Aet íora, a ceannuig le peannaito rliocht ádaim,
'N-a píogáet doe gairim, ir abram : Ámén.

an ceangal.

- 105 Tá gne éomgair cóir ic mian-ra, a bean ;
Ir Máiréat nómat i gcófra ciar ran bpeart ;
Ir Seapir raogal Nóra fóir ic diaib gan rcat ;
Dá rceal móir sur óóigir-re an éliar an rat.

- Dá beit móiréa i gcóirreáir íao, ba leat ;
110 Ir tá an réan leó go deóir, 'r tu riar 'n-a mearc ;
D'fás créim bpoín i b'fóbla ó imbliaóna amac,
Rá don-fóo n-a réómra an tríar deag-ban.

- Da lán-eaíct mór le comhairdeán trian de im rтай;
 'S ír lá léin nórā bneidíte i brian san teadct;
 115 Áh, d'éir do aca ír dóig ná hiaófaid teag;
 aíct bār eiléan tóirā, ír mó do éiap gac nead.

an fearc-laoid.

- Tá curta ran bfeart ro bean do meall an raogal;
 Do bneitnig ná bearta b'fearta geall cun dé;
 Do beiread a ceart don lag, don dall a déic;
 120 Ír beiread fá feadct an traltair tall gac lae.

XVI.—OIRĒADĀN CÚIGIR.

Seán ó Múrcada na Ráiteacá cēt, ar bpaḡáil cúig marc ó
 mhaoi uapail ve ḡeapaltacáib, ve éionn cúig nanna a véanaim
 vo cúigear mac léi vo marbadḡ ran ḡcoḡad a bí ar bun an tḡat
 roim. Ba míle móir-éadac ḡac mac viod. Duine uapal ultac
 ve élionn tsuidne, náir máir an tḡat roim, vo b'ácar vóib.

OirĒadān Cúigir, náir cútail ainigirĒe fann,
 tḡs iac Muḡan pé dúb-rmacḡ ḡapairĒe ḡall;
 Cúigear ó Cúigē Ulaḡ Cácbadḡ Oḡaoi an tḡeam;
 ūir-ḡliocḡ mná cúilfinne ḡeapaltacige an élan.

- 5 Ar vḡáir, vo b'ē ceann-ūir vo na n-arim nime leabair
 MaolmūirĒe ūir ḡúl-ḡorim calm-éaoim reang;
 Oḡuḡarḡ vóunac ūrlannac talmairĒe tḡeabadḡ;
 Laoḡ lúctmar mar lḡarḡ mac áimhirḡi an tḡamail.

- Múrcadḡ fionn ionnraic, mar hectori ḡníomḡ teann,
 10 Vo múrcadḡ na múir-ēreacā ar maroim tḡi ḡleann;
 Colla ciūin cḡú-ḡlan, náir ḡcáirĒirĒe ḡleamain,
 Vo ḡiubladḡ ḡan cumangḡrac ḡo ḡairĒirĒi ceall.

- ḡorpadḡ ciūin ḡlūin-ḡeal na vḡreallam ḡuḡin ḡamair,
 Cnū mullaig ūir-ḡeapacḡ v'ḡairḡingioḡ ball;
 15 RúirĒirĒi an vóin náir ḡmūin beir ḡalacairĒe fann,
 Cúinne mar mīac Cumail vo b'acmūinnige bann.

Seo an cúlgear ná cúbaid ó rparinnib lann,
 Ir poiré nár dúnad mór ná geata claidé cam;
 A Rí na n-óil, fuair rciúirre ir gneadad croidé
 i gcraann.

20 Beir iad rúo ic éiric go haingliré ic óeann!

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΔΙΑΔ.

XVII.—Δ ΡΙ ΣΛΟΡΜΑΙΡ ΝΑ ΗΟΙΣΕΑΔΤΑ.

Δη να ηάοιντε όρδα.

Δ Ρι Σλόρμαιρ να ηόιςεαδτα το έρωτις τράδα 'ρ μουρ,
Δ έραινν λόδραινν άρ η-εόλιρ, 'ρ α έοβαιρ ξηάραιξ,
1 ηοίοι τοό-εαρτ cé πόλτα με πορτις τράτ ρινν,
1ρ να ηάοιντε όρδα πο 1 ζκομάλι έιρτ το έρωρκαό, α
ξηάό ξιλ.

5 Δ Έριονόοο εεαννιςτε 1 εβλαίτεαρ 1ρ ζλινν κομάετα,
Τοίό ό ηρεαξηανν παρθεαρ πέ έρι 1 ζελόό ιντοι,
Ξυιόιμ πόρ ηεαρτις με, αιτόιμ έυ, α Ρι Σλόρμαιρ,
1ρ τον ρμύρτεόιρ ηεαεαιξ ρεο, α Δέαιρ ξιλ, βί τπό-
εαιρεαό.

Δ ίορδ, α Δραιο-ήις ηεαρτμαιρ, ρυαιρ ρεύιρρε 1ρ ερέιμ
10 1ρ τοίβιρτ εαρμαιλτε ό αιεμε να ηλύοαό τορέαη,
λε τοίόαλτυρ εεαρύ ρυαιρ αιημνεαόα ιομόα 1ρ πέιη,
'S α Έριόρτ, εετ ηεαρταίβ ηά ηαζαιρ με 1μ έιονηταίβ
ελέ.

Δ Σλάνιςτεόιρ ήιλιρ, ζυιρ ήιλιρ το έρύ ραν ζεραινν,
1ρ πάιρ βα ήό ριονηαό 'η-άρ ζειονηταίβ-ηα έαθαίρτ
ζο ρανη.

15 Έιμάό ζαό πόρτο ρειρθε αζ εειλζηιό ρύιςτε ιτ έεανη,
1ρ ράταό ηα μόρ-ηλειξε λερ ζλινηεαό α ήύιλε τοη εαλλ.

Δ άραιο γράδσ άλμα, φαρσίη σο γλέ-φοίρεσ
 Οαρίσιο λά αη τάλαιη σο βρεαρταίβ ο'είρ είρ-είηγε,
 Ιρ ταν έεαλς βάιρ φαρτα οο νεαρταιγς λε ναοή-
 φοίρνε,

20 Ταβαίη λάιη λεαρυίγε οομ αναν, νά τρείς μ'αιγνearn.

Δ Κοιμήθε έμήηα, ι γconηαδ γεαλλαιρ γαν βρέαγ
 Σαοίηρε ταβαίητ σο ηυήαλ ι βρεααδ να οτρεαδ,
 Ιρ τυς ναοίη-ρρηιτ ήη οο έήηηηγς αη αρπολαίβ Οέ,
 Λε οίοςηιρ ηήηην κυήτοιγς πέτ έεαρμονν μέ.

25 Δ έήιορτ να βρεαρτα, νάη φεαάην γαά pian οάρ ηγρήδ,
 'S ι ηοίολ γαά πεααίβ οάρ έεααδ λην ηιαή ο
 Άδαν,

Έυς ηηγε αγυρ τεαγarc οοτ αρπολαίβ ηιαήδα αη ηοάιλ
 Έυν φαιοίηρε ιρ γλанта γαά γαλαίη λετ ηιαγαιλ έάιθ.

30 ηιύ οο οίολτα αη έήιοάιτ ηηγινν ο'αομαίρ
 Λε λυοαρ οίόγαιταά, έαοηα α ηιέ λε ηηαέρεαάτ,
 Ρηιονηηα ιρ Ρί να Ρίγτε αν ηιηηε γλέηγεαλ,
 Αν conηηαδ ιρ φαιοίηρε φηιέ οον έιηεαδ οαονοα.

Δ ήηιέ βεανηυίγε, 'γάρ οτεαγarc-να έυς ηηιύάατ
 βλιαδαν,

35 Λε έαηέανηαάτ αη τάλαιη έυν αη ηηιύητα ιτ οίαιθ,
 Αιτέιη έυρα, ο έαίηλεαμαίη γαά έήλ ραν ιαιτ,
 πέτ βηαταίγ-ρε σο οταγam-να γαν οίυήταδ όη ηλιαδ.

Δ ἄπο-μικ Δέ, le caomhac̣t do b'umal cáile
 Ir mar gnáθ do tnead-fuloet éba.ir ep̣ú ádaim,
 Do táil ót tneaḍtaib paor-ful cūis tneaḍt as rit,
 40 fét gnáθa tēidim dom paoraḍt ar pūir náṃad.

Δ Iora gnáraiḡ, fuair páir boeṭt cun rinn-na paoraḍt,
 'S i n-loc lánmaire ar n-ápo-uile noeṭt o'fúiling cēaraθ
 Na tēri tēáirnge it láṃaib 'r it tēoiḡtib caoma,
 Δ Ri gnáθmair, me plánuiṣ let fíoṛtaib naoṃta.

45 Δ ṃuire na ḅflaiṭear, a θanalṭra Riog̣ na noúl,
 Δ éirte na ḅreac̣ac̣ 'r a tēarmonn coṛóce i ḡcúirt,
 I n-ionaḍt ḡac̣ anfaite ḡlac̣air le ruiṃ toṭt ríūn
 Síṛim do c̣adaiṛ um laḅaiṛt le C̣ríorṭ 'n-ár ḡcúiṛ.

Δ C̣ríorṭ, 'r a θé ḡléiṣil na ḅrearṭa naẹ cuṃang̣,
 50 'S a Ri na ḡnéine, a p̣éilṭean flaiṭear na noúl,
 I ḡríoṭ mo tneaḍnuiṛ éiṣim o'p̣aḡaiḷ maic̣iṃ ót
 ḡnūiṛ,
 'S ṭeṭ f̣íṛ-ḅreic̣ ṭéiṛdeannaḡ ḡlaẹiθ̣ me iṭ f̣aṛraiọ
 iṭ óūn.

XVIII.—ÁIREAMH EACTRA AN ĞALAIR.

—
 An mbeit in' otar luige láime do, 1745.
 —

Áireamh eactra an ĝalair 'nar luigear go tréit
 Ir cár a bpeacad, 'r ir deacair dam rcpíobad ná
 léigear,

'O'éir páite an earruag do cáiteamh im luige go léir
 'S mo lámh dea agam 'om cealgad tríom lé péin.

- 5 Lám na bpeacanna ĝlacad 'r do bíod ar céad;
 Lám do earruag ceart reancuir Inre ĝaebeal;
 Lám ĝad eactra ir airte do rcpíobad ar an bféinn;
 'S an lámh náir cáillead go raadad don éill, a 'Dé.

- Tá a lán dá canad ĝur cealg ó mnaoi deim é,
 10 Ir cáim-re ceana dá maiteamh bí ó pinn mo cléib;
 Má'r mná do maibh nó martruibh daoine an traoĝail
 Ní náir dam eatorca rearmh nó ruide lem éreim.

- Níor fás rí acmuinn im ballaib im éroide ná im aéib;
 Ir o'fás rí m'eagna balb ir m'intleadt faon;
 15 'O'fás rí laguibh leagta me cuibearad clé;
 Adt tá an Rí neantmair, do earruibh arir mo ĝeag.

Ó á trí leanó do rceadórad fém fínead i gcé;
 'S do mháirtín deapóda an ealta roin olúgim sup
 b'éad;

Ní áiríim eadortá an banaltá ói fíolúig mé;
 20 'S do deaó mná ríde ir flata ašur caparo 'om áoin-
 eadó ir éig.

Mo éaróteadé táirir rin, m'anacla cóiróce an rceal!
 An bár aš bašairt šan ašá ná mignear lae,
 Ná cáirde ceapáite ó mairuin šo hoiróce im léir,
 Ná an áit a pačao ná feadap cá rúige ran traošal.

25 Mo énáma ir mo éalainn don talam baó úlige a
 šcur pé

Šo rcáinte rcarita le táirde an traoigil šo léir,
 áct áiream páite dá n-arašuin, cruihme ašur daéil;
 Ám an t-anam, ní feadap áir cá ótéirdeann.

Cáirde tamall ó éeavúig óam Rí na Naom,
 30 'S ir cáirde šearra šan amairur innrim é;
 Cáirde meapaim a áiteam le hincinn Dé
 Šo cráibtead cnearta ó'réir áiteanta ériort 'r a éléir.

A páir do tabairt pé n'oeapa, 'r a šníom do léigeam;
 Cár a éeangail, a marla, 'r a mílte créad;
 35 Šur pášbad maró šan anam Mac oilear Dé
 Ár áro-éruir šairó šan paic um a áoib, mo léan!

Δ Σπάραις nearctḡair, nā hāsair pan ōioḡal poim mé,
 Nā fās ḡac tarcuirne tairḡir ō'ioe im t̃aoḡ;
 Ir cé t̃á ḡo noeac̃air̃ mo peac̃air̃oe tar innrint p̃c̃eil,
 40 Deao pl̃án ac̃t ḡairm ar̃ c̃abair an T̃r̃ir̃ ḡo t̃r̃éan.

Δ Ἀπο-πλαῖτ Δ Δταῖρ, Δ Ὀεᾶς-ἡμῖ, 'ῖρ Δ Ἐαοιν-pp̃mo
 Naeim̃,
 Ὅρ̃ t̃ál ḡac̃ maiṡear i b̃flait̃ir ir̃ t̃r̃io an p̃aoḡal,
 Ar̃ l̃ár̃ im leab̃air̃, im p̃ear̃am̃, ñó p̃ur̃oe mā ḡnéim̃,
 Ὀur̃ ñḡr̃áḡ ḡo b̃pañair̃ im anam, im c̃r̃oiḡoe 'ῖr im b̃éal.

XIX.—ΛΙΑΙΣ ΝΑ ΝῢΡΑΣ ΝῢΡΑΘ̃ΗΑΡ

ar̃ b̃raḡáil up̃áir̃oe Δ l̃áime ar̃ir̃ ōó; ḡḡur̃ ir̃ am̃l̃air̃ Δ t̃ár̃pl̃air̃
 poim .i. Δ t̃uic̃im̃ oe c̃l̃air̃oe ñóiñ Ὀom̃ñaiḡ, ḡur̃ leiḡir̃ an c̃eáir̃o
 C̃om̃ac̃t̃ac̃ mar̃ p̃iñ í. ḡḡ b̃reic̃ Δ b̃uic̃oe p̃iñ le Ὀia ir̃ eaõ ōo c̃an
 na p̃anna po.

Λιαῖς na ñḡr̃ár̃ ñḡr̃áḡḡam̃, mo c̃ara c̃r̃oiḡoe ionñúm̃,
 Λιαῖς ac̃á l̃án oe ḡac̃ aic̃ill̃r̃oeac̃t̃ ōúinñ;
 Λιαῖς ḡan ḡáḡar̃ c̃áir̃oir̃ le ñear̃m̃ na naoi ñūir̃o;
 Añ l̃iaῖς ōo ōáil̃ l̃ám̃ ōam̃ ōo b̃'p̃ar̃a ar̃ ōic̃ l̃úic̃.

5 Ὀia ōo p̃áḡaim̃, Ἀπο-πλαῖτ na b̃flait̃ear, R̃i ñoú̃l̃;
 T̃r̃iat̃ nā t̃r̃áḡanñ t̃áḡac̃t̃ Δ c̃ar̃t̃anñioct̃ ōúinñ;
 Ir̃ l̃ia ḡac̃ l̃á ōáilear̃ 'ñ-ar̃ ñ-ac̃c̃uinñḡ ar̃ p̃iú̃o,
 Ir̃ ḡan ō'iar̃p̃air̃ ōm'̃ áit̃ ō'áḡḡar̃ ac̃t̃ Δ ac̃t̃ 'ῖr̃ Δ ōl̃iḡe
 p̃iub̃al̃.

- Tigearna ir feárr pádóbar, cé hannah rínn umal;
 10 Diaótac breáí neámhóda ir draitó-rí an rúin;
 Mian na mál n-árraó ir amharcaíge umúm,
 Ir fial-mac lán láirí i bpearrain Tríri tiuga.

- Mo 'Dia 'r mo sháó i n-áiríe, mo fearc, mo bríí ir
 m'fonn,
 Mo maracó pán pábac, le ceart dam ríor-fáil,
 15 Ná hiarriann faíáil faíáiluir, cé deap do-ghí an
 punne
 Ler fáo mo lám láiríeac a capaó aríir eúgam.

- 'S na diaíab tá támac gan teacó aníor líum,
 'S me cian 'n-a sháó sháacó gan fearuiríge ar fonn,
 Cúí 'Dia na nshár lám líom, do leag me den cláiríe
 anonn,
 20 Ler fáo mo éneáda táacó 'r ir sharrna bí rú.

Dá bpiaróirínn dón deapíreacó do ceapó trí rún
 Don liaíí fuair báp 'r táiríí 'n-a beacóirí aríir eúgáinn,
 Do bíáinn shá fáó sháacó, 'r ir maic do cuill rú,
 Acó rianí gan áirí sháíra shá peacáíí mí-clúmaíl.

- 25 Ríam ácáim tárrna gan leanaíam olíge fáíí;
 Shó ríar ar pán ríangáó shá cama-fúíge ríubal;
 Iarráim fáó páir shíirí-re, maic, a shííorí, dúíinn;
 A shímaic na leáíga, táiríarí me, 'r leapuíí ríí clúíro.

- 30 Fíh an traoḡail d'éarrad nár d'eig-déaric d'áib
 Tuicim tré t'aothuiric le faill ná fán;
 Tugaim céad buídeacur don Tairbheac áro,
 Le curriainn tréin d'éan-toirc do leigir mo lámh.

XX.—GURDE GAC CLÉIRIG.

Cun léigteóirí leabair dar rchíob ré.

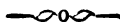
Gurde gac cléirig léigear an leabair do rchíobair
 I' gurde an té le caomáct dar bheacar le ruim,
 Ar gurde na t'read éigim i' aicim de ríor
 Ar t'igearct don éas éigheac dom rcarad lem cli.

- 5 Ní d'ligim gurab éact do t'reit-cuma an mairb i' gcill
 Cnuimhe asur daéil i' gcré dá rcracat mar bío,
 Act d'aoirre i' péin éin-mic na bdearic i' n-ár
 t'caois

Cus ríor-fuil éreact a cléib 'n-a cairc gan fuigall.

- I' ríor nac tré éiric an d'aird-mic doiré
 10 Do tuill an g'éir-pleas caol ler gearrad a éroide,
 'S gac cuibheac d'aoir-géibheann go peannair an
 érainn,
 Act trí gac céim claon-déaric na bdeacat ro gním.

- Suidim tu, a D   gl  igil do   annuis   r r  t
 'S mar   iol it        f     tu   maiteam    t na  im  ,
 15   ion me i       f       f           , a       ,
 'S i   uimne lae an t                 it r      .

XXI.—IS R  IC ME.

Cun an     r Liam Inglis.

- I   r  ic me b   claon do      cionn  a
 Da m  inn liom a n-imir      buan,
   an r    r i n  l  ge D         do        .
                 na mb  uinneal    cu     ,
 5           r t       na ngloine,
 'S                 mionna le hu    r;
 'S i   ba      liom nu  r f      r im b  lle
    n       r im                  .

pre      an     r Liam a  .

- N                       do        
 10 N      r b'    n       f          an u   ,
 i n-        le l     '   i        
 i n-                   an u   ;
 C   r              D          m   ,
          m    m          t   ;
 15 'S an         do f        it b  lle
 N   ba              mb               .

AMHRÁIN CUN DAOINE ÁIRIŢE.

XXII.—TÁIO UAISLE BAHBA AŖ AŖAL.

Don ádair Seán Ó Bhuain, an tan do hóimead é i n-a earpos
Cluana iŖ Ruir, 1748.

Táio uairle Bahba aŖ aŖal 'r aŖ ábbaŭt le mian,
'S iŖ buada bearta na heagluire iŖ feáŖŖ ran iait;
Tá ruaircear labarta iŖ aitear aŖ dáim Ŗan áiac,
I ŖCluain ó Ŗairmead earpos de Seán Ó Bhuain.

5 Bhuanaŭ Bóimead eolac eagnaiŭe, an té
Naŭ dian-toil óŖ ná tóicearta talmaiŭe an traoŖail,
FáŖ iariŖ óŖ Róim na comacta iŖ marŭanaige méio
Áŭt mian cum reolad coŖmaiŖle neacta iŖ olige Dé.

Dé 'n-a beacta, 'r Ŗo maiŭiŭ in' uaŭtarán
10 Ár éaoim Ror ŖCairbhe Ŗarta aŖur Cluain coir
tráŖa;
Á céim ní maŭtŭam le fearŭaib ruaimint fáil,
'S do b'féioŖ fairŭe Ŗeadoair iŖ luain do fáŖail.

faḡáil céime ip lán-ḡéilleaḡ na bpobal mbreag
maorḡim

Don cáir-éleipeaḡ ḡráḡaḡ ḡléigeal ip roḡma ráim
ḡnaoi,

- 15 Ip feáirḡe éipe i ḡcár réin aḡur ponuir ḡnáit ḡlinn
lá a téaḡt don áirḡ-féata bí aḡ Colmán naomḡ.

Don naom ip cómarba cóir, 'r ip tuigite ḡib,
An míleaḡ mórḡa ó bóir na Sionann aníor:
Siol na leóman leóḡanta lonnarḡa an tráo,

- 20 Ip ríḡḡa coróineáḡ fóla, fine ḡan puimp.

Puimp ip ḡanḡairḡ ip ainim ip cam ip claon,
ḡruigean ip breabanna ip peacaḡ na ḡceall ḡo léir,
A críócaib ḡanba raḡairḡ ḡo ceannḡa caomḡ
le ríḡaḡt ip teḡarḡ an Earpuig reo 'on ball aḡ
téaḡt.

- 25 Téaḡt an tráir-fir ḡráḡaig i ḡcataoirḡ éluḡail
le réalḡ an pápa fá n-a ḡairín olút;
Táir ḡaeḡil dá ráḡ ḡo rḡárlairḡ raḡ éirḡ ríḡ,
Mar éipe an trát tuḡ páḡraig reáḡt Éiríort éuḡainn.

- Éuḡainn-na teanḡmarḡ an faraire ip ríḡ-uarle,
30 De éirḡ na ḡrlata ó ḡunraite aḡur críóḡ Tuamán,
Do rpiún na ḡanair a ḡanba ip i ar buaireamḡ,
'S tuḡ élu aḡur ḡraḡam don ainm do éinn uata.

- 35 1ṛ uac̃a an macaom̃ ʋneac̃-ṛeĩṛ cnearta cuañṛa,
 ṛuairi maṛi caitṛeĩm ḡlan-c̃eĩm earpuĩḡ uac̃ṛpaĩḡ;
 ʋo ʋṛuap̃aĩṛ Mac̃ Dẽ ṛaĩṛ ṛaog̃ail, ṛaṛ 1ṛ buañ-ṛheap̃,
 ʋon ṛpuairic̃-ṛeap̃ ḡeal-ḡneac̃, ṛlaĩṛ é ʋe c̃eap̃ na
 huairle.
-

“1ṛ ṛeap̃ri ṛean-ṛiaṛa ’ná ṛean-ṛala”; i ḡcionn ṛeac̃ṛ mbliac̃ṛan
 aṛi ʋeánaṛñ na ʋuaine ṛeap̃-ṛaĩṛṛe ʋo c̃uĩri an ṛiḡeap̃riṛa earpoḡ
 ṛioṛ aṛi an uḡṛaṛi ḡo ʋṛuḡ ṛioṛa óĩri ʋó ḡo honóṛac̃. Seo im
 ʋiaĩṛ ʋuaineóḡ ʋo ṛuḡap̃ c̃uĩḡe aṛi ʋṛiaĩli ʋam̃ aĩri, ionnup̃ ḡo
 n-aĩṛneóḡaṛ me.

- 40 Le cumann ʋon earpoḡ ʋe ṛaĩṛiṛ na mĩleac̃ṛ nḡṛáṛac̃,
 Dẽ c̃ineac̃ṛ na ḡairce, na nṛeap̃cail, na ṛioḡṛa b’ṛeap̃ri,
 ʋo ṛiṛeap̃ ón mbaille le ṛaĩṛneap̃ ʋá ḡnaoi ’ṛ ʋá c̃ail,
 Maṛi cuĩḡim ná ṛaĩṛṛinn a ṛaṛail i nĩṛpe ṛail.

Siṛim an ṛáṛaĩri, an leaṛb̃ ’ṛ an ñaoim̃-ṛṛṛiṛo áṛo
 1ṛ ṛuĩṛeap̃ann na b’ṛlaĩṛeap̃ ḡan earṛa ʋá ʋion aṛi náṛṛaĩṛo,
 ḡo ʋṛiḡiṛ, ḡo ʋṛaḡaĩṛ, ’ṛ ḡo b’ṛaĩṛeam le linn an
 ḡáṛaĩṛo
 Siṛṛma aḡup̃ ṛeap̃aṛñ na ṛaḡap̃c̃ ’náṛi ʋṛiṛi ḡan ṛáĩri.

- 45 Le ṛeĩṛeap̃ naṛ ṛaṛa ’ṛ le ṛeap̃ṛaĩṛ c̃iṛṛ Riog̃ na nḡṛáṛ
 ṛillṛo na ceat̃anna ṛcamall ṛo aṛiṛ ḡan ṛáṛac̃ṛ;
 Deĩṛ i ḡcumup̃ ʋáṛi nṛeap̃poḡaĩṛ ṛaḡṛaṛ an ʋliḡe ḡan
 ṛeac̃ṛ,
 ḡan up̃ṛaĩm, ḡan ac̃ap̃aṛnn Sarannaṛ, cuim ná ceáṛo.

- mo éiríodé grádaé mo éionáó-ra an tEarpas Drianaé,
 50 Rríóó-ráib an tíoódaé áirto 'r an tEasairc óiaóá;
 Óá tóigeaó lá geal ríotóána an fearó a tígeairnuir,
 Óo beaó ríor cáé 'r an tóige as Seán de éap an
 éliair éiré.

XXIII.—pobal lem pobal.

An tAdair Seán ó Driam cet. iar n-éas óá éapall asur mar
 fuair capall ó pobal éairmaís na bfeair mar a raib an tan rin,
 .i. 1740.

Pobal lem pobal ní cormail as éan-trasair;
 Pobal maíe roilbín roóaraé réan-raémar;
 Pobal san tóiceall san tóéma, oíl, daonnaétaé,
 So hollam féim colaimn ba éoréa, éuir réaó so deap.

- 5 Ir pollur gur fonnamar forurta féartataé
 Cobartáé corantaé, cotuigéaé céaó an bun,
 Pobal na n-oirbeairt n-oirbeairc n-éiréaétaé,
 'S ir obair san obaó so molfainn an tréaóa roin.

- An tréaó roin le haóáiré ir uairle óioó
 10 Óo réabap gac daor-óioó ir éruaíóe 'n-a mbionn;
 Deir éigre na héiréann óá luáó de ríor,
 An éraob glar i bfeile gur buaíó an buiréan.

le buirdean na mbeannac̃e ir deap̃o mo g̃uird̃e go deo
 maoin ir ac̃m̃uinn ir rãcmur ó Rí̃g na gcom̃ac̃t,
 15 Mãn cuill go b̃ear̃c̃ar ó f̃laic̃ear, ir ñĩo bão m̃ó,
 go t̃c̃ig̃io mãn aic̃im go Cãc̃ar g̃il íora i ñgl̃õir.

G̃l̃õir ir meap̃a go b̃rãc̃ar ó Ć̃ñiort mãn bũair,
 'O'p̃roũig̃ peap̃ranna eag̃luir̃e d̃ion go bũan;
 A c̃om̃ãrle, an aic̃me do leanãr, 'r an t̃l̃ig̃e t̃ug̃ ũãõ,
 20 Ir t̃õig̃ na haing̃il go ñgl̃ac̃ão go haoib̃inn rũar.

Suãr go tap̃ão ó' r̃ fear̃ac̃ g̃ur r̃ineão lẽo
 lũac̃ an c̃apaill, gan mãr̃g̃ gan mãoĩbeãm̃ gan g̃o,
 Ó rũac̃ão lãc̃ac̃ go t̃ãir̃eãc̃ 'r mo b̃oinn ãr r̃õo,
 G̃lũãir̃eão eãtõr̃ta im mãr̃cãc̃ ãr̃ir go r̃õill.

25 Ñĩon eim̃t̃ig̃ caom̃t̃ac̃ d̃em deãg̃-m̃uinñt̃ir
 R̃ẽĩr̃teac̃ g̃ẽir̃beann gan faill̃ig̃e d̃am;
 'S an g̃l̃e-p̃ing̃inn t̃ẽir̃beannãc̃ do deãc̃t̃uig̃eão ãir,
 Gan ẽin-r̃c̃ill̃ing̃ S̃ẽamũir ũi f̃ear̃gaile.

XXIV.—A DÁOINE MÁITE.

—
 FHEAGRAÓ SEÁIN AR AN AICÉIN SEÁN Ó BHUAM.
 —

A DÁOINE MÁITE FUAIR BEANNAÉT IR DÁN IR DHEÁÉT.
 IR OÍODÁÉT O'BUIR OTEAGARC LE HAITEAR SAN CÁIR SAN
 CAOΘ,
 I NÓIOL AN CAPAILL ÓN PASAIR NGLAN GCRÍDTEAC SCÁOM,
 SUÍOÍO A CAIRBE CADAIRT OÓ IR CONÁC A FÉIN.

5 SAN RÍCEAC PASAIRNE, CNAPPAÓ NÁ CIOMÁINPAÓ É,
 DO CIGEÁÉT IN' AICE, NÁ BHADAIRNE RÁIR, NÁ RÉIC;
 SAN TUINN OÁ BAPCAÓ, NÁ A CHEREACAIRT I MBEÁRNAIN
 BAOGAIL;
 NÁ COIROCE A MÁRCAÓ DO PCAPPAÓ LEIR LÁ FÉ LÉAN.

MaoiOÍO AN MÁIRE 'R AN CAIRBE ACÁ N-A CAOΘ:
 10 AN NAOIOEAL DO BAIPTAÓ IR LUÉT GALAIR DO CÁPTEAÓ
 I SCÉIN,
 IRTOIROCE, UM EADARCA, AR MAIOIN 'R I MEAOÁN AN LAE,
 IR RÍOECTHUR MAPCAÓ IR CAPAILL OÁ SCÁIL ARMON.

DIOÓ A FÍOR AGAIB NAC TAPCUIRNE CÁINIS 'ON RTEÁO,
 IR NAC OÍON NÁ DAINGEAN AIR BALLA NÁ FÁL NÁ FÉIC;
 15 DE FÍOL BUNHAITE OÓ, AN EACRA O'FÉARR FÉN RPÉIR,
 'S CÁ MÍN MEAR MEANMNAÓ CAITICEAC CÁBÁCTAC TREÁN.

- Trian nó cair-mín 'reath maoitíom náib na róo,
 San béim san bacaisge i n-anairib cáire ná cóir;
 Éarcaib, mear-éirítheac, maic-ghíomac, ceárrac, cóir;
 20 Ir tair bfeacaint caitigeann teact fi lán an treoil.

XXV.—bíod nár gaebeal éadbaro.

—
 O'Éadbaro Lhwyd.
 —

- Bíod nár gaebeal éadbaro glan eagnairde Lhwyd,
 Do reirib go réim faotar do neartuis gaoir túinn,
 Lep minis pé i mbearta go blarta binn búio
 Fuiglac glé gaeoilge go n-aibhíreirib úiro.
- 5 Níl pnaíom ná gés éleacuir ná ptaic do bí túr,
 Ná laoi beath daor-óeanta ná daingean oícheamail,
 Náir pcaoil go raor paozanta ó pcamallais duha;
 Mo éiríde 'r mo laos i n-éiríeact an Sapaníoc úo.
- Má'r cpioc do paozal gléigeal an aiparo-laoid lonn
 10 Do tuill-rean oíeact éigre do ceapad trí pún,
 Ir tuill ir rpeir éireann 'r a n-eaoraguirde ólút,
 I noiol a caom-faotar do feana-mnaoi lugaib.
- Da lionmar pé tpeitib ar maicib naoi gcúig,
 'S tpe píoactaib néirde Séarluir ir pado bí ar riubal;
 15 I scaoi gupab é léirig, mar deapcaoi ronn,
 An oíogluim féin traogain reo ir caitneamaisge lium.

'Do éiríodúis ré i nÉirinn an teanga bí amuða,
 Níó nár aom éinne dár tairbige rúo;
 A Rí na Naom léig-re, muna peacad a gairde dúinn,
 20 'Dot ríogádt gluin péin naomta a anam éiríde anonn.

Anonn 'r anall le greann dár peana-glórtaið
 'Do fíuðail an reabac gallta ro i mearc na gcóigeac.
 Sur iompúis o'feabur meabrac i scanamain córaig,
 Mar níúil na bpeann, teangtaca fearainn fóola.

XXVI.—DO DEARBAD LINN.

páorais ó súilleadán cct, cun seáin uí mhúicáda.

'Do dearbad linn i gCorcaig coir Laoi
 Go bfuil file ran tír reo léiganta,
 'Do rcaasó ón níg tug Danair tar tuinn
 'S a n-arm go ríor-gléarta;
 5 'D'fás fann las rínn, san meabair san éirí,
 Ná beann ar éirí éirí;
 'S ir dearb an rceól, mo tuirre gac ló,
 An bpiread go deó ar Séamur.
 Ar ionnairbad atá ó tugad an máó
 10 'S an cuireata i nweáir an aéin leir,
 'Do rian an cluitce go dian san fillead,
 Nlo ciac, leir millead na céarta.
 Ón mhóinn aníor go reól cóicaige
 'S go móir-tig cruinn tug léirreoir;
 15 'S ir dearb an rceól, mo tuirre gac ló,
 An bpiread go deó ar Séamur.

- 1r ionghaob linn tu it doolaob mar tadoi,
 'S gur bhonnaob ón gcríe an éraob duit;
 Let feadbur cun ginn i bfairtin na noraioi
 20 Ag labairt ar Cloinn Míléirur;
 I reanóur cpuinn ón gcéad-gein, rcaoil
 Ó Scotia éaoín, an dé-bean;
 'S ir dearb an rceól, mo tuirre gac ló,
 An bpiread go deó ar Séamur.
- 25 1r eaglaob linn go n'eadair tar tuinn,
 Mar tuigtear, baob éirbe é duit,
 Cúu rluagte an fill do éadairt dár gclaoirbe,
 Monuar, ir rínn-na tmaoeta,
 'San éar nár rcríobair áro-rtair ginn
 30 Ag tpaét ar mnaoi gan éirle;
 'S ir dearb an rceól, mo tuirre gac ló,
 An bpiread go deó ar Séamur.
- 35 A Séain Uí Múrcáda ir rleamail léigeanra,
 'Do réir mar innir dúinn fear ríonn gléigean—
 'Domnall funneamail o'fuit úir laocais,
 Deannaét 'n-a bun éugat ir cuir éugainn rceál
 deap.
- freagra séain uí murcháda.
- 40 A fapairie élmáil, ir acmúinnead iúl
 I mbeartais na n-ugóar léigeanra,
 'S do dealbuig éugainn cearta cuir punno
 Snairómeanna ir púdar ar m'éiréad,
 Agam ní'l rún tairtil na ocrúp—

'S do neartuis mo cúma an rceál suir—
Cé fada san fonn do élannaib éirte níuile
Ag fanamaint le congnam Séamuir.

- 45 Ir eaglae liúm nae neartmar an tions
Cun cairmearta i gcúigib éiréann ;
Nó, ir dearb a noúil sairce bunrcionn
Le heagla a scrú do taorcad ;
Nó, ir feargac mú feartac na noúil,
50 'S a bpeacad san cúiteam tréimre ;
Fé noeara náir b'umal a tairteal tar rúill
Go hatcúmar cuéainn o'ár n-éileam.

- Tá banba i bpuóair ceacarta cúmaing
Ag Sacraib san rúil a péirctis ;
55 Ár n-eagluir ciúin, san cealla san cúil,
'S ár bplata tar triúcaib tréigte ;
'S gac eagarac ciúil, nó reancad riubail,
Go hairgte, cúir mo deara !
'S san agam-ra rúil atarrae úir
60 O'fáirint go rcúmar do faogail.

- Oá noeacáinn-re anonn tar calad na tconn,
'S beir calma i gcunncur féinnead,
Do rcaipinn go humal an rcamall ar tóir
Do fearad le crú mo ppreime ;
65 Do cappaín 'n-a nouctur maite na Mumhan
I gceannur a noúnta ar éigean ;
'S níor ppead liom rpiúnae eactrann oúr
'S an trealb do tabairt do Saéar.

1r fada le feiteam ari leigean na bfiar-leogán
 70 San fearann, san fearm, san fearce san puinn tóice,
 fé rcaiteam gac rpeice go bfeirg an Ríog glóimhain
 1 ractaib na ngeilte, nó eilitneac luim lórtá.

m'atuirre an teibirre o'feicrinc ar éric fóola
 go reargta reirgce, ar leirg gac mí-cótruin,
 75 'S an ainveire ar veiread óa gceimead, mo díol
 deóra,
 1 n-anabhoir leigce gac eite óar mbuidin éróda.

Gac Sapanac ppeicill 1 reilb go ríteóilte
 1 mbeataib gac cleite ba éire 1 ngac ríog-cóige ;
 1r na reabáic, ná ceilead ar feile gac ruim reóire,
 80 go dealb ar teicead, nó 1 n-eibear gac liobóire.

1r danair ná feicim-re reirne an traogil fóganta,
 go otasrainn o'eicill ó reicir do phíom-glórtá ;
 'S ní fearad-ra a veiread, áct go ndeim gur Rí
 Seóirre,
 'S gurab aingteac ceirnim an beille do píol eógain.

85 Na bearta ro ar leirg tug meirb gac traor eólae,
 go tarpcuirneac teirgce 1 reibeal gac traor-ghóta,
 A rreangá san reinnim le reirg gac laoi ceólmhain ;
 'S mar fearrain óa gceirveam ní ceirpó mé ar mí-
 bóctur.

Mo páirt go horcailte 1 scothom 'r 1 nouctraet gíad
 90 Don tráir-fear foilbir o'oirbis eugam-ra an dán ;
 fáir glan oirdearic forurta clúmáil san cáim,
 páorais o'foirtill-ríocht eócaró Uí Súilleabáin.

'S do neartuis mo cúma an réal suir—
 Cé fada san fonn do clannaib éirí níuil
 As fanaínt le congnam Séamuir.

- 45 Ir eaglae liúm nae neartmaí an tionsg
 Cun cairmearta i gcúigib éiréann ;
 Nó, ir dearb a nóuile gairce bunrcionn
 Le heagla a scrú do taorcad ;
 Nó, ir feargac mú feartae na nóuile,
 50 'S a bpeacad san cúiteam tpeimre ;
 Fé nveara náí b'uímal a tairceal tar ríuile
 Go hacúmaí cugainn o'ár n-éileam.

- Tá banba i bpuóairí ceacarta cúmaing
 As Sacraib san rúil a péirctis ;
 55 Ár n-eagluir ciúin, san cealla san cúil,
 'S ár bplata tar tpiúcaib tpeigste ;
 'S gac eagarta ciúil, nó reancad riuóail,
 Go hairgste, cúir mo véara !
 'S san agam-ra rúil atarrae úiró
 60 O'fáicrint go rcúmaib mo faogail.

- Dá nveacainn-re anonn tar calad na ttonn,
 'S beir calma i gcunncur féinnead,
 Do rcaippinn go huímal an rcamall ar tóuir
 Do fearad le crú mo ppeime ;
 65 Do cappaínn 'n-a noutcur maite na Muían
 I gceannur a nóunta ar éigean ;
 'S níor ppead liom rpiúnae eactraínn oúr
 'S an tpealb do tabairt do Saérai.

- 1r fada le feiteamh air leigean na b'fion-leógan
 70 San fearann, san fearm, san fearce san puinn dóice,
 fé rcaiteamh gac rpeice go breiḡ an Ríog ḡlórmair
 1 raḡtaib na ngeilte, nó eilitneac luim lóḡta.

- m'atuirre an teibuirre o'feicpint ar Ċríc fótla
 go fearḡta reirḡte, ar leirḡ gac mí-cóḡruim,
 75 'S an ainveire ar veireac óá ḡcneimeac, mo óiol
 veóma,
 1 n-anabhoir leirḡte gac eite óár mbuiróin ċróda.

- ḡac Sapanac ppeicill 1 reilb go riteóilte
 1 mbeacair gac cleite ba tneire 1 nḡac ríog-cóige ;
 1r na reabac, ná ceileac ar feile ḡac ruim reóire,
 80 ḡo vealb ar teiceac, nó 1 n-eibear ḡac liobóire.

1r danoir ná feicim-re reirne an traorḡil fótanta,
 ḡo rcaḡrainn o'eitill ó reicir do p'riom-ḡlórta ;
 'S ní fearar-ra a veireac, acḡ ḡo nveirim ḡur Rí
 Seóire,
 'S ḡurab airḡteac ceirnim an beille do ríol eóḡain.

- 85 Na beirca ro ar leirḡ tuc meirb ḡac o'raoi eólac,
 ḡo tarcuirneac teirḡte 1 reibeal ḡac o'raoi-ḡnóta,
 a rreangá san reinnim le reirḡ ḡac laoi ceólmair ;
 'S mar fearrain óá ḡcneimeamh ní ceirpró mé ar mí-
 óóḡur.

- Mo páirḡ ḡo horcailte 1 ḡcoḡnom 'r 1 noúḡnac ḡráó
 90 Óon tráir-fear foilbir o'oirḡis cugam-ra an óán ;
 fáir ḡlan oirdeare forurta clámail san cáim,
 páorais o'foirḡill-ríóḡt eóacair lí Sínleabáin.

XXVII.—DO SEÓLAO ME AR BAINIS.

Ar nóra ní gearraíte, óis-bean do connaic pé ar bainir póirta.

Do seólao me ar bainir 'nar aithreasar bé,
 Ar m'eóluir i m'banbain fairring 50 léir
 A rómpla ná feacaó-ra ar maire ná ar méinn,
 Ar caomtaót, ar cumtaót ná ar áilneáót.

- 5 Ba cóir learc a dearcas san áma san élaon,
 Ba com-éruinn a mama 'r ba caitefeac óéao,
 A beól ir a leaca ar óat na rug-éraob,
 'S ba gléiseal a gnuir ir a gáire.

- 10 Sa comhasar 'nar fearaim an eala seol tréimh
 Baó óóca gur párraíur aingeal ir naoim;
 A póraó pé geallraó baó maraó raon
 San rpre ar bit i gcunntur a fasála.

- 15 Ir cóir dam a hainm a caobairt im ónéáót
 I noóteur nár b'ainim ói i m'banbain é;
 Nóra ní gearraíte ve maiteó na ngréas,
 An rpreibean do tionnrcain beic veástaót.

XXVIII.—FÁILTE ROIMH SHRÁD GEAL.

fáilte roimh Doimnall Spáinneac Mac Cárréais go Carráis na
bpean.

Fáilte roimh Shrád Geal na tíre

Go háitíreac a fínírean san béim,

Rádaire ir áilne 'r ir doiríoe

'S ir ábalta gníomharca agus méinn ;

5 Tá an báire go brát le n-ár muinntir;

Tá an máó maíe arís ar ár otaob ;

Deir ár-o-flata ir cáiríoe 'nár oimíceall

As ól pláinte 'r as rinne 'r as rcléip.

Ir lán-faota an láitíreac go oíceac,

10 fé cáir-mear san oíon air ón aer,

San átur san cáiríur san fionta

San faáil ar a éior ceart san plé,

San máisírtir den Cárré-fuil dá cuimíoeac,

Ná fártac i n-intinn 'n-a noéir,

15 Go otaíng an Spáinneac glan oíreac

I rtát ceart a fínírean san élaon.

Tá blát geal ar bántaib 'r ar éoilítib,

Tá ápur na míleac san éríim,

Go blátmar, go beárríca, go buíoeanmar,

20 Go fártca, go roiríreac le haol,

Go deáíreac, go nántac, go oíníoeac,

Go gáiríreac gínní ruilt, go raor ;

Mo fáib glan ó tá anoir san raígeac ann

Do náing don tír uile an réan.

XXVII.—DO SEÓLAÓ ME AR BAINIS.

Ar nÓra ní gearraile, óis-bean do éannaic pé ar bainir póirta.

Do seólaó me ar bainir 'nar aithneacáir bé,
 Ar m'eóluir i m'banbain faipring go léir
 A rómpla ná fearcaó-ra ar máire ná ar méinn,
 Ar éaomtaó, ar éumtaó ná ar áilneacá.

5 Ba cóir leac a deapca san éama san élaon,
 Ba cóm-éiuinn a mama 'r ba éaitíreac véaó,
 A beól ir a leaca ar óat na rug-épaó,
 'S ba gléiseal a gnuir ir a gáire.

10 Sa cómgar 'nar fearaith an eala geal tréith
 Baó óóca gur párracur aingeal ir naomh;
 A pópaó pé geallpaó baó máirgaó raon
 San rppé ar bit i gcunntur a pasála.

15 Ir cóir dam a hainm a éabairt im óréacá
 I noóctur nár é'ainm ói i m'banbain é;
 Nóra ní gearraile de máitib na ngréas,
 An rppébean do éionnrcain beic véágtá.

XXVIII.—FÁILTE ROIM SHRÁD SEAL.

Fáilte roim Dómnall Spáinneac mac Cárrtaig go Carrtaig na
bfeair.

Fáilte roim shrád seal na tíre

Go háitneab a fínnear gan béim,

Rábdairé ir áitne 'r ir doirde

'S ir ábalta gníomhartha asur méinn;

5 Tá an báire go brát le n-ár muinntir;

Tá an mao mair arís ar ár otaob;

Beir áro-flata ir cáirde 'nár oimíceall

As ól pláinte 'r as rinne 'r as rcléir.

Ir lán-faota an láitneac go díteac,

10 Fé cáir-mear gan díon air ón aer,

Gan átur gan cáipir gan fionta

Gan fasáil ar a éir ceart gan plé,

Gan máisirir den Cárrt-fuil dá cuimídeac,

Ná pártac i n-intinn 'n-a ndéir,

15 Go dtáinig an Spáinneac glan díneac

I rtac ceart a fínnear gan élaon.

Tá blát seal ar bántaib 'r ar coilltib,

Tá ásur na míleac gan érim,

Go blátmair, go beárrta, go buideanmair,

20 Go párt, go roirneac le haol,

Go deágtac, go dántac, go dínteac,

Go gáirneac ginn ruil, go raor;

Mo páib glan ó tá anoir gan raigeat ann

Do páinig don tír uile an réan.

- 25 TÁ AN ŪLÁRNA GO HÁCURAC TRÍO RIN,
 CLOC DÁIT IR AN LAOI AGUR CILL CHÉ,
 AN SOLÁN IR DÚIREÁN IR CILL MÍOE,
 'S AN LÁN ROIN COIR DÚIGOE GO LÉIR;
 Ó TÁINIS A NGRÁD SEAL 'R A NOIOGRUR
 30 AG AITHEAB AN TIGE 'N-A CEART FÉIN,
 DEIR GÁRTA 'R HUPÁ LE GÁC NÍO AGAINN,
 'N-A RTÁTAIB Ó ÉIM A MACAOM.
 DOMHNAILL MAC DOMHNAILL DO MAOIRIM-RE,
 MAC DOMHNAILL DE RÍG-FLIOCT NA NGAEBEAL;
 35 LEÓGAN DO TÓGFAR AR N-INTINN,
 IR O'FÓIRFEAR A DÁOINE AR GÁC BAOGAL;
 DEO-CURAD BEOL-MILIR BINN RUILT
 IR CRÓDA GLAN CAOIN-BEARTAC CAOIN,
 DEN MÓR-FUIL I B'FÓULA DO B'AOIRDE,
 40 IR DEN CÓIR GLUIN DO FÍOLRUIS DÚN NGRÉIS.
 DO GEÓDBAID AN FEAR CORMAC RO RÍG-BEAN,
 'S IR DOIG LIOM SUR CUIBE RIN DÁ ÉIM;
 DEIR DÚN AICI A DÓCÁIN IR MAOINE,
 MÓDMÁILEACD IR MINE AGUR MÉINN;
 45 AITHEÓCÁID AN FÓO RO DÁRIRIB,
 IR TÓGFAR Ó GEIMLEACÁID É;
 IR EOLAC GO RÓ-MÁIT DÓ AN GNÍOM ROIN,
 TÁID COMÁCTA AIGE INTLEACD IR BEAR.

XXIX.—ní máctnaífm 1 leat cúinn.

D'eiblíń (neanraí) níc cárrtaíḡ, ó cárrtaíḡ na bfeap. 1r í ba máctair baírteíḡe dá mac, párrtaíḡ ; aḡur cuairḡe dá tḡáiníḡ rí le cairpín d'féadaint a mic baírteíḡe tḡbairḡe Seán na ranna ro ar ron an leinḡ.

Ní máctnaífm 1 leat cúinn ná 1 ḡcláir na Mumán,
aḡ leat-ríḡ ná aḡ fear tḡlḡe ná aḡ máḡíḡirtir tḡrḡp,
níor ealaḡnta tḡearuḡeab ó lár ḡo ciuḡuir
'ná an cairpín tḡḡ neanraí níc cárrtaíḡe cuḡam.

- 5 fear raḡḡail ḡan tḡearnaíḡe tḡ 1r bárr ḡac clá
an tḡean mionla ḡeal ḡrinn 1r áilne ḡnḡir,
tḡ tḡear tḡíeac fear-ríḡḡe ón Spáinn náir ciuḡanḡ;
mo fearc cḡorḡe-re a bar mín tḡm bán le pláir.

Maimín cun baírteíḡe níor fearr 'ná rḡo

- 10 1r tḡearc tḡionn aḡ mac ríḡḡ ná aḡ áḡḡar tḡíḡ;
áḡmḡḡim náir tḡeannuḡear ó báir na rḡn
tḡeact tḡorḡe 1r cairpín 'n-a láim ḡil cuḡam.

1r bláctmar raḡḡa mánlá maḡḡa

- 15 Cláir a héaḡain 'r a mala tḡear mín,
a dá rḡorc rḡéltḡeac' mar bárr an rḡeir ḡluir
'S 1r áluinn rḡeím a leacan mar ḡríor ;
a bráḡarḡ 'r a béal tair ḡan rárḡe bréḡe,
'S a cáirḡ-tḡear aḡḡa mar eala ar an linn,
'S a lám tḡo ḡléarḡab báir 1r tḡéan-barc
20 ar bán-tḡruit, raḡlḡoin 1r marḡra ar mḡḡe.

XXX.—IS TUINE DO POILCEAD.

Cun Liam Uí Mhúrcada i Rinn an Chnóicis, i bparóiste Baile
máe Cúda as molaó "Ceap Óraoide Gearaltac," an uair do léig
asur do éirigh leis, 1747.

Ir tuine do poilcead i roobar na naoi mbéite,
Ir do fíomad i rcolaid go focail-éaric réim léig-
eanta,

O'fórcain go solur-ghlan noda sac tréan-óréacta,
Ler cuinead an obair reo focair i mbinn-ghaoidis.

- 5 Molaim-re t'obair glan tro-molta daoine tréitead
O'fórcail go solurman ronur na bpríom-ghéas roin,
Do órnaim go colgac corantac buidean léitmead
Ar órma, ar donur 'r ar tubuir na bpríom-ghaoidial ro.

XXXI.—CUIRPÁD-SA IM DÁN SÍOS.

Do Seagán an Dúna.

Cuirpád-ra im dán ríor cáilirdeacét éilúmáil
 Ár duine beir fáiltí i gcáldairní dúinn-na;
 Capa mo éleib

An rcaithaire tréan
 5 Ír acmuinnead méinn ír múinead,
 Ír bhrasanta laoceta lúcthar;
 Taca nár tréit i gcumhangrad;
 Fear raoiteamail rám ír áilne pearra,
 Ír blát dá bpeacad 'á éirú gluin.

10 Seagán Mac Cairteáin an beangán curra,
 Ráib geal ceannáro o'fuil bpeág an Dúna;
 Sluocht ír na ríog
 Mac mílead móir;

Dá ríogda an cóir 'n-a noútaig;
 15 Ír Rírig Cóige Mumhan
 Do lion tar bócha éugáinn-na,
 'S fé éir dár noúig cuir fóola neartmar
 Fór le calm-cúnncup.

20 Mólaim do ghaol, ír do gníomhartha ríntuair,
Ír orcaítead é doirte do éiríde mar phionnra;

Dá dtasgá an gheann

Tar fairinge anall

Dá éalma an ceann tu ar éiríde;

Nó, i dtadairne an briannta rpiúnaó

25 Go fairinge gan canntaí cumhangraí;

Nó, mar fionn na bfiann, as riadac le gairce

I niallaic éapail fúgaí.

Tá ciall gan rpreoin as leógan na n-úirbeair,

'S beir rial go leór i gcóirir uídear;

30 Deairta gan puimp,

Ír labairta grinn

'N-a ceangain gan tím gan túrnam;

Aigne lionmar lonnraic,

Ír gnaom i dtír gan díultac;

35 Supa fada a beir ruar go buan gan barcá

I n-uairleac ceannuir éilímaic.

an ceangal.

Na focail do fíorcar le cumann do sédgan ós

Ní'l buirbheac gligair 'n-a ngoire, ní ríadaim a fíor;

Tá coiríom ír tuilleam na laoirte, mar táir i gcló,

40 San troilbheair oile, 'r beir míre mar áiteam leó.

Gac pollac atá i n-iomair le bile na riáirte gcóir

Níor follamuis duine aca i dtéideal ná i gcáil. Dar
noóig;

Ír, má molar go miodair gan iomarca pláir mo leógan,

Níor coiríom an imiric dá mbuiread an dáim mo fíon.

XXXII.—leógan oile.

Don ádair iórep mac Cairteáin, 1726.

leógan oile gan leimear, an flait ghrádaí máoirim,
 De pór na fuilinne cóinḡib, i-ḡceart éilair éuinn,
 Na ríóḡte ríleáó aca ar coimeáó 'r ar coimeáó
 cigir,
 Ar rós ḡur rionnaó a ḡcoimirc i n-eapáio ríóó.

- 5 Seo an éómla éirte do bheirniḡ ḡo fulláin fíor
 Scóp na roimeantaó ruióte le veaḡ-éail éuibé,
 Aḡ comall na noliḡte ḡo fuinneamail ríleáó-fáim
 bíonn
 Stóir gan teimeal ir cirté ḡaó fear uáin uínn.

- 10 fear cróda fuinte ḡlan ruióte aḡur flait éáir éaoin
 fé ríóda éumainn míc muipe, ḡur lean ráó éríort—

(ní bfuairneamair a tuilleáó óé).

XXXIII.—TÁ PARADISE CLISTE.

Do mharcur Cairúin, phrócadóir, an t-an náir féad a d'eacáma do
ceannac uair.

Tá paradice cliste gan uirgearbá d'eag-múine
 Ás fearaí im doinnib ná tugann mo d'eacáma dam,
 'S gur cairgear cuilleaó agus oirgeo ar ceart
 uáinn-na
 O'airgeoa tirim, dar linn-na, 'n-a ceannugáan.

- 5 Mharcur an bile o'fúil buirb na sCairúnaó
 Ó bailtib Mac Coille, bí i gcumur na bairúntaó;
 Ir an-obaó an iongnab uine dá nglan-rmúrac
 Do fearaí i scoinnib an file 'n-a d'eacámain bis.

- Ceannur ir cumur ir fuinneam ir fearaílaó
 10 Baó ceartur don uine dá riteaó le sean-uútcú,
 'S a cairteal gan cugal den cine reo an ceart-
 cunnair;
 Neam-éion ar file aise ir iongnab an canámain liom.

Do beaó raóbar ag file agus uirraim ó fleacó níuít
 glain
 'S ó bairraig na gcuaó tá im foisre 'n-a n'eag-
 uúntaib,

- 15 Do meapar náir éirte 'n-a don bile reo 'om d'eapámao-ra,
 'S gan maraó buirte beir agus fearaímainc leir.

XXXIV.—CÚIL ATÁ SÁC LÁ.

DO RÉAMONN MAC COMÁIR DE BARRIA I SCÚIL, AG IARRIARÓ ADMARO
EIGE ARI, 1750.

Cúil atá sác lá dá leasú ag raoraid
'S a hugúarár go ráim i realb Réamuinn;
Mo mium ó tairlaró ar lár 'r san mairde 'om réir-re,
Tá connrad 'r cáirde ar láim mo bhrasain gléigil.

- 5 Ir ponn liom fáilte deágtac don bharra gléigial
'S don cúpla mánla mnámail maireac maoró,
D'iompuis ag asur o'fár ar fear na héireann,
Go Cúil sup gnát ar fár ann cantain éanlaic.

- 10 Ir iomda d'an deáircnac ir riarra Saedilge
Ar clú 'r ar cáil nábac na bflait ór p réamhair;
Rún ir gnáó na dáimhe ar mair det p réim-re,
Siúo 'r ná fágaínn-re bioplán ná barrra géige.

XXXV.—ÉADAIL GREANTA DO GLACAS.

Don ádair Domhnall mac Claochluisge, i gCarraig na bFeair, do
bhronn spéacláir ari

Éadail greanta do glacadar óm áriaro cómpoguir,
bhréagán bliarta dom deaircaib tug amáire pósanca,
spéacláir rnarca gníor leatán gac ganna-cló mion;
Éan-ghrád ir taitneam m'anma an tAdair Domhnall.

5 Ir é ir fearr o'aitin an t-eirnam do teangmair
dám-ra;

Ir é a lám leabair do éneairis mo ana-bhróide;
Ir é a meáduis leagaithe leaca mo feana-fóro ruir;
'S ir é fá n-eaira go bpaicim go beannac beo ruir.

Laoc lán o'anam ir o'eagna ir o'eagailreóireact;
10 Craob cáir cáilce o'fuil flata do mairvad reóide;
Saozal breag fada go bfaictair i bfeairann fóula,
Ir tar éir báir, aicim, go n-eacair don bflaitear
glóimair.

An gloine deir nuair gabaim oim le meóir
Ir clirte ceir ag teact dom iorcaib-re a mair;
15 Ni'l cuil ná cat ná dat bíonn oiré ná faidim;
'S an duib 'n-a geal ni'l mair a cornam im agair.

XXXVI.—SIN CRÍOCHAMH AR SCRÍBINN.

Don ádair Domhnall ó Cearrbhaill do bí i gcúnam párdóirte
 ádhmáis na bfeair timcheall na bliadóna, 1761, ar gcríochnúadh an
 móir-leabhair do rchriob úd, i n-a maib eodairi-rcaíe an ádhmínn,
 beata pádhmáis, pádhmínn na mbán, 7c. As ro ríor na mánna do
 rchriob Seán i ndeireadh an leabhair rin ar n-a toirbhíuadh úd.

Sin críochnamh ar rchriobinn an ádair Domhnall,
 De díogluim gluin díodácta asur teagairc eólae,
 Ir den shaoirle ba mílte dar teangmáir údáir-á,
 Ar ríor-beatáir Críort ir luét leanta a bódair.

- 5 Silim ir innrim gur maíe an rómpla
 Don taoiread do éinn ó na flatair fóganta,
 Náe maíne na caoiris ná ba ná bólaet
 Ba shaoi leir, aet shaoir asur eagna dírdearc.

- Ir díreac gur cuibe úd beir gairta gleóirte,
 10 Shíoeet inntinneac doirbinn líi Cearrbhaill éróda—
 Muínnis ba buideanmair as teacé cun comhlainn
 Le coimígtis gac ríogácta aca ar feadh na heóirpa.

- Ir ríinnneac rcaoirleat an ragsart reóla
 Díogluim gac díodácta feadh fearmáinn fóola,
 15 Ar inntinn na gcríortuirte teacé i nglóir
 I gcoimídeacé an Coimíde ná tagann fóirdeann.

- Guróim-re cun íora ir cun a ádair comáctais,
 So díogir póin cun críde le neart a comáirle:
 Tá caoirle, tá éloinn, ir tá deairé-comurraín,
 20 Ár díreacé ir rínn uile i bflaiteat o'fóghnaí.

XXXVII.—A SAGAIRT GLUIN.

Don trasairt léir-éangtae, .i. an catair nioclár breathnae.

A fásairt gluin ó breatain toir de fiol na leógan,
 ba ceannurac ran talamh roin 'r i gcriódaib eógan,
 ir annamh liom do dhearcam tu go n-innirinn rceol
 Sur fada dam as eagluir im faoirreac rothaib.

- 5 Ní tairisinn an eactra ro coirde, a rtoir,
 'S an treachtamh reo sur bairteaó asainn naoirdean
 beas ós
 le trasairt fuil o' fuil catail cumuir buirdeanmair móir
 Do cuir fearamh ar an airgead go rceibinn ar rtoir.

- Tá eagna asat meannma asur intinn móir,
 10 Tá carctannaó ir ceannur asur oíodaó go leor;
 Tá gnaom-éion as earrogaib na tíre it comair;
 'S go mairre-re ran maire rin ar Cnórt go fóill.

- Do mearrainn-re nár b'aite le fear mile bó
 Eactra asur ractaireaó ir laithe ir comao,
 15 'Ná leat-ra toir, 'r a nglacaó lib mar oíol óm fóro;
 Seo an margaó bea earrainn arir go deóir.

- Sin file ramh as nioclár go héas arir—
 An bile deágtae tuigear danta ir dreaóta dnooi;
 Ní bitte a ráo sur cuir an daimh ná an éigr' fá éior,
 20 Ór bit i gclár luire rlioct na noeá'ctreac i scaomh
 aó luó ginn.

XXXVIII.—spás le haér.

Scléip Séamuir mac Liam de banna, baile na sclaó.
 fonn—"an Gearán buíde."

Spár le haér do trádtaí féin,
 Do b'áir mo scléip as dul na ríge,
 Ón mbláirínainn réir gac táirveal, féac,
 Go Gearán raon an Ríoiré fínn;
 As uíghaó tham 'r as rúghaó flait,
 Ir gac clúir ip cleap 'n-a ttagaó linn,
 Dá ríúghaó irteac, dá ttabairt amaó,
 Dá n-íomóirí real ar eacáiré ghoirde.

Dí rár-fear réim im páirt-re féin
 Ba ghrádhmáir méinn ip maire ip ghaoi—
 Páirais é, náir ghrádaó tréit,
 Sur fearrúde éire a bearta ginn,
 I tóiréiré óil as ríe le ceól,
 Ba fliuc ár rporé as caiteam tige;
 Fíce ló asur tuilleaó fóir,
 Gan coolaó ar cóir, do fearaím rinn.

Gairéa ciab as táinte as riabac
 Ir dáraó clíar ar fáirde luim,
 Ba lágaó an iarráó mna go rial
 As tráóó 'n-ár nriaré coir cairé éaóil;
 Ba deap an rporé as teacó pé lóreph,
 Mangaire ós ná hainmnigim;
 Ir a áairí fóir 'n-ár mearc ran róó,
 'S le fearaíre ló náir áitín í.

- 25 Rinnce ír ceól írtoirde ír ló,
 Agus doibnear fóir gan earbá fuinn;
 Fíon ír beoir ír ruidé ar gac bóro
 I mbíod a fóirt ar fead na rlige;
 Spuir ír fuir ó tíg go tíg,
 30 Ag dul 'r ag nit go malairt uige;
 Coin ír gnóir ír coetnom fuilt
 'S i octorac truir do cleactaimir.
- An té bí lá i n-ár rlige le nár
 Da cuimín leir cár ár n-ainglirdeact;
 35 'Do bíod a láir go rnişte clát,
 'S a óroirde 'n-a láir gan eangamairgeact;
 A mallact tug do pearra ar bit
 'Do leanrad rinn-na fair na troige;
 'Do rcar ré linn, ní raib againn
 40 I ndeirrad an truilt act rearmh oir.

- Páorais clúmaíl o'fuil áiríó Síobáin
 Ír áluinn ionnraic eagnairde—
 Fear láiríu lútmair gnádmair piúntac;
 Sác na cúige an reabac ginn.
 45 Ír Séamur rearcair réim de banna—
 Laoé nár meacta gairce ír gníom;
 Phoenix fleadac gléigeal garta;
 An t-aon beirt aca ar fat nár clairdead.

XXXIX.—MO SLÁN-SA FEASTA.

Ar Séamur mac Liam de Banna, ag cur plán leis an óige.

Ponn : “Corriam an Bannaille.”

- Mo plán-ra feara le h-ábúad i dtear,
 Ní fuláir dam cara le críonnaad,
 Ó tárlaó i gceangal 'r i bpaire ná fearrao
 Go bpaí le hainnir an doil-éir;
 5 An tábairne fearcaint i rúar na gcapall,
 Báire i rúairne i rúinnce,
 Na tráta d'fheasairte i rúar na bpairear,
 I rúar i rúair d'fearc caitte mar taoim-re.
- Éiread glacrao i rúairte leamur,
 10 Ní déanrao rúairinn ná bpaireanta,
 Scléir ná mazaó ní baogal go leamrao,
 Beir an t-aor dom tarrainc cun caoir;
 Bpaire cnearta agur fearcaint fada
 Cun céille glacaó d'áiríu,
 15 Glacrao go hannam ar éil ná ar énaaire,
 I rúar é beir acmuinnead mílte.

Déanam coinne le béictiú buile

Ná a nglaothaí ar ionaí an rinne,
Réadaí a mbairde ná céadú 'n-a ngeime,

20 Go héad ní buineann lem flioge-re.

Léim na míre, ná laochur murtair,

Ná taob le himirte dá laigeaí roin,
Ní léir dam oiread do réir mo cionail;
Táim féin fé urcail cuibhí.

25 Mo míle beannaí arís 'nfaí mairíre

Do baor na beataí 'r dá muinntir—

Slige san mairí 1r doibneir aigeanta

Lionaí d'atá mo éiríde-re;

Ní bíonn rí áit tamall ag ríge dá mairí,

30 Puinn dá mairí ní mairíim-re;

'Sé a cionc a caraí mar rcaileann rneadtaí,

Cé fíleir leannmairt oí cionce.

—
seán cunúin cct. ag rneadtaí.

Craíad 1r fearaí ná gíadtaí feara,

Sin cáil do bairí le cionad,

35 Ná ráí na bairí 1 bairí an bairí;

Go bairí ní rcairí le haoibneir.

Don tábairí rcaí gá lá mar éleatá;

Ní rcairí rcaí o cionneir;

'S im páirí beirí gáirí gíadtaí gáirí,

40 'S 1r páirí 'ná ceangal le mairí ar bí.

- 'Dánta ír 'damur ír báire ar fáitche
 Agus námaio do leasao le migin-dair,
 Cáit ír enasaire ar cáe do rcaipeao,
 Ír áobair aitar ná maoidpeao;
 45 Ás tráct a-baile dam tráct coir gleanna
 Beir cáirde calma dom doimheact,
 'Don náis rin leanrao, 'r ír peárr mar mearaim,
 'Ná cráonur ceacarta ír crionnaet.

XL.—IS É SEÓN AN BHRUINNEAL.

—
 Ar Anna púior.
 —

- Ír é Seón an bhruinneal nac mipe díb fiaó 'ná í,
 Óighean éirte nó piceannaó fiaí san puimp,
 'Do tógfaó cuirne de énocais ír liac a crioide
 Le ceóltais milir-íuib do fuitpeao éun fiaóais nó
 puinn.
- 5 Tá fonn ír fán as Seán ír minnce ír léim,
 'S tá toga na 'táinte fáirte binn 'n-a béal;
 Tá modmaile 'r mántaet, áilne ír doibnear léi;
 Ní'l cabair ná cáil le faóáil ná maoidim 'n-a méinn.
- 10 Méinn ná peaoao le pealaó ná fóir lem linn;
 Tá pé n-a ppeabaire peapraanta córac cruinn;
 De 'n-a banaltrain, ppeagran Seón 'n-a mnaoi,
 Ír laoc mar bairra air rin Anna geal ppeor, má'r fíor.

1r fíor sup caithreac éarann ré laoiúe uáin,
 1r cruinn 'r 1r calma ar talam do fínfað ránn;
 15 ní'l críóc ná baile, mar mearaim, i nínre fáil
 náe trío a gabann 'r san aici dá taoib den rár.

Dá rár ní coirceirí, níor coiread 'n-a raotrac reoil,
 Tá uáracé rothair 'n-a éorab do éraocéad tóir
 So pánae pollur, san poitin ná faereaí rór;
 20 Uad gabad ói fortaet ó loircead a héuac nóó.

Δ ἡ Ῥ ᾱ ἰ η ῖ Ῥ ᾱ ὀ, γ μ λ.

XLI.—τὰ σκέλητα 1 nu 41m.

form: "neato na Cuaice."

Τὰ πρέατα ἡ ν-αὶμ 'ῖ ἡ ν-αῖτε ἀγὰμ

So baoglac bualac barcatac.

1 nÉiríonn uairt ir eagla,

1r ԼՈՐԵՆՏ ԶՕ ԼԵՐՆ

Do téacht fé tuairim Saranac,

So faobrac fuatmar fearḡac,

So rcléipeac rcuabac rcaballac

Le héritier du dîn,

ΣΟ ΤΑΘΥΔΕ ΔΣ ΤΗΔΟΕΔΥ

Ξαν τέαρναμ̃ νά τρεόιν

Ուսումնական-հարստության շնորհագրություն

Δη ἐλέην ἢ ἀν ὁδοίη,

ከዕ ንዋ ህልሊኦ ነገ ንዕ ከፈገፈ

San pearam cluitce cata i ngoil

De ðearcaib þiſte þeata 45 þuit

Տան էին-ձեռք 1 Տօրճոյն :

Իր բաժնի անունը փոխելու համար

An Laoch Lannac Leogain

Տար բարրացե ցօ Եւմա

'S zo céadutad le tóir,

Ար քաւտճե ցլւիր ցաճ Եաճրաճ

1 m'breatain b'ric 'r i n'albaidinn

Այ ջարդած և ջարդած և ջարդած տեղեր

1 η-είνφεΔάτ 'η-Δ γμδλ.

Tá an rpeir i mbuaidiur le fada agaimn,
 So gaothmar gnuamda gailbeac,
 Ir eigre ruad san labarfa
 Na tpeite le tpeoir,
 Ir beite buad na banban
 So deapac duairc i n-anbainn,
 Ir leite luac as leanamain
 A n-aor ir a n-og,
 Le geibeanm ar raor-flait
 Da ndoapad gac noim
 As claoon-coirte cnapac
 Le heiteac san coir;
 No gur beartuis Críort le capannac
 Ar teact don ríe de tairngreac
 I gcantain oipaoite deapda
 An rceal roin dar nois;
 Do glanadar na panna nime
 Neal san éin-ead;
 Ir rearmac an t-eapac as iuit;
 Den gnein o'imtis an rmol;
 Le ceangal cumainn capaduir
 Do leand longac labarad,
 So meapac, murair, meanmnac,
 As neabad gac poir.

O'aontuis pluagte leara lip
 Ir deite cuada gac cata cur
 Le nealtain ruadar larta luirc,
 Ir baoglac do coroin;

- 55 Þóénicr fuadnac feara i mbroir
 Ír céile dual na Vanban,
 An laoc do buair i nAlbainn
 Súir élaóchnuig an cóir;
 Deir laócúir an lae rin
 Le raoglaib 'n-a rceól;
 Saol ceart na Saerap
 60 Ba géire ran ngleó;
 Do fear an cupaó calma
 Le ceataib linne leardarta
 Súir cailleaó air ag Albannac
 Do caoçaó le hóir;
 65 D'atarrnuig an tálair cumainn
 Naomta saó nóir—
 Blar ír binne, rat na tuile,
 I néirinn go deó,
 Flata pionna rairringe,
 70 Capaio, cuir, ír tearmonn,
 Sata gonta garta i nguil,
 Cléir agur óir.

- Na labarta glioca níor éiríear i gcéill ran iait;
 Níor glacar a gcuinneap, a otuigrint, ná a n-éireáct
 mar,
 75 Ar tairteal na gcuiriac tar uirce go céile Driain,
 A fearcaó súir imtíg, 'r go otigríó i noeiré ré mbliadán.

XLII.—DO CUALAD-SA CÁILE.

ponn : Charlie over the Water.

- Do cualad-ra cáile nac uasal le nátao,
 'S náir luaðao ag an bPápa 'n-a comairlib:
 An cuaine reo, táinig ir fuair baile pádrais,
 So buacaó i n-áiríoe 'n-a gcóirrib;
- 5 Ir truað roin 'r ir dána, 'r so ngluaireao a máigirtir,
 Ir fuair-bhat 'n-a rcáe ar an Mór-níð,
 Ag tabairt teagairc áitirí do tuataib do táintib
 San tuaisgur an tráe roin ná cóir bío.
- A uain éir, 'r a shárais, 'r a mhuar-mic do mátar,
 0 Do buaireao, do cráðao ir do cóirgeao
 Le bualaó ir le cáineao age pluaisrib san áiream,
 So fuatmar san náire ná cóir 'Éníoirt,
 Luatuis, a sháó gíl, ir fuarcail i oirpáe rinn,
 Ó uacatar na Spáinne le fórraib,
- 5 Fé tuairim an páirte, do buairíó an báire
 Le buacailli dána ir le gleo clairíó.
- Beiró shuagais na gcáitíoeaó so shuamóa so shánóa,
 So shuireao so gáibíoeaó, san glór shinn,
 So fuair ir so fánaó, san fuaimint san fágalur,
 0 Ag fuaoaó so fáitglic san feóil puinn;
 Buairpar ir báirpar so fuairc ir so fáirta
 An cuallaet do éiríó ir do bheiríó rinn;
 Ir buairpar an báire le buacailli dána,
 Ir beiró fuairínear ag Seárlur ir ól fion.

- 25 1r tpuas liom ná cáimis an buan-bile blácmair
 'S an t-uairal do látaim ran ngleo, bí
 So tuarthaó so cáiteaó, so luat-foinead láirí,
 So luaimneaó, so lánmair, so leóir laoió,
 So huaidhreaó, so háóbharaó, so rluaidgteaó, so
 pleághmair,
 30 So cuarthaó, so ceárraó, so ceóil-binn,
 le bualaó na n-árraó aó buacailli bána
 1 tuait inir fáilbe 'n-a gceó oraoidheaó.

- A cuallaóó éir-áluinn anuar ón mDiorcáine,
 De muar-fuil na Spáinne 'r na leógan ngnóide,
 35 luatuis buir lámha aóur luaircío buir lán-goil,
 Cáio cuanta pé gárra na Seóirrí;
 1r ual do na páirtíó, do luadío leir na páirtíó
 1 nuantha 'r 1 nóánta, gur glór fíor,
 Ar uairle san áiréar do gluaireadó tar páile
 40 Sonuis buacailli bána le hóg-níg.

ceangal

- A átaim díir, do beartuis cíoirta,
 Fíir, féile 1r fíor,
 Faiirge fíor-ghíre, gnádam ríogaóta
 1r tneáóta enuic;
 45 Glac-re 1 noíoghur Clanna míleaó,
 Nó 1r baoglaó liom,
 Féaró cíoir-óuó máóraíde an uile
 Do gaeóalaíó luirc.

- 50 fairsir, díonaíó i gcát 'r i gcoimeárcas
 'S i gcéin ar muir,
 Rat na nígte 'n-a cairé díneac,
 Sác lae 'n-a gcuro;
 leas ir laigeavuis go las a naímoe
 So léir san luro,
 55 a bfeais fíor-ghuirt, 'r a bfeartainn bhuig-
 eaneac,
 'S an gaoi anoir.

XLIII.—IS TARTMÁR 'S IS TIRIM.

Agallam Séam le May Pole Séam uí Bhóin lá bealtaine, 1750.

seán.

Ir tartmár 'r ir tirim tá an fúineann tug iomcuim mór
 ar batúr a gcuipleann don bile tar triúcaib leó,
 'S oet bapra ná tuigim gur íbeadar piúnt ar rós,
 tar ciannaió na coille níor tuillir-re clú ná ceól.

an crann.

- 5 ná habair rin, a file, ní'l tuigrint it cúrra fór;
 Aitir níor tuillear cé cuipir me i gcuimangrac mór;
 Do gearrad mo luire, do fúiread me ar riubal ran
 rós,
 Do cáillear mo duille, 'r ní rultmárac liám buir
 gceól.

seán.

- Táto cranna, ba gile 'r ba teinne 'nád náta 'et íóro,
 10 San tapaid go rinnil, san cuideadta cúda ar tneoir;
 Ir maijs liom t'fúilins gao cuirre dá noubairt go fóill,
 'De dearcaid do truíme, 'r gur tihim do cumta dóib.

an crann.

- Mo teagairt dá gcluinir ní huirearbad éú go deó:
 Ná ceangail an gurtal do ruichead mar rmúdar cedó;
 15 Cnagaid ir ciofaid go fonnamar lionn ar bóro;
 Ir caidó bui rcillins don tuine le clú i tcijs an óil.

seán.

- Dá rcaipead an fúieann an pingsinn i gcunntur óil,
 Airgead tihim dá muirer ní'l bonn go deó;
 Ir fearra linn tiomargad rcpura 'nád a dúgaid ar
 bóro;
 20 Ir bainne nó uirce go bpluédar an dútaig leó.

an crann.

- Do meallad tu, a duine, mar o'imtis ar triúdaib
 neomát;
 T'acmúinn ní luigíoe rcillins, má'r fiú tu coróinn;
 Capadur, tuigíó, gur gliocur i gcúirt nó i gcomar;
 Ir fé talam ná cuirfar lib pingsinn fé cúmhuir an fóio.
 25 Dearra ba mipe 'nád ar cuirer i n-urhail duic fór:
 Do leand cé milir a cluitce 'r a fúgíad ic comair,
 Don tragairt ic cionntaib ní hurur go dtuubíad
 coróinn
 Ar t'anam go miodair, cé tiomargair púint den rcór.

seán.

- Do bheata ní bfuiream, tá tuigrint ip iomóda ic glór,
 30 Ó leanair go bfuirm na oligthe náir diúltuis pól;
 Ip tu reamair ip gile dar pionnao ran mhuain san go;
 Dé beata-ra cúgairn, ip fluadam do cúl le beoir.

Annoin tuidairt fear an tábairne an mann ro:

- Tá fáilte fearcair don gairrao an-áirte
 Cúin dóbácta ip airtir ar halla mo tábairne-re;
 35 Clár cún beaúirce ip leanna tá rtdáuisge;
 'S san báille gairm, má'r earbatac cáirve lib.

Nuair do cuirteo an crann 'n-a fearaí, o'ámaic 'n-a móir-
 timceall, asur connaic tíg gairraí na bfeair; asur o'fearraí
 cia an ríog-laoc do comnuir ann. Do hinnreao do gur ríor-
 uapal ve clannair mílir, .i. Cormac Spáinneac. Leir rin do rceit
 an crann ouilleabair glar tíg n-a báir, asur tuidairt an mann ro:

- Go brát náir cáilleam, ip airtíom ar Ríg na gcomáct,
 An áro-flait máireac o'fuil gairraíac doir na ríog;
 Mál glan fearra ip fearra dar éinn den pór;
 40 'S ó tárlaó im fearaí fét braitáig beao brioíomair beo.

Tuidairt seán go otiubrao féin tuaragabáil an ouine uapal
 rin do, mar go mbaó ríomáir a ríor aige féin cia'r d'é, do féir a
 cáile asur a fínearabácta; asur tuidairt an mann ro:

- Cormac Spáinneac, Cáirteac cumra
 Caoín, an tmaí
 Oirdeairc áluinn dóbairac úr,
 San puimp 'n-a fíair,
 45 Forurra fáilteac fáit-gluc fíúntac
 Fíor-deairt rial,
 Den borb-fuil áir, náir rtdán i gcuíangrao
 Clairdeam i ngliaó.

"O bí an feara-éirinn ó anuairé a5 éirteáct an 5rinn reo a5ur
 oo breitni5: "5ac nuao mar eis 5urab é ir mó 5eibeann cion."
 a5ur ouðairé an rann ro 5o hiar5nótaé:

Ní'l maáctnam, mar tuigim, i nouine óá otuitraó i
 5ranntuir;

50 Ní'l aitear 'n-a éluite, ní'l cuibeácta éuirraó beann
 air;

Ní'l taire óon luige, 'r 'n-a 5riotal ní'l riolla
 5reannmair;

'S 5o 5caiteara-ra tuitim, ó'r riopac me im éuraro
 feannoa.

XLIV.—TÁ 5EARÁN LE TEACT SÍOS.

Luam-éireac óuine boct oar ciorriúigeaó raó5al a cóileán
 5aóair.

Tá 5earán le teact ríor a5 fear 5rinn óen éisr:

Mo cóileán breas maic-5niomac oo beatuigeap 5o
 méit,

Oé éineál na Oarbaoi 5an meapraóe 'n-a méinn,

i rruacán 5ur oain5ni5eaó mo máirtín ar maéir.

5 Ní taicneann mar 5nó liom a cáilleamhaint oam-ra,

O'éir a beatuigte 'r a có5ta mar máopraó i 5céim;

'S 5ur 5reamuig an cóbaé, bí malluigte ir oóig liom,

Oo éreapcair 5an cóir inr an cáire rin é.

Mo mallact 5o otuitir i 5ciontaib an rceíl

10 i mbatur i mullaé 'r i 5criobaib 5ac n-aon,

Oá mbapcaó oá milleaó 'r oá mbuireaó 5ac lae,

Oo éreapcair i n-imeall na coille rin é;

5an ra5aré ná brácair ná caparo ná cáirre

- Deit fairir an ngnárcar do éiríobuis a faogal ;
 15 Aót aipeas san ráram ír anacra gnátao
 Do tnearcairt a pláinte go maóir pén scé.

- Ír fearaó ír aomúigim gur ceapnaíde dam é ;
 Do tairgeaó teacó linn 'r gac anaoro dá tceiróinn ;
 Ní raib tarb ná dam spoirde ná saoirde pén rpeir
 20 Nac tapair do leasraíde lem mairtín go réar ;
 Sionnaig ír faolcóin ír bhuic i nGac saoréaó,
 Muca asur céire asur cullaió dá méaó,
 Coilíg na pléibte asur luin asur éanlaíe
 Ír fonnamar éarcaí do tugaó pém déin.

- 25 An treirneac geallaim go leanaó fearó an lae
 Ír deirim gur garta do leanaó an céacó,
 Ní teipeaó go ceanaó ar beataí ná arí bpaon
 'S ní teiceaó poim fneacéaó poim gailb ná gaeit ;
 Fury do glaoóainn air ír o'umluigeaó dá péir dam,
 30 'Dob' úir-íreal éarcaí coir fairrige a ppeam ;
 Do túirmigeaó ó Suérolano cun ppionnraí na héireann
 'S don búir-fíol ba tpeine bí fairir an bfeinn.

- Seán péim Ó 'Dmiceóil de flioct eógain ba tpean,
 Sár-laoc den fuil cóir i 'ocis 'n óil ba faor,
 35 Lán-peiró i 'ocionóil as riorón nó as rcléir,
 Ír é péin san indeóin do tús dam-ra é.
 Pé ceann an beagáin reo, geall dam coileán deap
 Geannacó glan galánta gnotálta géar ;
 On ramnaó nár tús plán gac clamaire do cuir lám
 40 San bfeall poim do tús tpat me as seapán mo rceíl.

XLV.—COIS TUINNE, IS ME AS SIUBAL.

Coir tuinne, ir me as siubal go lúthmar ppar,
 Sead dearcar-ra cuḡam an cúlþionn tair;
 Do ðruirdear go dlút lem múirín ḡeal;
 Ir é laðair rí liúm nár b'fiú dam rtao.

5 “Muiré a laos ir a rúin do b'fiú liom rtao,
 Mar do cuirdear mo úil it ḡnúr bis dear;
 Muna dtigir-re liúm, 'r a laðairt dam rearc,
 Cuirdear ran úir me det cúthaid ḡan rtao.”

10 “Ní mearaím go deó tu aét dótáin maít,
 'S ní hobair doot fopt beít as rtróó liom reat;
 Mar go raib aḡam díḡdear córac ceart,
 Ir ná reatdar nac beó dom rtróir as teacé.”

15 “Cár imtíḡ ré uait, a fudairc-dean dear,
 Mar go nðruirdeann a cútha corh dlút-ran leat?
 Nó, ar mirté leat cunntur a laðairt 'n-a deart?
 Nó, an dtiocfair-re liúm, a cúlþionn tair?”

20 “Níor mirté liom cunntur a laðairt 'n-a deart:
 Do imtíḡ ré anonn, 'r b'é cúir fé nðearr,
 Mar bí a óroiðe bog úr, 'r a clá ró-maít,
 'S ḡur b'acmúinn le trúp é laðairt amaé.”

“Ó taircíl i gcéin 'r gairt éiríse ré tu,
 Agus imítead le haéir an traoisail gur éirí,
 Nac náiréad an rceal duit féin anoir
 Beir ag taircíl ar a taircíl baota liom?”

25 “Baotaad i r fíor ná bíod im fearc,
 Adt iomarca gíonn i r incinn máit;
 Do b'fear ar gac ríse é, i ngac ní baod ceart;
 'S a mairc, ní l bígí do taircíl im gairc.”

30 “Leis fearc do cumair, a cúilfíonn dóir,
 'S ná fíuic-re do fíuic, a fíuic, níor mó;
 Do ceanglaó liúm tu i r tó bog ós!
 'S tair mair na mair i r tó mo rceir.”

XLVI.—MAIŌEAN AOIBINN.

- MAIŌEAN AOIBINN AR IOGAIR AN GLEANNA
 LEM TAOIB SUIR TAIPTIAL OIG-BEAN,
 DA BPEAGTA BPAOITE DLAOITE 'R DEARCA
 'S A PIP MAP FNEACTAD AR MÓR-ÉNOC;
 5 DO GEAL MO ÉPOIBÉ DÁ CLÍ MAP EALA,
 LE OIOGRUR REARIC DÁ CLÓD GLAN;
 SÉ LABAIR RÍ LINN: "RUIÓ RÍOR, A GAIGE,"
 NUAIR FÍLEAR BEIT DÁ PÓGAD.
- "NÍ GAIGE MÉ, NÁ RTPAEDAIRÉ MAGAIR,
 10 NÁ REAR ADÁ AR EAPBARIÓ EÓLUIR;
 IR PÍORPUIGIM FÉIN LET ÉAN-TOIL T'AINM,
 SULA LÉIGFAD MO HATA IT DÓIO DUIT?
 AN TÚ AN AINNIR-BEAN HÉLEN, DO ÉPAOC NA TPAGAIN
 SO LÉIR I SCAIRMIPT COMPAIC,
 15 DO ÉPÉIS AN SPÉIS 'R A CÉILE LEAPTA,
 LE HÉIGEAN TAITNIM O'ÓISFEAR?"
- "NÍ DUINE DEN MÉIO RIN MÉ DO ÉANAIR,
 CÉ SUIR DEAR DO GLÓPÁ;
 IR CUMA RAN TPAGAL CÁ NÓÉIMIR TAIPTIAL,
 20 ADCT LÉIS DUT BLADAR BEOIL DAM;
 NA CÉADTA DÉ DO GÉILL DUT ÉLEARAIB
 DO CUIRIR IAD SAN PÓGÁUR,
 SO DEALB BOCT PAON I SCÉIN Ó BAILE,
 SO DÉRDEANNAC AG TAIPTIAL BÓTAIR,"

- 25 "A cáilfionn léigeannta na mbhéitíre mblarta,
 Sin b'éas do ceap na comuipain;
 Dar an leabhar inoé do léigeadar flata
 Níor cuipear niam bean san roščur,
 Mara bpógpainn féin a béal san cealg,
 30 Nó beit léi real as rcpódaipedačt;
 'S a cumainn mo éléib, tá an t-éas 'om glacačó,
 Téanam anoir dár bpópačó."
- "Fanpačó-ra san pópačó, ír dóca anoir,
 Le péice buile 'et fópc-ra,
 35 Do glac go hóg cušat ól ír imiřt,
 Scpódaipedačt, cliř ír móioe;
 It blačdaipedačt beóil ní'l rpeóir ašam,
 Mo cómpořur dām řur cómaipliř;
 Čařpaing ař do řóčó, a rcpóinře óuine,
 40 Do fópc níor imčis ař řóřnam."
- "A óalta 'ř a řúin, ná oiúltuiř dām
 'S go řiublóřainn liot-ra an eópař;
 Čař mnáib na Murhan čař liúm anoir
 řo řciubřainn cion ír cóř óuit—
 45 Ópóř čaol čámčta ír búcla innti,
 řúna řionř ír elóca,
 Eac meap lúčmař řút as řuit,
 řeóđař řúč íř řuiniř ař bóřó óuit."
- "A řařaipre úiř 'en úřlarič řil,
 50 'S a řlúiř čař řeřařib óřa,
 Íř řluiře ař do řúil 'ná an óřúčč ař luit,
 'S íř binne ař do řut 'ná řmólač."

San moill annpoin do ráinig linn
 Ár gcéalta arís o'acnóócant;
 55 Mo éúilfionn truit níos diúltuis me
 'S ir ráime dam anoir ná Seóirre.

AMRÁIN CÁINTE.

XLVII—níor cuibe don gasraib.

Ar báire mhór Gleann na nGall, .i. iomáin comórtaíur do tugad
ran mbliadain 1741, iorí Conntae Corcaige agus Éibhriste Árann.
Donnchad Mac Ciaráil agus Mac Ádaim, .i. Colonel Barry, Gleann na
na gCáir, ba éinn ar an mbáire rin. Do bíodair filíde Éibhriste
Árann dá maoirseadh gur aca féin do bí an lá, ir as véanadh iad cáin
air rin. Do bí Seán, an uair rin, 'n-a cóinníúde i gCáir na
bfeadh, i múirceáige, agus i mbéal an voiríur, dar leat, as báirceáige
mhóra baile na gCloc, ó n-a bfuígead comaoine móra go minic.

Níor cuibe don gasraib, báirceáige ón áir do a vtaib,
maoiseadh a nairce mar cantar le dáir go buan;
'S céir éruinn a rcaiteadh as fneádhairt do láir rluas,
Do rcaib na báirceáige an báirceáige mar mbáire uair.

- 5 Uair do rcaib le cumur gan élaon ar bit,
le buad gac buille dar imir ar laodra lib;
ir céir b'uairceáige rí-re fé cuicim an rcaib mar rin,
i n-uairceáige, cuicir, gur minic i n-éadair rinn.

- Sinn-na náir coisil gac coiríom do leigean timceall;
10 Sinn-na do bhoirceáige an obair i bfeicirint daoine;
Sinn-na do coiríceáige gan ornaid go veirceáige an coirceáige-
cáir;
ir rinn-na go pollur tug polur bair gceiríom dí-re.

- Díð ní mearpaím suí mapla ná náípe fóp,
 1 uctír ná i utalam go noeaéaró an áit reo reomáir,
 15 1 gcoirde 'r i gceannur, i n-acmuinn, i gcaíl 'r i gcló;
 'S dá bpiḡ rin, fearra ná tagairó cun láitriḡ leó.

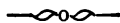
- Leó ba meallta an meabair don fúirinn cáinḡ
 fógairt geall go teann a himirt báipe;
 1 gcomḡair ḡleann na nḡall 'n-a gcoiréaró námaio
 20 'S a ngeóbaó 'n-a oteannta ann baó linn-na an látair.

- Do látair míc ádaím, ceann-urraio na gcoiró,
 'S gac áro-flaít dá náinḡ ar ionao an ḡnám,
 Do fáirceamair báipe go clirte cun cinn;
 Ir o'fás roin buí noánta san murtar san bpiḡ.
 25 Bpiḡ an cúpra má'r fonn líb do tagairt go cóir:
 'Bí an rúḡraó go clámáil, ir fanao go fóill;
 An ní fionn ir a congnaím, dá tagaó 'n-a gcomair,
 Ir tpi túirce beaó túirpeac 'ná bairraḡ na ríóḡ.

- Slóigte ronaíde molfaídear coiróce as dáim,
 30 Le cróbaet cloircí, cornaímio tír san cáir:
 Leóḡain san loctáí ir ro-énoirde cím ar faḡáil;
 Luét fórra i gcoḡairóib ḡoirtigear náimio go clát.

- Clát níor b'ionḡnaó an fúiréann do maḡaó 'nbur
 gceann
 1 noeaíó gac cruinnigte beineao i bpeiríil teact ann;
 35 'S náí fásao oiréao an duine bí i reiríil go reang
 San cáirnaó cugainn, 'r ir rinn-na tug faḡairt don
 oream.

- Dream ceannuir gan loct, ná loicfao d'aon ra tír;
 Dream dearbha i dtrois, ná coirfao céadta díb;
 Dream fearaímhail foirtill, d'orcail réir an tghaoidm;
 40 Dream baile na gCloct, cur oíra féad níor cuibe.
 n-i-o-r é-u-i-b-e.

XLVIII.—IS TRÉIT 'S IS LAG.

An t-ádhair Seán Ó Dhuáin cct. von Éire.

- Is tréit 'r is lag le tamall mé dom élaoidhe
 Le taomaid cheada 'om tnearcairt faon gan bhrí;
 Níl géas im éalainn, féad, ná féit im éroidhe,
 Nár féad ar fao, 'r do rpeal mo ghné 'r mo ghaoi.
- 5 Is réice feaca an galar géar ro 'om ínuirde,
 'S is méirleac meadta marb méirctneac buirde;
 Is méala a mear nac fear do ghaeil-íluoct rlighe
 Cúin éirlig ar gailaib amail éadta an daoi.
- Le raegdaib realao leagann laodra ghoidhe—
 10 Cé doirte an fear, an bean cé féig, an naoidin;
 Céarann earpuig, ragairt, éigre is bhaoi,
 Gan taob ná taife, an rcpairte réitlig nime.
- Tréig me fearta is tabair né nó rcit,
 Nó déanfao airte 'ot gearrao, d'féad is doir
 15 'Oot léir-rcuoir fearta amad lem íadgal arír,
 A péirt is meara bail, 'r is baete lig.

- 'Do ghéar 'uot tātpan caitpéat caol mo pinn,
 A rméirle rmearta, a deamain doartha an fill;
 Ní léir dam ainm éarct 'oó dearrainn oib,
 20 Aót, caor ar lapaó ip rneácta réirte tríot !

- Mo léan, mo éneac, nár éar air féin arir
 A gaoit 'r a thar oá érapaó tnaócta tīm;
 Ar gléar an gait 'oó éait go faobrac linn,
 Nár maol a neart ar fearmann éireann doil?
 25 Don gaoil ní feaca ag teat 'om féacaint puinn,
 'Om bneasao real i ttear na péine im luige;
 'S oá n-domao neamh dam ceare ip céat den fíon
 'O'féarainn leat 'oó deapao 'om éileam díob.

XLIX.—A CLÉIRIG ÉNEASTA.

Seán na Ráiténeac cct. ag rneasao ar an ádair Seán Ó bhain.

- A Cléirig énearta, ip a ádair féil gluin doirto,
 'Do réir 'oó éneata ip oat 'oó rcéime, éim
 Sur féio an galan éneata érim it éli,
 'Do maoluis t'acmuinn real céir éréiteac i.
 5 Ip é mo méar nac peacao an méio 'oó rcéirir
 'Do féice an gait 'oó rreal 'oó ghé 'r 'oó ghaoi,
 Nár féac 'uot maic reoc rait, cé céim nár éirbe,
 Aót déanamh bearta i neact an Cléirig éaoín.

- Do g                                 ,
 10                                   ,
                                      ,
 'S                                              .

-                              ,       ,
 '        , '        ,                        ;
 15       ,               ,              ,
                 ,                      .

-                                    '        ,
                                       ;
                                
 20                                        .

                                        ,
                                        ;
                   '                    ,
 'S           '                                .

- 25                                         
                                            ;
                                   ,
                                              .

L.—píob má glacas.

An uair o'fógluim ré píobaireacht agus fuair acmúrán dá taob.

Píob má glacas i láimh,
 Ní leanfao go bráic mar céirto;
 Ir cuibe dam rathaile ar ráinn
 'S beic gabtaic le gnárta Dé;
 5 Tréite garta má'r eol dam,
 Nearm-fuim im ghnó ní béar;
 Lem ré ní rcairfainn le ceólta,
 Ní mairfínn gan rporic nó rcléir.

Coir teinteáin teinead nó luaithe
 10 Ní minic anuar do céiríom,
 'S an buídean do tigeann fém tuairim
 Ní tuhur ir uaigneac o'aon;
 'Sé veir gac muiniceac tuatail,
 Sur tuine gan fuadair mé,
 15 Do éionn an iomaio de fluaigtiú,
 Mar fuilingim uadú go daor.

LI.—SIN FEASTA DÓN DÁIRH.

AR DÁR DÁIT UÍ GLARÁIN, bumbáille, DO MARBÁD 1 SCORCAIS,
 ABHÁN 1737.

SIN FEARTA DÓN DÁIRH CÚIR GÁIRIE IR AITIR LE MIAN,
 Ó CAILLEAD AN BÁILLE BÁLTAC MALLUIGTE DIAN;
 MAITIM DÓN DÁR A NDEARNADÓ D'ARSDAIN FIARH,
 Ó TPEARCAIR AN RTÁILLE DÁT AN REANA-DUM DIADBAIL.

- 5 GEALLAIM GO BRÁT SUR FEARRÓE DANDA DHIADIN
 AN REAMAIPE TRÁCT DÓN AIT N-AR CEAPAD A TRÍALL,
 GO HACHEPON LÁN AS RNÁH 1 LAPAIR NA BRIAN;
 SIN FARPA N-A MÁISIRTIR DÁT 1 N-AINM AN DIADBAIL.

- DA MALLUIGTE A CEÁRÓ AR RÍADÓ LE FADA 'R LE CIAN,
 0 AN RPPEALLAIRE D'FÁS AONÁIRE TRAPNA 'N-A DÍADÓ;
 AS CEANGAL 'R AS CRÁD NA DÚAINTÉ PEARRAN SAC
 BLADÁIN
 TUG ACAPANN BRÁGAD AR DÁT 1 NGLARAD AN DIADBAIL.

- DO CEANGMADÓ DO DÁT BEIT DÁNA PALACAC FIAR;
 NÍOR ÉAITNIG A ÉAIL NÁ A CEÁRÓ LE CEALLA NA GLIAR;
 5 NÁR ÉAILLID AN LÁH DO FÁIT AN T-ARIM 'N-A ÉIAD;
 'S MO MÁLLACT 'N-A DÉADÓ GO HÁITREAD DEARÓCA AN
 DIADBAIL.

IR RULTMAR LE CLOIRTIN, 1 SCORCAIS 'R 1 SCEART-LÁN CRÍOC,
 AN RTPIILLEAD 'R AN RTOLLAD RO AR ÉOLAINN AN GLARÁIN
 DUIDE;

- A HIMEALL NA CROICE DÁ ÉROCAD GO HIOMADÓ BÍONN,
 0 IR TÁ TEINE NÁ CORCTAR DÁ LORCAD AGE DULCÁN CÍOR.

LII.—FÉ FÓO AN RATAIN.

—
 SAILM AN SEADHÁNNAIS.
 —

LIAM Ó HEIFEARNÁIN, CCT.

FÉ FÓO AN RATAIN DO LEAGAD AN TÍORÁNAC,
 AN SEÓCAC MALLUIGTE, 'R AN MAOIRAD MILTEÁNNAIS,
 TUG PÓR NA HEARCAINE AS FEALLAD AR NA DEAS-CHÁIRTOIB,
 AN RTRÓDARIE GALAIR SUIR B'AINM DO AN SEADHÁNAC.

SEÁN Ó MURCADA CCT.,

AR AN BFEAR SEADHNA.

- 5 A MÓR-MIC FLAITEAR, DO DEALBUIG IOC LÁN-TEAR,
 DON DEÓL DO RPALRAD NA LEADAIR SAN FÍOR-ÁITEAM
 DÓGAD ASUR SREADAD, LAPAD ASUR CROIDE CRÁIDTE,
 SO DEO RAN GAIRE RIN ACHERON SUIRIM RÁITTE.

- SCÓLAD IR PCALLAD OIR FÉ LEACAIB AN SUIRIDE-SHÁTA;
 10 TÓIRNEAC SHAB IR CEATANNA CAOR CHÁITTE,
 SLÓIGTE DEAMHAN, IR OIRAGAIN, IR DAOIL FÁRAIS,
 'DOR GLÉD, 'DOR LAPCAD, 'R 'DOR SREADAD-RÁ, A SEADH-
 NÁINNAIS.

- SHAC RTRÓINRE BUAILTE BUARCA BHAIŠDEÁITTA
 AN RÍO RO GLUAIREAR CUAIR SO MEADHÁNAC,
 15 OIRÉGAIRO SO DUAIRIC, MAR DUAIR NA MEADHÁIRTE,
 AN COTA NUAD RO FUAIR AN SEADHÁNAC.

LIII.—ní dam náire an gearáin seo.

Oirbhíre, aitéir, démhúrán agus pluasg malllaéct Seáin na Ráiríneac
 ar bíteamhnaé do shíor molt uairé.

Ní dam náire an gearáin seo ar m'intinn-re—
 Mo molt bán dá rceanáil irtoiódé ar énoc;
 Siolán ir cnoé áro lá gaoite amuis
 Ir uclán ar rprearán an gniórha roin.

- 5 Ir gniórha roin ná rmaoinfaó áct rcollaire rheait
 Mo éaora le cíocur do éogaint gan éairt;
 Ar íora do-éirí roin, 'r ná molfaó an beairt,
 Go ríntar an píp aise cnoéaire an gair.

- Go ir gleó agus rógairt earmailte air ríú;
 10 Tactaó beó agus bneidíteact fára pé cumair;
 Leasraó, leónaó, cóirneáó, rneaircairt ir bhrú;
 Gan éairt, cóirfogur, cóirurra in' aise ná cúil.

- Gan cúil ná clár, rtaea caóan ná cat,
 Clúro ná cáil, ná ragaíl ar gheim n-a óraio,
 15 Ná rúil le gniára, áct rnaécaint, rneigeaó ir tarit
 I nolút-éairleán, gan leága ná leigeaó 'n-a gar.

- Ir gairt go bfeicfar é go cruas-éairíte
 I n-anobaó, i bpeinn, 'r i n-éagrué uatbáraé;
 Gan mac aise beairfaó déiric ná luac bioirán do,
 20 Cara ná céile, áct éigeam ir uaili-gairta.

Gáir namáo air ip gáin márb, agus díogaltur Dé ;
 Ár arsaín fán fada cuise, ip líon-fuit léin ;
 San lá larcaine ó cneádaib deargá 'r ó míolaib
 méit'
 So brága an taétað roin ar lár faitce tear as rinnce
 ar téio.

- 25 Téao migin énoctaitéac bhorcuigteac oineamhnað
 fé caol-rcogal an énoctaine bitéamhnaig ;
 San éim-cill coirneagta do-ran do mion-rpiúnað,
 Áct cré buinn croice ip é noctaité as toul fúiti.

- fúiti trarna nuair leasgarí annrúo ar rráio,
 30 San cognam glacaité ar aifneann úirto ná áirto,
 Ip toubac an málairt don rpeallaire, rmúpac cnám,
 I gconhrað a anma, ip marla aise i gcúir a báir.

Ní'l báp dar ceapað ar éalam, ná a brágað rlige 'om
 déin

- De bát', ná barcað, ná leagað, ná gádaip rlige rleíbe,
 35 Ná fágað mo rcata beas ar-ran so rağaióir o'éas,
 I gcár gur meara 'ná *Eactra Rairóirí an rcéal.

An rcéal roin geallaim gur glacaf le foirne móir,
 So téact don rtracaine bradað dá roinnt 'n-a deóir,
 Cuip fé fé éara tuip a craiceann san tairóbre im
 cóir,

- 40 'S ip léir gur bailig éun baile gac greim den bpeóil.

*.i. Aicío éomac Rairóirí, beic as éirige leir na rraçacaid : C3.
 Reeves 857.

féoil púthac do fíubal air san mbliadain reo ar fad,
 ir mór-úil aige cúici, ir nár fíadair ríad ;
 Mo ró-conntaracht-ra tabairfáir an liairne irtead
 ró cunnur sac cúinne ar bit fíar dar gáib.

- 45 Seabao-ra railm na mallacht anuar 'n-a ceann,
 Dá leasad, dá chearcairt, dá cheadad 'r dá ruasad
 i n-am,
 San taitheac, san teallac, san tapa san cuan, san
 clann,
 San airfeann ragsairt, san paitoir aet duaritan deamán.

- Deamán ir diaibail dá ciapad air go deo ;
 50 Sac am den bliadain, a Dia, ceil coirde air glóir ;
 Náir deallra an grian air, clair ir naoim dá bheo
 'N-a dall san ciall, san fiacail, buill, ná beol.

- Sac beol do fíois mo mólt, má bí fíor aca,
 An fógairt reo bior oíra ó choirde go tiug ;
 55 San cóir ná coírom, cornam bíó ná bhuir,
 Go lá a gcoícta i gcoircais tíor irtiú.

- Irtiú go rabairt pul fada fé cuing truím riúge,
 Um bhuirad na n-aiteanta ar ar bairiad go ríorairde
 rínn ;
 Go mbuirtítear arta le taíctad, nó fíir-óliúge dáoir,
 60 Ite agus alpa agus ríracad na gcaoiríní.

Caoiriú ir uain dá bfuadac aca ir méit-mairt ;
 Sac oirde ruar san ruan go maroin lae gíl ;
 Seo an triliúge atá tuair ar fuair na mbuadac pléibte,
 Agus luige le buaib, monuar, cun leabad a déanam.

- 65 'Déanamh leapa ód n-anam—rin gníomh ná luadair,
Éirteáct teagairc ná aifinn dóiríde tuair;
Ní'l cré ná paisear ná failm as puinn ran tuair;
A 'Dó uil, malluig ir trearcair an buirdean go luat.

- Luatuig cúca rúo an donur buirde ar fao—
70 Cuaine, compláct conntáct, crocáirí gair;
Uaill bíteamhnaó gciortaó, boctnuigir trear,
Dair uail beir tubaó ód otabairt fé coirte éruinn
ceart.

- Ir ceart don cúige a gconntáct tuig-tádaóctáó,
'S an amen liúm i gcúir mo mílleáin-re;
75 Dairíro cúpla ó túir do goir oáir-rin;
Ir fairte cúca—a noubairt ní dam náire.

an ceangal.

- Gaó éigear foitbir éloiréar mo fíotat beóil-re,
'Déineáó corháim im foóair le fuinneamh fóirra,
'S ní baogal ná rtoirpam gaó pópáire goiréar fóirce,
80 Go téiríro ód gciortaó, nó ar a gcorpáir go ndéineam
feólmháó.

Éigean ocruir orá, asur ríuor ir ríólaó,
Créim ir cozáó, asur corcáir ir cuirpéóiréáct,
San raogal, san ronur, san corháim, san fuinneamh
róghnáim,
áct éas ir oirbíre, boctáineáct, bjuiréó ir bjeózáó.

- 85 Séirdeas, rtorima, rtoillad, agus rtiucad rómplad,
Éadt ir otnur, goinfear go huile an cóip rin ;
Éirleas obann dá lomad 'r dá mbuireas beó boct,
Céasad ir cnoctad, agus cnoctad agus cnié le córda !

MARCUS LEE C&T.

ΔΣ ΠΡΕΔΣΗΔΟ ΔΗ ΔΙΡΤΕ ΣΕΛΙΝ.

- 90 An molt ó goirir, a reirir, an éirí,
 Tíor i n-irreann suibeam tu 'ot céard—
 I n-íochtair an éirí, agus Ordar dá féirí,
 Ir veamán ir fíde ada 'ot goirí ar a éirí.

- 95 Μά'ρ βάρ obann, το έρωτάς σο ποείνται ;
 Uinearba púl, ír lúit το ξέας οητ ;
 Uinearba carao, rleacta asur réin οητ ;
 Uinearba rláinte, mná asur paosaltaact.

- Nān gēiðin bār go bñāt le haoracēt,
 Go utigir go Corcaig fé coirte ðot ðaorad,
 Go mberð Seán ro rámh ag féadaint
 100 Ar vo ropogal dá rtollav ar a céile.

- Earcaine Ćpiorċ do ġurdim ir ǵalar clēib duit;
 Carra aǵur miola 'ot ġnuige 'r dot leaǵaċ i n-ēin-
 feaċċ;
 Do laraċ iorir teinte nime an faiteċe an donaiǵ,
 'S do baċur ǵo cġona ċior i mbarra rpeice.

105 Sceimhle aḡur cnaoiṛteac̃t go ḡpior don tpaḡal ort;
 'Do éilí dúb go fíor-las san folac léine;
 Saigead̃a na ríḡ-ban le tpearcairt cléib ort,
 Náir tíṡḡlaic an éaḡa cun baile aḡ méilíḡ.

Ó éríṡḡnair an éaḡa, ní mólpairí p̃éin roin;
 110 Áir ṡaoine ort, pláig m̃íolac̃, ḡorta ir ḡéibeanh;
 Dár bíṡḡḡa i lár oir̃ḡe, san fṡortac̃t fáirim̃,
 Ná tíol i n-éin-éiríḡ air an ola d̃éir̃ḡeannaiḡ.

Marḡ i nṡaibíḡ fá éruim̃íḡ go nair an p̃éit̃leac̃;
 A éḡa ir a éḡoir̃ḡe 'r a éilí d̃á r̃ḡḡac̃aḡ i n-éinḡeac̃t;
 115 A éṡnablaḡ buir̃ḡe san níḡ aig̃e éarḡaḡ p̃é air̃,
 Ac̃t pair̃te d̃en élaíḡe, nó p̃íḡa éḡoic̃eann éaḡaḡ.

seán buill̃éaḡ c̃c̃t.

aḡ f̃ḡeasḡaḡ air̃ air̃te Séáin.

Ir olc an aic̃ne air̃ Séán—
 Saḡi na ḡḡlaic̃ bíḡr fial le c̃ac̃;
 Saḡi le r̃uair̃cear̃, éḡoir̃ḡe san loḡt;
 120 Mo m̃allaḡt don té ḡoḡo a m̃ol̃t.

Muna p̃eac̃aḡ ḡam é, d̃en aéir̃ náir̃ fáice p̃é r̃p̃ic̃;
 Muna p̃eac̃aḡ ḡam é, lom léin d̃á tpearcairt san ḡr̃íḡ;
 Muna p̃eac̃aḡ ḡam é, mar̃ éaḡi go laḡair̃ a éḡoir̃ḡe;
 Náir̃ p̃eac̃áin ṡo t̃ḡeáḡ, a p̃éim̃-f̃ir̃ éar̃ḡannaiḡ éaḡin.

125 San molt, san fóire, san bó, san capall, san bíad,
 San íte, san ól, áct fóinneart deamán 'n-a díad,
 'Dá torcad, 'dá bógad, 'dá pórtad ar gheallail na brian;
 'S mo mállaét fé cóig 'n-a deóir i nglaraid an díabail.

Mallaét na mallaét 'dá tnearcairt gac oróche ir ló;
 130 Mallaét san aipeas 'dá tneacá, 'dá fhuige, 'r 'dá
 bheó;
 Mallaét na bflata, 'do bheacar gac níó go cóir;
 'S mo mállaét mar taca ó bailig gac spreim den feóil.

pádraig ó héiseartaig cct.,
 as fheasgaó.

Millead ir mairg ir leasad asur rín-leónad,
 'Doig 'n-a bácar 'r a táctad le migin-cóir,
 135 A cion de flaitear, ir reald an Ríog glóimáir
 i gcrut san aipeas air, ir earcaine bhuig eólad.

Eóluir fáir 'dá éir 'r 'dá élaoré go gnoo,
 'Dá feólad ar fán, 'dá tiomáint i gcríe ar énoic,
 'Dá leónad, ar láim an fáir 'n-ar élaoréad an molt;
 140 Go deóir san faigáil air, pláig ir raigead 'n-a cóirp.

A cóirp i gcarcair, ir cealgá tñi bheoiréteáct
 'Dá lomad, ir anacra ainne i oit bholann;
 A cóirp ar cáirid, ir damaint na tñi plóigte,
 'Dá flogad i tcalam i nachepon tíor bóigte.

145 'Dóigceadé ari ari, pláig i' líon-ruic lot,
 I' geóin na dáine i' gcár le haoir dá goin;
 A élóó go táir, i' námaio na gcrióc 'n-a élor
 Dá rcólaó i' oirát le táine, i' gairdim roin oo.

Nim nime earcaineac, gneadoó-goim fi' deoir ari,
 150 Suié éri anfaite, earmailt i' mí-cóetiom,
 Mut fíor-damaint tar beannaió fíor-rcóla
 'N-a érué claiméac gearbadé ainngéac cruinn-leóinte.

•

Éamonn de b'ál ce.

as f'neaghaó:

Cuirim-re ciorruigad i' mutugad i' pláig i' noiaio
 Pé tuine goit molt úr cruatamail Séain i' goiaín;
 155 I' rinnil beiró 'n rcuillíún, san cuirciún oo látair óia;
 'S náir éigiró i' n-aieamaint ran gcuinnigad beiró lá
 ar an Sliab.

Ar fliab ná ar minleac a éloia náir peictear go brát;
 'S an grian náir éigiró n-a flige, i' náir feiciró an lá;
 Fiaca i' maoir ar a óruim i' n-eibir a báir,
 160 Oo cuir ciac ná rcím ná rigneap feilige ar Séan.

LIV.—A ÉIGSE PEASAC FÍR-EÓLAĆ.

A ÉIGSE PEASAC FÍR-EÓLAĆ, ÉIRIÓ LE HAOIR AN ÁRTO-BÚIRTE
 DUNOÚNAIG .i. BOLG FÉIR FLEAPCAIG ASUR ZIOBALLAIG, BOUAIĆIN,
 MUATAIRIE PEATA PÓIRÍ, PLEAGAIRIE CHEADCA DEAGÓDAOINE, CAIRTEALAC
 ZAC TADAIRIE, OIRIOIR NA DFIOR-LÓMAC, PCMAIRTE BLÉAN-LOM ZACA
 CÓIRMEAF, ASUR FOZAOÓIR ZAC BOĆA .i. AN PPIUMILE PPIAMAC PPAOTAR-
 TAC ZAIRB ZPIÉIRCIĆE ZOPITAC, PÚMAIRIE OIRIE O'EAPCAIR AR CFIOR-
 LAIB ÉIMEANN, LE' PÁIRÓTEAR SEÁNÍN RUAD Ó HAICIAIRIANN, ZEAIÓEA
 A PUAIRIAMAIR-NA AMAC Ó LUĆT INNHINTE NA PCÉAL ASUR Ó LUĆT NA
 LEADAR, MEIÓ NA TAPCAIRIE, ASUR AN SEÁN PÉAM-PÁIRÓTE PIN
 O'FOIRIB BOĆTA FÍR-ÍRLE UÍB MAC COILLE. • ASUR MAIR AN ZCÉATONA
 ZO MBIONN PÉ AZ DAOIRPIUGAD ASUR AZ ÁRTOAC A DPEIRIMEAC BEAZ
 AR CLANNAIR PCOLÓZ ASUR LÁBÁNAC. AZ PEO UZÓARÁR PÉ LAÍM
 SEÁN NA RÁITINEAC ĆUN ZAC BÁILLE OÁ DPUIL PAN MUMAIN ĆUN
 DPEIT AIR, ASUR A TADAIRIE OOM LÁTAIR-PE MAIR A DPUILIM IM ĆATÚIR
 IR IM ĆATAOIR DPEITEAMNUIR I ZCAIRMAIG NA DPEAR.

ZAIGE ZPIUAMÓA PPIEALLAC PPUACAC;

SEÁNÍN RUAD NA LEIGE;

MÍOLAC CEAPITAC, PÍCEAC PEATA;

STPAOILE DPAOAC ÉITIG;

5 SÍOL NA DPLEAPCAC, PÍOLPAC BOOAC,

OAOIRTE CHEADAC CPÉACITAC;

LÓIRTE OUNHPA LÓMA TÚTAC;

OINMÍO ZIONNAC MEIRCPESĆ.

* * * * *

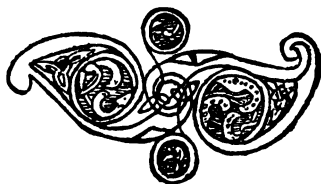
PPIOCAIRIE AN ĆHEADÁIN, OPIUINGIRIE AN BOĆÁIN;

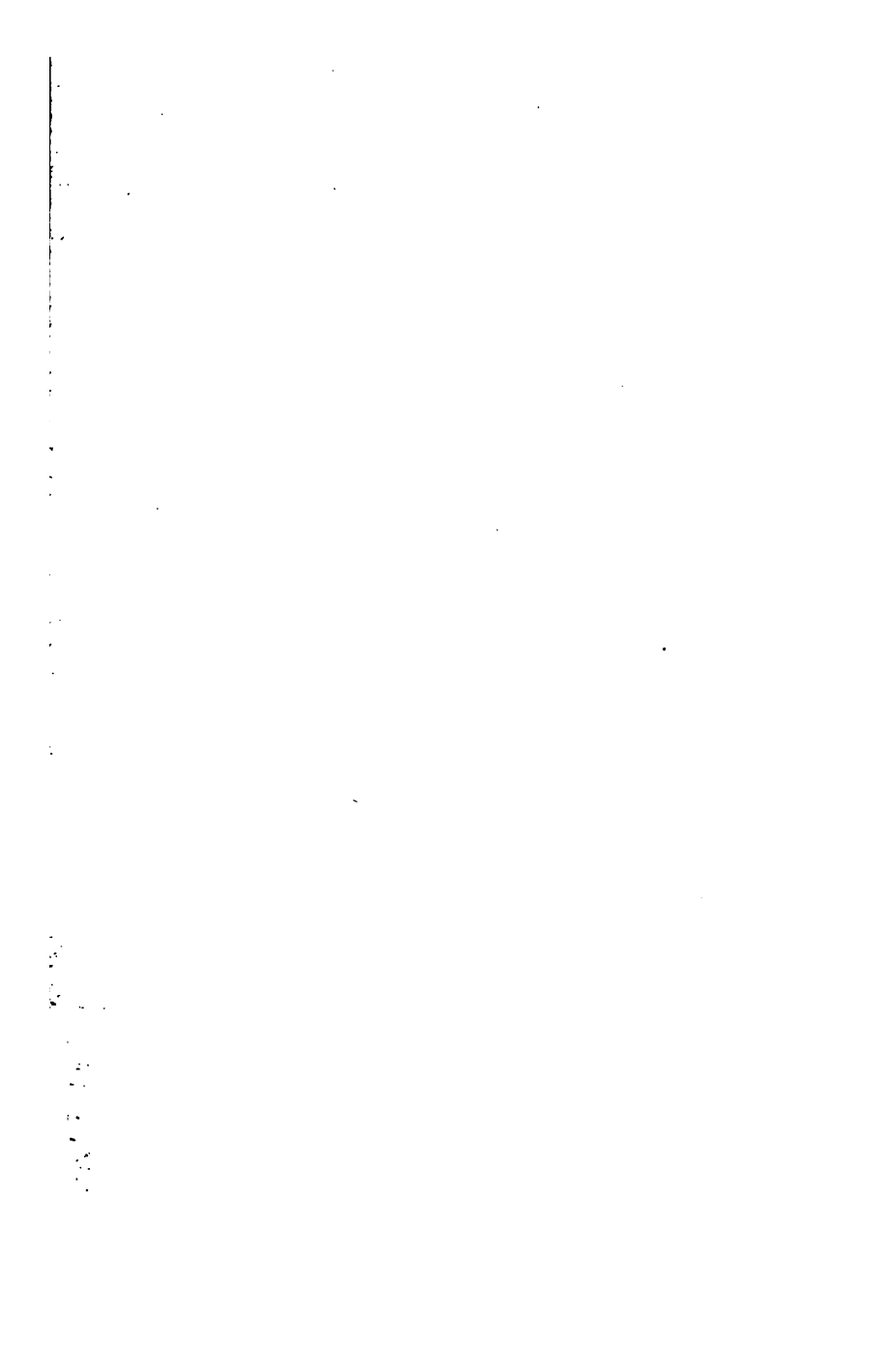
10 SPIMILE PPIPIORÁN PUAĆMAR;

OONÁN CPUARÓ CAP, BOĆTÁN TPUAZMAIL,

STOC ÁRTO ZUAZAC CUAPAC.

- Δ ρεόρναε ρεαοιλεανν τόηρη ζαοίτε
 Όρεόδαρ na mίλτε ι noαοη-όηοιο ;
 15 Conablae ζοιηγεαε ό οτις bolcanur,
 Τρεαζνα coζanpae cpaopaε,
 Seáinín pó-leam, puat na ζcomuppan;
 Puaio ζan tpeoηi ζan éipeaet;
 Camiteán comíteae, o'eaρcaηi táηi-ípeal
 20 O'áicme ζpáin éioρouó épémteaε.
 Ir péc map éluinim Seán pméipie ζliozai;
 Táηi-éipio buile ι n-éioe;
 Duairc-gein oipeóil, cuaille ponómaio,
 Tpuaille bié-óηóin bpeántuip;
 25 Maopaó opannaε, pcpamaine palae,
 Callaine cleapaε ζpéipcte;
 An ζaiζε ζpuamóa ppeallaε puaitte,
 Seáinín Ruaó na léiζε.

ΤΑΣΤΡΑ.

leatanac.

1. I. 1. 'n-a labairt for 'sá labairt, 'being mentioned.'
2. Sreann, 'there is no betterment for mirth.' 3. Triaill, 'the going;' this refers to rcéat in l. 1, and to vonur in l. 2.
4. Liam mac Coitir, in apposition to an troib-éir. San ceann, 'without a chief.' He was from 1724 to 1738 head of the Bardic School, which was held at intervals in Blarney and Whitechurch. 5. Toraó, 'bright was the fruit (of his muse).' Féit, 'the poetic vein.' 6. Léigead has a wider signification in Irish than the word 'read' in English. Here it means 'quote,' 'repeat.' 7. Fiannac, 'a warrior, champion.' Foraró, 'protecting'; *gen.* of foraró, 'a prop, support.'
2. Ar seall, 'as a warranty'; he was surety for them. 12. Do coitir, 'he kept on foot,' *lit.* 'supported,' foricead, 'since he was baptised.' 13. Réim, 'sway, swing,' 15. So riarab oilead, 'that he helped the wretched.' 16. Oice, 'a straining' fadair, 'favour'; le féile is understood after this word. 17. Doitím, 'uneasy, troubled'; opposite of roitím. 21. Rann, 'the heavenly bodies,' used in a generic sense; *properly* reann. 27. Do coitir, 'who are chosen.'
3. 35. n-ár n-olcail le céile, 'for all our evils, sins.' 39. ní coingeadaó, coingeadaó, 'would not hold.'
4. II. 2. Eargair for argair, argair, 'plunder, destruction.' The word is spelled so as to fit the acrostic. 3. Sé .i. cé, ció, 'although.' 4. Ainveire *compar.* of ainveir, 'awkward, calamitous.' 5. O'air daint oinn, 'that he has been taken from us.' 8. Ar for verb ir to suit the spelling of the acrostic. 10. Ar for verb ir. O'fargair .i. o'farg; the older form. 13. An' fargair for n-a fargair, 'in his company.' 18. Fánaig léigte laoi, 'a few scattered persons who read (or quote) lays.' 19. O'ar laigeas, 'to our fewness, to the few of us left.' 25. S'ar seair, 'considering that short is the span of any of them.'
5. 21. Leagair, 'overcome,' *past part.* Tá is understood before it. Céir, 3rd. *sing. pres. indic. rel.* of céirím. 22. Leannam, for leannamán, poetic form of leannán. 25. A rel. bí is understood before fáta. 28. Cás, as a daw seeks the protection of the branches of a tree, so did the poets come to him for shelter. 30. Léit-éirais .i. An éirais liat, Craglea, on the Shannon near Killaloe. The ainneir is doiré. 33. Cía beartair, fcar, 'who will explain, show by example.' 35. Cía ir fáil, 'who is a defence.' 38. Cárta an tréin,

leatanac.

5. 'the lucky or winning card.' The aspiration of the initial shows that the *prep.* *vo* is understood before *άματα*. 39. *ιν* 'άμας, 'as a guarantee.'
6. 45. *1 θρυαλ-κυιτ.* 'in a cold quilt, *i.e.*, in the clay.' 48. *Seasán, pron.* as word of two syllables. 53. *1 γελάν* *ήνις* *νέιλλ*, 'in the plain of the land of Niall, Ireland.' 55. *ρεαρ* *να νοάν νοιγδάτ*, the man of the poems of divinity, the writer of religious poems, *i.e.*, Aonghus O Dalaigh. In our MSS. he is sometimes styled *Ο Οάλαϊς ριονν*; and also *Δονγυρ* *να Οιαθάττα* from the number of religious poems he composed. 56. *Ο'αίτε* *αν άάιρ* *δοιρο*, 'after the great case.' This is probably a reference to the Contention of the Bards. 66. *βα θροννταϊζε*, 'who was most generous,' *superl.* of *θρονντας*.
7. III. 3. *Οο ρήϊτ*, 'which has happened lately in my neighbourhood.' 14. *Δη άιτερεδ*, 'being inhabited.'
8. 18. *ραολ-δον* *τριυδαιλ*, 'wandering wolves.' 36. *λε μοταδ*, 'to be mentioned, praised.' 37. *νάη* *ετοςαιη*, 'who did not descend or stoop to baseness.'
9. 50. *'η-α ηγνάτμ*, 'being practised by them.' 52. *ριδζαιλ*, *pron.* as word of two syllables; 'no speaking in poetic measures.' 55. *ηα νιότε* *ρεο 1 γελόο*, 'these things, and many others besides, in (man's) shape.' 61. *ριαλ-ριαιτ*, 'a generous prince.' The student will note that *ριαιτ*, *τριαιτ*, *ραοι*, and some other words are often *fem.* in our MSS., though *masc.* in speech. Where the MSS. agree we have not thought it well to change even for the sake of consistency.
10. 71. *νιόη* *όύντα*, 'thy *dun* was never closed, Liam'; he kept open house at Dromboy in the parish of Carrignavar. 78. *λεη* *ιονηραιζ* *α άμυρ*, 'to all who visited his house.' 80. *νά* *ράματ*, read (*νά* *ράίμεατ*), 'there is none to uphold our fame nor make us content.' 81. *ριιζεαλλ* *οάιμ*, 'a poetic composition.' 87. *Οο* *β'ρεαρηαρε* *ηνιόμαητα*, 'who was best of actions.' It qualifies *ρεαρηαιν* in l. 83.
11. 89. *ζο* *νοεαδα*, 'may it bring freedom.' 98. *τριαιτ*, see note on l. 61. 103. *βιαδάν* *ριλτε*, 'a constant reproach to musicians (poets).' 104. *λυετ* *πλάιρ* *δοιρο*, 'people who use much flattery.' 105. *αν* *τραοι*, see note on l. 61 above. 106. *ριερεαδ*, l. 105 is subject of this. *ερυινην=ζο c.* is an *adv.*, otherwise it would be aspirated.
12. 111. 'And it is not that I would not make the best effort in my power to recount his career.' *νιόη* *ήπιοιτε* *λιον*, 'I could not assent to.'
13. IV. 1. *αν* *ε-άιρεαμ* *οείρεαμμας*, 'the latest account.' 2. *ον* *βποβυ* *ζο* *έειτε*, 'from one congregation (district) to another.' 6. *ρε* *έότα* *ήρίορτ*, 'in the sacerdotal robes.' 7. *τρι* *ζαδ* *ριιζε*, 'by every path.' *τρι*, metric for *τρε*,

leatanaí.

13. 'through.' 9. *San meapatal téacra*, 'with lucid discourse.' It was he who wrote Nos. 10 and 13 of "*Seannómhí Muirge nuadho*." 10. *Sínn* is *accus.* governed by *vo téagairc* in preceding line. 12. *mo fáileab'oeóir*, 'alas'; *lit.*, 'my weeping.'
14. 21. *i mbeartaib an léiginn*, 'in things pertaining to learning.' 34. *le cuimhshíac céime*, 'with narrow measure,' taking a narrow view of it.
15. 48. *'Do éannuigeab'óán*, it is likely that this refers to books which the poet wrote for him. 50. 'And I do not think it easy to walk to Coole in his absence,' that is, 'I feel loth to walk to Coole since his death.' 55. *Ma'n g'éadab'ó, ma'n g'éobab'ó*, 'as he will find it.'
16. 68. *Ón earráinn vo p'reámuis*, 'who sprang from Spain,' that is, from *g'aeóeal g'lar*, who was also called *míle earráinne*. 70. *'Do t'riall énn baile*, 'was directly descended from.' 88. *p'et iab'*, beneath you; *cf. fe iab' an tige*, within the house.
17. V. 83. *naé reapaím ann*, 'where neither priest nor prince is permanent.' 7. *'Deag'z-muirc*, *lit.* 'of a red eye,' that is 'red-eyed,' from weeping. 8. *taoiríg buibean*, 'chiefs of companies.' 10. *ar fuair na cléiríe*, 'among the clergy.'
18. 17. *Clú corpaím*, 'a fame of defence,' an unimpeachable reputation. 19. *Ó 'ó'aoiríg*, 'since he came of age.' 20. *Saínil le p'eaoair*, 'just like St. Peter.' 29. *Seabac*, *prom.* in two syllables, *pea-bac*. 33. *'Do maéctnamuis*, 'he reflected on; *cf. vo f'rubail* and *vo f'rubluis*, 37. *níon éus*, 'he thought more of friends than of cattle or of jewels.' 39. *'Do éuir a ionnmur*, 'he spent his wealth on works of charity,' *lit.* 'he sent it in front of him to pave the way.'
19. 46. *'Do b'reitnig na olig'ite*, 'who expounded the laws according to their importance.' 51. *Ada* here = *o'feamab' an t'rao'gail*. 52. *ioseph c'ioir'e*, 'that is dear Joseph.' 57. *'Do éul accus. gov. by éugair*, 'since you have left your flocks.'
20. 70. *Sínn* is lengthened for the sake of the metre. 71. *námáo, prom. náó* (nasal). 73. *leat-lám léin*, 'trouble-some distress.'
21. VI. 3-4. *So veó veíveannaí*, 'for ever and ever.' 5. *nuain-móinn*, 'of melodious poems.'
22. VII. 7. *mo éuan énn fáilte*, 'my refuge for welcome.' 8. *'Do b'horruig*, 'quickened, strengthened'; *g'uar* is *accus. gov. by it*. 15. *nuair éigis i n-árbáct*, 'when they come to man's estate.'

leatanað

23. 22. Cairena clánað *lit.* 'prisons of boards,' *i.e.*, 'coffins.'
 25. Rumpa ghnáit éu, 'that you generally led them.' Rumpa
 metric for rompa. 30. Méio, 'size'; more properly méao.
 33. Cáir mhíre óam, *lit.* 'what harm for me,' *i.e.*, 'what
 matter—'

24. 44. So uirárta, an trát ro, = fé látaim.

25. VIII. 2. póir, in apposition with Coimac. 4. 'n-a óioi,
 'as a substitute.' 5. Daó óioi ionmúine, 'he would have
 been a fit subject for affection.' *Pron.* únni-me. 6. Óá
 riublaó, 'if he had walked, lived,' *past subj.* 11. 'Óríg for
 'oe bríg, 'on account of.' The initial of oe is aspirated after
 a vowel, and the whole word is deleted in pronunciation.
 13. i gcré, 'being placed stealthily in the grave.' 14. Óá
 uaral-óearb-line, 'of his own noble stock.' Supply hyphen.
 15. uaim, 'far away.' Δ understood before raicrim.

26. 19. Sinreap Saóeal, 'the Senior of the Gael.' In all
 the later compilations of Irish Pedigrees, including that of Dr.
 Keating, precedence is given to the pedigree of Mac Carthaigh.
 Their motto or war-cry was 'Sinreap Clóinne míleao.'
 21. 'A man who, dead or alive, should be taken into account.'
 22. Transposed=óá uceangmaíóeao 'n-a meap, óeao
 ceact ríor cóir aige, *i.e.*, 'he would have proper entertain-
 ment, treatment.' 26. ó'feabur Δ ngníom, 'on account of
 the excellence of their actions.' 28. Sur meapóao fáoi,
 'until he was led astray.' 30. i gcúir doirto an cúraoi, 'in
 the great cause of the warrior.' 35. San éileam saoa,
 "without resort to theft or foray," to avenge him.

27. 38. fpanncap, *i.e.*, fpanncip, 'the French Language.'
 41. óearlaí, languages in general. 43. Δ óúil i n-ódaet,
 'his desire for mirth.' 47. náir hiaóao, 'who does not share
 his ancient blood.' 1aóaim, 'I shut, close.' 56. níor tuill-
 rean, 'he did not deserve harsh reproach,' emphatic.

28. 63. fé óuillleann mo laot, 'under which my hero
 sleeps,' *properly* fé óuileann. Coaoil = con + tuil.
 64. Sur leacaoi, 'that he is a servant to.' leacaoi=lackey (?)

29. IX. 1. trío an uiréoir, 'in its course.' 7. Cairil na
 récp, 'of Cashel of the Kings.' Many of his ancestors were
 kings of Cashel. 8. 'In battle it would be dangerous to
 attack his person with weapons'; many stories of his prowess
 are told even to the present day. He seems to have been a
 past master in the use of the dagger or short sword. 13. tr
 maíng óo cáill, 'what a pity we have lost.' The Irish
 collocation is impersonal, but cannot be kept so in English.
 16. San maí, 'without help.'

30. 18. San fiafraige, 'without inquiring,' it is not necessary
 to ask if he be such. 22. 'who smoothed out every difficulty
 that came in our way' óaoir-ínaíom, a hard knot. 24. tr

leatanað.

30. céim ríor, 'it is a downfall to the Gael that he has gone, &c.'
 27. ba congnam coranta ir corruir, 'who helped to defend and uphold.' 28. fén' iad, 'within its precincts.' 32. luçt. tinn, 'the people of oppression, oppressors.' Gen. of ceann
 34. 'Though his rule was free, bold.'
31. 41. Dáir 'fionnar-ra fóir, 'of all whom I have yet seen known.' 45. Sonuis fíir-beasán, 'unto a few.' Pron. Sonuis. 46. na ríste ón Spáinn 'of the kings from Spain,' an allusion to supposed coming of the Milesians from Spain. 52. na gceann 'of the chieftains.' 53. Ceann comairle, 'director in council.'
32. 58. Do úeónaó corruir dam, 'who used to give me money.'
33. X. 6. fé márbail tar uirce. 'in a grave over the sea.' marbail = 'marble.' 9. An bhráca, 'of the harrow,' i.e., who had been doing manual labour. 16. 'The great castle (i.e., Castlemore) groaned.' An Bile-énoc .i. Cnoc an Bile, Knock-avilla, near Innishannon. 20. tóirnam for toirad, 'fruit.'
34. 26. 'n-a cúir féin éirte, 'into his rightful inheritance.' 27. Dorra dá éirte, 'coming of age.' 30. Beata asur éasac, 'food and clothing.' 34. 'The rich and the wordly.' 36. bun fuipe, 'a whip-handle.' 40. ceap fára, 'a warranty for justice being done.' 41. Omuins, metric for omuins, 'the weak, the poor.' 46. Dáir a cúire, 'the advantage of its station.' 51. foilcead, 'was dipped, bathed.' An bheáxtaóir Saóeal, 'in the best blood of the Gael.' Dair doirb, .i. Sur doirb, 'which was mighty.'
35. 56. A ngádaó is *accus. gov.* by coircead. Air-flait is *nom.* 58. Air colgaib loma, 'with bared swords,' another allusion to his dexterity as a swordsman. 63. Do táitead, 'was welded, hidden in the bosom of the warrior of kingly blood.' 68. fé táir, 'having heard tidings of the death.' 69. So bparao orcairb, 'may they grow up in valour (brave).' 70. moltair, which it is said. 76. An oir, 'the two,' *accus.* after so bpaiceam-na, 'may we see,' *pres. subj.*
36. XI. 3. Laoib dáir, 'the death song, elegy.' 5. 'It confused my faculties.' 6. 'enraged, I wished to withdraw from the effort.' 8. Sur éasair .i. Sur éas. *past indic.*, from analogy with o'fásairb. 15. 'Not making lays, poems nor elegies.' 17. Suiréacáim, 'country seats, houses of the gentry.' 20. Air mí-áir, 'unhappy.' 21. Mar ba minic, 'as they did often.' Supply aca.
37. 22. fuisgeall air ir éirli, 'a remnant after slaughter and plunder.' 27. Mo ghorbe-beairna donais, 'my strong supporter at a fair.' Beairna donais, a gap in a mob at a fair. Faction-fights at fairs were common in those days. 28. Do bí

Leathanac.

87. 45. fár, 'whose clemency was increasing.' 88. Dát tñí pèárròe, 'Both Eire and I would be three times the better.' Cf. *ḡurá pèac̃t̃ ðpèárrí Δ ðeimíó ðlíaóam ó iníou*, 'may we be seven times better off a year hence.' 85. Δr píocáil, 'exposed.' (?) 89. Δr Ríog̃-Čárrp̃eac̃ Séárrlur, 'our kingly Mac Carrthaigh, Charles.' Séárrlur here = *Corrmac*. 40. p̃ríomáíoeac̃, 'private, sparing.' 48. Δ5 ríor̃m̃aó, 'discussing, conversing, arguing.'
38. 65. m̃aor̃íoeam̃, 'mention,' *nom.* to *ir* in next line. 69. Dá ríḡt̃eámaíl réim, 'who held kingly sway.' 71. Δ5 p̃eíteam̃, 'waiting for the fruition.'
39. 76. Supply ríao after *uo* féio, 'they have sent sorrow throughout the Province.' 77. Dá ðeó, 'he was lively, active.'
40. XII. 2. *ir-ló* 'r *ir*-oíoe, *ue* ló Δ5ur u'oiöce, 'by day and by night.' 7. *uo* caílleaó, 'who have died during my time.' 8. *uar* cuim̃ín líom, 'of all that I remember'; *uar* cuim̃ín, 'I remembered.' 10. *uo* čaómaó, 'who was wont to help the poor, the naked, and the needy.' Ríoc̃tnuip̃=ríac̃-tanuip̃. *Gen. sing.* used as *adj.*, and this again used in the *acc. sing.* 11. náí čeíl é féim, 'who did not spare himself,' i.e., 'who was not niggardly.' 13. ná p̃eac̃at̃ar, 'in whose countenance there was not seen anger.' p̃eac̃at̃ar, *p̃eac̃at̃ar*, *past indic. auton.*
41. 18. *ḡeall* ná ḡrann, 'the pledge of the weak,' i.e., 'he never took anything from them as a pledge for rents.' 20. *ḡaint̃p̃eadaó* ḡríor̃-ḡoó̃t̃, 'of poor widows,' *gen. pl.* 21. Δr t̃eap̃ca m̃aoiñe, Δr t̃eip̃ce m̃., 'short of money.' 23. Δ uála u'inñr̃int̃, 'to state his case.' 34. Uo uéóil ruḡ Δ n-oó̃ta, 'who drank the fruit (milk) of their breasts.' 38. *Corrnaíac̃* r̃íte, 'a preserver of peace.'
42. 41. p̃ear̃ uá čaip̃de, 'one so good,' *accus.*, *gov.* by *ní p̃eip̃cam-na* in next line. 42. Uá p̃eip̃r̃ín, 'of his appearance.' 49. *ḡan* t̃íor̃aó, 'without drying, unceasingly.' 50. Δr p̃uaíu Δ ḡeačaó, 'throughout his patrimony.' 52. *ḡan* móiñp̃eárr̃ t̃im̃čeáil, 'on the manor-lands around.' 54. Δ5 uail̃ ḡo číoc̃maó, 'lamenting keenly.' 62. *ḡan* Δep̃, 'without enjoyment, exercise,' especially of an open-air description. 63. Uá nḡaóann, 'of all who go.'
42. 67. *ḡtuáic*, 'pinnacle, topmost part.' 72. Δ5 leač̃aó le líoñ-r̃uit̃, 'falling (melting) with the weight of their grief.' 75. *ḡo* uíom̃aoiñ, 'idle,' i.e., no herds graze on it. 82. Uo uúib̃, uo r̃íab̃uig̃, 'the sun darkened, and became discoloured.' 87. *čárrnaám* t̃uiñne, 'a rushing of the flood.'
44. 90. *ḡárr̃* r̃ríoc̃áil, 'the best at serving out, distributing.' 91. *ḡárr̃* c̃ineáil, 'the kindest' *lit.*, 'the top of kindness.' 94. Δ čaóap̃ur̃, 'his off-handedness.' 98. r̃ap̃a n-a m̃uinñ-t̃ir̃, 'along with his people, 102. *čruaḡnaip̃t̃*, *čruaḡnaip̃t̃*,

leatanač.

44. 'an object of pity.' 104. Cú nuaireta gac iarrma, 'to share even to the dregs.' 106. Fiú na fíuige, 'even a pin's worth.' Fíuige, 'an atom, any worthless thing.' 109. An iomaio maoróim oir, 'you are overweening.'

45. 115. A clann mac, 'his sons.' 119. As caoi fúirt, 'weeping bitterly.' 124. namair, *pron.* two syllables, nam-air. Ar arm ná ar ólúgáib, 'at weapons or in points of law,' 'in war or at peace.' 126. úbluigeab óioð-ran, 'who sprang from them.' 132. O'earcair óen líne, 'sprang from the stock.' An claira is *nom.* to O'earcair.

46. 137. Ba móir céim 'whose sway was great.' For innir-tear read innir-tear. 143. Fé ceann, 'within three kingdoms,' *i.e.*, Ireland, Scotland and England. 145. Fíaoaim-re, féaoaim-re, 'I may pray for you.' 148. Cú fínir, 'till the end.' 156. A éiríte, *i.e.*, 'a person of his good qualities.'

47. 159. Transposed = ir é féim náir meallab leir an raoḡat, 'tis he who had not been deceived by the world.' 162. An téimeannač, 'the Irishman.' Note that he is not styled a Gaedial on account of his foreign extraction.

48. XIII. 1. do cairtealaib rúge, 'for wayfarers, travellers.' For cairtealaib. 6. Sur maire óir, 'that a chieftain such as he is an ornament to you.' 8. Féir teangháb leir, 'concerning all that he ever had of worldly wealth.' 9. 'The intelligence nor the mind of the warrior was not shrivelled up through contact with the world.' 10. Ar m'eól, 'to my knowledge.' 12. Do féin go veallmac, 'he made excellently.' Do féin = do minne, do óein. 14. San óbair ceirín, 'without a charge of grumbling, inclination to grumble'; also róbaire. 15. San leirḡ, 'in the locality.' 16. i mbreir clú ir clíar, 'as regards increase of fame and of attendants.'

49. 19. An tríač, 'the noble and the high, the wicked and the common people were wont to come.' 21. Ar Cárar na Tríonóire, 'to the City of the Trinity, Heaven.' 27. 'n-a fúin, 'in his confidence, friendship.' For 'n-a fúin. When r is 'aspirated,' it is *pron.* like "rr" slender. Especially is this the case in the vocative, and after mo. 29. Ar m'aire. 'of whom I am treating.' 32. Sur éiríochuig an t-éas, 'till death finished him, till his death.' Read éiríochna 'n t-éas. 35. Ar oirraoab, 'after the fall of him who during our time maintained.'

50. 39. Fá n-a gcuinḡeal, 'in harness, matrimony.' 44. 'And though 'twere Conall (Gulban), he neither refused nor brought on a fight.' 48. Slíocht Ríbir, 'descendants of Robert.' This Robert was the ancestor of all the Barrys. 49. i gcúrra, 'in line.'

leatanað.

66. le i brogur vo ráite, 'for almost three months.'
69. Sac rion ar ráir-éiré, 'that every phase of the weather trembles violently.' 73. Dá nveairnaró, 'of all that she performed.' 78. Suim san áiream, 'innumerable.' 81. Ór éinn, 'from whom she sprang.'
60. 89. i otaob a mátar, 'on her mother's side.' 105. Sné comhghair, 'to be short-lived seems your fate.' 110. Ir tu riad n-a mearc, 'that you are among them.'
61. 115. Am, o'éir oó aca, 'however, seeing that two of them have gone.' ná hiaófaró teag, 'that it will not close the house, i.e., the grave.' 118. b'feairma zeall, 'best guarantee of reaching God.' 120. An traltair, 'the psalter, Rosary.' Sac lae, 'every day'; *gen.* used adverbially.
62. XVII. 1. náir cúat, 'who was not shy, reserved.' 3. Understand vo b'ead before an oream. 4. An élan in apposition with úir-rlíocht. 7. Talmaróe éireabó, 'who ploughed lands.' 8. An tramar, 'the likeness, one just such as.' 9. Sníom teann, 'of bold deeds.' 12. So fairbriú ceall, 'to the breaches on strong, holds, to church lands.' 14. O'fairringíob ball, 'who made wide a place (in conflict).' 15. náir rmúin, 'who never dreamed of being cowardly nor weak.' falacairó *adj.* from potac, 'hiding.' 16. Cúinne, 'a corner, prop, support.'
63. 18. Ir poim náir vúnab múir, ir náir vúnab múir rompa, 'and against whom fortress never closed.' Zeata clairóe, 'gate of a rampart around a camp or stronghold.' The inference is that they would fight their way through these obstacles.
64. XVII. 1. Oo éruetuz tráza 'r muir, 'who created strand and sea, i.e., land and sea.' 2. Cmann lócmann, 'chandelier, torch.' Ar n-eóluir, 'of our guidance.' 3. i noiol oó-beairt, 'in retribution for my evil deeds.' Póitá, páitá, 'weak, feeble, lame.' 4. i zcomat éirt, 'to a proper fulfilment.' 6. 'Seeing that a pater repeated in form thrice suits you to-day.' Fneagair vo, 'suit, satisfy.' 10. Dibirt eairmaríte, 'reproachful banishment.' 11. Ainmneaca iomóda, 'many names, much reviled.' 12. ná hagsair me, 'do not arraign me for my wanton faults.' 14. Da mó rionnaró, 'the greatest ever known.' 16. Len zlinneab, 'by which the blind man's eyes were opened.'
65. 18. So beairtaró o'éir éir-éirge, 'performing miracles after his resurrection.' 20. ná tréiz m'airneap. 'give ear to my petition.' Tréiz, 'abandon.' 21. i zconnaró, 'in a covenant.' 23. 'And who sent down the gentle Holy Spirit on God's Apostles.' 28. Zlanta, *gen.* of zlanab, 'cleansing,' after éun. 29. 'You yielded even to your betrayal for thirty penny-pieces.' Oiolta, *gen.* of oiol. 'sell, betray,' after riú, 32. Ir paorpe. 'noblest.' 33. Trúacab, tríocab, 'thirty.' 35. Sac cúl, 'every line of defence, support.' 36. Ón plíab, i.e., on the last day.

leatanač.

66. 39. Saon-fuit, 'the noble blood of Thy five wounds.' 40. Céiríom, *1st. sing. imper.*, 'may I go, let me go.' 44. Me rlanuiz, *i.e.* Slánuiz me, 'save me.' Fíorṽaib, metric for fearṽaib, 'deeds, merits.' 47. 1 n-ionav ṽač anṽaite, 'For every danger which you went through with regard to thy dear (Son).' 49. Nač cumang, 'which are not narrow, limited.' 51. Éizim o'faṽáil maizim, 'I cry out for forgiveness, I beseech forgiveness.' 52. Oet fíir-ḃneit, 'by thy last judgment.'

67. XVIII. 2. A ḃneacaó, 'to describe it, write it out, etc.' 5. na ḃneacanna ṽlacao, 'for working the handles of spades, etc.' 10. Oá maizeam ói, 'forgiving her for it.' 11. Oaoine an traoṽaíl, 'everybody.' 15. 'She has left me weakened, overcome, pretty awkward.' 16. Oo čarpao, 'who will restore.'

68. 17. Oá črī leaṽb, six children. 18. Oizim ṽur ḃ'éacč, 'I am of opinion that it would be a terrible loss.' 19. ní áiríim eatoṽeč, 'I do not reckon amongst them.' 22. Riṽneap lae, 'a day's delay.' 23. im léir, 'in my lease of life.' 27. áiríeam raite, 'a regular swarm.' 28. Čá o'téioeann, 'whither it goes.' 29. Ó čeavuiṽ oam, 'since the King of Saints has vouchsafed me.' 33. A ṽníom, 'His action, *i.e.*, His life.'

69. Čairṽir o'ioč, 'which for my sake you offered to requite.' 39. 'And although my sins have gone beyond recounting'; *lit.*, 'though it is that, etc.' 40. Čaḃair an Črīr, 'the help of the Trinity.' 43. má ṽnéim for má ṽnim, 'if I do (sit).'

XIX. 1. ionnúm for ionnum, 'within me.' 3. ṽaḃao čáirioir, 'without want of love,' *i.e.*, 'full of heavenly love.' 6. A čairčanniočč, čairčannaioeacč, metric for čairčannačč, 'charity, love.' 7. 'He gives the more every day we ask of him.' 8. 'And only asks as a trifle in its stead to walk in (fulfil) His statute and His law.'

70. 11. 1r aḃarčaiṽe umúm, 'most circumspect concerning me.' umúm=umum. 12. 1 ḃpearpain Črīr Čiuṽa, 'in the person of the undivided Trinity.' Čiuṽ=closely connected. 14. Mo maṽeč náṽ, 'my noble benefactor.' Le čairč oam ríor-fúil, *i.e.* 1r ríor-fúil le čairč oam, 'my constant hope for justice.' 16. A čapaó, 'its returning,' *i.e.*, the use of his hand. 17. ṽan teacč anioṽ liúm (liom), 'without improvement with me.' 18. ṽan fearṽirčie ar ponn, 'without tilling a sod (land). 20. Riú=leó. 21. Črī rún, črē rún, 'with intent.' 23. ṽa náó, 'saying, repeating it,' *i.e.*, the oán. 24. Siarṽ ṽan áirio ṽarēč, 'the luckless noise of the shouting.' 25. Čáim čáirna (čarṽna), 'I have been perverse.' 27. fáč páir ṽuirč-re, 'through Thy bitter passion.' 28. learpuiṽ fíč éliro, 'preserve (me) under thy protection.'

leatanað.

71. 30. Τρέ ταοτνυρε, τιονόρε, 'by accident.' 32. Τυρη-
ann τρέιν, 'a happy fall.' Séin, *gen.* of réan.

XX. 2. An té le caomaðt, 'of him for whom with friend-
liness, of the friendly person.' le ruim, 'with respect.'
5. ní ólúgim suab, 'I do not fancy, opine that.' Τρέι-
cuma, 'weak state.' 8. San fuigeall, 'in its entirety,
without leaving a remnant.' 9. Τρέ έίρε, 'as eric for Him-
self.' 11. Peannaro an érainn, 'punishment of the cross.'
12. Sac céim claon-beart, 'different grades of the in-
quities.'

72. 13. Ár rít, 'peace for us.' 15. 1 sacé paoréa, 'in salva-
tion.' Saoréa, *gen.* of paorab. 16. 1 scuinne lae an
trléibe, 'in the reckoning on the last day.'

XXI. 1. Sac cionnta, 'all iniquities.' 3. 'Heeding not
the breaking of the law of God.' 6. As pléarab sac
mionna, 'addicted to swearing.' 8. So noéarpar im éoinnib,
'that I shall be accused.' 10. uairn, uairg, 'the grave.'
16. So mbeirib so cruairb, 'that he may treat harshly.'

73. XXII. 2. Ir buarab, 'the actions of the church are suc-
cessful.' 5. Dónoimeab, from Dónoime, the epithet usually
applied to King Brian, from whom the O'Briens take their
name. 6. nac uian-toil (leir) ór, 'who desires not gold.'
Toicearab, 'array.'; *pron.* córtal. 7. Fár, thus in MSS.
Probably for ná. Ir marthanais méio, 'whose power is most
lasting.' 11. 'His degree the most thoroughly learned of
Ireland cannot hope to attain.' 12. Fairce peavair ir luain,
'The See of Peter and of Lyons' (?).

74. 16. Ár-réata, 'the renowned see.' Séata, réata, *Lat.*
sedes. Colmán naom, St. Colman, Patron of the Diocese
of Cloyne. naom *pron.* naoi-uim, the usual pronunciation
in leat Cuinn. 17. Ir tuigite (tuigte) óib, 'you must
understand,' *partic. of necessity.* Anior, 'up.' In the
South, at any rate, Irish speakers say, 'as uil rior so baile
áta cliað, rior so tír eoðain, etc.' 27. Tíro ríúo,
'through him (whom we have mentioned).' 31. A banba .i.
ar banba.

75. 36. Óe éap na huairle, 'of the stock of nobility, noble
stock.' In reading óe is slurred over; *pron.* flair é éap.
43. So uirib, so utasab 'may it come, may it happen.'
44. Siorma asur pearaib, 'the teaching and the fixity of
the clergy.' 46. Tíllir, 3rd. *pl. fut. indic.*, 'the clouds
will return, vanish.' 47. Tasgab an ólúge, 'to explain the
law.' 48. Cuim ná céarib; understand san; 'without crooked-
ness or trick.'

76. 52. Óo beab rior cáð, 'all would be put down, he would
beat down all opposition.'

λεάσανα.

76. XXIII. 1. 'No priest has a people like mine.' 4. *ἡ ἀσπὴς*, 'which was weary.' 6. *Κοῦνιστρεὰς ἐάσθ' ἀνὴρ* *bun*, 'the firm support of an hundred.' 9. 'The noblest shepherded flock of all,' *ἡ βοσκὴ τοῦ ποιμένος*, belonging to a shepherd. *ἡ ἀσπὴς* refers to *τρεῖς*.
77. 13. *ἡ βουκόλη* *na mbeannaδτ*, 'the blessed company.' 15. *μαρὶ ἐνὶ τῇ*, understand *ῥιαν*; 'because they have deserved.' 20. *ὅς τις ἀποσταλῇ* (*μαοιν ἡμῶν*), 'that there be sent,' *pres. subj. auton.* *ἡ καὶ ἡ ἀσπὴς* 'and besides,' 19. Transposed; *ἀνὰ δὲ τὴν ἀσπὴν* *ἡ ἀσπὴς*, 'those who follow His advice and His law.' 23. *ὅς τις ἀποσταλῇ*, 'From toiling in mire to the doorstep.' 27. *ὅς τις ἀποσταλῇ* *ἀνὴρ*, 'was counted for it.' 28. 'There was no *James O'Farrell's shilling*.' That is 'nobody refused them a shilling.' Some time previously *ἑαμὼν* *ὅς τις ἀποσταλῇ* had been making up the price of a horse, and *ἑαμὼν* *ὅς τις ἀποσταλῇ* refused him a shilling.
78. XXIV. 4. *ἀποσταλῇ* *ἐὰν ποῦς*, 'to give him its profit, that he may have its good.' *Κονὰς ἀπὸ τοῦ*, 'the fruit of his good fortune.' 7. *ὅς τις ἀποσταλῇ* *ἡ ἀσπὴς*, 'may it not perish by drowning.' 10. *ἐν τῇ ἀσπῇ* *ὅς τις ἀποσταλῇ*, 'to help the sick,' 13. *ἐν τῇ ἀσπῇ*, 'at a distance.' 13. *ἐν τῇ ἀσπῇ* *ὅς τις ἀποσταλῇ*, 'which has come to the steed.' Another, and perhaps more likely reading would be *ἐν τῇ ἀσπῇ* *ὅς τις ἀποσταλῇ* *ἐν τῇ ἀσπῇ*, 'that 'tis not of a reproachful stock the steed has sprung.' 14. 'And that wall, hedge or morass is neither protection nor defence against him.'
79. 18. *ἡ ἀσπὴς* *ἐν τῇ ἀσπῇ* *ἐν τῇ ἀσπῇ*, 'in the height of a *ταρς* or pursuit.' *ἐν τῇ ἀσπῇ*=account of a person dying, or of his death. 20. *ἡ ἀσπὴς* *ἐν τῇ ἀσπῇ*, 'in full speed.'
- XXV. 1. *Lhwyl* *pron.* *ἡ ἀσπὴς*. 3. *ἐν τῇ ἀσπῇ*, 'in which he explained,' refers to *ῥιαν*. 4. *ἡ ἀσπὴς* *ἐν τῇ ἀσπῇ*, 'a large portion, quantity.' 5. *ὅς τις ἀποσταλῇ* *ἡ ἀσπὴς*, 'together with the alphabets in use,' or 'in alphabetical order.' 6. *ἡ ἀσπὴς* *ἐν τῇ ἀσπῇ*, 'an awry member.' *ἡ ἀσπὴς* *ἐν τῇ ἀσπῇ*, 'an obstacle that was difficult to get over.' 7. *ὅς τις ἀποσταλῇ* *ἡ ἀσπὴς*, 'that would be of difficult construction.' 8. *ἡ ἀσπὴς* *ἐν τῇ ἀσπῇ*, *pron.* *ἡ ἀσπὴς* *ἐν τῇ ἀσπῇ*; metric for *ἡ ἀσπὴς*, 12. *ἡ ἀσπὴς* *ἐν τῇ ἀσπῇ* *ἐν τῇ ἀσπῇ*, 'the wife of Lughadh,' *i.e.* Ireland. 13. *ἡ ἀσπὴς* *ἐν τῇ ἀσπῇ*, probably the four provinces of Ireland, two in Wales, Scotland, Cornwall, and Brittany. 15. *ἡ ἀσπὴς* *ἐν τῇ ἀσπῇ* *ῥιαν*, 'as you see by this (work).'
80. 17. *ὅς τις ἀποσταλῇ* *ῥιαν*, 'be finished off, perfected.' 18. *ὅς τις ἀποσταλῇ* *ῥιαν*, 'to whom that was a useful thing'; from *ἡ ἀσπὴς*, 'profitable.' 20. *ἡ ἀσπὴς* *ἐν τῇ ἀσπῇ*, 'his dear soul'; *accus. gov. by* *ἡ ἀσπὴς* in preceding line. 22. *ἡ ἀσπὴς* *ἐν τῇ ἀσπῇ*, through the provinces. 23. *ὅς τις ἀποσταλῇ* *ῥιαν*, 'by the greatness of his intellect.'

leatanaé.

80. XXVI. 2. Transpose go bfuil, ran tír reo, file léig-eanta. 6. Read ar éiric éirí, 'for the country of Eibhear, i.e., Ireland.' 11. 'Do mian an cluicé, 'he won the game.' 12. Note aníor, 'up to the harbour of Cork.'

81. 18. Ón gcúic, 'above all in the land.' 21. Ón gcéad-éim, 'from the first born.' 29. San éar, 'considering that.' 30. Ar mnaoi san céile, 'about a woman without a spouse'; Ireland and the Stuart. 36. 'n-a bun, 'accompanying him, in his charge.' 39. 'Do deaibhuig cuḡainn cearta, 'who framed for me questions, riddles.'

82. 42. Scéal, *nom. to* do neartuig. 48. 'through fear of shedding their blood.' 49. fearaé, 'one who performs miracles, God.' 51. fé nveana, 'that is why they have not been willing.' 52. Go hatcumair, 'shortly, soon.' 54. San rúil a péiricis, 'without hope of her release.' 57. ciúil .i. ceóil. Seancaó riubail, 'wandering historian.' 59-60. 'And I do not expect to see a different state of things till the end of my life.' Scumair, 'a frittering away.' 63. Go humal, 'willingly.' 64. 'Do fearaó, 'that has been directed against the blood of my race.' 67. Spúnaó eactrann úir, 'the casting out of dour foreigners.'

83. 69. le feiteam air, 'waiting for it.' leigean, 'letting go, rising.' Perhaps the true reading is ar leigean, na rí-leógaín. 71. fé rcaiteam gaé rpeice, 'suffering ill-treatment by being kicked.' 72. 'Enraged like madmen, or exiled, bare, morose.' Lóirca = luairca, 'sluggish, stupid from trouble, excitement, etc.' 74. Ar leirig gaé mí-cóiríum, 'in the way of every injustice.' 75. Ar veircaó, 'behind, last of all.' mo óiol veóira, 'a fit cause for my tears.' 77. Read ppeicille, 'double-chinned.' 78. Cierce *gen. of* cleat, 'a prince, a chief.' 79. ná ceileao ar feite (file), 'who did not deny a poet.' 80. i n-eibear gaé líobóirve, 'in the depth of every misery.' 82. 'That I might attempt your flights since you have given forth your choicest words.' 84. airgceac ceirnim, 'a complaining, despoiled creature.' an beille .i. an bile, 'the warrior, hero.' 85. Ar leirig, 'neglect of these.' 87. le feilg gaé laoi, 'In the course of every lay, i.e., to accompany them.' 88. ní ceirpó mé ar mí-bóctur, 'I will not deny my despair.' 90. 'Oirbhig cuḡam-ra an ván, 'who composed and sent me the song.'

84. XXVII. 5. Cói, learc, 'pretty, and slow-moving.' 6. A 'her' understood before véao. 9. Sa cómgair, 'in my path, near me.' 10. Sur parratúr, 'that it was a paradise of angels and of saints.' 11. baó margaó raorí (i), 'she would be a cheap bargain.' 12. i gcunntar, 'for the sake of getting her.' 15. 'De maicib na ngréas, 'of Grecian nobility'; the Fitzgeralds are said to be of Grecian stock. 16. 'Do tinnrcain beir veágtac, 'who managed (determined) to be good, excellent.'

leatanað.

85. XXVIII. 9. lán-fada, 'for a very long time.' lán is intensive. 13. 'Dá cumveaæt, comveaæt, 'for its protection.' 14. 'n-a noéir, dá noéir, 'in their absence.' 23. San raiḡeav, 'free from attack.'
86. 28. An lán rom, 'that wide district.' 39. Transpose to vob'doimve i b'róla, 'which was noblest in Fodla.' 45. Aitbeóðar, 'he will lift up, revive.' 48. Transpose to táro comácta intleaæt ir béar aige, 'he has powers of mind and conduct.'
87. XXIX. 1. ní maætnaím, 'I do not find, cannot bring to mind.' 3. níor ealaónta veapuiḡeav .i. ruo vo veapuiḡeav níor ealaónta, 'anything more excellently made (beautified).' 5. faro raoḡait, 'length of life, long life.' Pron. raoiḡit. 9. 'A better God-mother than her.' 10. dóðar oiúic, 'a young duke'; lit. 'makings of a duke.' 11. nár ceannuiḡear, 'that I have not deserved.' 19. 'Dó ḡléarfaó, 'who would settle'; probably for vo ḡléarfaó, 'who would embroider.' 20. Ar muḡe, ar muḡib, 'on plains.'
88. XXX. 1. 'Dó poileav, 'who was bathed, steeped.' na naoi mbéite, 'of the nine virgins (muses).' 3. 'Who explained clearly the difficulties of every poem.' 5. tro-molta, 'praiseworthy.' The form tr after n is equivalent to an aspiration. Note also, in this line that the initial of tréteac resists aspiration after n. 7. 'Dó cōpnaim, 'that defended.' The Rel. Sentence depends on p'iom-ḡeas. buibean léio-meac, 'a valiant tribe'; accus. gov'd. by cōpnaim.
89. XXXI. 5. ir acmuinneac méinn, 'of energetic disposition.' 7. nár tréit, cond. 'who would not be weak.' 14. 'They were a noble (princely) tribe in their own country.' 18. le calm-cunncur, 'in stout conquest.'
90. 19. ḡníomairta fiúntuir, 'worthy deeds.' 20. Orcaiteaæt doimvo, 'the noble frankness.' 25. San canntlam cumangraíḡ, 'without stingy sullenness.' 27. Capaitl fúḡaíḡ, 'of a prancing, proud horse.' 29. i ḡcōirir uḡoar, 'in a company of the learned.' 35. ḡupa rava a beiv ruar, 'may he live long.' ḡupa .i. ḡup ab pres. subj. of ir. So buan, 'ever.' 38. buirbreaæt, 'the emptiness of boasting.' buirbreaæt = buirbeaæt, buirbe; though it may = bairbreaæt. ní ráðaim .i. ní abraim, 'I do not say.' 39. Cōt'iom ir tuilleam, 'justice and deserts.' mar táro i ḡcló, 'as they have been composed, shaped.' 44. níor cōt'iom an imir, 'the play would not be fair.'
91. XXXII. 1. máoim, 'whom I mention.' 3. aca ar comneav, for ar comneav aca, 'feasting with them.' 4. ḡup rionnaó, 'till their protection was seen to have vanished for ever.' 7. fleav-rám, 'contentedly.' 8. Stóir and circe are noms. to bíonn in l. 7.

leatanač.

92. XXXIII. 1. San uipearba deaḡ-múine, 'without want of good manners.' 3. Tuilleaó aḡur, 'more than our (my) fair share.' 4. 'Dap linn-na, as we (i.e., I) think.' 'n-a ceannuḡcaḡ, 'for its redemption.' The tithe was generally redeemed on payment of a certain sum. 7. Ir an-obaó an ionḡnaó, 'it is a very sudden surprise.' 11. San, cuḡal, 'without cockle, weeds.' Cine .i. na heactḡannaiaḡ, na sapaḡaiaḡ. 12. 'That he should not heed the poet is a thing (news) that surprises me.' 14. Baḡḡaiaḡ na ḡcuaó, 'the warlike Barrys.' 15. 'I thought that neither should this hero refuse me.'

93. XXXIV. 2. A huḡbaḡar, 'its charge, authority.' 1. reatb, metric for i. reitb, 'in possession.' 3. Mo múm, mo múm, 'my room, parlour.' San maíoe 'om réir-re, 'not a stick available.' 4. 'The bargain and terms rest with my bright warrior.' 6. Cúpla mánta, 'the two maids.' 7. 'o'iom-puiḡ aḡ, 'who brought good luck.' 10. Ap clú 'r ap cáil riábač, 'concerning the liberal name and fame.' 12. 'Even though I should not get a pin's worth nor the top of a branch.'

94. XXXV. 3. ḡnior, *Indic. pres. rel. form.* leatan, 'which magnifies.' Sač ḡanna-cló mion, 'every small figure.' 5. 'o'aitin, 'who recognised.' 6. 'o čneapuiḡ mo ana-bḡóioe, 'who relieved my great distress.' This word is probably a poetical form of anbḡoro, 'slavery, tyranny.' 7. A meadóuiḡ, 'who measured, considered.' 8. So baicim ḡit, 'that every insect appears to me horned and large.' 11. So baḡačair, so baḡačair, 3rd. sing. pres. subj., 'may he get.' 12. So nveačair, so vteíoió, 3rd. sing. pres. sub., 'may he go.' 15. 'oat bíonn opta, 'no matter what their colour.' 16. 'Attempts at fooling me were vain.' An oub n-a ḡeat, 'to make black white, wheedle.' Cuirḡaó ré an oub n-a ḡeat opt, 'he would make you believe that black was white, would talk you into.' aḡ molaó na vuidaečta, 'trying to put the best face possible on a story.' A čornaḡ im aḡair, 'to defend against me, to argue with me.'

95. XXXVI. 2. Teasarc, *gen. pl.*, 'of the teachings of wise people.' 4. Lučt leanta a bóčair, 'His followers.' 8. Ba ḡnaoi leir, 'that he took pleasure in, made a hobby of.' 9. Ir vipeač ḡur cuibe óó, 'truly was it right for him, did he inherit.' 12. 'With the (foreign) peoples of every one of the countries of Europe.' 15. Ap mčinn, 'with the intention.' 16. ná taḡann póirčean .i. ná taḡann póirčean ari, 'to Whom there is no end.' 19. 'oá čaoiuió, 'for the sake of his flock.'

96. XXXVII. 1. ó bḡeatain toir, 'from Wales to the East.' As the name indicates, they came at first from Wales. 3. So n-innriḡn rceół, 'that I might tell (you a story); 1st. sing. past. subj.' 4. Im riáoipreac pómaib, 'I have been a freeman before your arrival'; i.e., he did not pay tribute.

Leatanaí.

96. 5. ní tairgfinn, 'I would not mention this matter.' 8. 'Who let the money stand, *i.e.*, did forego it, until I should have written beforehand.' 10. rēribinn. *1st. sing. past subj.* 12. an ċrioirt. *i.e.* an t-ċrioirt, 'I beseech Christ.' 15. 'ná leat-ra, *i.e.*, that tales and lays, etc., would not be more acceptable to a rich man (reap mile bó) than to you. 19. ní bíte (beíte) a ráó, 'one must not say, it must not be said'; *partic. of necessity.* 20. Ór bí i gClár Luirc, 'since ever in Ireland are found, etc.' Bí, 'constant, everlasting.'
97. XXXVIII. 1. 'Do tráctar, 'I travelled spent.' 5. as rúgnáó flait, *lit.* 'at sport of princes, in princely sport.' 12. 'Ireland is the better of his mirthful deeds.' 13. as rít le ceól, 'galloping, dancing to music.' 15. ríce, ló = ríce lá. 17. gápta ciab, 'shouts, laughter of maids.' 18. 'Dáraí clár, 'press of crowds.' 24. le reaptar 16, 'on account of Joe's pranks.'
98. 30. 'Turning quickly from one kind of drink to another.' 31. Coin ir ghoró, 'hounds and horses.' 34. Cár ár n-ain-ghrúeáct, 'the straits to which our angelic behaviour brought him.' 40. Seapam óir, 'two remaining or holding out.' Óir for gen. óire. 44. Sá na cúise, 'sufficient for the province,' *i.e.*, he would provide sufficient mirth for the province. 48. an t-aon beirt aca, 'the only two of them.' Although the word beirt is *fem.*, the t is prefixed to aon.
99. XXXIX. 2. Capaó le cñionnaíct, 'turn to thriftiness, become thrifty.' 7. na tráca ó'fneasairt, 'to observe the times for prayer.' 8. mar taoim-re = mar táim-re. 12. Cú caoimr (caoimnir), 'to gentleness, quietness.'
100. 17. le béirib buile, 'with silly maidens.' 19. Réabaó a mbuioe, 'extricating them from difficulties.' 21. 'foolish, plunging, or boastful valour.' 22. 'Or having the slightest inclination to amusement.' 25. 'n'faro mairreao, an faro mairreao, 'while I live.' 30. 'I do not boast much of its wealth.' 34. 'Do baineap le cñionnaíct, 'that belongs to old age.' 38. ní rtánpao reáao, 'I will not give over, keep away from.'
101. 42. le rúgín-bairt, 'with a stout oak stick.' 47. ir reapir mar meapim, 'it is better, in my opinion.'
- XL. 3. 'Do tóspao cuirne de cñocaib, 'who would lift grey frost of a hill (hills). 4. Cú fíaoaig nó fuinn, 'in the chase or in singing.' 7. Léi, 'pertains to her.' 10. Tá ré n-a pñeabairt; ré is *masc.* while a is *fem.* The poets generally called her Seán. This poem is one of many *jeus d'esprit* by them at her expense.
102. 13. Capann ré laoiré óáin, 'he (she) sings verses.' 14. 'Do fínfaó pánn, 'would use a spade.' 17. níoir coimeao n-a raoímaí reóil, 'as a runner she was never fatigued.' 18. 'Do tráoíaoíao tóir, 'that would tire out her pursuers.'

leatanae.

103. **XLI.** 1. *i n-uaim 'r i n-aite*, 'versified and composed.' 3. *uaitl*, etc., *depend on* *oo téact* in l. 5. 11. *na gclaoon-šar*, 'of the wicked tribe'; *gen. pl. gov. by* *as tpaocao* in l. 9. 14. 'From maintaining valorously the game of battle.' 15. *rište peata*, 'strolling kings, rabble.' 18. *leošain*, *gen. sing.*, 'of a warrior, warriorlike.' 20. *šo céaošac*, *céaošac*, 'discreetly, sensibly.' 23. *i šceataib teineao*, 'in showers of fire.'

104. 27-8. 'And the learned poets guiding neither by word nor example.' 29. *béite buao*, 'the gifted maids.' *buao gen. pl.* 38. 'On the coming of the prophesied king.' 40. *an rcéal roin*, 'that story'; *accus. gov. by* *deartuis* in l. 37. 49. *sluašite leapa lir*, 'the hosts of the dwelling of Lir, the god of the Sea.' 5. 50. *Deite cpaaoa*, 'the harsh gods of battle.' 51. *Realtan ruatair*, 'the star of rout.'

105. 56. *šur élaocnuiz an cóip*, 'till they suppressed the rabble.' 58. *le paoglaib*, 'for ever.' 62. 'In furious showers of blows.' *linne = loinne*. 63. *šur cailleaš air*, 'till an Albanach failed him.' 71. 'Wounding shafts, expert in conflict.' 73. *nioš éurpear i šcéill*, 'I did not propagate, preach.' 76. *a pearcao šur imiž*, 'that sixty has gone,' *i.* 1760. *šo otižio i noeio ré mbliaoan*, 'may it come after six years.'

106. **XLII.** 1. *le rátaš, le ráš*, 'to be mentioned.' 5. *a máizirir i. an móir-ri*. 7. *teagarc áitir*, 'convincing teaching.' 11. *šan áirpear*, 'innumerable.' 13. *luatuis*, 'hurry, hasten.' 15. *šo buaošio an báipe*, 'who will win the goal.' 20. *as fuaošac šo fáitšic*, 'plundering unerringly.'

107. 28. *šo lešm laoiš*, 'sufficient for a hero.' 31. *na n-áirpaš*, 'of the monsters.' 35. *luaircio šur lán-šoil*, 'stir up you mighty valour.' 41. *šo deartuis*, 'who created, designed.' 47. *pearš éioir-šuib*, 'the black anger.'

108. 49. *fairir*, 'along with it, also.' *šionair*, 'shelter, save'; *2nd. pl. used for 2nd. sing. imper.* 52. *n-a šcuro*, 'in the object of their love.' The young Pretender.

XLIII. 2. *an bašur a šcuirleann*, 'on the top of their sinews, by means of their sinews.' *šon bite*, 'to the tree.' This was a tree which had been felled to make the may-pole. 3. *šer bašra*, 'on your account.' 7. *šo fuirpeaoš me*, 'I was dragged along the road.'

109. 9. *ba šeinne*, 'that were stouter'; *from* *teann*. 10. *šan éuroeašta*, 'with no company moving towards them.' 11. *šéuilis*, 'your suffering.' *i. tu šéuilis*. 13. 'If you listen to my advice you will never want.' The forms in this line are archaic. We would now say: *šá šclunéá, nioš uirpearšac*. 14. *ná ceangail an šuršal*, 'do not hoard (tie up) the wealth.' 15. *cnašair*, 'let ye rap, tap.'

leatanað.

109. 17. 1 gcunntur óil, 'for the sake of drink.' 20. So b'fhué-
cap, 'may the land be moistened (wetted) by them.' *Imper.*
auton. An ouéaig = 'the people' here. 21. An t'huéaib,
'to country sides before you.' 22. 'Your store is not lessened
by a shilling, if you be worth a crown.' 27. ní huapur, 'he
would not be very much inclined to give a crown.'

110. 29. ní b'pream, 'we break not, agree to.' Tuigrint ir
iomóa, 'most judgment.' 30. So b'puiam, 'with form,
correctly.' 31. Seamaip ir gile, 'the brightest tuft.'
32. f'huéam, *lst. pl. imper.*, 'let us wet.' 35. leanna, 'ales
which are old, matured.' 37. náip éatleam, 'may we not
lose.'

111. 45 éirteact an ghuinn reo, 'hearing this fun.' 'Do
b'reitnið, 'it judged, came to the conclusion.' Sac nuao 7hl,
'everything new that comes receives most attention,' a pro-
verb; sac nóo map do éis ir é ir mó seibeann cion.
49. maectnam, 'power of reason.'

XLIV. 1. tá seapán le teact ríop, 'there is a com-
plaint to be lodged.' 6. map mapuao i scéim, 'as a dog in
dignity.' 7. Seamuig (ré), 'it seized.' 9. i gciontaib an
rcéil, 'on the guilty parties.' 11. Sac lae .i. i n-agaio sac
lae, 'each day.'

112. 14. f'apup an n'párcap, 'along with the rabble.' 27. So
ceanað, 'lovingly.' 29. O'umluigeao dá réip, 'it answered
accordingly.' 31. Do túipmigeao, 'of Swedish extraction.'
35. Lán-réio, 'most noble.' 36. San inoeóin, 'willingly.'
39. Do cuip lám, 'who took part in'.

XLV. 4. náip b'fiú óam reao, 'thát it was not worth
my while to stop.' 5. 'Do b'fiú liom, 'I think it worth my
while.' 7. a éabairt óam rearc .i. rearc a éabairt óam.
'to love me.' 8. vet cum aío, 'because of thee.' 9. 'Óóain
maít, 'a good person.' 10. 45 r'póó liom reat, 'wasting
time talking to me.' 15. 'n-a beapit. 'of his deeds.' 18.
fé noeapit, .i. fé noeapa é, 'the cause of it was.' 20.
acmuinn, 'power, a source of endurance.'

113. 22. imteact le haep an t'paozail, 'that he strayed away
foolishly.' 26. intinn maít, 'a good intention.'

114. XLVI. 2. Sup éairteat, do éairteat, 'there came a
young maiden.' 5. 'Do seail mo éipóie, 'my heart brightened.'
9. Seapaoáipe mapao, 'a scoffing rover.' 13. 'Do épaó ná
upaasain go léip, 'who overcame a great number of warriors,'
i.e., 'through whose instrumentality they were overcome.'
15. a céile leapta, 'her married spouse.' 16. le héigean
taítin, 'through dint of affection.' 17. For ní ouine mé
óen méio rin, 'I am none of those you have mentioned.'
19. 'You may travel anywhere, go where you will.'

leatanaid.

115. 26. 'Do ceap na comuighrain, 'which the neighbours made up.' 30. *as* *rethodairheadt*, 'chatting, talking.' 37. *Speoir*, metric for *rpéir*. 38. 'My relatives have advised me.' 39. *Tarraing ar vo ród*, 'go your road, take your own course.' 44. *Cion ir cóir*, 'portion and dress.' 46. *Súna rionn*, 'a gown of chintz.' 51. *ir sluire ar vo fáil*, 'Your eye is brighter,' i.e., 'the colour of your eye.' 52. *ir binne ar vo fuí*, 'the sound of your voice is more melodious.'

116. 53. 'Do ráinig linn, 'we agreed.' 54. 'D'atnódáint, 'to renew, to re-tell.' 56. 'And now I am happier than George (the King).' For 'ná vo Seóirre.

117. XLVII. *Da cinn*, 'who were the chiefs in that hurling-match.' *Dá maoidéam*, 'saying, boasting.' *as* *véanam* *radcáin air rin*, 'making *rocans* or useless songs about it.' 3. *Cér éruinn a rcaiteam*, 'though reasonable was their attempt.' *Scaiteam*, 'a skirmishing, scutching,' i.e., *rcotad*. 5. *San élaon*, 'without intrigue, unfair means.' 9. 'We dispensed fairly every right.' 11. 'Do coctúis san ornaó, 'kept on sedulously.'

118. 14. *i ucir ná i utalam*, 'in country or in land, in any place.' 16. *ná tadair éun láitirig leó*, 'come not to meet them on any venue.' 17. Read *leó* as if after *von fuirinn táinig*. 'It was a foolish idea for those who came with them.' 18. *rógairt seall*, 'to proclaim a bet.' 20. 'S a ngeobad 'n-a vceannta ann, 'and all who would go there with them.' 1. *leir an námaro*. *Da linn-na an láitir* is *Principal Sentence*. 23. *Cun cinn*, 'to a head, forward.' 26. *fanad go fóill*, 'let it remain.'

119. 28. *ir trí túirce*, 'three times sooner.' *Túirhead*, i. *tuirhead*, 'wearied.' 30. *le chodáct éloirí*, 'with valour which used to be heard.' 33. 'Nduir gceann, 'against you.' 34. *i breith teact ann*, 'about coming there.' 35. *i reith go reang*, 'wasted in prison.' 36. *San cáinnad éugainn*, 'but were despatched against us.'

120. 37. *ná loicfad*, 'who would not flinch before anybody in the land.' 38. *Deairbda*, 'proven, certified.'

XLVIII. 3. *im éalainn*, i. *im éolainn*, 'in my body.' *peact*, 'then, moreover.' 7. 'It is sorrowful to think that the Gaelic race knows no means.' 8. *Amair éacta an daoi*, 'like the workings of the clown.' 10. *Cé dopta an fear*, 'the man though aged.' 12. *An rcairte*, 'the venomous, decrepit creature.' 13. *Tadair pé nó rcit*, 'give respite or ease.' 16. *ir meara bail 'r ir baete líg*, 'worst conditioned and vilest coloured.'

121. 17. 'De gneair, 'usually, constantly.' *Caitfeao caol mo pinn*, 'I will wear the point of my pen.' 20. *Sneacta réirte*, 'driven snow.' *Ériort*, 'May they consume you.' 22. *Dá*

ἰστανάτ.

121. ἐμπαρὸ, 'bending it, exhausted and weak.' 23. ἀπ' ἐλέαρ, 'whilst preparing the dart.' 25. δὸν ζαοίτ. *pron.* ζαείτ, 'any relatives.' 26. 'Ὀμ βρέαζαδ, 'nursing me.' 27. Ὁά n-αομαδ nearm ὀαμ, 'if heaven deigned me.' 28. λέαρ (ὀίοδ) ὅο θέαρχαδ, 'I would see a host of them.'

XLIX. 4. Ὁο μαοιυῖς τ'αομυῖν, 'that blunted your (powers of) strength.' 6. Ὁο ῖρεατ ὅο ζνέ ῖρ ὅο ζναοί, 'that destroyed (*lit.* wasted) your complexion and countenance.' 7. 'that did not consider your good more than your injury, though it might not be a proper thing to do.'

122. 9. 'It should pass over others besides you.' Στῖζε, *acc. sing. gouv.* by ζέαδαδ. 11. 'To make of them its sport, its mouthful, and its prey.' 18. νά ἐλέμρεαδ, 'nor for a clergyman'; ὅο, understood. 20. 'And, under pain of the law, let him not touch you.' 23. τὰν ζαεῶιτ ἀς τεαετ, 'the Gael are coming.' There is a pun on the word ζαοίτ in l. 25 of the preceding poem. 25. 'I cannot help thinking that the cold tormentor thinks it a shame.' 27. 'Let the vagabond quit us by the shortest possible route,' or 'as early as possible.'

123. L. 3. ῖρ κυβε ὀαμ, 'it is more fitting for me.' Κυβε is in *combar.* here. 6. νί θέαρ .ι. νί θέαρχαδ, 'I shall not neglect my business.' 10. Ὁο τέιῶιμ, 'do I warm myself.' 13. μυμῖεαδ τυαταίτ, 'an awkward, stiff-necked fellow.' 16. 'Because I bear heavy trouble.'

124. LI. 3. ἀ νθεαρχαδ, 'all the destruction it ever did.' 4. ἀν πεαnα-δum οἰαδαίτ, 'the wicked old bailiff.' 6. n-αρ ceapαδ ἀ ἐπιαίτ, 'where he was destined to go.' 8. παρνα n-α μαίξῖρτιρ, 'along with his master.' 9. le παοα ῖρ le cian, 'for a very long time.' 10. Ὁ'ράς ἀὸνάιτε τιμαρνα ῖn-α ὀαδ, 'who left complete confusion in his wake.' 12. ἀεαριανν βράζαδ, 'the binding of a captive,' 'which brought him bound, captive.' 14. le cealla na ζctiaρ, 'with the houses of the clergy' (?). 15. nάp ἐαίλλιῶ ἀν λάμ, 'may the hand never fail.' 20. νά κορετάρ, 'which ceases not, always burns.'

125. LII. 2. μαομαδ μιλτεάναις, 'the dog of spoliation.' 3. ζυζ πόρ na hearcaine, 'who drew down the seed of malediction.' 5. Ὁο θέαλβυῖς, 'who fashioned retribution by fire.' 9. πέ τεακαῖδ ἀν ζμοιῶθε-ζνάτα, 'under the flagstones of the strong grating (hearth).' 11. Ὁαοίτ πάραῖς, 'surface worms.' 15. μαρ ὀυαίρ na μεαδῶναιρτε, 'as return for the high-flying.' 16. Cότα nuαδ .ι., 'clay and grass.'

126. LIII. 1. νί ὀαμ nάιτε, 'the shame is not mine, *lit.* for me.' 5. στολλαίρε μεαίτ, 'a withering creature.' 7. nά μοιπαδ ἀν θεαίτ, 'and who would not praise the deed.' 12. Cύιτ, 'a store, shelter, sanctuary.' 17. ζο θρείεπαρ é ζο θρείεπαρ é, 'till he be seen.' The metre requires é (long). 19. θέαρχαδ οέιμς, 'who would give him alms (help) or a pin's worth.'

leatánat.

127. 21. *ḡáin mairb*, 'the abhorrence to sight of the dead.' *mairb*, *gen. pl.* 22. *Ar arḡain*, 'slaughter, plunder, a long exile, to him.' 23. *San lá tarcaime*, 'may he not have a day's relief.' 24. *ḡo bráḡa (bráḡaíró)*, 'until he get that hanging.' *Ṫear*, 'in the South, in Cork.' 26. *Caol-rchoḡal*, 'a narrow neck.' *Pron. Caol-ol.* 27. 'May he not get a grave dug in consecrated ground.' *noṪaite*, 'naked, coffinless.' 31. *ir uobac an málairt*, 'it is a sorry exchange.' 32. *i ḡconḡaó a anma*, 'for his life.' 33. *ná a bráḡaó rliḡe*, 'nor all that I would willingly find room for, all that I could enumerate.' 'Om óéin=oom óéoin. 34. *ná barcaó, ná óe barcaó*, 'nor of fatal wounding.' 36. 'In such a manner that the story would be more pitiable (worse) than the Eachtra of Rory, viz., the disease of Rory's sheep, i.e., jumping for height.' 38. *ḡo téacṪ uon rṪiacaime bráṪac*, 'till the coming of the thieving churl, i.e., till he came afterwards to apportion it.' 39. *fé Ṫara tuir*, 'under the shelter of a shrub.'

128. 41. *feóil púórac uo riuḡal air*, 'may putrid meat come to him.' This use of the *verbal noun* for *subj.* is quite common. *San ḡruaim onṪ*, 'may you not be downcast.' There are a number of examples of it in this poem. *Ṫó conṪraṪ*, 'an intense malediction, *nom.* to *taḡarṪaíró*. 44. *Ṫiar*, 'awry, crooked.' 48. *Ṫuairtan veaman*, 'the croakings of demons.' *Ṫuairtan, uḡairtan*, 'quick, fast, speech.' Cf. *Ṫuairtan bréiḡe*—C. an m. *oíóce*. 50. *Ceil air*, 'deny him.' 51. *nár óeallra an ḡrian air*, 'may the sun not shine on him.' 55. *Cornaḡ bíó*, 'means to buy food.' 57. *Sul rava*, 'before long, in a short time.' *Genly. rapa rava*. *fé éuḡs éruim rliḡe*, 'in heavy wrist-bonds, heavily handcuffed.' 58. *Ar ar barḡaó*, 'through which we have been brought to excellence for ever.' 59. *ḡo mbuin-Ṫitear* .i. *ḡo mbainṪear*, 'may there be taken out of them.' 62. *ḡac oíóce ruar*, 'every night out of bed.' 63. *na mbraṪac rliéibte*, 'the thieves of the mountains,' or 'of the robber mountains.'

129. 67. *San uṪuairt*, 'in the country, that place.' 69. *An uonur buíóe*, 'the greatest misfortune.' *Ar rao* refers to *éuṪa rúo*. 71. *ṪóṪnuḡṡir uṪear*, 'whom, for a time you reduced to poverty.' The whole line is somehow out of joint with the stanza. 72. *Ṫar ual beíṪ uobac*, 'who are wont to be morose.' 73. *a ḡconṪraṪ*, 'to curse them most thoroughly.' 74. 'And I say *amen* on account of the fault committed against me.' 80. *ḡo noeineam feólmac*, 'till we make mince-meat of their bodies.' 81. *éiḡean ocruir*, 'stress of hunger.' 84. *bréóḡaó, pron. bréóṪaó*, 'enfeebling, anguishi.'

λεάτανάτ.

180. 87. Ὅα μβυρεαὸ βοό βοττ, 'breaking (dispossessing) them root and branch.' 90. Ὅο βυρεαὸ έ, 'he was broken, he failed.' 90. Συβεαμ (συρόμινο) τυ 'οτ έάρατ, 'we pray that you be tormented.' 93. 'If it be a question of sudden death, may you be hanged.' 103. 'τοιη τέιντε νίμε, 'between terrible fires.' 104. 'And your skull, withering, below (in Cork) on the top of a spike.'

181. 106. ποταό léine, 'the covering of a shirt, a shirt to cover it.' 108. νάη έιούλαic αν έαοη, 'that did not deliver (drive) the sheep.' 111. Ὁάρ βιούγτα, 'death from apoplexy.' 112. νά υίολ ι ν-έιν-έρίc, 'nor the satisfaction in any way.' 115. έαφατ πέ αη, 'which he could turn towards.' 116. 'Οε understood before έποiceann. 117. Δίτνε, 'recognition, recompense.' 121. Muna peacaτ υάμ έ, 'if it be not a sin for me,' i.e., to say, etc. νάη φαice πέ, 'may he not see a speck.' 124. νάη φαcαιν υο έρεαο, 'that did not avoid.'

182. 127. Αη ξρεαυαίτ να βρ αν, *lit.* 'on the griddle of pain.' 128. πέ cόιc, πέ cύiς, 'fivefold.' 130. Ξαν αipeαc, 'without reprieve.' 131. Ὅο βρεαcαp, 'who write down everything fittingly.' 132. μαη έaca, 'also,' *lit.*, 'as a support.' 136. έαpcaine οηuing εόλαc, 'the malediction of the learned.' 139. Αη λάιμ, 'near to the poet, on whom the wether was killed.' 140. Ξαν παξάιτ αη, 'may he stray away and never be found.' 141. Τηί (τηρέ) βρεόύρεαcτ, 'with sickness.' 143. Δ έοp c αη έαpαο, 'may friends be not allowed to visit him.'

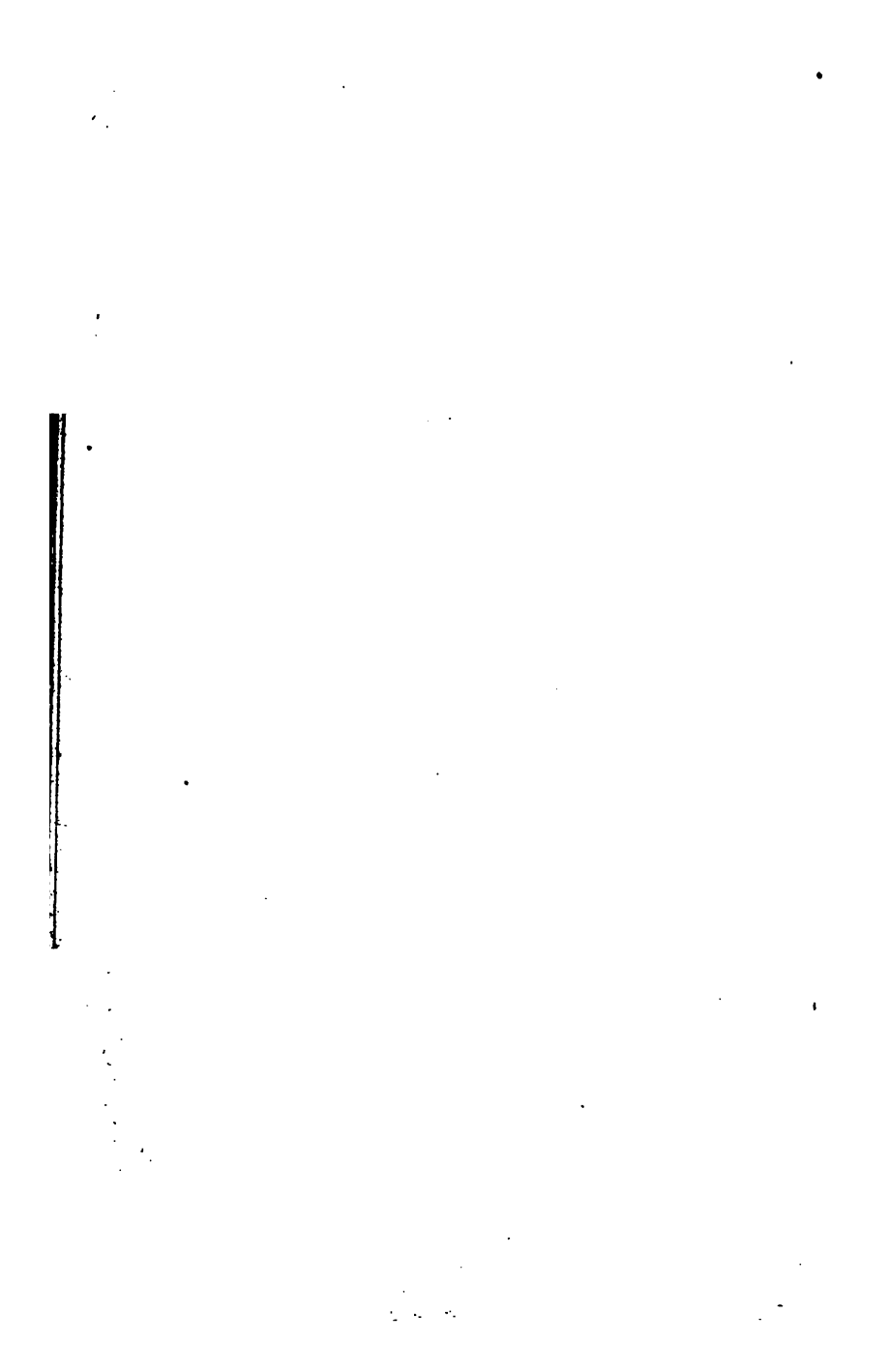
183. 147. νάμαο να ξpιόc ι. αν υιαβαί. 'η α έτοp, 'within hearing.' 148. Ὅά pκόλατ ι υpράτ, 'roasting him the while.' *le táine, probably for le ταίηγε,* 'with nails.' 150. Συίτ έηί ανφαίτε, 'reproach and terror.' 151. μυέ, 'a fairy-change, a deed of witchcraft.' píoη-υάμαιητ, 'of absolute condemnation.' cλαίμεαc, *pron.* cλαοι-αc (nasal), 'mangy, scabby.' 155. ιp pinnit Δ βειό 'η pcuillíun. 'the wretch will be destitute.' 156. νάη έιζιό ι ν-αίpεαμαίητ, 'may he not come within hearing distance.' 157. νάη pεicteaη, 'may they not be sold.' Thus MS. It is most likely, however, that the correct reading is νάη pεicteaη 'may they not be seen.' 159. ι ν-ειβιη Δ βάηp, 'in his death throes.' 160. Cígneap pεiηge, 'the seal of anger.'

184. LIV. Δ έίgre, 'O Poets, who are wise and truly learned.' For βοiς pέηp read βοiς αέηp, 'a wind-bag.' Sleagáηe ηρεapca (ηρεapcúηa) υεαξ-υάοιηe, 'a sneak who brings about the ruin of goodly people.' pόξάοόηp ξαc βοτα, 'the spoiler of houses.' Ὅ'εapcaη άp, 'who grew out of, sprung from.' Ξεαυόα, 'an idle stroller.' It is really the Fr. *cadet*. μειό να ταpcuíηe, 'the standard of contempt.'

λεαῖαναῖ,

134. Δὲ παοιήριυζαὶ ἀγυρ ἀγ ἀγοαὶ ἃ θρεψιμεαῖ, 'increasing the price and raising the rent of their farms.' Κάτωι, 'Quarter Sessions.' 5. Σιοληαὶ βοαῖ, 'descendants of clowns.' 7. λόμα τυταῖ 'an uncouth rustic.' 10. Σπυιορὰν φυαῖμα, 'a detestable creature.' 12. 'a clod, tall, unsteady, rambling.'

135. 16. Read τηῖ n-α ἐοζανηαὶ χηαοραῖ, 'through his voracious gullet. Much of this satire has been 'lifted' from that of Δοῦαζὰν Ὁ Ραταῖτε. 19. Καμῖτεὰν κομῖτεαῖ, 'a foreign little hunchback.' 22. Τάη-εῖρηο βυῖτε, a mad, contemptible insect.' 23. Κυαῖτε πονόμαυ(e), 'a mocking stock.' 24. 'An abject foul fellow.' 26. Καλλαιρε, 'a loud shouter.' Σπείρτε, 'greasy, dirty.'

πολιόν.

- ἀβάτα**, *adj., compar. id.*, noble, powerful, capable.
ἀδάμην, -αῖνν, *pl. id.*, M., a bandage, fetter, entanglement.
ἀέτ, -α, *pl. -αννα*, M., a law, covenant.
ἀοαῖμαίμ, see **ἀομαιῖμ**.
ἀόθαέτ, -αέτα, F., mirth, merriment.
ἀόθαλ, *adj., compar.*, -αίλε, vast, immense.
ἀόθαπ, -αίπ, M., cause, reason; *νί ήείζεαμ ζαν α.*, there is reason for the cry.
ἀόθαπ, -αίπ, M., a tribute, recompense.
ἀόθαπαδ, *adj., compar.*, -αίγε, providential, lucky.
ἀομαιῖμ, *v. tr.*, I confess, admit.
ἀόναίπε, *gen. id.*, F., confusion, deep shame.
ἀόραίμ, *v. tr.*, I adore, venerate.
αερ, *gen.*, αέίρ, M., the air; frolic, enjoyment; *ζαν αερ, ζαν αίτεαρ*, without enjoyment or mirth.
ἀξ, *gen. id.*, M., valour, success, good luck.
αζα, *gen. id.*, M., respite, leisure.
αζπαίμ, *v. tr.*, *with obj. of person*, I claim, immolate. *With direct obj. and αη of person*, I retribute, revenge.
αιβζιτπ, -τπε, *pl. -τρί*, F., an alphabet.
αιβιό, *adj., compar.*, -ιόε, ripe, quick.
αίε, *gen. id.*, F., proximity; 'n-α n-α., beside them.
αίελλιόεαέτ, -α, F., skill, dexterity.
αίεατα, *adj., compar. id.*, spirited, intellectual.
αίγνε, *gen. id. and αίεατα*, M., the mind, heart.
αίγνεαρ, -νίρ, M., trouble, contention, argument.
αίγτε, *pl. of αζαίρ, 'the countenance.'
αίλ, *in phr.* *β'αίλ λιόμ*, I wished, desired, wanted to.
αίμιο, -οε, *pl.*, -οί, F., a foolish woman.
αίμλεαρ, *gen.* -λίρ and -λεαρά, M., loss, injury.
αίγλιόε, *adj. indec.*, angelical.
αίγλιόεαέτ, -α, F., angelic behaviour.
αίμζιόε, *adj. indec.*, weak, dispirited.
αίμν, -ννίε, *pl. id.*, M., a blemish, fault.
αίμνεαμνίλ, -νίλ, *adj.*, renowned.
αίμνίεαέτ, -ζίε, *adj.*, maimed, scored. For **αίμνίεαέτ**.
αίμνν, see **αίμν**.
αίρ, -οε, F., attention, dignity, improvement; *αη αίρ*, 'worth speaking of.'
αίρεαμ, -ννίμ, *v.n.*, M., act of counting, reckoning, mentioning; *τε ήά*, to speak of; *ζαν ά*, innumerable.
αίρζιμ, *v.n.*, *αηζαίμ*, *v. tr.*, I spoil, harass.
αίρζτεαέτ, -τίε, M., one despoiled or plundered.
αίρννν, *v.n.*, *αίρεαμ*, *v. tr.*, I reckon, count, speak of.
αίρνεαέτ, see **αίρεαμ**.
αίρ, *in phr.* *αη ά*, willingly.
αίρεαζ, -νίε, *v.n.*, M., act of vomiting; restitution, recovery.
αίρε, *gen. id.*, *pl. -τι*, F., a composition; state, example.
αίτ, *in phr.* *οο β'αίτ λιόμ*, I would like; *οο β'αίτε λείρ*, he would prefer.*

αὐθροόδαίμ, *v. n.*, αὐθροόδαιμτ, *v. tr.*, I renew, revive.

αὐτέμ, *v. tr.*, I beg, beseech.

ἀτεαμ, -νμ, *M.*, surety, guarantee.

ἀτέξιοιματ, -α, *F.*, a short way; a short space of time.

ἀττε, *in prep. phr.* ὁ'ἀττε, after, in the wake of.

ἀττιν, -νε, *adj.*, known.

ἀττεαδ, -ρεδ, *pl.* -ρεαδα, *M.*, an abode, dwelling.

ἀττεαδαίμ, *v. n.*, -δαὸ, and ἀττεαδ, *v. tr.*, I dwell in, I inhabit.

ἀλπαίμ, *v. tr.*, I devour.

ἀμ, *conj.*, but, indeed,

ἀμαίτ, *prep.*, like, as.

ἀμαίτ, -μίτα, *F.*, like, kind; also παμαίτ; ὅεν α. ῖν, of that kind.

ἀμαρκαδ, -καίγε, *adj.*, circum-spect, fond.

ἀμαρμυρ, *see* ἀμμυρ.

ἀμγαν, -ζαίρ, *M.*, affliction, bodily want.

ἀμμυρ, -μμυρ, *M.*, doubt, distrust, suspicion.

ἀμμυρ, -μμυρ, *M.*, a hireling, a monster.

ἀναδρανν, -αίννε, *adj.*, exhausted, very weak; *as n.*, one exhausted, worn out, reduced to poverty.

ἀνακτα, *gen. id.*, *F.*, distress, misery.

ἀνατ, -ναίξ, *pl.*, -αίγε, *M.*, a pass, road. Also εανατ.

ἀν-ἀίριτε, *adj.*, *indec.*, very special, select.

ἀναοιρ, for ἀναίξιβ; *see* ανατ.

ἀνδρανν, -αίννε, *F.*, weakness, exhaustion.

ἀνταίτε, *gen. id.*, *pl.*, -τί, *M.*, fright, terror, a storm.

ἀννάτα, and -λαίξ, *gen.* -λατ, *pl.* annals.

ἀν-οβαὸ, -αίρε, *adj.*, very sudden, great, or wonderful.

ἀνοβαίρ, -αὸ, *F.*, a sudden misfortune.

ἀοβόα, *indec. adj.*, pleasant, cheerful.

δοδαίμ, *gen. id.* *M.*, a herd, pastor.

δοιτ-κνεαρ, -νιρ, *M.*, fair skin.

δοινε, *gen. id.*, *pl.* -ντε, *F.*, Friday; na h'δοινε Ὀρῶα, the "Golden Fridays," a devotional exercise.

δοιρ, -ρε, *pl.* αοητα, *F.*, a satire; a lampoon.

δοιρ, oblique case of ἀιρ.

δοιρ, -ρε, *F.*, age, old age; ὁ'ός, ἢ ὁ'δοιρ, for young and old.

δομαιμ, *v. tr.*, I deign, concede.

δον-τά, -τον, *F.*, a protector, warrior.

δοντυίξμ, *v. intr.*, I agree, consent to.

δορμύξμ, *v. tr.*, I grow to, arrive at.

δμια, -ανν, *F.*, *in phr.* ὅο háμianν, 'to the innermost core.'

δματ, -αίξ, *M.*, guarantee, help; opportunity.

δμav-ματ, -μικ, a mighty son. The word δμav, δμμav = δμv.

δμ-κατ, -τα, *M.*, a bloody battle.

δμv, *gen. and pl.*, δμv. *M.*, a full-grown person; δμ δμvαίρ, on grown-up people. δμvατ, manhood.

δμv, in compounds has an intensive meaning. δμv-καοιρ; a great weeping; δμv-φέατα, a chief seat; δμv-βύιρτε, a great dolt.

δμγαν, δμγνε, *F.*, *v. n.*, the act of plundering, destroying.

δμματ, -τα, *F.*, a monster, spectre.

δρ, άίρ, *M.*, an ace, jot; ὁίρδ νί μαίτφαὸ άίρ, he would not yield a jot to them.

δρpol, *gen. and nom. pl.*, -puil, *M.*, an apostle.

δέτ, -τα, *M.*, a ford. má molann ζατ páirδ an τ-άτ μαρζέαδαίρ, if every poet praise the ford as he finds it.

ἀταλ, -αιτ, *M.*, merriment. ἀγ α., making merry.

ἀταρραδ, -αιζ, *M.*, a change, transformation; α. ὕμνο, a different order of things. α. μάθα, a change of trumps.

ἀταρραυζιμ, -υζαδ, *v. tr.*, I change, vary, modify.

ἀτθαοιρ, -ρε, *F.*, lamenting loudly.

ἀττουμειρ, -με, *adj.*, short; ζο ha., *adv.*, soon.

ἀτνόοαιμ, -όόαντ, *v. tr.*, I renew.

αττιμρε, *gen. id.*, *F.*, sorrow, affliction, weariness.

βααριζε, *gen. id.*, *F.*, lameness.

βαααιμ, *v.n.*, βαα, I hinder, prevent, meddle with.

βάοαρ for βιοοαρ, *3rd. pl., past indic. of ταιμ.*

βαιλ, -λε, *F.*, issue, effect, success.

βαιτλε, *gen. id. pl. -li, M.*, a bailiff

βαινιμ (le and vo) *v.n.*, baint *v. intr.*, I pertain, belong to; meddle with. βυνιμ, *do.*

βαινρεαδ, -ριζε, *pl. -ρεαδα, F.*, a widow. For βαινρεαδαδ.

βαιριν, *gen. id., pl. -ni, M.*, a mitre.

βαιρцим, -τε and -τεαδ, *v. tr.*, I baptize.

βαλλ, *gen. and pl. built, M.*, a place, spot.

βαλταδ, -αιζε, *adj.*, flat-footed.

βάν-ζιλας, -αισε, *F.*, a white hand.

βανν, -υιnn, *pl. -na and -nai*, a bond, hold, surety; ιρ αμνυιnn-ιζε bann, having a firm grip.

βαοταδτ, -τα, *F.*, recklessness, foolishness.

βαρρα, *gen. id., pl. -ραι, M.*, top, summit, excellence; same as βάρι; οε βαρρα, on account of.

βαρραμαιλ, -μιλα, *adj.*, genteel, fine.

βάρηζλαν, -υιne, *adj.*, noble, chaste.

βαρύνταδτ, *gen. id. and -τα, F.*, a barony.

βαρκαταδ, -αιζε, *adj.*, oppressive, destructive.

βάταιμ, *v. tr.*, I drown, quench.

βέ, *gen. and pl. béite, F.*, a woman, maiden.

βέαδαρ, -αιρ, *M.*, a beaver, or felt, hat.

βεανζάν, -ζίν, *M.*, a scion, branch; a bud.

βεανν, βινne, *F.*, dependence; ζαν b., independently, off hand.

βεαννυιζτεαδτ, *gen. id. and -τα, F.*, holiness, piety.

βέαρλα, *gen. id.; pl. -αι, M.*, the English Language; a language.

βεαρνα, -αν, *F.* a gap, way; path in battle; b. βαοζαιλ, gap of danger; b. céao, a fight with an hundred.

βεαρρητα, *adj. indec.*, tidy, neat.

βεαρτ, βειρτε; *pl. -τα, F.*, a deed, an act, a game.

βεαρταιμ, see βεαρτυζιμ.

βεαρτυζιμ, *v. tr.*, I meditate, estimate, allude to.

βέαρ, -ρα, *M.*, a custom, habit.

βέαραδ, *adj.*, polite, good-mannered.

βεατα, -αδ, *F.*, life; food; estate, living.

βεατυζιμ, *v. tr.*, I support, I rear up.

βέιμ, -με, *pl. -eanna, F.*, a fault, a blemish; ζαν b. puinn, with few faults.

βειριμ, *v.n. ταδαирт, v. tr.*, I give; make; οο βειρ αμνυιnn-εαδ, which make powerful.

βεό, bi, *adj.* alive, living; lively.

βεό-εуиαδ, -αιδ, *pl. -αιθε, M.*, an active warrior.

βιαοάν, -ζίν, *M.*, calumny, slander, reproach.

βιαδотаδ, -αιζ, *M.*, a generous man; one who gives food to the poor.

βιαиn: sometimes in the *Fu* and *Condit.* the root of ver; τά becomes биа-; биаο, I will be; нi биаиn, I would not be.

- bile**, *gen. id., pl. -li., M.*, a large, tree ; a champion.
binne, *gen. id., M.*, a bench.
biocun, -uin, *M.*, a viscount.
biop, *gen. bip and beap ; pl. biopača, -panna, beapanna, M.*, a spit, a spike.
blaiōneac̃t, *gen. id. and -ta, F.* clamour, lamentation.
bléan-lom, -luime, *adj.*, ragged, bare, torn.
boctaineac̃t, *gen. id. and -ta, F.*, poverty, depression.
boctnuigim, *v. tr.*, I reduce to poverty.
booičin, *gen. id., M., dim. of boiāc̃*, a clown, churl.
bozaim, *v. tr.*, I loosen, slacken ; move.
bólačt, *gen. id. and -ta, M.*, stock, cattle.
bolʒac̃, -ʒaige, *F.*, the small pox.
boltanur, -uir, *M.*, a scent, perfume.
bonn, buinn, *pl. buinn and bonna, M.*, a groat ; foot, sole of the foot. **ʒlac̃**ó pé na buinn, let him take to the heels.
boip-builleac̃, -liʒe, *adj.*, fierce-striking. **boip** in compounds = fierce ; **boip-čú**, a fierce warrior.
bravac̃, -aiʒe, *adj.*, thieving, dishonest ; **bravaipe**, a thief.
braiʒoeálta, *adj. indec.*, captive, bound.
bráitpeap, -pup, *M.*, brotherhood.
bratač, -aiʒ, *pl. id. and -ača, M.*, a standard, flag.
brátair, -čair, *pl. -čreaca, M.*, a cousin, kinsman, relative.
breab, -eibe, *pl. -banna, F.*, a bribe.
breacaim, *v. tr.*, I write, indite ; publish.
bréaʒaim, *v. tr.*, I coax, wheedle.
bréaʒán, -ám, *M.*, a toy, gift.
bréaʒnac̃, -aió, *M.*, act of contradicting, wheedling.
breitniigim, *v. tr.*, I observe.
breóóaim, *v. tr.*, I enfeeble, oppress, sicken.
bruatap, -air, *pl. -čma and bréitpe, genly. M.*, a word, saying, statement.
bríʒ, -ʒe, *F.*, substance, strength, power ; **oe b.**, on account of.
bripeac̃, *gen. id. and -pte, v.n. M.*, act of breaking, failing (in business, etc.)
broro, -oe, *F.*, bondage ; a difficulty.
brollaiʒ-ʒeal, -ʒile, *adj.*, white-bosomed.
bronnaim, *v. tr.*, I give, bestow ; *genly. with oo.*
bronnur, -tur, *M.*, a gift.
brortuigim, *v. tr.*, I arouse, incite.
brortuigēac̃, -čige, *adj.*, quick, stimulating.
bruʒaió, *gen. id., pl. -oe, M.*, a husbandman, farmer.
brúʒaim, *v. tr.*, I bruise, overcome.
bruigean, -ʒne, *F.*, a quarrel.
buacac̃, -aiʒe, *adj.*, proud, gay, buxom.
buac̃, *adj. indec.*, victorious, successful.
buac̃óaim, *v. tr.*, I win, conquer. Also **buaióim**.
buaipeam, -pim, *M.*, affliction, tribulation.
buaim, *v. tr.*, I vex, bother, torment.
bualač, -aiʒe, *adj.*, striking, terrible.
buann-bile, *gen. id., M.*, a stout champion.
buann-peap, *gen. pa and -pta, M.*, constant esteem.
buannuigim, *v. tr.*, I prolong, give length of life to.
búč, búʒe, *adj.*, kind, gentle, liberal. Also **buʒac̃**, and **búró**.
buióeanmap, -aire, *adj.*, with a following ; companionable.

- Cáipia**, *gen. id., pl. -taí*, M., a playing card; c. an t^{reín}, the lucky card.
- Cár**, -áir, M., case; cause; trouble, strait. 1 *gc. réin*, in the cause of prosperity, as to its well-being; 1 *gc. ár*, in difficulties; 1 *gc. so.* so that; mo *éár*, alas.
- Caraim**, *v. tr. and intr.*, I turn, return to (le); sing (a song); c. ár, turn towards.
- Catáoir**, -ieac, *pl. -ieaca*, F., a chair; c. *breiteamnuir*, judgment seat.
- Catuzao**, *gen. id. and -igte*, M., act of sorrowing; sorrow.
- Cátúir**, -úra, M., Quarter Sessions.
- Ceadairta**, *adj. indec.*, stingy, penurious.
- Céad**, *gen. id., pl. -ota*, an hundred.
- Céadfao**, -aí, M., sense, understanding.
- Ceairuigim**, *v. tr.*, I permit.
- Céarac**, -aige, *adj.*, nimble, active.
- Ceall**, cille, F., a church, cell, churchyard; house (in pl.)
- Ceanac**, -aige, *adj.*, loving, liking.
- Ceanglaím**, -gal, *v. tr.*, I bind; in *auton.*, marry.
- Ceann**, cinn, M., head, chief; ceann comairle, a chairman, president.
- Ceannáir**, -áiríe, proud, haughty.
- Ceanntair**, -taic, *pl. -taica*, F., a district, near side of a country; *alltair*, the far side.
- Ceannuigean**, -cain, M., act of buying, redeeming.
- Ceann-úir**, *gen. and pl., cinn-úir*, a chief, a leader; also ceann-urraí.
- Ceannur**, -uir, M., headship, authority, power. *Adj.* ceannurac, powerful, mighty.
- Ceap**, cip, M., a leader, ruler; the stock or head of a genealogical tree.
- Cearaim**, *v. tr.*, I think, compose, invent.
- Cearo**, -a, *pl. id.*, M., a worker, designer.
- Ceariac**, -aige, *adj.*, ragged, torn.
- Cearur**, -uir, M., right, law.
- Cear**, -ra, M., affliction, grief.
- Cearc**, -ca, M., a cask.
- Cearna**, *gen. id., pl. -aíre*, M., perplexity, trouble.
- Céarta**, *adj. indec.*, vexed, tormented.
- Ceatra**, *n. collec.*, cattle.
- Ceilim**, ceilt, *v. tr.*, I hide, conceal, deny.
- Céim**, -me, *pl. id. and -meanna*, M. and F., a degree, dignity.
- c. ríor, a climb down, a loss.
- Céir**, -e, *pl. -eanna*, F., a 'slip,' grown-up pig.
- Ceirneam**, -nim, M., act of bewailing, regretting, grumbling.
- Cialluigim**, *v. tr.*, I explain, signify.
- Ciapaim**, *v. tr.*, I harass.
- Cine**, *gen. id., pl. cinníoeaca*, M., a race, tribe, family. Also cineao, -io. An cineao *uadonay*, the human race.
- Cineál**, -éil, M., tribe, class; kindness; c. na *Deairbuíoe*, the Derby breed.
- Cinnim**, *v. tr.*, I spring from, (with *ó* and *oe*.)
- Ciocrac**, -raige, *adj.*, eager; greedy, vicious.
- Ciocur**, -uir, M., greed; ravenousness.
- Cion**, -nao, *pl. -nta*, M. and F., a sin, transgression. Also *pl. cionnta*.
- Cion**, ceana, *pl. cionta*, M., a share, portion.
- Cionáo**, -aí, M., the best trump at cards; a chief.
- Cionn**; 1 *n-ár gc.*, in our company, before us.
- Ciorrbuigim**, *v. tr.*, I shorten, waste away, mutilate.

- Clor-éain, -ánaç, F., a tribute, cess.
 Ciumap, -aire, *pl.* -mra, M., an edge, border, limit.
 Cladaipe, *gen. id.*, *pl.* -ní, M., a rascal, scoundrel.
 Claiméac, claimé, *adj.*, mangy.
 Clamaine, *gen. id.*, *pl.* -ní, a wretch; from claim, mange.
 Clampap, -air, M., wrangling; dispute; difficulty.
 Claochnuigim, -nóð, *v. tr.*, I change; suppress.
 Claoiríom, *v. tr. and intr.*, I defeat, overcome.
 Claoon, -aoim, M., deceit, intrigue; *adj.*, perverse, prejudiced; *in compds.*, wanton, partial.
 Clápaç, -aige, *adj.*, bare; made of boards.
 Cleactaim, *v. tr.*, I practise, experience.
 Cléacur, -uir, M., awkwardness.
 Cleat, -eite, F., stick, support; a chief.
 Cléir, -ie, F., the clergy.
 Cléirneac, -iuç, M., a clergyman.
 Cliair, cléirne, F., a company; the bards.
 Cliairaç, -aige, *adj.*, having a large following.
 Clipim, *v. tr.*, I chase, hunt, overcome.
 Cló, *gen. id.*, M., shape, appearance. *Also* clóð.
 Clóðaim, see claoiríom.
 Clor: 1) clor ó aoife, which is heard from Aoife; 2) n-a clor, in his hearing.
 Clúro, -oe, *pl.* -oeaça, F., a corner, recess; protection.
 Clutair, -air, *adj.*, comfortable, close, warm. *Also* clutap.
 Cnaçaim, *v. tr. and intr.*, I rap, tap.
 Cnaçaipe, *gen. id.*, *pl.* -ní, M., a noggin.
 Cnaoiríteact. *gen. id. and -ta*, F., exhaustion.
 Cnapaim, *v. tr.*, I strike, flay.
 Cneao. -eioe and -oa, F., a sigh, groan.
 Cneaoð, -eioe, *pl.* -òð and -òaða, F., wound, sore.
 Cneartaçt, *gen. id. and -ta*, F., modesty, uprightness.
 Cneapuiçim, *v. tr.*, I heal, cure.
 Cnú mullaig, the topmost nut; *fig.*, a chieftain, leader.
 Cóbac, -aig, M., a clown, churl.
 Coulað, *gen.* coulaða, M., sleep; *often* the sleep of death.
 Coulaim, *v. intr.*, I sleep.
 Coçap, -air, M., a whisper; moçap, a term of endearment.
 Coçnam, *v.n.* coçaint, *v. tr.*, I chew, gnaw.
 Cóige, for cúige, a province.
 Coiglim, *v.n.* coigilt, *v. tr.*, I cover up; I spare, reserve.
 Coimíoe, *gen. id. and -íoeað*, M., God, the Lord.
 Coimíoeact, -a, F., act of accompanying, escort.
 Coimeáo, -ota, M., keeping, protection.
 Coimeapcap, -air, M., combat, conflict.
 Coimigíteac, -éig, M., a foreigner, stranger.
 Coingbáil, -bála, F., act of keeping, preserving.
 Coim-geóin, -ne, F., cry of hounds.
 Coingíðim, *v.n.* coingbáil, *v. tr.*, I keep, restrain.
 Coimníoe, *gen. id.*, M., act of keeping, billeting, "coigny." *Also* coimneáo.
 Coimne, *gen. id.*, F., an expectation, appointment; óéanam c., to make an appointment.
 Cóip, -pe, F., a crowd, people; rabble.
 Cóip, *in phr.* cóip bíð, diet, food.
 Coipe, *gen. id.*, M., a pot, cauldron; the nether regions.
 Cóipuiçim, *v. tr.*, I arrange, dress, set in order.

- Coirim, *v. intr. and tr.*, I tire, weary; become tired. *Also* coirim.
- Coir, *prep. phr.*, for le coir, along by, beside. It is followed by *gen.*; coir féile, 'by the Feale.'
- Coircim, *v.n.* coirc, *v. tr. and intr.*, I hinder, check; with *oe*, I cease from.
- Cóirín, -rreac, *F.*, a banquet, festive party.
- Coirneasta, *v. ad. indec.*, consecrated.
- Coirte, *gen. id., pl.* -tí, *M.*, a jury.
- Colg, *gen. cuilg*, *M.*, a sword, a spear.
- Colgac, -aige, *a j.*, martial, fierce, pointed.
- Colún, -úin, *M.*, a dove, a pigeon; a term of endearment. *Also* clún.
- Comaecta, *n. pl.* powers.
- Comao, -aro, *M.*, verse, poetry; the last two lines of a quatrain in *ván oireac*.
- Comairimim, *v.n.* comairiam, *v. tr.*, I count, reckon.
- Comairleac, -lig, *M.*, a counselor, adviser.
- Comallaim, *v.n.*, comall, *v. tr.*, I fulfil, accomplish.
- Comaoim, -ne, *pl.* -neaca, a favour, recompense.
- Comar, -air, *M.*, partnership, alliance.
- Comarba, *gen. id., pl.* -aí, a successor.
- Com-éruinn. -ne, *adj.*, round.
- Comfogur, -uir, *M.*, relatives, kindness.
- Comgar, -air, *M.*, a place convenient, near by; i gc., *ra é.*, near.
- Comla, -an, *F.*, a door; *fig.* a defence, protector.
- Com-nábaó, -aíó, *M.*, a neighbour, helper.
- Complaet, -ta, a set, gang, company.
- Comra, -ann, *F.*, a coffin; a box, chest.
- Conablae. -aig, *pl.* -aca, *M.*, a carcass.
- Conac, -aí, *M.*, success; wealth; c. a féim, his good reward.
- Connam, -aim and -anta, *M.*, aid, assistance; mo é. reapaím, my constant help.
- Connraó, *gen.* -raíó and -narta, *M.*, a covenant, agreement.
- Córmae, -aige, *adj.*, neat, tidy, handsome.
- Corruigim, -uige, *v. tr.*, I stir, move.
- Corraim, -airt, *v. tr.*, I slaughter, slay.
- Cornaím, *v.n.* coraint and cornam, *v. tr.*, I defend, protect, maintain. *Also* cornaimim.
- Cornaím, -aim, *M.*, defence; price, wherewithal.
- Cornaímae, -aig, *M.*, a defender, protector; *adj.* -aige, defensive, helpful.
- Corur, -uir, *M.*, provision; wealth, money.
- Cothom, -ruim and -roma, *M.* justice, right; a balance.
- Cothuigim, *v. tr.*, I maintain, preserve; feed, rear. *Also* coitigim.
- Cothuigteac, -tig, *M.*, one who maintains or keeps up. *C. cinn*, chief, president.
- Crábaó, -aíó, *M.*, devotion, piety.
- Cráóaim, *v.n.* cráo, *v. tr.*, I torment, annoy, torture.
- Cráónur, -nuir, *M.*, vexation.
- Craiceann, -inn, *pl.* -cne, *M.*, for cmoiceann, a skin.
- Cráóiteac, *gen. id. and* -ta, *F.*, vexation, torment, trouble.
- Crannoeac, *gen. id. and* -ta, *F.*, debility, weakness; *from adj.* crannoea, bowed, feeble.
- Crann lócháinn, a support for a torch; chandelier.
- Craob, -aoibe. *pl.* -ba and -bca, a branch, bough, tree.

- Cuibeapač, *adj.*, moderate, tolerable ; c. clé, pretty awkward.
- Cuibneac, -nig, *M.*, a fetter, bond.
- Cuibneann, -ninn, *M.*, company, partnership ; share.
- Cuireacra, -an, -ain, *F.*, company.
- Cuil, -le, *F.*, a gnat, fly.
- Cuimneac, -ta, *F.*, escort, attendance ; act of accompanying.
- Cuime, *gen. id.*, *F.*, crookedness, injustice.
- Cuimne, *gen. id.*, *F.*, memory, recollection ; commemoration.
- Cuimneam, -nim, *M.*, a thought, recollection.
- Cuimneac, -rige, *adj.*, moderate.
- Cuinge, *gen. id.*, *M.*, a prop, support ; c. cața, a battle champion. *Also* cuinge.
- Cuingeal, -zil, *M.*, a yoke, bond.
- Cúinne, *gen. id.*, *F.*, a corner, angle ; protection.
- Cuireata, *gen. id.*, *M.*, the knave at cards.
- Cuim, *v.n.* cup, *v.tr.*, I put, place, fix ; bury. níon cuimear i gcéill, I did not make known, publish. Cuimear i n-uimail uuit, I have let you know of ; cup opta, to challenge them (to a game).
- Cuirpe, *adj. indec.*, wicked, vicious.
- Cuirpeóirneac, *gen. id. and -ta*, wickedness.
- Cuirne, *gen. id.*, *M.*, frost ; a fog in frosty weather.
- Cúiteam, -im, *M.*, retribution, recompense.
- Cullač, -aig, *M.*, a boar.
- Cúma, -aó, -aio, *F.*, grief, loneliness, melancholy.
- Cúma, *gen. id.*, *pl.* cumta, *M.*, a gift.
- Cúmač, -maige, *adj.*, sorrowful, lonely.
- Cúmanuic, -aig, *M.*, a difficulty, hard plight.
- Cumann, -ainn, *M.*, love, affection.
- Cumouigim, -thac, *v.tr.* I defend, cover, save.
- Cumna *adj. indec.*, sweet, fragrant.
- Cumta, *adj. indec.*, well-shaped, handsome ; cumtač, *F.*, shape, form.
- Cunnaib, -le, *adj.*, tight, packed together.
- Cunncup, -uir, *M.*, subjection, conquest.
- Cunncup, -uir, *pl.* -uirí, *M.*, an account, description. i gc. óil, on drink, on account of drink.
- Cupap, -aip, *M.*, a sideboard, cupboard.
- Cípla, *gen. id.*, *pl.* -aí, *M.*, a couple, pair.
- Cupao, -aio, *pl.* -aioe, *M.*, a warrior, knight, champion.
- Cupata, *adj. indec.*, brave, gallant, knightly. *Also* cupanta.
- Cuppac, -aig, *M.*, a curragh, ship.
- Cúpra, *gen. id.*, *pl.* -raí, *M.*, a course ; a round.
- Cútaib, -le, *adj.*, timid, bashful.
- Uadac, *gen.* uadice, *dat.*, uadig, *F.*, a vat, vessel.
- Uael (uaoi). *gen.* uaeil and uaoil, *pl. id. and* uaoia, *M.*, a worm, chafer, beetle.
- Uaib for uoib, *prep. pron.*, to them, for them.
- Uaiboir, -bire, *adj.*, poor, wretched. *As n.* uon u., for the poor.
- Uail, -áta, *F.*, a meeting ; im uail, in my presence ; *in. pl.* a uála u'innim, to state his case, condition.
- Uailim, *v.n.* uail, *v. tr.*, I bestow, give, grant.
- Uailteac, -rige, *adj.*, generous.
- Uaim, -me, *F.*, the poets.
- Uaingnigim, *v. tr.*, I secure, strengthen, make firm.
- Uall, uoille, *adj.*, blind, ignorant. *As n. gen.*, uall, *M.*, a blind man ; an ignorant person.

- ὁλλῆαιμ, *v. tr.*, I puzzle, confuse, blind.
 ὁμᾶντε, -ᾶντα, *M.*, condemnation, damnation.
 ὁπᾶν, -οε, *F.*, grief, distress, sorrow. *Also* ὁπᾶν, ὁπᾶν, and ὁπᾶν.
 ὁπᾶν, -ᾶντε, *adj.*, song-singing, glad, joyous.
 ὁπᾶν, *gen. id.*, *M.*, a clown, churl.
 ὁπᾶν, *in compds.*, harsh, oppressive.
 ὁπᾶν, *v. tr.*, I condemn, censure.
 ὁπᾶν, *adj. indec.*, enslaved, condemned.
 ὁπᾶν-ὁπᾶν, *adj. indec.*, of subtle or difficult construction.
 ὁπᾶν, truly, in earnest, serious.
 ὁπᾶν, -ᾶντε, *pl.* ὁπᾶν, *M.*, a spear, arrow, dart.
 ὁπᾶν, *in phr.* ὁπᾶν-ᾶν ὁπᾶν, welcome (to him); ὁπᾶν ὁπᾶν-ᾶν, welcome to you.
 ὁπᾶν-ὁπᾶν, -οε, *F.*, harsh, oppression.
 ὁπᾶν, -ᾶν, *pl.* -ᾶντε, *F.*, a tithe.
 ὁπᾶν, -ᾶντε, *adj.*, severe, harsh, troubled.
 ὁπᾶν, *gen. id. and -ᾶντα, M.*, act of inditing, explaining, dictating; act of reckoning.
 ὁπᾶν, *v. tr.*, I reckon, compute.
 ὁπᾶν, *in compds.*, good, kindly. ὁπᾶν-ᾶν, good manners.
 ὁπᾶν, -ᾶντε, *adj.*, goodly, kind, benevolent.
 ὁπᾶν, *in phr.* ὁπᾶν, ὁπᾶν, after.
 ὁπᾶν, *veitbe, adj.*, poor.
 ὁπᾶν, *v. tr.*, I shape, form, create.
 ὁπᾶν, *veitbe, pl.* ὁπᾶν, *F.*, a thorn.
 ὁπᾶν, -ᾶντε, *adj.*, successful; bright.
 ὁπᾶν, *v. intr.*, I shine.
 ὁπᾶν, -ᾶν, *M.*, appearance, likelihood. ὁπᾶν, ὁπᾶν, likely to get broken (fail).
 ὁπᾶν, -ᾶν, *v. tr.*, I do, make.
 ὁπᾶν, *in phr.* ὁπᾶν, is the cause of. *Also* ὁπᾶν.
 ὁπᾶν, -ᾶντε, *adj.*, tearful.
 ὁπᾶν, -ᾶν, *adj.*, sure, certain, real.
 ὁπᾶν, *v. tr.*, I swear, certify, testify; prove.
 ὁπᾶν-ᾶν, *gen. id., pl.* -ᾶντε and -ᾶν, *F.*, a true race, family.
 ὁπᾶν, *gen. id. and -ᾶν, F.*, certainty.
 ὁπᾶν, -ᾶντε, *adj.*, charitable.
 ὁπᾶν, *v. tr.*, I see, view.
 ὁπᾶν-ᾶν, *adj. indec.*, having red eyes from weeping; *gen. sing. of ὁπᾶν-ᾶν.*
 ὁπᾶν, *past tense, indic., secondary form of verb ὁπᾶν.*
 ὁπᾶν, *see ὁπᾶν.*
 ὁπᾶν, -ᾶντε, *adj.*, generous, refined.
 ὁπᾶν, -ᾶν, *F.*, the right hand side.
 ὁπᾶν, *in phr.* ὁπᾶν ὁπᾶν, because of; ὁπᾶν ὁπᾶν, on your account.
 ὁπᾶν, *v. tr.*, I arrange, fix, prepare.
 ὁπᾶν, -ᾶν, *F.*, a goddess.
 ὁπᾶν, -ᾶντε, *adj.*, late; last.
 ὁπᾶν, *see ὁπᾶν.*
 ὁπᾶν, *in phr.* ὁπᾶν, towards.
 ὁπᾶν, towards me.
 ὁπᾶν, *v. tr.*, I suck.
 ὁπᾶν, *v. tr.*, I allow, order, vouchsafe.
 ὁπᾶν, *gen. id., pl.* -ᾶντε, a traveller, stranger.
 ὁπᾶν, -ᾶν, *F.*, sorrow, trouble; mo. ὁπᾶν, alas.
 ὁπᾶν, *gen. id. and -ᾶν, F.*, piety. *Also* ὁπᾶν-ᾶν.
 ὁπᾶν, ὁπᾶν, and ὁπᾶν-ᾶν.
 ὁπᾶν, *gen. id. pl.* -ᾶν, *M.*, a divine, spiritual director.

- 'Οις, for οἷς; *peact* ἑκάστω, 1700; *in* na οἰαζαῖς, in the "teens," for many weeks.
 'Οιαν, οἶνε, *adj.*, severe, intense, vehement; *in compds.*, has an intensive meaning.
 'Οίβηρ, -βερτα, *F.*, banishment, persecution.
 'Οίεαλλ, -εῖλλ, *M.*, effort, endeavour, one's best; *adj.*, οἰεαλλὰς, careful, diligent.
 'Οίτλας, *gen. and pl. -τα, M.*, an orphan.
 'Οιντεας, -τιγε, *adj.*, affording shelter.
 'Οιοῶς, -α, *F.*, divinity.
 'Οιοζαττωρ, -ωρ, *M.*, revenge, vengeance; *adj.*, οἰοζαττας, vindictive.
 'Οιοζβας, -ας, *F.*, harm, damage, injury.
 'Οιοζτωρ, -αμα, *F.*, a gleaning, compiling.
 'Οιοζωρ, -ε, *F.*, love, affection; dint, zeal, ardour; *nom also* οἰοζωρ.
 'Οιολ, -α, *M.*, payment, desert; satisfaction; sufficiency; end, requital.
 'Οιombas, -άρε, *F.*, misfortune, dejection; pity.
 'Οιον, *gen.* οἶν and οἶονα, *M.*, shelter, protection.
 'Οιονμαρ, -αρη, *adj.*, sheltered, safe.
 'Οιορπόρ, -όρ, *M.*, an antagonist, a disputer.
 'Οιρεας, -ριγε, *adj.*, sure, just, upright.
 'Οιρ, -ρε, *F.*, two persons.
 'Οιρμ, *v. intr.*, I run dry.
 'Οιτ, -τε, *F.*, loss, harm, detriment, ruin.
 'Οίεας, -εῖγε, *adj.*, distressed, indigent.
 'Οίεαμαρ, *adj.*, stout, bold, haughty. Properly οἰε-μαρ.
 'Οιύζωμ, *v. tr.*, I drink off, drain out.
 'Οιύττωμ, *v. tr. and intr.*, I refuse, deny, oppose.
 'Οιζμ, *v. tr.*, I opine; order, command.
 'Ολύτ, -ύτε, *adj.*, close, firm.
 'Οό-βερ, -εμτε, *F.*, an evil deed, an ill turn.
 'Οοαρ, -αρη, *M.*, misfortune, loss, harm; *adj.*, οοαρας, unfortunate.
 'Οο-εῖμ, *v. tr. irreg.*, I see. *tr* μαρης οο-εῖ, alas that one sees.
 'Οομα, *gen. id.*, *M.*, surliness, harshness.
 'Οοτε, *gen. id.*, *F.*, stricture, stiffness, hardness.
 'Οόζαδ, *gen. id. and -όζτε, M.*, a burning.
 'Οοις, *gen. id.*, *F.*, difficulty, straining.
 'Οοιεαλλ, -εῖλλ, *M.*, churlishness, inhospitableness.
 'Οοιζ, -ζε, *pl. -ζτεας, F.*, a sharp pain, a pang, stitch.
 'Οοιζ, *in phr.* οαρ νοοιζ, of course, indeed.
 'Οοιζτεας, *gen. id. and -τα, F.*, a charred or burned condition.
 'Οοιτ, -ε, *adj.*, gloomy, melancholy.
 'Οοιτβερ, *gen. -tr and -εαρα, M.*, gloominess; affliction.
 'Οοιρς, *compar. of* οορς, dark, secret, mysterious. 'Οά οοιρς, however mysterious.
 'Οοιρςεας, *gen. id. and -τα, F.*, darkness, blackness; mysteriousness.
 'Οοιρςζμ, *v. intr.*, I grow dark, become obscure.
 'Οοιρμ, -ρνε, *adj.*, uneasy, troubled.
 'Οοταδ, -αδ, *pl. -αρε, M.*, a puzzle, difficulty.
 'Οοταρ, -ετα, *M. and F.*, sufficiency, fill; fit.
 'Οραζαν, -αρη, *M.*, a warrior, champion; *adj.*, οραζαντα, *indec.*, warlike.
 'Οραο, -οε, *F.*, the mouth (term of contempt.)
 'Ορανας, -αγε, *adj.*, snarling.

Όμοι, *gen. id., pl. -ite, gen. pl. id.* and Όμοαό, a druid, wizard ; a poet.
 Όρεαό, -α, *M.*, visage, countenance, aspect ; Όρεαό-άμ, Όρεαό-φέμ, pleasant or happy of countenance.
 Όρεαό, -α, *M.*, a poem ; tale.
 Όρεόζαμ, *v. intr.*, I rot, wither.
 Όριοαμ, -αμ, *M.*, lees, dregs.
 Όρόλαν, -λαινne, *F.* ; *genly, in pl.*, intestines.
 Όρονς, Όρυνγε, *F.*, a crowd, company, folk.
 Όρυνγιρε, *gen. id., pl. -ρί, a* clumsy fellow.
 Όαό, -αό, *M.*, toil, trouble, sorrow.
 Όαιν, -ne, *pl. -ηα, F.*, a poem, a lay ; *dim.* Όαίνεός, *id.*
 Όαιρε-ζειν, -ne, *F.*, a surly fellow.
 Όαλ, -αλε, *adj.*, natural, inherent, proper ; Céile v. na banban, the proper spouse of B.
 Όαλγυρ, -υρ, *M.*, hire, tribute.
 Όαρηταν, -αιν, *M.*, an outpour ; heavy rain.
 Όάβλινγim, *v. tr.*, I double, repeat, wind around.
 Όάβ-ημαό, -α, *M.*, excessive control.
 Όαιεαό, -α, *F.*, imposing upon.
 Όάιλ, -e, *F.*, element.
 Όάιλleaδaμ, -αμ, *M.*, foliage, leaves.
 Όάιη-leac, *F.*, hard, stern, stone.
 Όάναό, -αίγε, *adj.*, strong, sheltering.
 Όάη-χοιόεαό, *adj.*, hard-hearted.
 Όάόαμ, -αμ, *M.*, an inherited quality.
 εαδμá, -αό, *M.*, the Hebrew language.
 εαάμ, -αό, *F. (collect.)*, horses, cavalry.
 έαό, -α, *M.*, a wonderful thing ; a great loss.
 έαόαό, -αίγε, *adj.*, wonderful.

εαόμá, -αό, *pl., -μαίoe, M.*, a story ; an adventure.
 εαόμánn, -ánn, *M.*, a foreigner, an alien.
 έαοάιλ, -άλα, *F.*, a benefit, a present, gain.
 εαοαήγυιόe, *gen. id., F.*, intercession, mediation.
 εαοαηα, *gen. id., M.*, dinner-time ; midday.
 εαγáιηeόίηeαό, *gen. id., and -α, F.*, priestly qualities.
 έαγáμ, *v. intr.*, I die, expire.
 εαγáμáα, -αίς, *M.*, an arranger, composer.
 έαγáμá, -μáα, *M.*, deformity ; terror.
 εαγáμáμáιλ, -άιλ, *adj.*, eccle-iastic, clerical.
 έαγáμáμ, *in phr.* in' έ. in his absence.
 εαγá, *gen. id., F.*, wisdom, prudence ; reasoning power.
 εαγáα, -αίς, *M.*, a sage, a wise person.
 εαγáαίoe, *adj. indec.*, wise, skilful. *Also* -αίγε. εαγáαό-αό, wisdom.
 εαλαόá, -án, *pl. -όνα, F.*, learning, science, skill. λúττ εαλαό-án, the poets.
 έαλαινς, -ζε, *F.*, a flaw, fault, weakness.
 εαλλαό, -αίς, *M.*, cattle, goods.
 εαγáμáμáγεαό, *gen. id. and -α, F.*, care, trouble.
 έán-άίηeám, -ím, one reckoning ; v'έ., in one sweep.
 έánλαίτ, -τε, *F. (collect.)*, birds.
 έán-τοιρε, *in phr.* v'έán-τοιρε. on purpose.
 έáμá, *gen. -αό and -ηα, M.*, refusal, distrust.
 εáμáγáμ, *see* άμáγáμ.
 εáμáίoe, -oe, *F.*, error, vice ; roving.
 έáμáμáγεáμ, *gen. id., F.*, horse-racing, galloping.
 εáμá, -αό, *pl. -αίoe, M.*, an article ; ware, goods.

εαρδα, -αδ, *pl.* -αδε. *F.*, need, want, absence; *αη* ε. εόλυρ, ignorant, unlettered.

εαρσαδ, -αδ, *M.*, the moon.

εαρσαδ, -δε, *adj.*, ready, quick, active.

εαρсаиe, *gen. id.*, *pl.* -ní, *F.*, a curse, malediction; *adj.*, εαρсаиeαc, accursed.

εαρсаиm, *v.n.*, εαρсаи and -чад, *v. intr.*, I grow up, flourish.

εαρсаиc, -ce, *pl.* -τί and -ceαc, *F.*, censure, reproof.

εαρна́m, -αίm, *M.*, a want, deficiency.

ειβeαr, *gen.* -bne, *F.*, highest point; *ι* n-ειβηι α δάιr, in the throes of death. *Dat.* also ειβeαr.

ειve, *gen. id.*, *M.*, clothes, clothing; armour.

ειομοcт, *gen. id.* and -neαcтa, *M.*, an ill shape, sad plight, bad condition.

είγεαm. -ίm, *pl.* -ζίme, *M.*, a cry, shout, complaint; act of complaining, lamenting loudly.

είζιm, -eαm, *v. intr.*, I cry aloud, implore; είζιm αη mαc mηιγε, beseech the Son of Mary.

είgneαc, -nίge, *adj.*, distressful, troubled.

είgre, *gen. id.*, *F. (collect.)*, the poets, the learned. *Also* είgr.

είl, -le, *F.*, beer, ale.

είteam, -λίm, *M.*, act of visiting; a claim, charge.

ειλίτneαc, -nίge, *adj.*, pilgrim-like, exiled.

είmтίζиm, *v. tr.*, I deny, refuse.

είnneαc, for αon neαc, any one.

είηuc, -пce, *F.*, requital, ransom, fine.

είηuceαc, -ίg, *M.*, a heretic.

είηum, -me, *F.*, force, importance, substance.

είηteαc, -λίg, *M.*, destruction, havoc, slaughter.

είηлίгиm, *v. tr.*, I destroy, despoil, devastate.

είr, in *phr.* ο'είr, after; οά είr, after him. *Also* τaη είr.

είr-είηge, for αίrείηгe, resurrection.

είre, *gen. id.*, *pl.* -τί, a wing, feather; member.

είteαc, -τίg, *M.*, a lie, falsehood, lying.

εόl, εόit, *M.*, knowledge; αη m'εόl, to my knowledge. *Adj.*

εόlαc, skilled, learned.

εόlαc, -αίg, *M.*, a learned or educated person; a guide. *Also* εόλυρε.

ρaδaη, -αίη, *M.*, a favour, friendship. *Also* ραδδaη and ραδδaη.

ρaτταη, ρaτταη, *indic. pres. auct.*, of οο-ζεиbиm, I get, find.

ρaυ-суиa, -αδ, *F.*, great loneliness, or grief.

ρaρεαm, -rиm, *M.*, cessation, succour, recovery.

ρaζáιт, áтa, *F.*, act of finding, getting, receiving; αη ρaζáιт, present; ζaη ρ., absent; ρaζáιт pиop, crushing down.

ρaζaηт, -αηтa, *F.*, mettle, vigour; tempering.

ρaζáιтup, -uη, *M.*, means, wealth; a gift, gain, profit.

ρaζδaиm (ρaζaиm), -δáιт, I leave, abandon; ο'ρaζaδ. *past indic.*, left.

ρaиc, -ce, *M.*, a rag, a scrap; *with neg.*, nothing.

ρaиpиn (pеиpиn) -peαnα, *F.*, act of seeing, perceiving.

ρaиo, -oe, *F.*, length, distance, space; ρ. ρaοζáιт, a long life; αη ρaиo бi pе, while he was.

ρáиo, *gen. id.*, and -oe, *M.* and *F.*, a prophet, seer.

ρaитl, -le, *F.*, a cliff, precipice.

φαῖσθρῃ, *gen. id., pl. -πί, a notch, impression (O'R.)* Probably for φαῖσθαι, church lands; ζαν φαῖσθρῃ, without welt.—Egan O'Rahilly.

φαῖσθε, *gen. id., pl. -σί, F., a diocese; an ecclesiastical district.*

φαῖσθι, *interj., for shame! alas! f. cúca, shame on them!*

φαῖσθίμ, *v. tr., I widen, enlarge.*

φαῖσθίμ, *v. tr., I press forward; squeeze; wring, screw.*

φαῖσθε, -ean, -in, *F., method, treatment, composition; cf., aῖσθε.*

φαῖσθίλ, -ce, *very ingenious, wise.*

φάλ, -άιλ, *M., a wall, protection, defence. Also πάλλα.*

φάλα, *gen. id., M., a spite, grudge; φαῖρ f., one having a grudge against a person.*

φάλατ, -αῖσθ, *adj., grudging; spiteful, morose.*

φάν, -άιν, *M., a wandering, straying. φάν φαῖα cúισθ, long wandering to him.*

φάνατ, -αῖσθ, *adj., rare, seldom; scattered; n. pl., φανάις léiςθε λαοί, a few scattered reciters of verses.*

φάναίρε, *gen. id., F., a scattering, dispersion. Properly φανάιρε.*

φάντuir, -re, *F., a weakness, fainting fit.*

φάοβα, -αῖσθ, *M., an edge; arms; weapons (edged).*

φάοβτ, -αῖσθ, *adj., sharp, keen, satirical.*

φάοιρτῖν, -e, *F., confession; the Sacrament of Penance.*

φάολ-ú, -con, *pl. -cain, F., a wolf; a warrior.*

φάπα, *prep., along, with.*

φάπαῖ, *gen. id., pl. -πί, M., a brave man, a watchman.*

φάπαῖ, *in phr. ; φάπαῖ, together with; an' (in') φάπαῖ, in his company, near him.*

φάρατ, -αῖσθ, *M., a desert, waste; a grass plot; ceampoll φάραῖσθ, grassy churchyard.*

φάρατ, -αῖσθ, *adj., prophetic, skilful, powerful.*

φάαυρ, -bra, *M., goodness, excellence, worth.*

φάα, -eic, *pl. -eanna, M., a spade handle.*

φάαῖμ, *v. n., φάαῖντ, v. intr., I appear; with oo, I am mindful of; v. tr., I try, test.*

φάαταρ, *indic. past, auton. secondary form, of oo-éim, I see.*

φάατ, -a, *F., a time, turn, occasion.*

φάο, *M., time, space; an f., while.*

φάοα, *v. def., I know.*

φάατ, φίλ, *M., deceit, treachery, evil.*

φάαῖμ, *v. intr., I deceive, conspire against (with an).*

φάαῖμ, -aῖμ, *M., philosophy, literature.*

φάαῖμ, *v. tr., I flay, skin, strip.*

φάαῖμ, *v. tr., I pour out; grant, bestow.*

φάα comphá, a speaker, an advocate.

φάα, *adj. indec., manly, gallant.*

φάα, better; *compar. of maí; φάα and φάα, the better for.*

φάα, -ta, *M., a grave, tomb; a miracle, virtue, power.*

φάατ, -aῖσθ, *one who works wonders; f. na nóú, the Maker of the elements, God.*

φάα-λαοί, -óe, *pl. -óte, M., an epitaph.*

φάαῖμ, *gen. id., M., industry, thrift.*

- fear, *in phr.* *if* fear, it is known; *σοφ.*, well-known.
 fearac, -αις, *M.*, a learned or skilful man. *As adj.*, learned, skilful, instructed.
 fearac, -αις, *adj.*, festive, fond of feasting, hospitable; *also* fearatac.
 fearin, -eana, *F.*, act of seeing; appearance.
 fearoil, -le, *F.*, attention, concern; *ι* fearoil teaactann, concerned about coming there.
 fearom-ghic, -e, *adj.*, full of wisdom.
 fearis, -is, *adj.*, weak, worn.
 feariteac, -tis, *adj.*, belonging to church festivals.
 fearinneac, -is, *M.*, a hero, warrior, champion. *Also* fearinneac and fearnioreac.
 fearite, *gen. id.*, *F.*, accommodation, entertainment, equipment. *Adj.*, -eamaic, equipped, stowed.
 fearit, -te, *pl.* -eanna and -aca, a vein, an artery; a swamp, spot where water rises; talent or gift.
 feariteam, -time, *F.*, act of waiting, watching.
 fearuaim, *v.n.* fearu. *v. intr.*, I droop, wither, decay.
 fearuimac, -ais, *M.*, flesh-meat; carrion.
 fearu, *n. pl.*, debts.
 fearuac, -ais, *M.*, act of hunting; a hunt.
 fearuaim, for fearuaim, *v. intr.*, I can, am able; I may.
 fearuime, *gen. id.*, *F.*, testimony, witness, evidence.
 fearuioe, *gen. id.*, *pl.* -oite, *M.*, a hunter.
 fearuaim, *v.n.*, fearuime, I enquire, question; fearuogac, *fut. auton.* (somebody, people) will ask.
 fear, fearite, *adj.*, generous, liberal, hospitable; *frequent in compds.*, fear-flait, a liberal prince.
 fearthar, -aire, *adj.*, generous, liberal.
 fearnac, -ais, *M.*, a champion, a prince.
 fear, fearie, *adj.*, awry, twisted, perverse.
 fearamaic, -mle, *adj.*, poetic; fearata, *adj.*, *indec.*, poetical.
 fearalta, *adj.*, *indec.* elegant, refined.
 fearin, *gen. id.*, *M.*, end (*Lat. finis.*)
 fear, -ca, *M.*, fury, anger, wrath.
 fearnam, *v. tr.*, I find, recognise, try.
 fear, *adj.* true; *in compds.*, has an intensive meaning.
 fear, feara, *M.*, knowledge, intelligence; *σο* fear uon traozal, the whole world aware of.
 fearac, -ais, known; *if* *f.* me im cuparo fearuoa, It is obvious that I am out of date.
 fearuaim, *v. tr.*, I ask, enquire.
 fearinnac, -ais, *M.*, a male.
 fear, *M.*, worth, equivalent; fear uo uiolta, even to your betrayal.
 fearuac, -ais, *adj.*, worthy, respectable; fearu, -uir, *M.*, worthiness, discretion.
 fearitear, -tir, *M.*, a principality, Heaven; *often in pl.* -tir, Heaven.
 fearuamaic, -mle, *adj.*, feasting; hospitable.
 fearacac, -ais, *M.*, a rascal, boor, drunkard.
 fearuaim, -v. tr., I wet, steep, soak.
 fearuainac, -ais, moist; tearful.
 fearu-earac, *adj.*, with correct phraseology.
 fearu, *in phr.*, *ι* fear, in presence of; *ι* fear, along with you.
 fearuaim, -nam, *v. intr.*, I serve, satisfy, suit.
 fearuaim, *v.n.* fearuaim, *v. tr.*, I warn, command, order.

foḡur, *in phr.* ἰ ὅρ. ὅο, near, close to; ἰ ἡ-ἀμ ὅρ., close to us. *Compar. form* foḡre; ἰν foḡre, beside him, about him.

foḡone, *gen. id.*, F., patience.

foḡcim, *v.n.* foḡcāḡ, *v. tr.*, I bathe; wash.

foḡbṭeacṭ, *gen. id. and -ta*, experience, perfection; ὅά foḡbṭeacṭ, ὅά foḡbṭe, however perfect.

foḡcēann, -cinn, M., end; also foḡcēann.

foḡim, *v.n.*, foḡitín, *v. intr.*, I help, save, relieve.

foḡir-lionta, *adj. indec.*, perfected, completed.

foḡineadit, -nit, M., violence, oppression.

foḡitill, -le, *adj.*, strong, hardy, able, courageous.

foḡirc, -ce, F., an ewe.

foḡitineac, -niḡe, calm, graceful, sedate.

foḡlāmuisḡim, *v. tr.*, I empty, clear out.

foḡlta, fálta, *adj. indec.*, weak, spiritless, trifling.

foḡuisḡim, *v. tr.*, I cover up; *v. adj.*, foḡuiḡte, foḡilḡte.

foḡnn, -uinn, M., longing, desire, pleasure; a song, an air; land.

foḡnnaḡar, -aḡe, *adj.*, joyful, willing, diligent, eager.

foḡnion, *interj.*, alas.

foḡrtacṭ, -ta, F., help, comfort; f. fserim, an improvement in sickness; also fuprtacṭ.

foḡrtuisḡim, *v. tr.*, I refresh, help, comfort.

foḡur, -ur, M., knowledge, history; understanding; foḡurta, solid, steady.

foḡrāḡ, -arāḡ, M., a prop, buttress, defence.

foḡrcāḡ, -arāḡ, M., shelter, place of security.

foḡrcnaim, *v. tr.*, I cleanse, purge, winnow.

fḡeasḡaim, *v.n.*, fḡeasḡait, *v. tr. and intr.*, I answer, respond; with ὅο, I suit.

fḡeartal, -ait, M., act of waiting on; attendance.

fḡuḡ, -ḡoe, F., a fleshworm, a mite; fḡu na fḡuḡoe, even the least thing.

fḡiotáil, *gen. id. and -ite*, attendance, ministration, act of serving.

fḡiotal, -ait, M., speech, a saying, discourse.

fḡit, *perf. auton.* of ὅο-ḡeibim, I receive, find, get.

fḡomaim, *v. tr.*, I test, prove.

fḡuāḡac, -aiḡ, M., act of plundering, carrying off by force, snatching away.

fḡuāḡar, -air, M., presage, predisposition; haste; *adj.*, fḡuāḡac, busy, active.

fḡuāḡo, -oe, F., a sprite, a miserable creature.

fḡuāḡo, *in phr.*, ar f., through-out.

fḡuāḡimnt, *gen. id.*, F., force, vigour.

fḡuār, *adj.*, cold; *in compds.*, fḡuār-cuirt, a cold quilt, covering.

fḡuārclaim, *v.n.*, fḡuārcairt, *v. tr.*, I release, set free, save.

fḡuācḡar, -aḡe, *adj.*, hateful, detestable.

fḡuḡeac, fḡuḡeac, *adj.*, loud, bitter.

fḡuḡeall, -ḡle, *pl. id.*, F., a remnant, remains.

fḡuḡim, fḡāḡaim, I leave.

fḡuḡlāc, -aiḡ, M., a balance, remnant, leavings.

fḡuilingim, *v.n.* fḡuiling, *v. tr.*, I suffer, bear, tolerate.

fḡuinneam, -nim, M., vigour, energy; f. fḡōḡnaim, energy for work; *adj.*, fḡuinneamāc and fḡuinneamāil, energetic, active.

fḡuinnpion, F., an ash-tree (O.R.); a spring, fountain.

fuip, -pe, F., a whip.
 fuirceann, *gen.* -rinne, *and*
 fuinne, F., a company, troop.
 fuirrim, *v. tr.*, I tear, rub. drag:
intr., I harrow.
 fuppánta, *adj. indec.*, staunch.
 resolute.

ḡabaim, -ḡáil, *v. tr. and intr.*, I
 take, receive, seize; go. ḡabaim
 orm, I put on; oo ḡeabao
 reaca, he would pass over.

ḡabal, ḡaible, F., branch, fork;
 ḡ. rleácta, a branch of a
 family.

ḡabtaç, -aige, *adj.*, linked with,
 seized by (*with le*).

ḡava, *gen. of govo*, act of steal-
 ing.

ḡavuiòe, *gen. id., pl.* -òte, a
 thief, one who steals.

ḡáibteac, -tiçe, *adj.*, distressed,
 complaining, clamorous.

ḡaige, *gen. id., pl.* -gi., a fop.

ḡailb, -be, F., stormy weather;
adj. ḡailbeac, stormy.

ḡair, -e, *pl.* -rta, F., a shout, a
 loud outcry.

ḡairvear, -oir *and* -eapa, M.,
 joy, gladness.

ḡaire, *gen. id.*, F., a laugh,
 laughter, merriment.

ḡairm, ḡairma, F., act of calling;
 a calling in life.

ḡairmim, ḡairm, *v. tr.*, I call,
 designate (*oe*).

ḡairciòeac, -òis, M., a hero,
 warrior; *from* ḡairce, valour.

ḡaire, *gen. id., pl.* -ri, F., a
 stream, brook.

ḡallbaçt, *gen. id. and* -ta, F.,
 foreign manner or tendency.

ḡamain, -inna, M., a calf; mo ḡ.,
 a term of affection.

ḡanþior, *in phr.*, i ḡanþior,
 unknown to anybody, secret.

ḡanzaio, -oe, F., deceit, mean-
 ness.

ḡanna-çlò, M., a small or slender
 figure.

ḡaioveal, -òil, M., a Gael, an
 Irishman.

ḡaioir, -re, F., wisdom.

ḡaolmar, -aige, *adj.*, allied,
 related.

ḡaorçtaò, -aiv, *pl.* -aiv, M., a
 wooded glen.

ḡárhoa, *gen. id., pl.* -aí, M., pro-
 tection, a guard.

ḡárlac, -aig, M., a baby, child.

ḡirçta, *adj. indec.*, polite, gentle;
 beautiful.

ḡirçtaig, -çe, F., act of clamour-
 ing, crying, shouting.

ḡarra, -aiv, *pl.* -aiv, F., a com-
 pany, crowd, troop.

ḡeala-çnir, *gen. of çnear*, white
 skin, *used as adj.*

ḡealaim, *v. intr.*, I brighten,
 become clear.

ḡeal-çum, -ùm, M., the waist.

ḡeal-ḡnéac, *adj.*, pleasing of
 features.

ḡeall, ḡill, M., a promise,
 pledge; prize, regard. ḡ. le
 héaḡ, almost death; ar ḡ., as
 a guarantee for.

ḡeallaim, -laímaint, *v. tr.*, I
 promise.

ḡeanmnaç, -aige, *adj.*, chaste,
 modest. *Also* ḡeanmnaiv.

ḡeanncaç, -aige, *adj.*, pug-nosed.
Also ḡionncaç.

ḡear, ḡeire, *adj.*, sharp, vicious.

ḡeapán, -áin, M., a complaint.

ḡearbaç, -aige, *adj.*, mangy,
 scabby.

ḡear-ḡoin, -e, F., a painful
 wound.

ḡearr, ḡiorra, *adj.*, short,
 near, transitory. *Also* ḡearra.

ḡéibean, -binn, *pl. id. and* -na,
 M., a bond, fetter, trouble.

ḡéilleac, -lige, *adj.*, agreeable,
 humble.

ḡeimeal, -mle, *pl.* -mleaca, F.,
 a chain, bond; captivity.

ḡeim, -ne, F., offspring, a
 child.

ḡeinealac, -aig, M., a pedigree.

- Σεόαε, -αῖς, *M.*, a stroller, vagrant.
 Σεόιν, -ne, *F.*, a cry, shout, an uproar.
 Σλαεαίμ, *v. tr.*, I take, accept, reckon.
 Σλαεόαε, -αῖς, *M.*, act of calling, shouting.
 Σλαίρ, -ve, *F.*, a sword.
 Σλαν, *adj.*, pure, bright, full; *in compds.*, as Σλαν-ρμύραε, pure blood, family.
 Σλαρ-λίος, -λίε, *F.*, a grey flag-stone.
 Σλεαυίρεαε, *gen. id. and -τα, F.*, conflict, strife.
 Σλέαράμ, *v.n. Σλέαρ, v. tr.*, I prepare, dress, put in order.
 Σλέιρε, *gen. id., F.*, brightness, fairness.
 Σλέό, -όρ, *M.*, tumult, strife, battle. *Nom. also Σλιαό.*
 Σλέ-φοίρεαε, -ρῖε, *adj.*, very bright.
 Σλιαό, -αίρ, see Σλέό.
 Σλιαόαιρε, *gen. id., pl. -ρί, M.*, a warrior champion.
 Σλινν, -ne, *adj.*, keen, plain, clear, pure.
 Σλιννίμ, *v.n. -νεαίμιν, v. tr.*, I give sight.
 Σλιούρ, -υίρ, *M.*, prudence, cleverness.
 Σλιόζαρ, -αίρ, *M.*, prattle, boast, empty noise.
 Σλυαίρμ, *v. n., -ρεαε, v. intr.*, I go, march, walk.
 Σλίιν-ζεαί, *adj.*, of pure stock.
 Σναοί, *gen. id.*, countenance, pleasure, liking.
 Σνάεαίμ, *v.n., -εαίμ, v. tr.*, I practise, I am accustomed to. *Also Σνάεαίμ.*
 Σνέ, *gen. id., pl. -έιτε, F.*, a kind or sort; countenance, favour.
 Σό, *gen. id., M.*, a lie, fault, blemish.
 Σορίμ, *v.n. Σοίρ, v. tr.*, I steal, plunder. *Part., Σορίτε, stolen.*
 Σοίρμ, *v.n. Σοί, v. intr.*, I weep, lament.
 Σοίρρεαε, -ρῖε, *adj.*, wounding, tormenting.
 Σοίρμ, *v.n. Σοίρ, I wound, injure.*
 Σοίρρεαε, -ρῖε, *adj.*, surly, grumbling.
 Σοίρτιζίμ, *v. tr.*, I wound, hurt, damage. *Part., Σοίρτιζε, pained, afflicted.*
 Σοίρταίρ, -αίρτα, *M.*, constant weeping.
 Σοίρτιζ, *prep.* to, unto.
 Σοίρταό, *gen. -αίρ and -ρῖτα, M.*, burning, heat.
 Σπάόαε, -αῖς, *adj.*, loving, affectionate.
 Σπαόαμ, -αίμ, *M.*, esteem, pre-eminence; *Σ. -έιόν, high esteem.*
 Σπαίρ, -ce, *F.*, the mob, rabble; *also Σπαίραίρ.*
 Σπαράε, -αῖς, *adj.* of grace; as *n., God.*
 Σπεαοαό, *gen. -οίτα, and -οίαιτε, M.*, act of beating, torturing; *Σ. -ζοίρ and Σπεαο-ζοίρ, a smarting wound.*
 Σπεαοαίμ, *v. tr.*, I beat, whip.
 Σπεαοαί, *gen. -αίρ and -αίτε, M. and F.*, a griddle.
 Σπεαοάιν, -άιν, *M.*, a torturing.
 Σπεαμυίζμ, *v. tr.*, I seize, lay hold of, bite.
 Σπεαντα, *adj. indec.*, neat, polished, carved.
 Σπέζιρ, -ρε, *F.*, the Greek Language.
 Σπέίρτε, *adj. indec.*, greasy, filthy.
 Σπέίρτε, *pl. of Σπέ (Σνέ) ornaments, jewels.*
 Σπανήαρ, -αίρε, *adj.*, bright, illustrious.
 Σπαν-ράίρ, an illustrious person.
 Σπίρ, -ίρ, *M.*, red embers.
 Σποο, Σπουρε, *adj.*, early, quick, prompt.
 Σποίρ, -όε, *F. (collect.)*, a stud of horses.

Σπιοῦε, *adj. indec.*, strong, spirited, hearty.

Σπιοῦε-θεάρινα, -αν, *F.*, a strong support.

Σπιοῦε-ξυάτα, *gen. id.*, *M.*, a strong cage.

Σποτάλτα, *adj. indec.*, loud-voiced (?).

Σπουδαῖ, -αῖς, *M.*, a spectre, goblin; a hero.

Συαιρεᾶς, -ριζε, *adj.*, rough, bristly.

Συαιρ, -ρε, *F.*, danger, jeopardy, *Also* συαιρεᾶς, *and* συαρεᾶς.

Συιμνε, *gen. id.*, reproach, calumny.

Συιρ, -τε, *adj.*, salt, bitter; painful.

Συιτ, -τε, *F.*, reproach.

Συρταλ, -αῖλ, *M.*, wealth, means.

χαῖλα, *gen. id.*, *pl.* -αῖ, a hall.

ἰαῶαιμ, *v.n.* ἰαῶ, *v. tr.*, I shut, join, surround; πέτ ἰαῶ, within you.

ἰαρινότας, -αῖζε, *adj.*, sorrowful, lamenting.

ἰαυ-ζοῖ, -ζυῖλ, *M.*, a lament.

ἰαυλ-φυῖλ, -φοῖα, *F.*, the blood of earls.

ἰαυμαρ, -αιρ, *M.*, a remnant.

ἰαυμαῖς, -τα, *F.*, an instalment, effort.

ἰαυμαιμ, *v.n.* -αῖρ, *v. tr.* I ask, seek, invite.

ἰαυματῦρ, -υῖρ, *M.*, a petition; λυῖτ ἰ., petitioners.

ἰαυρμα, *gen. id. pl.* -μαί, *M.*, a relic, remnant, result.

ἰαῖ, ἰαῖτε, *F.*, country, region.

ἰβιμ, *v.n.* ἰβε, *v. tr.* I drink.

ἰμεαῖλ, -μῖλλ, *M.*, a border, verge, edge.

ἰμιρ, ἰμεαῖτα, *F.*, a play, a game; act of playing.

ἰνοεόιν, *in phr.* ἰ ν-ἰ. in spite of.

ἰννριμ, *v.n.* ἰννριντ, *v. tr.*, I tell, mention, narrate.

ἰννinneᾶς, -νῖζε, *adj.* wise, intelligent.

ἰοῖ, -κα, *M.*, a payment, requital.

ἰοζαιρ, -ρε, *F.*, verge, border, outline.

ἰομαρ, *M.* many, a great number; ἄν ἰ. too much.

ἰομαῖρ, -ῶε, *F.*, envy, rivalry; a conflict.

ἰομάιν, -άνα, *F.*, act of playing, hurling; ἰ. ἑομόριτῦρ, a hurling match.

ἰομάιρ. -άιρ, *M.* a maiming, an affliction.

ἰομέυρ, -υῖρ, gait, carriage.

ἰομόα, *adj.*, much, abundant.

ἰοανν, *M.*, the same, an equal, like.

ἰονζανταῖ, -αῖζε, *adj.*, wonderful.

ἰονζναῖ, -ζαντα, *M. and F.*, a wonder, marvel.

ἰονήμνε, *gen. id.*, love, affection.

ἰονήμρ, -υῖρ, *M.*, wealth, treasure. *Also* ἰονήμρ.

ἰονναρβαιμ, *v. tr.* I banish, expel, exile.

ἰοννηαῖ, -ce, *adj.*, just, upright, honourable.

ἰοννηαῖζιμ, *v.n.* ἰοννηαῖζε, *v. tr.* I approach, draw near, attack.

ἰοννηαοῖρ, -ῶε, *F.*, trust, confidence.

ἰρ, ἰρτ. *in phr.* ἰρ-τό 'ρ ἰρτ-οῖρ, by day and by night.

ἰῑτ, -ῑῖλ, *M.*, July; knowledge, See εῑλ.

ἰαῖαιρ, *gen. and pl.* ἰαῖαιτα, *F.*, a saying, speech.

ἰαῖβαναῖ, -αῖς, *M.*, a labourer, a cottier.

ἰαῖ-ῑάρ, -άιρ, *M.*, feeble death.

ἰαῖυῖζιμ, *v. tr.* I weaken.

ἰαῖγεαῖ, *gen. id. and -ῖο.*, *M.*, smallness; ῑά ἰαῖγεαῖ, however little.

ἰαῖγεαῖυῖζιμ, *v. tr.*, I cut off, make fewer, make smaller.

ἰαῖμ-ζεαῖ, -ζῖτε, *adj.*, white-handed.

- Láim-neart, -nírt, M., strength of hand, might.
 Láitneac, níge, M., a spot, venue; *as adv.*, immediately.
 Láimnígim, *v.n.* -mac, *v. tr.*, I handle, I shoot.
 Lán, -án, M., a number, many, abundance; a wide district; a large number. *In compds.* Lán has an *intensive* meaning = very, great, full.
 Lánmair, -aire, *adj.*, abundant, successful, complete.
 Lannac, -aige, *adj.*, brave, warlike, bold.
 Laocha, -aó, -aíó, -aíóe, F. (*collect*), heroes, champions.
 Laocha, *adj. indec.* heroic, brave.
 Láir, -áir, M., floor, ground; centre; ar láir, laid low; 'n-a láir, in his breast; i láir a maiteara, in the midst of his goodness. trém l., through my heart.
 Lapaím, *v. tr.*, I light, burn.
 Lapaí, -raac, a flame, blaze.
 Lapaím, *v. tr.*, I lash, whip, beat.
 Lapaime, *gen. id.*, F., ease, cessation, abatement.
 Latac, -aige F., mud, mire, slime.
 Látaí, Láitneac, F., site, spot; presence. oo l. Óia, in the presence of God; it l. in your presence.
 Leadaí, -ne, *adj.*, free, bold, limber.
 Leaca, *gen. id.*, M., matter from the eyes.
 Leacai *gen. id.*, M., a servant; lackey (?).
 Leapraó, -ra, M., striking, cutting, hacking. *Nom. also* leapraí.
 Leagam, *v. tr.*, I lay down, reduce, fell; l. ar, I place upon; l. i, ualaim, to lay in the clay.
 Leagam, *v. tr. and intr.*, I melt, dissolve.
 Leagamaim, see leagam.
 Leamur, -uir, M., folly, frivolity. *Also* leimear.
 Leabaí, -aige, *adj.*, childish, artless.
 Leannán, -án, M., a favourite lover, paramour; l. ríóe, a familiar spirit. *Also* leana-máin.
 Leár, tír, M., a host, large number; the sea, the ancient Irish sea-god.
 Leár, -ra, M., benefit, welfare, improvement; luí l., good counsellors.
 Léar, -éire, F., a period of time, a lease.
 Leárc, -eírc, *adj.*, slow, reluctant.
 Leárúigim, *v. tr.*, I educate, bring up, and maintain: I cure, amend.
 Leatan, leítne, *adj.*, wide, broad; *in compds.*, large, big.
 Leat-bhuírc, *adj. indec.*, half-broken, almost spent.
 Leat-lám, -áime, F., distress, wretchedness, stress.
 Leat-ní, -ioí, M., a young king.
 Léoméac, -míge, *adj.*, brave, valiant.
 Léigim, *v.n.* leigean, *v. intr.*, with oo, I give up, let alone, not interfere in.
 Leigírim, *v.n.* leigear, *v. tr.*, I cure, remedy.
 Léimeac, -míge, *adj.*, rushing, prancing.
 Léir, -e, *adj.*, clear, evident; *also in compds.*, léir-bhuí, léir-cuir, &c.
 Léiríge, -e, F., a track, path; locality; ran léiríge, in the locality; ar l., being neglected.
 Léirúigim, *v. tr.*, I arrange, control.
 Léir-teangtaí, -aige, *adj.*, fluent of speech.
 Léite, *gen. id.*, F., greyiness, old age.

- leónim, *v.n.* leónaò, *v. tr.*, I wound, injure.
 leóir-mílir, -íre, *adj.*, pleasant, kindly.
 lia, *compar. adj.*, more in number.
 liac, -a, *M.*, a shout, a cry of pain; groan.
 lias, léise, *F.*, a flag, headstone. *Dim.*, liasán, *id.*
 liais, *gen. and pl.* leasá, *M.*, a physician.
 liainne, *gen. id., pl.* -ní, *M.*, a lazy person.
 liait-líos, -líse, *F.*, a grey stone.
 line, *gen. id.*, *M.*, a line, generation.
 lineálaim, *v.n.* -eáil, *v. tr.*, I line, drape.
 linn, -ne, *F.*, time, period; le a t., during his life; le 'n linn, in our time.
 líobóir, -oe, *F.*, misfortune; untidiness.
 líomtaíct, *gen. id. and -ta, F.*, polish, refinement; *from adj.*, líomta.
 líon, -lín, *M.*, a number, quantity; líon lám, a handful; l. céao, to the number of a hundred.
 líon-rúit, *gen. id.*, *M.*, great distress, excitement of grief.
 lit, *gen. id.*, *F.*, colour, complexion.
 liúgam, *v.n.* liúgnarò, *v. intr.*, I shout, howl.
 liúm, *for prep. pron.* liom.
 lócranta, *adj. indec.*, gifted, brilliant.
 loctuirim, *v. tr.*, I reprove, condemn, find fault with.
 lóghair, -aire, *adj.*, precious, valuable.
 loicim, *v.n.*, locaò, *v. intr.*, I flinch, yield, baulk.
 loircim, *v.n.* lorcaò, *v. tr.*, I burn.
 lom, luime, *F.*, poverty, distress, adversity; l. léin, grievous distress; mo t., alas. *As adj.*, bare, naked.
 lomaò, *gen. id. and -mta, v* stripping, pauperising.
 lomairim (lomraim), *v.n.* lom-airt, I fleece, shear, strip.
 loma-rcuor, *M.*, entire destruction, total wreck.
 longac, -aige, *adj.*, bold, impetuous.
 lonn, luinne, *adj.*, able, bold, courageous. *Somet. indec.*; lonna, *in compds.*
 lonnairòs, *adj. indec.* brilliant.
 lonnraò, -raib, *pl. raib, M.*, a light, resplendency.
 luaòaim, *v.n.* luaò, and luaò-cant, *v. tr.*, I mention, tell, speak of.
 luaimneac, -nige, *adj.*, swift, nimble, restless.
 luain-creac, *F.*, dire ruin.
 luaircim, *v.n.*, luaircaò, *v. tr.*, I swing, rock.
 luat, -ait, *F.*, ashes.
 luat-joineac, *adj.*, swift-wounding.
 luatuirim, *v. intr. and tr.*, I haste, hurry.
 luét, -ta, *M.*, people, a party; l. leanra, followers; l. galair, the sick; l. léiginn, the learned; l. tinn, oppressors; l. ginn ir óán, wits and poets.
 luio, -oe, *F.*, a rag, tatter.
 luige, *gen. id.*, *F.*, weakness, faintness; an t., the faint.
 luigearcán, -áin, *M.*, act of lying (ill).
 luigim, *v.n.* luige, *v. intr.*, I lie; press upon (*with an*).
 luingceálta, *adj. indec.*, fettered, bound.
 luire, *gen. id. F. (collect.)*, branches.
 lút, -úit, *M.*, activity, vigour, strength.

μαχαίρη, *gen. id.*, *M.*, a plain, field of battle.
 μαχαοή, -ήν, a youth, young man.
 μαῖετναιμ (μαῖετνυῖσμ) *v.n.* μαῖετναιμ, *v. tr. and intr.*, I reflect, consider; meditate, reason out. Also μαῖετναιμ-υῖσμ.
 μάο, -οῦ, *M.*, a trump card; fortune, fate; *m.* μαῖτ, good luck; ἀταρραῖ μάοῦ, a change of trumps, change in the political situation.
 μαῖερό, -οῦ, *F.*, a breach.
 μαῖτε, *in phr.* *m.* τε, together with.
 μαῖτς, -ς, *F.*, woe, pity; regret; ἵρ cian an ἡ, it will be a long-standing regret; ζαν ἡ, without rue; ἵρ *m.* οὐ ἔαλλ, woe to those who have lost.
 μαῖμ, *v. n.* μαῖεαῖτταιμ, *v. intr.*, I live, exist, endure.
 μαῖρε, *gen. id.*, *F.*, beauty, grace, success. *Adj.*, μαῖρεαῖ.
 μαῖρτίν, *gen. id.*, *pl.* -νί, *M.*, a dog, a mastiff.
 μαῖτ, -ε, *adj.*, good. *In compds.*, μαῖτ-ζνιόμαῖ, of good deeds.
 μαῖτε, *pl. n.*, *M.*, princes, chief people.
 μαῖτμ, *v.n.*, -τέαμ, *v. tr.*, I forgive, remit, pardon; ní μαῖτρεαῖ ἄρ, he would give tit for tat.
 μάτριν, *gen. id.*, *F.*, a mother; *dim.* of μάταιρ.
 μάτ, -άτ, *M.*, a prince, champion.
 μάλαῖτ, *gen.* -τα and -ταν, *M. and F.*, a curse, malediction.
 μάλαρτ, *gen.* -τε and -ατα, *F.*, a change, variety; ἄ ἡ, a different one, another person. *Verb.* μαλαρτυῖσμ, I exchange.
 μάττῖνι. -λε, *F.*, a large, soft eye.

ματτυῖσμ, *v. tr.*, I curse; *v. adj.*, -ῖτε.
 ματς, -ς, *M.*, a bag.
 ματςαῖρη, *gen. id.*, *pl.* -ρί, *M.*, a pedlar, hawk.
 μαορόμ, *v.n.* -όεαμ, *v. tr.*, I mention, allude to; I boast (*with ap.*)
 μαοῖτνν, -νε, *F.*, brow of a hill; a bleak eminence.
 μαοττυῖσμ, *v. tr.*, I make blunt.
 μαορ, -ρ, *M.*, a steward, bailiff, cess-collector.
 μάρβαῖτ, marble; πέ ἡ, in the grave.
 μαρβ-ῆαοῖνεαῖ, *gen. id. and -nte, M.*, an elegy.
 μαρτμα, -αῖ, *pl.* -αῖοῦ, *F.* (*collec.*), a troop of horsemen.
 μαρμαρ, -αῖρ, *M.*, marble.
 μαρττυῖσμ, *v. tr.*, I disfigure, maim.
 μάταιρ, -ταῖρ, *pl.* μάτρεαῖ, *F.*, a mother; *m.* δαῖρτῖοῦ, a god-mother.
 μεαδαῖρ, -βιαῖ, *F.*, intelligence, memory, sense; τερ ἡ, all who remembered him.
 μεαδρτυῖσμ, *v. tr.*, I learn, commit to memory.
 μέαο, *M.*, size, bulk; μέο, quantity, number.
 μεαῖν, -άιν, *M.*, centre, middle.
 μεαῖνῆαῖ, -αῖς, dizzy, intoxicated.
 μεαῖνυῖσμ. *v.n.* -όεαντ, *v. tr.*, I estimate; I measure, weigh.
 μέατα, *gen. id.*, *M.*, grief, sorrow.
 meanς, -ς, *M.*, deceit, guile.
 meanmna. for meanma, *gen.*, man, *F.*, spirit, magnanimity; *adj.*, -ναῖ, courageous, cheerful.
 meanmnaῖτ, *gen. id. and -τα, F.*, gladness, cheerfulness, high spirits.
 μεαπαῖοῦ, *gen. id.*, *F.*, going astray, inclination to go wrong.

meapaatal, -aíl, M., error, mistake, wandering; also meap-ball.

meap-choróeac, *adj.*, light-hearted.

meapuišim (meapuišim), *v. tr.*, I set astray, confuse, baffle.

meapa, *compar. adj.*, worse; *ir m. map atá*, the story is even worse.

meapaac, -aige, *adj.*, fruitful, copious.

meapaim, *v.n.* meap and -paó, I opine, think, regard, consider; *uom meap*, in my opinion; *ap eašla a meapra*, for fear it may be considered. *ir meapra*, one must consider.

meapapóa, *adj. indec.*, frugal, temperate, moderate.

meapcaim, *v. tr.*, I confuse, perturb.

meačaim, *v.n.*, meac, and -čao, *v. intr.*, I decay, waste, languish; *v. adj.*, -čta, timid, feeble.

meioir, -óneac, F., mirth, jollity.

meiló, -óe, F., bleating of sheep.

meinn, -ne, F., mind, disposition, humour.

meipó, -be, *adj.*, spiritless, weak, feeble.

meipleac, -liš, M., a thief, malefactor, villain.

meipčneac, -niše and -čne, *adj.*, dejected, worn out, dispirited.

meipčneac, piše, *adj.*, full of scars.

meit, -če, *adj.*, gross, fat; *meit-mačt*, a fat beef; *meit-poc*, a stout buck; a foreigner (*fig.*).

mi-áo, -áo, M., ill-luck.

mi-áipó, -oe, F., want of attention; *ap m.*, unnoticed, unheeded, in sad plight.

mi-čóčnom, -muim, M., confusion, calamity.

mi-šneann, -muim, M., displeasure, disdain, loathing.

míle, -áo, -áo, M., a soldier, warrior. (*Also*, míleao, -áo.)

milir-šob, -šuib, M., a sweet mouth.

mílleán, -áim, M., blame, fault.

míllim, *v. tr.*, I destroy, ruin, spoil.

míllteánac, -aige, *adj.*, destructive.

mínišim, *v. tr.*, I explain, expound.

mínteac, -liš, M., a green pasture.

míočair, -re, *adj.*, friendly, loving, affable.

míol *gen. míl, p., -la and -lta*, a louse.

míonn, -a, *p., id. and -ái*, M., an oath, curse.

mírte, *in phr.* cáirín. óam, what harm would it be; *ap m. leat*, would you have any objection?

míámíleac, *gen. id. and -ta*, F., chastity, modesty.

míómaiteac, *gen. id. and -ta*, F., modesty, gentleness; also móóíleac.

míómaim, -maire, *adj.*, stately.

míó, -oe, F., a vow.

míógnéar, *adj.*, happy, blessed.

míonféar, -éir, M., a manor, manor lands (*prop. moinéar*).

míonéir, -re, F., pride, haughtiness.

mólt, -uirt, M., a wether, a sheep.

mólpapóeap, *fut. indic. auton.* of mólam, I praise.

monuap, *interj.*, alas.

móir-choróeac, *adj.*, big-hearted, generous.

móiróac, *gen. id. and -ta*, F., majesty.

móir-pleaš, -pleiše, F., a large spear.

muimneac, -niš, M., a Munsterman.

muimneac, -ciš, M., an obstinate fellow.

muiníḡim, -ḡne, F., trust, confidence, hope.

muinntearó, *adj. indec.*, courteous, kind, friendly.

muirdear, -ruir, M., a family, burthen.

múirneac, -nige, *adj.*, fond, affectionate.

múr-éneac, -neice, F., a foray, depredation.

murtag, -air, M., a gathering; vain-glory, boasting; lá an murtag, the mustering day;

laocur murtag, vain-glorious, gratification, pride of strength.

mut, -ta, M., a fairy-change; also mutugadó.

naoróe, -ean, F., a young child, baby, infant; *nom. also* naoróean.

naoróeantact, *gen. id. and -ta*, F., infancy, childhood.

naoim-rpui, M., the Holy Ghost.

naoim, naeim, *gen.* -aoim and -aeim, M., a saint; as *adj.*, holy, saintly.

naoim-foróne, F., holy patience.

naomtaact, *gen. id. and -ta*, F., sanctity, holiness.

nár, -áir, M., modesty, shame.

neac, *indef., pron. indec.*, one; some one, a person.

neam-éion, M., reproach, contempt.

neam-níó, M., nothing, nought.

neam-fuim, F., indifference, inattention.

niadó, -ió, M., a champion, warrior.

niámó, *adj. indec.*, bright, shining, pleasant.

ním, -me, F., poison, venom; n. nime a venomous pang.

noo, -uio, *pl. -ua*, M., a difficult phrase; a MS. contraction.

nóó, -óro, *adj.*, new, newly-arrived, lately come. Also nuadó.

nóimeac, -mit, M., a second of time; a moment.

nóin, nóna, F., evening, noon; ḡac n., every day.

Obaim, *v. tr.*, I refuse, deny.

Obann, -ne, *adj.*, sudden, swift, unexpected.

Óbairim, *v.n.* óbairt, *v. tr. and intr.*, I charge, affront, abuse.

Ocón, *interj.*, alas.

Óḡ, óḡe, F., a virgin, maid.

Oíóe, *gen. id., pl.* -éant, F., night; írt-oíóe, by night.

Oíoe, *gen. id., pl.* -oí, M., a teacher, tutor, instructor.

Oíóeadó, -óio, M., fate, tragic end.

Oíḡ, -ḡe, F., office.

Oíḡeac, -ḡiḡ, M., an officer, captain.

Óḡeact, *gen. id. and -ta*, F., chastity, purity.

Oíte, *adj. indec.*, cultured, accomplished.

Oineac, -niḡ, M., liberality, generosity.

Ónnio, -oe, *pl.* -oí, M. and F., a simpleton, fool.

Oíḡeairt, F., an exploit, good deed.

Oíḡóie, *gen. id.*, F., reproach, blame.

Oíḡóeairc, -óeairce, *adj.*, illustrious.

Oíḡróeac, -uḡ, M., a minstrel, musician.

Óirnim, *v. tr.*, I ordain.

Ól, *gen.*, óil and óla, M., act of drinking.

Óla, *gen. id.*, F., oil, ointment; Ó. óéiróeanna, Extreme Unction.

Ólc, *gen. and pl.* uilc, M., evil, harm, mischief, spite.

Ólcup, *in phr.*, a ólcup, the evil way; óa ólcup é, however bad he may be.

Ollam, -aim, M., an ollamh, a professor.

ollamain, -man, F. (*collect.*), the learned, the teachers.

orchna, *gen. id.*, M., affliction, grief.

örnáiœac, -oige, *adj.*, gifted, decked, adorned.

orçailte, *adj. indec.*, open, frank; n. F., -teact, frankness.

orçarôa, *adj. indec.*, active, mighty.

oruað, -arò, *pl. -aròe*, M., a sigh, sob.

oçrup, -uir, M., a sore, ulcer.

paér, -ir, M., a 'set' at a person; a butt for ridicule.

paivear, -ore, *pl. -oreac*, F.; the Lord's prayer; a prayer.

paírteac, -rige, *adj.*, generous, fond, partial.

paír, -re, F., passion, suffering; the Passion of our Lord.

paírte, *gen. id.*, *pl. -cí*, M., a spot, patch.

parraçur, -uir, M., Paradise, Heaven.

peacac, -aig, *pl. -aig*, a sinner.

peannaio, -oe, *pl. -oí*, F., punishment, penance, affliction.

peanna, *gen. id.*, M., skill, cunning; fencing; also pionna.

pearranta, *adj. indec.*, handsome. Also pearrantac.

phoenicr, *gen. id.*, M., a Phoenix, warrior.

piocail, -áta, F., sticking out, being exposed (p)

piocaim, *v. tr.*, I pick, pluck.

piúnt, *gen. -úint and -nta*, M., a pint.

plaic, -ce, M., mouthful, prey.

plé, *gen. id.*, play, recreation.

pléarçaim, *v. tr.*, I shoot, crack, burst; to speak suddenly and with force.

pléireact, *gen. id. and -ta*, F., act of playing.

pobat, -ail, *pl. poibleaca*, people, congregation.

pollaò, -arò, *pl. -aròe*, M., a hero, champion. Also polla.

pór, -óir, M., seed, stock, tribe.

pórt, -óirt, M., a port, fortress, haven.

porca, *gen. id.*, *pl. -caí*, M., a prop, support.

pratuinneac, -nige, *adj.*, tidy, handsome, comely.

preab, preibe, F., a start, bounce; çan p., motionless, lifeless.

preabairne, *gen. id.*, *pl. -rí*, M., a stout, hearty fellow.

preámam, *v. intr.*, I spring from, descend from (*with* ó).

Also preámuigim.

preiceall, -cille, F., a double chin; corpulence.

preím-rluoct, M., a root branch, chief family.

pricairne, *gen. id.*, a pecker; p. an çreacáin, a pincher of the little potato.

príom, as prefix, chief, first; príom-ráib, chief hero.

príomáiœac, -oige, *adj.*, secret, little known.

prionna, *gen. id.*, *pl. -raí*, M., a prince, chieftain.

puðair, -óra, F., harm, injury; putrefaction. Also púir; *adj.*, puðrac and púireac.

pump, -pe, F., pride, ostentation.

puinn, much, many; çan eóluir puinn, without much knowledge.

punnc, -uinnc, M., a point, difficulty, strait.

Rábac, -aig, *adj.*, generous, benevolent, bold.

Rabairneac, -nige, *adj.*, liberal, generous.

Rabacán, -áin, M., a ditty, song. Also roacán.

Racairneact, *gen. id. and -ta*, F., romancing, story-telling.

Racalac, -aig, M., a tormentor.

Račmur, -ur, M., wealth, abundance.
 Ráðaim, *v.n.* ráó, *v. tr.*, I say, mention.
 Rae, *gen. id.*, F., the moon.
 Rápla, *gen. id.*, M., a rumour, gossip.
 Rašairne, *gen. id.*, late hours, dissipation.
 Ráib, -be. M. and F., warrior, champion, a generous person.
 Raróim, *v. tr.*, I give, throw.
 Ráis, -se, F., conflict, noise, pursuit.
 Ráimis, reached; *perf. of* raicim.
 Ráite, *gen. id.*, F., a quarter of a year.
 Rán, -áine, *adj.*, noble, generous.
 Ranc, -ca, M., a rank, degree, order.
 Rann, -na, F., a star, heavenly body. *Prop.*, *neann*.
 Rann, -inn, M., a verse, stanza; division, section.
 Ránn, -inne, F., a spade.
 Rannairne, *gen. id.*, *pl.* -rí, M., a poet, a versifier.
 Rár, -ir, M., a race, run; tribe, family.
 Ré, *gen. id.*, F., a life-time, space of time, respite.
 Reáct, -a, M., vigour, activity, commotion; *véanam* beairt; *neáct*, threatening the vigour of.
 Récp, M., a king; *Lat.*, *rex*.
 Réic, -ce, M., a rake, a wild character.
 Reicim, *v.n.* reic, *v. tr.*, I lavish, cry out, sell.
 Réiróim, *v.n.* réiróiteac, *v. tr.*, I prepare, smooth, provide, adjust.
 Reilís, -se, F., a churchyard, burial ground.
 Réilteac, -tíse, *adj.*, clear, bright, star-like.
 Réiltean, -tine, F., a star.
 Réip, -pe, F., rule, authority, accord; *an* *n.* luic leapa, whilst led by good counsel.

Reomac, *for* romac, before thee.
 Ri (rí) as *pref.* has an intensive meaning; *ri-fompla*, a fine example.
 Rišail, -šlac, F., a rule, law, regulation, direction. Also *rišail*. *Adj.*, -šalta, orderly, regular.
 Rianaim, *v. tr.*, I arrange, mark out.
 Riap, *gen.* riap and -pta, M., act of serving, attending to.
 Riapaim, *v.n.* riap, *v. tr.*, I serve, entertain, dispense to.
 Riaptac, -aiš, M., a dispenser of food and drink, regulator. The forms *riaptóir* and *riapurbe* also occur.
 Ríceac, -cis, M., a thief, deprecator. *R. peata*, a frightened wretch.
 Rišim, -šne, slow-moving, tough; *rišim-cópa*, a stout rope.
 Rišear, -ur, M., delay.
 Rišteamail, -mla, *adj.*, kingly.
 Rinn, -ne, F., a point, top; *ó* *n.* mo éiléib, with all my heart.
 Rióšaim, -šna, F., a queen.
 Rióšóa, *adj. indec.*, royal, kingly.
 Rióšpa, -avó, *pl.* -paibé, F. (*collect.*), kings, princes.
 Riomaim, *v.n.* riom, *v. tr.*, I count, reckon, mention.
 Ri-pá, M., confusion, fuss, revelry.
 Riú *for* leó, with them.
 Ró-šlar, M. and F., a great prince.
 Roša, *gen. id. and -an*, F., choice, selection, the best.
 Roimnim, *v.n.* roimnit, *v. tr.*, I divide, allot.
 Ruas, -is, M., a victory, rout, incursion.
 Ruatairne, *gen. id.*, M., a vagrant, deserter; *n.* *peata póirpi*, a fugitive through narrow ways.
 Ruatar, -air, M., an attack, onslaught.
 Rušavó, was born, *past indic. auton. of* beipim

Κυριε, *gen. id., pl. -ρί, a nobleman, knight.*

ῥίζα, *gen. id., pl. -ταί, M., a root, stook.*

Σάοσις, *gen. id., F., luxury, ease, tranquillity.*

Σαεζεαο, -ζε, *pl. -οα, F., an arrow, a dart.*

Σαερar, -ρι, *M., Cæsar, a prince.*

Σαίλm, -me, *F., a psalm; p. na mallact, a litany of curses.*

Σάιμεact, *gen. id. and -τα, F., ease, luxury.*

Σάιρρεar, -ρι, *M., an excellent man.*

Σαίτ, -τε, *adj. and n., bad, evil; opposite of μαίτ.*

Σαίτε, *gen. id., pl. -τί, F., a multitude, host, swarm.*

Σάιτεac, -τίς, *adj., rich; filled, full.*

Σαλταρ, -ταc, *F., a psalter.*

Σάm, -άιμε, *adj., easy, calm, pleasant; pám-mac, a happy son.*

Σάmαίλ, -mía, *F., likeness, image, appearance; p. te, like unto.*

Σανυράn, -άn, *M., etymology, glossary; knowledge, learning.*

Σαοζáιν, -νε, *adj., beautiful, tender; also παοζáντα*

Σαοζάιταcτ, *gen. id. and -τα, F., wealth; the world.*

Σαοί, *gen. id., pl. -τε, gen. pl. puaó, M. and F., a sage, scholar, savant.*

Σαοιρρεac, -ρις, *M., a free man; one exempt from.*

Σαοιτεάmαίλ, -mía, *adj., well-bred, gentlemanly.*

Σαορ, -αοιρ, *M., a workman, artisan.*

Σαορúα, *adj. indec., noble, generous.*

Σαορ-muinnτεarúα, *adj., very friendly.*

Σαοτmac, -αίς, *M., a toiler, drudge; p. peóil, one out of*

breath from running.

Σαοτpυίςm, *v. tr., I learn, labour.*
Σάp-λαοc, -αοίς, *M., a brave warrior.*

Σάpυίςm, *v. tr., I overcome, overtake, beat out.*

Σάp, -άιp, *M., means, apparatus; one capable of doing a thing.*

Σάτ, pάίτ, *gen. -άίτε, F., sufficiency, satiety.*

Σάταim, *v. tr., I drive forward, stab.*

Σαταλάim, *v. n. pataίit, v. intr., I tread on, step on (with ar).*

Scaballac, -αίς, *adj., guarded, robed, in armour.*

Scazáim, *v. tr., I strain, filter; descend from.*

Scáinte, *adj. indec., rent asunder, scattered.*

Scairbúe, *adj. indec., rough, rugged, haughty.*

Scáiteám, -ím, *M., a space of time; a cutting off, wearing away; detraction, calumny; also pcatám.*

Scalláim, *v. tr., I singe, scald; mo p. níme, my vexatious torment.*

Scannáil, -nía, *F., scandal, slander, calumny.*

Scannpám, -páim, *M., act of confusing; dismaying, scaring.*

Scaoilim, *v. tr., I untie, disperse, dissolve.*

Scapáim, *v. n. -páó, and -pámainт, v. intr. (with te), I separate from, part with.*

Scát, -ta, *dat. -áit, M., a screen, shelter, protection.*

Scatmáire, *gen. id., pl. -ρί, M., a bold, strong man. Also pcafáire.*

Sceanáil, -áia, *F., act of flaying, skinning.*

Sceimlígim, *v. tr., I worry, torture.*

Scéitim, *v. tr. and intr., I put forth, throw up, spew.*

Sceóil, -óil, *poetic form of pceál.*

- Sceón, -óine, F., a fright, terror, dread.
- Sciát, -céite, F., a shield, defence.
- Scim, -me, F., a pall, cloud; care, anxiety.
- Scior, *gen. id.* and *rciora*, M., weariness, fatigue; *adj.*, *rcior-ma*, weary, fretful.
- Scit, -te, F., a rest, breathing space.
- Sciúipe, *gen. id.*, F., act of scourging, whipping.
- Scléip, -pe, F., revelry, pastime, pleasure, vaunting; *adj.*, *rcléipeac*, ostentatious.
- Scólaím, *v. tr.*, I scald, scorch; *mo rcólaó*, my torment.
- Scológ, -lóige, F., a farmer, husbandman.
- Scot, -oite, F., a flower, blossom, scion.
- Scuairte, *gen. id.*, *pl. -cí*, M., an indolent person, a sluggard.
- Scuamair, *gen. id.*, *pl. -mí*, M., a lazy, unwashed fellow.
- Scraoibim, *v.n.* *oaiğ*, *v. intr.*, I cry, shriek, scream; implore (*with a*).
- Scrúibaim, *v.tr.*, I scratch, scrape, draw.
- Scuorair, *gen. id.*, *pl. -mí*, M., a lanky fellow.
- Scrúoim, *v. tr.*, I search, examine, investigate.
- Scuabac, -aiğe, *adj.*, sweeping, brushing.
- Scuillín, -úin, M., a lout, wretch, scullion.
- Scuipim, *v.n.* *rcuip*, *v. intr.*, I cease, desist, leave off (*with ve*).
- Scumair, -aó, F., a frittering away.
- Seabac, -aic, M., a hawk, champion, warrior.
- Seaca, *prep.*, beyond, past. *Also peac*.
- Séadac, -aiğe, *adj.*, wealthy, having jewels.
- Séala, *gen. id.*, *pl. -aí*, M., a seal, signet.
- Sealbuiğim, *v. tr.*, I possess, enjoy.
- Seamair, -air, F., a tuft of grass, clover.
- Sean, M., an ancestor. *Genly. in plural*.
- Seana-ğlór, -óir, *pl. -rta*, M., old language, words.
- Seana-ğór, -úir, M., an old kind, sort. *mo f. muir*, my aged eyes.
- Seancáó, -aó, M., a historian, storyteller; *also* *reancúir*.
- Seancúir, -aó, telling stories, writing histories.
- Seancur, -uir, M., a history, story, knowledge.
- Sean-ğiaa, *n. pl.*, old debts; *ir* *reair* *rean-ğiaa* 'ná *rean-ğata*, old debts are better than an old grudge.
- Seang, -a, *adj.*, slender, graceful; *in compds.*, *reang-bile*, a graceful warrior.
- Séanmair, -air, *adj.*, happy, prosperous.
- Seannoa, *adj. indec.*, antique, ancient, old.
- Séan-raa, *adj.*, very prosperous.
- Seangaim, *v. tr. and intr.*, I wither, shrivel, dry up.
- Seapaimim, *v.n.* -*ram*, I stand, raise up, uphold.
- Seapair, -re, *adj.*, comfortable, easy; *noun* -*reac*, comfort, convenience, ease.
- Seibeal, *in phr.*, *ir* *ğac* *oaiğ-ğnóta*, in the midst of hard labour; *cf.*, *in-umair na haim-léire*.
- Séice, *gen. id.*, M., a decrepid individual; *re* *peaca*, a shiver-wretch.
- Seiúil, -óleac, F., a cell, gaol, prison.
- Séir, -oite, M., act of blowing; blast, puff.

- Seinnim, *v.n.* seinim, *v. tr.*, I play (music), sing.
- Seirbe, *gen. id.*, F., bitterness, asperity.
- Seirgce, *adj. indec.*, withered, dried up.
- Seirceann, -cne, -cinn, F., a dry bog. S: an traoḡail fóganta, the pleasure of prosperity.
- Séireac, -ríge, *adj.*, tuneful, harmonious.
- Seirreac, -ruige, F., a ploughing team.
- Séitleac, -líg, M., a weakling, a lazy person.
- Seólaím, *v. tr.*, I sail, steer, conduct, guide; *adj.*, reóltca, neat, trim.
- Sianr, -ra, M., sense, passion; harmony (rianra).
- Sió, -óe, F., a fairy, sprite; ríó-bhoḡ, a fairy mansion.
- Siḡneap, -nir, M., sign, mark, appearance.
- Silim, *v. tr. and intr.*, I shed, drop away, melt; mo ríleacó veóir, my shedding of tears, alas; *v. adj.*, rílce.
- Silim, *v. tr.*, I think, fancy, suppose.
- Sinnil, -te, *adj.*, unheeded, destitute, miserable.
- Sinim, *v. tr.*, I stretch, lay out, hold forth; *v. adj.*, rintce, buried, laid out.
- Sinreap, -riir, M., an ancestor, head from whom a tribe descends.
- Sinreapóac, -ca, F., seniority, pedigree.
- Síoc, *adj.*, peaceful, constant; *also adv.* r. réim, ever gentle.
- Síob-mná, *n. pl.*, fairy women.
- Siolán, -áin, M., a hangman's rope.
- Sióiruirgim, *v. intr.*, I descend from.
- Síon, *gen. pine*, F., weather; a storm.
- Síonr, chintz,
- Síon, *adj.*, constant, perpetual, everlasting.
- Síon-cuir, M., act of constantly putting, burying, etc.
- Síon-rúil, F., constant hope, expectation.
- Síorcam, *v. tr.*, I drop, shed, let fall.
- Síorma, M., act of whispering, conferring with. *Also* -maó.
- Síorón, -óin, M., a session, assizes.
- Sírim, *v. tr.*, I beseech, ask, entreat.
- Síir-leónaó, M., a lasting wound.
- Síir, -te, M., peace, contentment. *Adj.* ríteac.
- Síteóilce, *adj. indec.*, affable, polite, peaceable.
- Siublaím, *v.n.* riubal, *v. tr. and intr.*, I walk, go, march, travel.
- Siúo, *in phr.*, r. ré clocaib, there (they) die off.
- Slánuirgim, *v. tr.*, I save, heal; attain the age of.
- Slánuirgceóir, -teóra, M., a saviour.
- Slaoó-cuir, M., óa r., being buried in layers or swaths.
- Sléagmar, -aiie, *adj.*, with spears.
- Sléamain, -ne, *adj.*, slippery, sleek, smooth.
- Slíor, *gen.* rleapa, M., a side, margin, border.
- Slóigim, *v.n.* rloḡaó, *v. tr.*, I swallow.
- Sluaḡ, aiḡ, *pl.* -aiḡte, M., a host; *also* ríóḡ; an r., the common people; r. mallac, an execration.
- Sluaḡceac, -ciḡe, *adj.*, having hosts.
- Smearca, *v. adj.*, greased, daubed, soiled.
- Sméirle, *gen. id., pl.* -lí, a clownish fellow.
- Smírceóir, -óra, M., a smiter, a strong merciless fellow.
- Smól, -óil, M., a stain, blot; cinders, embers.

- Smúoam, -aiη, M.,** dust, ashes, vapour.
Smúpac, -aiζ, M., the core, inmost marrow; blood, tribe.
Snigze, v. adj. indec., wearied, worn-out.
Snioamam, v.n. rniom, v. tr., I spin, twist, twine; compose (poetry, etc.).
Snuaò, -iò, M., countenance, appearance, visage; also **pnòb.**
Snuiζim, v.n. rnuigze, v. tr. and intr., I hew, carve, slice, chip, -waste away. Also **pnuiòim; v. adj., rnuigze (rnuioze)** finely cut.
Soema, adj. indec., gentle, cheerful, tranquil.
So-ehoròe, adj., kind-hearted.
Souam, -aiη, M., a trot, run.
Soζcup, -uι, M., delight, pleasure, happiness.
Soiim, v.n. poct, v. tr., I reach, arrive at, attain.
Soiòfeam, M., a cheerful man.
Soiòbir, -bie, adj., cheerful, humorous.
Soiòpac, -piζε, adj., clear, bright, luminous.
Soineanta, adj. indec., pleasant, quiet, calm; **noun -tact,** serenity, gentleness.
Soinpealaim, v.n., -eai, v. tr., I change, bring to pass.
Soiub, adj., calm, cheerful, agreeable.
Solácam, -aiη, M., provision, earning, wealth.
Soturmaiη, -aiηe, adj., bright, clear, luminous.
Soturta, adj. indec., brilliant, radiant.
So-molca, adj. praiseworthy.
Sonaròe, adj. indec. contented, prosperous, comfortable.
Sonn, adv. rest, in this place; **Sonn tiop,** here below.
Sopaim, v. intr. I rest, cease, stop.
Spáz, -aiζε, F., a paw, big foot, a mis-shapen foot.
Spalpaim, v. tr., I give out, burst forth, strike; **p. na leadaim,** swear recklessly.
Spapaimn, -ne, F., contest, conflict, rivalry. Also **ppapaimn.**
Spár, áir, M., an interval of time, space.
Spéactáir, -ηe, F., a pair of spectacles.
Spéalaim, v. tr., I peel, skin, cut through, scatter.
Spéice, gen. id., pl. -cí, F., a spike, long nail.
Speóir, for rpéir, esteem, regard.
Spic, -ce, F., a glance, glimpse.
Spiúnam, v. tr., I search, stir up; pour out, cast out.
Spor, -puir, M., a spur.
Spre, -éir, F., a dowry, fortune. **p. énuic,** a dowry of cattle.
Spreallac, -aiζε, adj. mean, contemptible; **ppreallaiηe,** a mean fellow.
Sprearán, -áin, M., a wretched, mean fellow.
Spreóin, -ne, F., meanness, stinginess.
Sriamaç, -aiζε, adj. bleary-eyed.
Sraoçamtaç, -aiζε, adj. sneezing.
Sreanç, gen. rpeinze, F., a string, strap, rope.
Srimile, gen. id., pl. -li, an awkward person.
Sriuç, rriota, pl. id. and -tanna, M., a stream, a river.
Staic, -ce, pl. -ceanna, F. an obstacle, stake, post.
Stair, -ηe, pl. -mca, F., a poem, history, story.
Stáluiζte, v. adj., seasoned, old; stale.
Stánaim, v. intr., I yield, refrain from; **p. peacav,** give up.
Stéao, -éio, M., a horse, steed.
Stiobam, -aiηc, M., a steward.
Stiucav, gen. id. and -cta. M., act of stabbing, thrusting, wounding; **p. rómplac,** an exemplary tormenting.

- ΣΤΕΥΓΑΙΜ, *v. tr.*, I guide, direct, rule.
 ΣΤΟΛΛΑΘ, *gen. id. and -τα*, M., act of tearing, lacerating.
 ΣΤΟΛΛΑΙΡΕ, *gen. id., pl. -ρί*, M., a strong, robust churl.
 ΣΤΡΑΚΑΙΡΕ, *gen. id., pl. -ρί*, M., a strong, stout fellow.
 ΣΤΡΑΞΕΔΑΤ, *gen. id. and -τα*, F., act of wandering.
 ΣΤΡΑΪΛΛΕ, *gen. id. pl., -λί*, M., a tall, lazy fellow.
 ΣΤΡΑΙΡ, -πε, F., a rough, unkempt woman.
 ΣΤΡΟΘ, -θα, M., act of talking foolishly, conceit.
 ΣΤΡΟΘΑΙΡΕ, *gen. id., pl. -ρί*, M., a conceited or arrogant fellow.
 ΣΤΡΟΘΑΙΡΕΔΑΤ, *gen. id. and -τα*, F., prodigality, conceit.
 ΣΤΡΟΪΝΡΕ, *gen. id., pl. -ρί*, M., a lubber, good-for-nothing.
 ΣΤΡΑΪΛΛΕΑΘ, *gen. id. and -τε*, M., act of tearing, dragging.
 ΣΤΡΟΥΡ, -ρα, M., means, wealth, capital.
 ΣΤΥΑΚΑΘ, -αιγε, *adj.*, gruff, boorish; frivolous.
 ΣΤΥΑΙC, -ce, *pl. -ceanna*, F., a little hill, a pinnacle, an incline.
 ΣΤΥΑΜΘΑ, *adj. indec.*, accomplished, ingenious.
 ΣΥΑΘ, *gen., pl. of ραοι*, a learned man, sage, poet.
 ΣΥΑΘ-ΖΗΟΜΑΘ, *adj.*, of poetic deeds.
 ΣΥΑΙΜΝΕΑΡΑΘ, -αιγε, *adj.*, peaceful, calm.
 ΣΥΑΙΡΕΑΡ, -cιρ, M., wit, mirth, drollery.
 ΣΥΑΙΡΕΤΕ, *adj. indec.*, exhausted, weak, tired.
 ΣΥΑΤΑΘ, *gen. id. and -τε*, M., act of mixing, shuffling, shaking.
 ΣΥΘΟΥΡ, -ουρ, M., mirth, pleasure, happiness.
 ΣΥΖ, -ζα, M., juice, sap; ρ. α n-οcτα, their breast milk.
 ΣΥΖΑΙΜ, *v. tr.*, I soak up, swallow, drive in.
 ΣΥΖ-ΕΡΑΘ, M., a raspberry.
 ΣΥΖΗΑΘ, *gen. id. and -ζαρητα*, M., mirth, play, diversion. Also ρύζηαιρθεατ.
 ΣΥΡΘΙΣΙΜ, *v.n. -θεαμ and -ουρζαθ, v. tr.*, I fix, arrange, prove.
 ΣΥΡΩΤΕ, *v. adj. indec.*, neat, staid, well fixed.
 ΣΥΜ, -ε, F., sum, quantity; attention, heed; the pith.
 ΣΥΛ-ΖΟΡΙΜ, *adj.*, blue-eyed.
 ΣΥΛΤΜΑΡ, -αιρε, *adj.*, pleasant, mirthful, jolly, jocose. Also -ραθ.
 ΣΥΜΑΙΡΕ, *gen. id., pl. -ρί*, M., a leech, a crawler, a slow, dilatory fellow; ρ. οριβε, a low, crawling fellow.
 ΤΑΘΑΤ, -τα, F., substance, weight, value; *adj.*, -ταθ, important, valuable.
 ΤΑΘΑΙΡΕ, *gen. id., pl. -νί*, M., a tavern, inn, ale-house.
 ΤΑΘΑΡΟΥΡ, -ουρ, M., a gift, sacrifice; off-handedness, generosity.
 ΤΑCΑ, *gen. id., pl. -cαι*, M., prop, support, bail, surety.
 ΤΑΖΗΑΘ, *gen. id. and -ζαρητα*, M., act of pleading, reasoning, referring to, prosecuting.
 ΤΑΙΘΩΡΕ, *gen. id.*, F., show, good appearance, neatness, bulk.
Adj., -ρεαθ; αν τ. άρω, the Mighty One, God.
 ΤΑΙΝ, -άνα. and -άινε, *pl. τάινε and τάιντε*, F., a crowd, multitude, tribe; a herd, flock; *adj.*, -τεαθ, possessing cattle.
 ΤΑΙΡΤΙΡ, F., table games; draughts, etc.
 ΤΑΙΡ, -ρε, *adj.*, evil, wicked, base; as n., the wicked.
 ΤΑΙΡΘΕΑΛ, -οιτ, M., act of travelling; a path, circuit.
 ΤΑΙΡ-ΜΕΑΡ, M., disrepute.
 ΤΑΙΡΝΓΕ, *gen. id., pl. -ζί*, F., a spike, nail.
 ΤΑΙΡΝΓΙΜ, *v.n. -ζε and ταρηαc, v. tr. and intr.*, I draw, pull; come, draw near.

- ταῖνς** *gen. id. and -τα*, F., a prophecy.
ταῖνς *v.n. -ῖνς*, *v. tr.*, I offer, proffer, bid, endeavour.
ταῖνς *adj.*, secure, true.
ταῖνς *v. tr.*, I guard, save, hoard up.
ταῖνς *gen. id.*, F., mildness, gentleness; *n. pl.*, relics, remains.
ταῖνς *adj.*, mild, gentle.
ταῖνς *M.*, a wayfarer, traveller; *dat. pl. -ταῖνς* occurs once.
ταῖνς *v.n. -ταῖνς*, *v. intr.*, I travel, journey; am descended from.
ταῖνς *M.*, substance, strength, power of mind; *adj.*, *-ταῖνς*.
ταῖνς *adj.*, united, bound firmly.
ταῖνς *v.n. -ταῖνς*, *v. tr.*, I practise, experience; *with* *oe of person*, rest upon, cling to.
ταῖνς *v.n. -ταῖνς*, *v. tr.*, I join with, unite.
ταῖνς *M.*, affection, splendour; *είρεαν ταῖνς*, dint of love.
ταῖνς *v.n. -ταῖνς*, *v. tr. and intr.*, I pour forth, shed, yield milk.
ταῖνς *gen. id. and -ταῖνς*, *M. and F.*, land, earth; *adj.*, *ταῖνς*, worldly; stout, sinewy.
ταῖνς *adj.*, dull, silent, motionless.
ταῖνς *in phr.*, *an ταῖνς*, when.
ταῖνς *v. tr.*, I thin, attenuate.
ταῖνς *M. and F.*, side, direction, favour, trust; *σαν τ. ná ταῖνς*, without favour or pity.
ταῖνς *F.*, a sudden fit, stubbornness; *adj.*, *-ταῖνς*, violent, fierce.
ταῖνς *M.*, a fainting fit, weakness; a torrent; *adj.*, *-ταῖνς*, subject to fits.
ταῖνς *v. tr.*, I empty, pour out.
ταῖνς *F.*, a stumble, fall, accident. *Also ταῖνς*.
ταῖνς *F.*, vigour, swiftness.
ταῖνς *M.*, end, bottom, belly. *Also ταῖνς*.
ταῖνς *gen. id.*, F., contempt, scorn, insult.
ταῖνς *adj.*, stark naked.
ταῖνς *see ταῖνς*.
ταῖνς *gen. id.*, F., act of saving, helping, delivering.
ταῖνς *adj.*, thirsty.
ταῖνς *M.*, an account of a death.
ταῖνς *gen. id.*, *pl. -ταῖνς*, *M.*, a grabber, a miserly fellow.
ταῖνς *M.*, act of banishing, routing, pressing; *also ταῖνς*.
ταῖνς *in phr.* *an ταῖνς*, he who.
ταῖνς *pl. -ταῖνς*, a homily, discourse, text.
ταῖνς *M. and F.*, act of coming, arrival; *τ. τῶνς*, lodging; *τ. τῶνς*, undermining; *τ. τῶνς*, improvement.
ταῖνς *v.n. -ταῖνς*, *v. tr.*, I teach, expound.
ταῖνς *M.*, a hearth.
ταῖνς *let us come*; *1st. pl. imper.*
ταῖνς *v.n. -ταῖνς*, *v. intr.*, I meet, happen with; *also ταῖνς*.
ταῖνς *adj.*, severe, bold, powerful; *as n.*, the bold, strong.
ταῖνς *M.*, the mighty King, God.
ταῖνς *gen. id.*, *pl. -ταῖνς*, *M.*, support, fixture, surety.
ταῖνς *gen. id.*, *M.*, want, scarcity.
ταῖνς *M.*, protection, sanctuary, shelter.

- Τέσπναι, -αίη, *M.*, act of returning, escaping, recovering; in sickness the point at which one begins to get better.
 Τεαρβας, -βαίξ, *M.*, exuberance of animal spirits, wantonness.
 Τεαρσας, *gen. id. and -ετα, M.*, act of lopping, cutting off.
 Τεαρτυξίμ, *v.n. τεαρτάιλ and τεαρταμáιν, v. intr.*, I am wanting, am missed.
 Τεβίμ, *v.n. -βε, v. intr.*, I fail, disappoint, frustrate; also τεβίμ.
 Τεβίμρε, -εαν, *F.*, leakage, dropping away.
 Τερεας, -οίλ, *M.*, title, fame; also τρεας and τρεοαί.
 Τέροίμ, *v.n. ούλ, v. intr.*, I go, proceed; τέρο, τέροεαν, it goes; I warm, heat.
 Τείλξίμ, *v.n. τείλξεαν, v. tr.*, I throw, cast, fling.
 Τείμεαί, -μίλ, *M.*, gloom, shade, dullness.
 Τειντεάν, -άιν, *M.*, hearth, fireplace.
 Τεόμα, -ανν, *F.*, a boundary, limit, border.
 Τιαζαςτ, -τα, *M. and F.*, act of coming. *See τεαςτ.*
 Τιζεαρνυρ, -υίρ, *M.*, dominion, lordship.
 Τιζεαρ, -ξίρ and -ζεαρ, *M.*, household, housekeeping; ι οτ., at home.
 Τιζεαρς, -αίξ, *M.*, a householder, a well-to-do farmer.
 Τιξίμ, *v.n. τιξεαςτ, v. intr.*, I come, proceed; also τιξίμ.
 Τιξόίλ, *M.*, an ale house.
 Τιλλίμ, *v. intr.*, I return, depart; also πιλλίμ.
 Τίνν, -νε, *adj.*, sore.
 Τιόόλαίμ, *v. tr.*, I give, bestow; present, deliver.
 Τιομαρξίμ, *v. tr.*, I gather, collect.
 Τιονόίλ, -όίλ, *M.*, a meeting, gathering, congregation; *adj.*, τιονόλας, convening.
 Τιονηρσναιμ, *v. tr.*, I contrive, devise, begin.
 Τιορσίμ, *v. tr.*, I dry up.
 Τιοράνας, -αίξ, *M.*, a tyrant.
 Τιυξ, -ξς, *adj.*; thick, plentiful, quick.
 Τίάρ, -άίρ, *M.*; timorousness, weakness of spirit.
 Τοξς, *gen. id.*, *F.*, a choice.
 Τοξσίλ (τοξμίαι) *adj.*, choice, independent, stout.
 Τόξίμ, -άίλ, *v. tr.*, I bring up, rear; I raise, lift.
 Τοξσίμ, *v. tr.*, I choose; *v. adj.* -ξς, chosen.
 Τοξαρς, -αίξε, *adj.*, eager, resolute.
 Τοξρσίμ, *v. tr.*, I seek, desire, resolve.
 Τοίς, τοίς, *gen. id.*, *F.*, wealth, riches.
 Τόίςεαρταί, -αίλ, *M.*, array, stateliness, muster.
 Τοίρβίμ, *v.n. -βίρε and τοίρβίμυξας, v. tr.*, I bestow, offer, deliver.
 Τόίρνεας, *gen. id.*, *M.*, act of pulling down, destroying.
 Τοίρρςεαρ, -έρ, *M.*, pregnancy, progeny, offspring.
 Τολξίμ, *v. tr.*, I smash, break, tear.
 Τονν, *gen. ταιννε, F.*, a wave, low-lying wet land, a quagmire.
 Τορσας, -αίς, *M.*, fruit produce, advantage. *Also τóρμαί.*
 Τορςεαίς, *v. adj. indec.*, slain, felled.
 Τόρς, for τóρς, *prep. pron.*, beyond them.
 Τορςας, -αίξε, *adj.*; fruitful, productive.
 Τορς, -αίξ, *M.*; beginning; αρ οτ., at first.
 Τρς, τρς, *adv.*, indeed, however.

- Τράεταίμ, v.n. τράετ, v. intr., I**
 go, journey; *with* **απ, I** speak
 of, mention, discourse about.
Τράζαιμ, v.n. -ζαὸ and τράζ-
cant, v. tr., I drain, dry up,
 ebb.
Τραόσαιμ, v. tr., I exhaust,
 subdue, abate; *v. adj.* -έτα
 exhausted.
Τραρνα, adj., athwart, *prep.,*
 across.
Τράρτα, in phr. ζο ὅτ., at
 present.
Τρέαο, -οα, M., a herd, flock;
also nom. **τρέαοα.**
Τρέαόνυρ, -νυρ, M., a fast.
Τρεατλ, -τα, M., a fit.
Τρεατλαμ, -αίμ, M., armour,
 weapons of battle.
Τρέαν, -ρέινε, adj., strong,
 valiant, impetuous, virile; *as*
n., the strong, etc.
Τρέαν-τιυζ, adj., very close
 together.
Τρεαρ, -ρα, F., a battle, fray,
 skirmish; *ι ὅτ., in* battle ranks.
Τρεαρτσιαιμ, v.n. -τσιαρ, v. tr., I
 overthrow, defeat.
Τρεαταν, -αινε, adj., vast, enor-
 mous.
Τρεϊζεαο, -ζοε, F., a stitch,
 gripe, a shooting pain.
Τρέιτε, n. pl., good qualities,
 accomplishments; *adj.,* -τέαε,
 accomplished, virtuous.
Τρεόρι, -όριαε, F., guidance,
 direction, strength; *a* helm.
Τρεόρουζιμ, v. tr., I guide, lead,
 direct.
Τριαλλαιμ, v.n. τριαλλ, v. intr., I
 go, travel, proceed.
Τριαν, -να, M., the third part.
Τριαρ, gen. τριρ, M., for τριύρ,
 three persons.
Τριαε, gen. -ιτ and -ιτε, pl. -τα
and -ιτε, M. and F., a chief,
 lord, noble; **τριάε-φύι, noble**
 blood, family.
Τριόοαιο, -οο, F., thirty. *Also*
τριύόαο.
- Τριύέ, -έα, pl. id., M., a** cantred,
 district, locality.
Τρόοαιρεαε, -ριζε, adj., merciful,
 compassionate.
Τροιοιμ, v.n. τροιο, v. intr., I
 argue, wrangle, struggle.
Τροιζ, -ζε, F., a foot.
Τρομ-λιος, F., a heavy flagstone.
Τρορσαιμ, v. intr., I fast.
Τρύ, gen. id., F.; a wretch.
Τρυαζ, -ιζε, F., pity; *a* miser-
 able or wretched person; *as*
adj., wretched.
Τρυαζμίαι, adj., pitiable, dismal.
Τρυαζναιμ, -τε, M., a wretched
 person; **τυζ ουαιρε ουδ με**
ιμ έ. which made me sad,
 morose, and wretched.
Τρυαζμίελεαε, -λιζε, adj., com-
 passionate, clement; wretched.
Τρυιμε, gen. id., weight, heaviness.
Τρυιρ, -πε, pl. id. and -πι, F., a
 troop, company, army.
Τυαιμ, in phr. πέ έ., towards.
Τυαιμ, v.n. τυαρ, v. tr., I
 forebode, presage, prophesy;
 bring on.
Τυαραρζαδάλ, -άλα, F., account,
 description.
Τυαρταε, -ταιζε, adj., threaten-
 ing.
Τυαε, -ιτε, F., a territory, district;
 tribe, race, clan; *ι ὅτ. 'ρ ι*
ζσιτ, among the laity and the
 clergy.
Τυαταλ, -αίλ, M., the left side,
 wrong side; error, rudeness;
μυμνιцаε τυαταλ, a rude
 churl.
Τυβυιρ, -τε, F., misfortune,
 mischief.
Τυιγρε, gen. id., F., intellect,
 understanding; *also* **τυιγρινε.**
Τυιγριοναε, -αιζε, adj., intelli-
 gent, prudent.
Τυιτλεαο, -ιό, M., an increase,
 addition; **νι ιαρραο ε.,** he only
 asked; **αγυρ ε. πόρ,** and mere
 beside.

- Tuilleam, -lám, M., desert, wages.
 Tuinn, *see* tonn.
 Tuirpeam, -ím, M., a dirge, elegy.
 Túrlingim, *v. n.* -ling, I descend, dismount; rest on a journey.
 Túir, -re, M., beginning; ar úr, at first.
 Túirce, *adj.*, *compar.*, sooner, rather.
 Túirmísim, *v. n.* -meab, *v. intr.*, I am descended from.
 Tuirim, *v. n. id.*, I fall.
 Tulac, -aig, M., a hearth, cabin; *probably form of teallac*.
 Turcac, -aig, M., a tyrant.
 Túrnam, -ám, M., act of descending, crushing, oppressing.
 Turraob, an underground recess; *from Lat. terra* (?).
 Turraimn, -ne, F., a fall, blow, onset; le t. tréin, by a lucky fall.
 Uachtarán, -áin, M., a superior, president.
 Uaóac, -ta, F., a will.
 Uaidreac, -míge, *adj.*, proud, haughty.
 Uaigneaf, -nir, M., solitude, loneliness, grief: *adj.*, -neac, lonely, desolate.
 Uaill, -le, F., a howling, lamentation; u. -gáir, a loud shout.
 Uairle, *pl. n.*, the nobility.
 Uairliúeac, -ta, F., nobility, generosity.
 Uaral, -irle, *adj.*, noble; *as n.*, a nobleman.
 Uaéðara, -aige, *adj.*, terrible, horrible.
 Uclán, -áin, M., a sigh, groan, depression of spirits.
 Uct, *gen.*, octa, M., bosom, breast.
 Uúar, -air, M., a literary man, an authority.
 Uúarar, -áir, title, authenticity.
 Úir, -re, F., earth, soil, mould.
 Úir-ðearra, *adj.*, of noble deeds.
 Uirreab, -ab, F., want, need; óa u., wanting him, since he left; *adj.*, -ba, needy.
 Úir-ðear, M., a good man.
 Úir íreal *adj.*, humble, very lowly.
 Úir-ílioc, M., a noble race.
 Umluigim, *v. intr.*, I bow, am obedient to.
 Urcall, -aill, M., a bond, shackle; u. cuibí, a binding shackle.
 Úir-ðara, F., a noble branch, race.
 Úirla, -ab, F., the hair of the head.
 Úirlanna, -aige, *adj.*, of pike shafts.
 Urraim, -ama, F., respect, homage, veneration; *adj.*, -mac, respectful, submissive.
 Urra, -an, F., a prop, support.
 Urrur, *adj.*, easy, practicable, feasible; ní hurur liom, I am loth.

ΔΙΕΞΗ ΔΙΗΜΝΕΑΔ.

ΑΒΑ ΜΟΡΙ, ΑΝ, the river Blackwater.

ΑΧΕΡΙΟΝ, Acheron, the infernal regions.

ΑΔΑΜ, -ΑΔΗ. Μ., Adam.

ΑΧΙΛΛ, Achilles.

ΑΙΝΕ, a queen of the fairies; her mansion is said to be at Cnoc ΑΙΝΕ, Knockany, Co. Limerick.

ΑΛΒΑ, -ΑΝ -ΑΙΝ, F., Alba, Scotland.

ΑΝ ΨΑΥΡΟ, ΜΑC, the surname Ward; CΛΑΝΝΑ ΑΝ Ψ., the Wards, of whom there have been many excellent poets.

ΑΝΝΕΤΣΙΜ, ΙΑΝΤΑ, Earl of Antrim; the Mac Donnells.

ΑΟΙΒΗΛΛ, Aoibhill, the fairy queen of Craglea, on the Shannon; frequently mentioned in Irish poetry.

ΒΑΙΛΕ ΔΟΒΑ, Ballea, about a mile west of Carrigaline, Co. Cork.

ΒΑΙΛΕ ΝΑ ΞΥΛΟC, a townland in the parish of Carrignavar.

ΒΑΙΛΕ ΝΑ ΜΒΟΥΙΤΕΟΡΙ, now Thresherstown, a townland in the parish of Whitechurch, Co. Cork. It was here that ΟΟΜΝΑΤΤ Ο CΕΑΛΛΑCΑΙΝ. for whom Ο Rahilly composed the elegy, died in 1724.

ΒΑΝΒΑ, *gen. somet.* -ΒΑΝ, F., Banba, one of the many poetic names of Ireland. ΑΝ ΒΑΝΒΑ is also used. Β. ΨΥΙΔΙΝ, B. of Brian.

ΒΑΡΔΙΝ, ΠΑΥΡΙΑΞ, Patrick Warren; we have not seen any other compositions of this man; he was doubtless a member of the Bardic school.

ΒΑΡΔΙΟΙΞ, the Barretts; the Barony of Barretts has been named from them.

ΒΑΡΡΙΑ ΨΕ; Colonel Redmond Barry, of Rathcormack; he died 1750.

ΒΑΡΡΙΑC, ΙΑΝΤΑ, Earl of Barrymore.

ΒΑΡΡΙΑΞ, ΝΑ, the Barrys; they are descended from Robert, second son of William de Barry, Baron of Pembroke in Wales. This Robert was a nephew of Robert Fitz-Stephen, and accompanied him into Ireland.

ΒΑΘ, the town of Bath, Somersetshire, England.

ΒΕΑΤ ΔΕΑ ΣΑΛΑΙΝ, a townland in the north of the parish of Whitechurch. It is called Sixmilewater in English.

ΒΕΑΡΙΑ, the bar. of Beare, in W. of Co. Cork; ΑΝ ΤΙΑΠΤΑ Ο Ψ. .Ι. Ο ΣΥΙΛΛΕΑΘΑΙΝ.

ΒΕΙΛ-ΙΝΡΕ, ΙΑΝΤΑ, Earl of Valencia; ΜΑC CΑΡΡΕΤΑΙΞ ΜΟΡΙ was in the sixteenth century Earl of Clancare and Baron of Valencia.

ΒΙΛΕ-CΝΟC, ΑΝ, .Ι. Cnoc ΑΝ ΒΙΛΕ, Knockavilly, par. of Upton, Co. Cork.

ΒΙΟΥCΑΙΝΕ, ΑΝ, the Bay of Biscay (?)

ΒΙΛΑΡΝΑ, ΑΝ, *gen.*, -ΝΑΝΝ, Blarney, one of the chief residences of the MacCarthys.

Οὐλάρννann, ἰαηλᾱ na, the Earl of Clancarty; the title was given by Charles II. to Donnchad MacCarthy in 1660.

Βόιnn, an, the Boyne.

Βρεαταν, *gen.* -ταν, Wales; often applied to Great Britain.

Βρεατναδ, an ταδαρη νιοτλάρ, Father Nicholas Walsh.

Βρεατναις, the Walshes; very numerous in the counties of Waterford and Cork.

Βριαδ, .i. πριεαμαδα, Britway, par. of Castlelyons.

Βριαν, King Brian; céile ó, spouse of Brian, a poetic name for Ireland.

Βριαναδ βόμοιμεαδ, an O'Brien, of the Boru tribute.

Βριγίον, an, the River Bride; there are two rivers of this name in Co. Cork, one on the east side flowing into the Blackwater at Tallow; the other on the west entering the Lee near Kilcrea.

Βρινίαις, the Brownes, originally settled in Co. Limerick.

Βυαδαίλλί βάνα, the Whiteboys.

Βυαίτε βεας, an, Booleybeg, townland in the parish of Whitechurch.

Βυιτλέαν, Sean, John Bullead; he lived in Cork; vol. 95 in the Murphy Collection in Maynooth was written by our poet for this man.

Βυιτλέαρις, the Butler family.

Βυτcán, Vulcan.

Βυνρατε, Bunratty, a barony in the Co. Clare.

Βύρκαις, the Burkes.

Caíreal, Cashel, the ancient residence of the Kings of Munster.

Caíriḡ muman, Τίξεαρηνα, Viscount Mountcashel, General Justin MacCarthy, third son of the Earl of Clancarty. After the Williamite Wars he commanded three regiments in France. He died in 1694.

Caírtleán móh, an, Castlemore, par. of Moviddy, near Crookstown. This castle was built by the MacSweeneys, but generally belonged to the MacCarthys.

Caírraíς na βρεαη, Carrignavar. The village of Carrignavar, where the poet lived, is situated about five miles to the north-east of the city of Cork. It is united with Glanmire in the Catholic Diocese of Cork, and is practically co-extensive with Dunbulloge, which, in the Protestant Diocese, is an appanage of St. Peter's in the city of Cork. The parish contains about 16,000 acres, of which 2,000 are waste or mountain. The population for the years 1881, 1891, and 1901 respectively, was 1,966, 1,787 and 1,545. These figures are exclusive of places south of the village which are generally reckoned as part of the parish. In the year 1766 a return was made to the Irish Parliament of the number of Protestants and Catholics in each parish in Ireland. "Dunbullick" contained 20 Protestants and 1,662 Catholics.

Before the Desmond Rebellion the lands of this parish belonged to the O'Keeffes of Gleann an Briacláin, now Glenville. A family of them settled at Dunbulloge, and it is probable that

during their time the place was raised to the dignity of a parish, and a chapel built. The remains of this old edifice may still be seen in the little graveyard at Dunbulloge. At the inquisition held at Shandon Castle, in Cork, on September 9, 1588, *ḡingín mac airt uí Caoimh*, of Dunbulloge, *airt mac Doimnail mic airt* of *Glenn an Bhrádaín* and *Caos Ó Caoimh* of *Cnoc an Chaisáin* were found to have been concerned in the rebellion of the Earl of Desmond, and were most likely attainted by Act of Parliament. *Liam an tÓna*, writing to Father Owen O'Keeffe, who was born at *Glenn an Bhrádaín*, says that Father Owen's ancestors possessed the lands "*íorí béal an tsalainn ip Cairnn an tRéin-tighearnaigh*," i.e., from Six-mile-Water near Bottlehill to Corrin Tighearna near Fermoy.

After the rebellion the lands of the O'Keeffes were divided between the Barrys and Lord Muskerry. Dunbulloge fell to the latter. Immediately preceding the year 1600 a castle was built quite close to Dunbulloge on a rocky eminence near to the junction of three streamlets, by *Doimnail mac Cárrí-ḡais*, second son of *Cormac mac Cárríḡais*, who died in 1616. This eminence was called *Cárríḡais na bḡear*. That this castle had but just been built in 1600 may be inferred from a note in Lambeth MSS. under that date, which gives "The names of the Castles belonging to the L. or Chieftain of Muskry: The Castell of Blarney, Kilcrea, Macrompy, and Carignyvar now in possession, etc."

In the year 1663 the castle and lands were let to *Cormac Spáinneac* at a nominal rent of £11 pounds for 280 years. In 1702, on the sale of the Forfeited Estates after the Williamite war, the head rents were bought by "the [Hollow Blades] Corporation in the 97,000 purchase." The lands were allowed to *Cormac*, and in jointure to Lady Cahir, who had been paying an annual sum of £3 as portion of the £11. Some time about the middle of the last century the major portion of the estate, being heavily mortgaged, passed through the Landed Estates' Court.

In the Book of Forfeitures we find the following auctioneer's account of the townland and village of Carrignavar in 1702: "Carrignavar, 238 Ir. ac. 1rd. Rent £40. Real Val. £40. Tenant, Theo. Morris. In Downbulloge par.; 5 miles from Corke; arable and pasture; bounded on east by river Carrignavar; on it a very good slated house, 2 story high, in good repair, with a good orchard; surrounded with quicksets; as are likewise most of the parks on the land; also 7 cabins well fired and watered."

The "7 cabins" made up the then village. In 1766, however, there were in the townland of "Carricknevar" fifteen families comprising 85 souls. This is exclusive of Mrs. McCarthy, wife of *Doimnail Spáinneac*, whose household consisted of eight persons, six Protestants and two "Papists." The population of the village has had its ups and downs since then. At the last census, 1901, it was reckoned at 123.

During the Williamite troubles this parish was, needless to say, Jacobite to a man. One of the sharpest skirmishes of the war was fought at *Béal Áta Salainn*, Sixmilewater, on the last day of April, 1691. A force of Williamites were returning with a *cneac* from the neighbourhood of Mallow. They were intercepted at the above point by a party of Jacobites under the command of Sir James Cotter, together with a number of natives of the district, raw levies, raised in a few hours by *Liam an Dúna*. The fight lasted for over three hours. The English retreated, leaving their *cneac* and baggage behind, and were pursued in the direction of Carrignavar. The road which they took is still called *bóitín na Sapanac*.

This parish was deeply concerned in the United Irishman movement. The whole of the young men were members of the Society. This was owing in great measure to the exertions and influence of *míceál ós Ó Longáin*, the poet, then a young man of about 30, and a favourite with Arthur O Connor. In '98, after many hair-breadth escapes, O Longan had to fly the district and went into Co. Limerick. The movement collapsed for want of leaders.

Carrataigh, na, the different branches of the MacCarthys.

Carúin, Maicur, Mark Carew; as tithe-proctor, amassed considerable wealth. In 1732 married Susanna Russell, by whom he had one son, Rev. John Russell Carew, and three daughters—Phillipa Maria, Ann, and Jane; the latter, wife of George Ogleby. He died in 1769 at Ballintemple, Sth. liberties of Cork.

Catal, á quo, ó Catal, O Cahill; *o'fuit C.* of the O Cahills.

Catbadh Óraoi, Cathbhadh the Druid, who figures prominently in the stories connected with King Connor Mac Nessa and the Ultonian cycle.

Cérb, The Quay, at Waterford.

Céitinn Dr. Geoffrey Keating; author of *forur feara an éirinn*, *trí bion-ghaite an báir*, *eochar-rciat an áirinn*, and many poems of superlative merit.

Cill Coinne, Dúic, the Duke from Kilkenny, the Dukes of Ormond.

Cill Cré, Kilcrea, par. of Desertmore, Co. Cork. The Franciscan Abbey of Kilcrea was founded by *Coimac Lároir* in 1478.

Cill Cóinne, par. of Kilcorney, east of Millstreet, Co. Cork.

Cill Dána, Iarla, Earl of Kildare; the Geraldines.

Cill Míche, Kilmeedy, par. of Drishane, near Millstreet, Co. Cork.

Cill Muirne, Kilmurry, par. of Inniscarra, Co. Cork.

Cinn Mara, Cígearna, Lord Kenmare; the Brownes.

Cinn Tuirc, Cígearna, Lord of Kanturk; a branch of the MacCarthys settled here; *cf.*: "*míe Carrataigh ealla cinn báird na gcóirneac*"—O Rahilly.

Clann Éibhir, the families descended from *Éibear*, roughly those of *leat moğa*.

Clanna Míleab, the descendants of míle; the Gaedhil.

Clanna níuit, the Gaedhil; níuit mac fénuir was an ancestor of *Saebeal Slar*.

- CLANNA RUÍDRÍ, the descendants of Ruidhri, chief ancestor of the Red Branch Knights.
- CLANN CÁRRUÍ, the MacCarthys.
- CLANNA MÍLESIUS, the descendants of Milesius or míle; the Gaedhil, Milesius is the Latinized form of míle.
- CLANN TSUIBNE, the MacSweenys, lords of Duniskey and Mashanaglas, near Macroom.
- CLANN UIRNÍ, the Children of Usna, slain through the jealousy of King Connor Mac Nessa.
- CLÁIN CUINN, the Plain of Conn, the Northern half of Ireland.
- CLÁIN LUIC, Plain of Lorc, a poetic name for Ireland.
- CLÍOÍNA, queen of the fairies of South Munster. She is supposed to reside at CARRUÍ CLÍOÍNA, a few miles south-west of Mallow.
- CLÓC DÁC, Dawstown, par. Matehy, Co. Cork. There is another Dawstown in Par. of Garrycloyne, near Blarney.
- CLÓIC REÓD, Cloghroe, par. Matehy, Co. Cork. The castles of CLÓIC REÓD, CLÓC PHÍLB, and CARRUÍ NA BPEARÍ belonged to the MacCarthys, and were included in the manor of Blarney.
- CLÓC PHÍLB, Cloghphilip, par. of Matehy, Co. Cork.
- CLUAIN, also CLUAIN UAMA, Cloyne, Co. Cork.
- CLUAIN MÍN, Clonmeen, near Kanturk. SEABAC É., O Callaghan.
- CNOCÁN AN BUIÓÉIT, Bottle Hill, on the old road, about half-way between Cork and Mallow.
- CNOC AN BÍTE, Knockavilly, par. Upton, Co. Cork.
- CNOC CLÁINAC, Claragh, a mountain beside Millstreet, Co. Cork.
- CÓP, AN, Cove; also Queenstown.
- COILL NA CUIPÍ, Kilcor, par. of Castlelyons.
- COINGE, probably for CONAITE, Conna, par. near Castlelyons.
- COIR BHÍGE, the district about and along the Bride. In poem 28 this reference is to the western river of the name.
- COIR BHÍGE, IARLA, Earl of Coshbride (eastern river of the name), the Earls of Desmond.
- COIR MAINGE, UÍGEARNA, Lord of Cosh Maine, a family of the Fitzgeralds.
- COLLA, Colla, a Christian name.
- COLMÁN, Colman, a Christian name; C. NAOMH, St. Colman, patron and founder of the Diocese of Cloyne.
- CONAITE, Monarch of Ireland in the year 212 (O'Don.)
- CONALL, son of Niall of the Nine Hostages; from him are descended the CINEÁL CONAILL.
- CONALL CEARINAC, one of the principal of the Red Branch Knights.
- CORCAIG, *gen.* -AIGE, *nom.* also -CAC, Cork. CONNTEAE CORCAIGE, Co. Cork.
- CORMAC, RÍ, King Charles.
- CRABÓ RUAB, AN, Creeveroe, beside Emania or Navan Fort, Co. Armagh.
- CRABOÍ, the Creaghs.
- CRÍC FÓDLA, the land of Fodla; a poetic name of Ireland.
- CRÍOC EOGHAIN, the country of Eoghan Mor (Mogha Nuadhat), that is Leath Mogha, or the Southern half of Ireland.

Ἐπίοδ Τυάμαν, Thomond or North Munster.
 Ἐρινννε, an, Crinnaloo, in the par. of Ἐλλ Ḳόιννε.
 Ḳúculainn, Cuchulainn, the famous Ultonian hero.
 Ḳúige Ṳllta, an, the Ulster Province.
 Ḳúige Ṳlao, the Province of Ulster.
 Ḳúil, par. Carrignavar; Ḳροαίνε ḲúλαḲ, Coole Cross-roads.
 Ḳúil ḲοḲáin, Coolowen, par. Whitechurch.
 Ḳuinncé, Quin, Co. Clare.
 Ḳúιrriḡ, the family of De Courcey.

- Ṳά Ḳíc, an, the mountains called The Paps in Kerry.
 Ṳáil ḡḲáir, the Dalcassians, the principal families of Thomond or North Munster, are descended from Ḳáir, second son of ḲοḲán mór.
 Ṳanáir, a Dane, a foreigner.
 Ṳáirḃáoi, an, Derby, England.
 Ṳearmuínan, íaríla, Earl of Desmond.
 Ṳe ḃárra, eiléan. Ellen Barry. She was daughter of Garrett Barry of Derryleigh, Clondrohid; was married to Thomas Fitz William Barry of Lyre, Carrignavar, and died of smallpox in Cork on the 15th February, 1753. ṲαṲḡ ḡáeṲealaḲ also composed an elegy on her death.
 Ṳe ḃárra, ḡeáróio, Garrett Barry of Derryleigh, Clondrohid. He was called ḡeáróio ḡurriánta, or "Resolute."
 Ṳe ḃárra, líam mac réámuinn, William FitzRedmond Barry of Ballinaglogh, par. Carrignavar. This family belonged to the Mac Adam Barrys of Rathcormac, and they were also connected with the Barrys of Tinegeragh and Dundullerick. Colonel Redmond Barry of Rathcormac, by his will (1750) left £30 to his cousin Thomas of Tinegeragh; and £300 to "Mrs. Mary Barry, daughter to my cousin, William Barry, deceased, known by the name of William Fitz Redmond." This William Barry had seven or eight sons who were all powerful athletic men. Many stories of their prowess are told even to the present day. They "fought for Cork" in the famous hurling contest at Glanagoul in 1741. Father Connor Mac Curtain, when in difficulties with a priest-hater named ṲαṲḡ Ó RíorṲáin, wrote a petition, "Ḳum na ḃríor-leoḡán n-uaral .i. ḃárraḡ líomṲa Ḳalma ḃáite na ḡḲloḲ," asking them to defend him against the reproaches of ṲαṲḡ. They were patrons of the poets, and, according to O Longan Seán na Ráitíneac often received favours from them. Garrett FitzWilliam Barry was living in Ballinaglogh in 1766. None of their descendants live there at the present day.
 Ṳe ḃárra, réámuinn mac Ṳomáir, Redmond FitzThomas Barry; he lived at Coole. The woods at Coole were cut down about 1750. They were fine oak woods, the trees of which were in much repute for Ḳlaḃáir and for roofing purposes. Some of these Ḳlaḃáir still "do watch and ward."

- De Barry, Séamur mac Liam, James Fitz William Barry.** He seems to have been a favourite of our poet who composed many songs for him. James lived at *Baite Bneac* in the parish of Carrignavar.
- De Barry, Tomás, Thomas Barry of Tinegeragh.** He seems to have been a man of note in his time, and did much to mitigate the harshness of the "*olige déanta salt*."
- De Barry, Tomás mac Liam, Thomas Fitz William Barry.** He lived at Lyre in the parish of Carrignavar, and was married to Ellinor Barry of Derryleigh, Clondrohid. It was he who promised the wig to Seán. His son Michael Barry was living there in 1766.
- De Brát, Éamonn, Edmund Wall, poet, of Dungourney, Co. Cork.** He often attended the Bardic Court at Whitechurch and Carrignavar. His poems are being edited for the Gaelic League by *Ripeáno O rogtuá*.
- Déiríre, Deirdre, foster-child of King Connor Mac Nessa, and wife of Naíre, one of the children of Usna.**
- Dinnreán.** This is probably used in mistake for *Dhíreán*.
- Dóire Liat, an, Derryleigh, in the par. of Clondrohid.**
- Dhíreán, parish of Drishane, near Millstreet, Co. Cork.**
- Drom an Áir, a townland in the parish of Whitechurch.**
- Drom Cairb, par. of Dromtariff, near Kanturk, belonged to a branch of the O Keffees.**
- Dúitcealla, Dúitais ealla, the barony of Duhallow.**
- Dún bolg, Dunbullogue, a townland in the parish of Carrignavar.** It is about a mile to the south of the village. There is here a graveyard containing the ruins of a small church. Dunbullogue was the old name of the parish, and is still the "legal" name.
- Dún Dúlairic, Dundullerick, in the parish of Templebodan, near Middleton.**
- Eacóruim, Aughrim, Co. Galway.**
- Eamain, -inna (sometimes with *art. an e.*) Emania, Navan Fort, near Armagh.**
- Earcail, Hercules; a hero.**
- Earpáinn, an, Spain.**
- Éba, Eve.**
- Éibear, Éibear pionn, one of the sons of Mile.** From him and his brother *Eipeamóin*, together with their cousin *Ír*, the Gaedhil are said to be descended. *Nom. also Eibir.*
- Eitlige Caol, Mount Hillary, near Banteer, Co. Cork.**
- Éire, -eann, -inn, Eire, Ireland.**
- Eochair, Eochaidh, ancestor of the family of O Sullivan.** They are often called *Stiocht Eochair*.
- Eóruip, an, gen. na heóipa; the Continent of Europe.**

Fáil, or Inis Fáil, Inisfail, Ireland

Fálais, the Walls; they were a Norman family.

Féil, an, the river Feale.

Fiann, an, The Fiann, or Finnian Militia.

Fiann, Fiann, son of Cumhall, the principal chieftain of the Fiann. He belonged to the tribe of Baoiscne, whence he is called Ó Baoiscne, descendant of Baoiscne.
Íodla, Fodla, one of the many poetic names of Ireland.

Seóeal, Gaedhal Glas, otherwise Mile Easpainne, from whom the Milesians are called Gaedhil. He was father of Eibhear and Eireamhoin.

Seóil Luirc, the Gaedhil of Lorc; the Irish people.

Sall, a foreigner; in modern times the term has become synonymous with "English."

Sarán an Ríoirie, Garraun, par. Donoughmore, Co. Cork.

Seadónad, an, Guinan; he seems to have been a middleman on the lands of Rahan, near Mallow.

Seapaltai, the Fitzgeralds.

Seann maḡair, the parish of Glanmire, near Cork. The parishes of Carrignavar and Glanmire are "united" in the Diocese of Cork.

Seann na ḡCárr, this is probably a mistake of O'Longan's for **tiop na ḡCárr**, Lisnagar, the manor lands of Rathcormac.

Seann na nSall, the townland of Glannagaul, in the parish of Rathcormac.

ḡorḡad, Godfrey.

ḡortín na Stuaice, a townland in the parish of Whitechurch.

ḡrárai, the Graces.

ḡréas, a Grecian **rí ḡréas**, King of the Greeks.

ḡréis, an, Greece.

ḡúlai, the Goulds; the family referred to in these poems lived at Cnoc Ráta.

hector, Hector; a hero (fig.)

inglior, an **edair Liam**, Father William English taught school at Castletownroche for about ten years before entering the Order of Augustinian Friars at Cork in the beginning of the year 1749. Father William was Prior of their Friary at Fishamble Lane from 1754 to 1758, and again from 1769 to 1774. He was a wit and a poet; indeed, his desire for mirth and sarcasm are said to have got him into difficulties with his superiors. He died on the 18th January, 1778, and was buried in the graveyard of St. John's, Douglas Street.

inir fáil, Inisfail, Ireland.

inir fáilbe, the Land of Failbhe, Ireland. Failbhe Flann was K. of Munster 622-633, and the name **ḡrioc fáilbe** is often applied to that province.

inre an Cómáin, a townland on the south of the parish of Whitechurch close to the city of Cork.

ióreph, Joseph.

ir, Ir, a cousin of the Sons of Mile; some Irish families trace their pedigrees back to him.

יִשׁוּאֵל, -אֵל, a Jew.

יִשְׁכָּר, Judas.

Լաօրած, .i. Լաօրած Լուսցրած, Labhradh the mariner, grandson of Laoghair Lorc, son of Iugoine Mor; Iugoine was monarch of Ireland at the time of the foundation of Eamhain Macha.

Լաջարի, առ, a townland called Lyre in the parish of Carrignavar.

Լաննե, առ, the river Lany, rises on the slopes of Մուրիքե, and joins the Տոլան and the Lee at Macroom.

Լաօր, առ, the River Lee.

Լաօր, Իարլա ռա, the Earl of Clancarty.

Լաօր, Ելիզարա ռա, Lord of the Lee; the MacCarthys were Lords of Muskerry, through which the Lee runs.

Լեօնալտին, Կափաէն Տէամար; Captain James Lavallin was born about the year 1700 at Walterstown, near Cove. Tradition asserts that he was a descendant of one of Cromwell's "Iron-sides"; such, however, was not the case. The Lavallins are an old Cork family, one of them, John Lavallen, being Mayor of the City in 1293. James Lavallin's father, Melchor Lavallin, died in 1724. The following is an extract from his will preserved in the Record Office, Dublin: "All the rest and Residue of my Assetts and Effects and worldly Substance, of what nature or kind soever, after deduction of my Funerall Expences, and except the sume and sumes of money secured by the said judgment being two thousand pounds principall money and its interest, I doe hereby give leave and bequeath unto my beloved son James Lavallin, Esq., to whom I earnestly recomend to be kind to my tenants and servants; and I doe hereby constitute and appoint my well-beloved Kinsman Daniell O Callaghan of Mountalland in the County of Clare Esq. sole executor of this my last Will and Testament, and doe beseech him to take the burthen of the same upon him, and to see the same duely and punctually executed and performed."

Melchor Lavallin owned a large portion of the parish of Whitechurch. He had a residence at Thresherstown, with a caretaker or "middleman" named Michael Blewett, to whom he bequeathed fifty pounds. Shortly afterwards O Callaghan came to Thresherstown to take up the duties imposed upon him. That he died here the same year (*i.e.*, 1724) we are told in the title to the elegy composed by O Rahilly for him.

In the meantime the son James was in Brussels, and probate of the will was not granted until the 12th of November, 1725, when he had returned to Ireland and applied for the same.

Captain Lavallin seems to have acted according to the wish of his father, and been kind to his tenants. Seán certainly gives him credit for it. He was also a friend and patron of the bards, and their meetings were often held in his house at Ծաւե ռա մԲուսլտեօնի. He is still remembered as having built a pretty wide embankment four or five feet above the surface level, as a carriage road from Cnocán an Ծուրեւի to Cork, a distance of

about seven miles. Much of this embankment remains in a good state of preservation. He died about 1750, and is buried at Whitechurch. His tombstone is still shown, but the inscription is unfortunately undecipherable. He married a daughter of General Puxley.

Leat Cuinn, Conn's Half, the Northern half of Ireland.

Lee, Maicpur, Mark Lee, a Protestant farmer who lived at Lyre, in the parish of Carrignavar.

Léim Lára, Leamlara, in the par. of Lisgoold, Co. Cork. A family of the Barrys resided there.

Léir Cragla, Craglea, on the Shannon, near Killaloe.

Lhwyd, Édwardo (Edward Lhwyd) Celtic scholar. Born 1660, died 1709. In 1700 he travelled through Ireland, and made a study of the language. In 1707 he published the first (and only) volume of "Archæologia Britannica." It gives an account of the Languages, Histories and Customs of Ireland, Scotland, Wales, Cornwall, and Brittany. It contains Glossaries and an elaborate Comparative Etymology of the different Languages. A copy of this work must have been in the poet's possession when he wrote the poem (No. 25.)

Liffe, an, the River Liffey.

Liof Dub, an, Lisduff, a townland in the parish of Whitechurch.

Loétainn, *gen.* -ann, *pl. n.*, Danes, Scandinavians. The MacCotters are of Danish origin.

Loic .i. Laoisíne Loic, son of iúsaíne móir, Ard-ri of Ireland about 300 B.C.

Luain, Lyons (?)

Luíaró, mac Aímhíngí. probably the God Lugh Lamhfhada.

Luimneac, -nig, Limerick.

Lunnovaín. London.

Mac Ádaím, Mac Adam; some of the Barrys settled at Rathcormac took the surname Mac Ádaím. The chief of the family was styled Mac Ádaím.

Mac Cairteáin, an t-ádaín Concubair, Father Connor Mac Curtin was Parish Priest of Glanmire and lived at Coole. He was a poet of no mean order, and poems by him in Irish, Latin and English are still extant. Sermons 10 and 13 in Seanmóirí Muirge nuasóat were composed by him. He translated from Latin "Acallam na Tríonaon, nó Craobhrcaoite an Chreivín Catoirice." He died in 1737, and was buried at Teampoll uirce (or Teampoll Loircete). The following extract from his will, preserved in the Record Office, Dublin, will be of interest:

"*Imprimis.* I order that no wake or watching shall be made about my body, and no crying women admitted. No cypresses or scarfs of any kind to be used at my funeral nor my body removed out of ye bed until it's ready to be carryed away to my new tomb at Tampleosce. Item: I bequeath twenty shillings to Katherin Curtain *alias* Aherin of Ballinaglogh. Item: I

bequeath twenty shillings to Frank Kissane near Drumboy. Item : I leave twenty shillings to James Kelly of Corke Turnpike. Item : I give and bequeath all the rest of my worldly substance, goods, and all my personal estate to Cornelius Curtain jun., and to Gabriel Curtain his brother (to be equally divided betwixt them), by them to be freely possessed and enjoyed."

Katherin Aherin was wife of Liam an 'Úna.

Mac Cairteáin, An tAdeirí Ióseph, Father Joseph Mac Curtain, Parish Priest of Carrignavar. He was a contemporary of our poet, and a life-long friend of his. He lives in popular memory as a man of saintly life and of irreproachable virtue. It is said that while on a sick call to Lyre in the middle of the night, he was attacked by an evil spirit that haunted a certain spot on the road. In the struggle which ensued the evil one was overcome, but the good priest had his head twisted so that he was always looking over his shoulder, and it could not be brought to its normal position. The probability, however, is that Father Joseph had, on that occasion, a stroke of paralysis, to the effects of which he shortly afterwards succumbed. He died in 1752, and is buried within the precincts of the graveyard at Dunbulloge, a little apart from the ordinary ground, and with his face towards his people.

Mac Cairteáin, Liam, William Mac Curtain, generally called Liam an 'Úna, was born in the year 1668. He received a good education in his youth. He served through the Williamite war in one of King James' regiments of horse. After the war he settled down at Drumboy in the parish of Carrignavar, where in the intervals of rest in farming operations he taught school, transcribed books, and wrote poetry. On the death of the Blarney poet 'Diamair, Mac Seáin 'Úiríde, Mac Cairteáin in 1705, Liam became chief of the Bardic school, which was often held in his house. O Longan says that he died at An Clóc Fada, or Longstone, in the parish of Whitechurch. This, however, is only partially true, for he died at Drumboy in 1724, but his farm extended into An Clóc Fada. He is buried at Whitechurch.

Mac Cairteáin, Seán an 'Úna, John Mac Curtain. He was a grandson of Liam an 'Úna, and lived at Ballindura in the parish of Carrignavar. Our poet seems to have got into the bad graces of some of the Bardic School for having praised Seán an 'Úna (No. XXXI.) That special exception was taken to the phrase, "as fiaḁac le gairce, i n'iallaic capail rúgais" may be inferred from the following ḡann composed by some local wag :

A Seáin na Ráiténeac a b'ráirín ná n-úḡar,
maḡa n-éirpá do déilín do b'irfínn do rḡmúrac;
níor éiríḡeasgar maḡcaḡeacat ar iallaicib rúḡaḡa
acat maḡ a beaḁ Cíaraḡaḡis ar iallaḡa an tḡra.

Seán an 'Úna was a patron of the poets, and also something of a poet himself.

MAC CÁRMEAD, COIRMAC, Cormac Mac Carthy, son of DONNCHAD BAILÉ DOGA. He died in Wales (or at Bath) shortly after his father.

MAC CÁRMEAD, COIRMAC SPÁINNEAC, Charles Mac Carthy, of Carrignavar. He died in 1758. This family have been generally called SPÁINNEAC, *i.e.*, of Spain. We have not been able to find out why his burial should have been done so secretly.

MAC CÁRMEAD, DOMNALL SPÁINNEAC, Daniel Mac Carthy (Spainneach). He inherited the Estates at Carrignavar on the death of his uncle(?) COIRMAC, in 1758. He afterwards married a daughter of Lord Kingsale, by whom he had two sons, Justin and Robert, and one daughter, Elizabeth. That he had been deceived by Lord Kingsale as to his wife's dowry and in other matters, the following extract from his will, preserved among the Prerogative wills in the Record Office, Dublin, will show :

"I would leave more to my said wife if I imagined my fortune could bear it, but I think, considering my family and the debts upon my fortune it will not ; and besides I have been greatly disappointed in my expectations about her Fortune exclusive of the illtreatment of her father to me and mine. And whereas, should the Lawsuit now depending between Lord Kingsale and me and my wife and the other heirs at law of the late Lord Kingsale be determined in favour of the Heirs at Law, she my said Wife will in that case become intitled to one third part of the Real Estate of her Father, which one third part she has often promised and assured me she would immediately upon her rights taking place convey to me and my heirs by fine or otherwise in consideration of the great and heavy expences and losses sustained by me in prosecuting her right to said Real Estate, and in consideration of the many other losses and expences I have been put to on her account." His will was proved on the 10th of February, 1764.

MAC CÁRMEAD, DONNCHAD BAILÉ DOGA, Denis Mac Carthy, of Ballea and Cloghroe. His father died in 1704, and left his property to his eldest son COIRMAC, making him also his executor. COIRMAC died in 1720, and bequeathed all to his brother DONNCHAD *i.* DONNCHAD BAILÉ DOGA. Both documents are preserved among the Prerogative wills in the Record Office, Dublin. DONNCHAD BAILÉ DOGA died on April 2nd, 1789, aged 45. Tradition has it that he was a man of giant stature and a master in the use of the dagger or short sword.

MAC COITTE, LIAM. William Cotter, of Castlelyons, poet. After the death of LIAM AN DÚNA in 1724, he became chief of the Bardic School at Whitechurch, which position he retained until his death in 1738.

MAC CRAIT, DONNCHAD, Denis Magrath. He was the principal on the Tipperary side at the hurling match at Glannagaul in 1741.

MAC CUMAILL, FIONN, son of Cumhall.

MAC SHOBÚN, PÁDRAIG, Patrick Fitz Gibbon. He lived at Garraun in the parish of Donoghmore. The MÁIRIE NÍC SHOBÚN whom EOĞAN RUAD praises was a daughter of his.

- maḡ ealla, Mallow.
 máiḡ, an, the river Maigue, Co. Limerick.
 maolmuire, Maolmuire, Myles.
 maḡr, Mars; also a warrior, champion
 meadó, Meadhbh, the famous heroic queen of Connacht. She is
 here queen of the fairies of Connacht.
 míle, -adó, .i. míle eapáinne, Milesius. m. ulaó, the Gael of
 Ulster.
 mírceóir, Melchor, a Biblical name; m. leabaílin was the father
 of Captain James Levalin.
 moíroe, Moviddy, in the parish of Kilmurry.
 móir-éir. .i. tís móire, near Óún Cuinn at the western extremity
 of the Dingle peninsula.
 muirne, Musher Mountain, in the parishes of Drishane and
 Kilcorney.
 muma, an, Munster.
 murcáo, Murchadh, Murrough.
 múrcuaise, the Barony of Muskerry.
 múrcuaise, iarla, Earl of Muskerry, a title of the Mac Carthys.
- nár .i. nár laigean, Naas, Co. Kildare.
 niall, Niall of the Nine Hostages.
 nic carraitais, eiblin, Eileen (Nancy) MacCarthy, of Carrignavar.
 ní chruaólaic, máire, Mary Crowley. She was styled the Sappho
 of Munster in her day. We have not, however, come across any
 of her effusions.
 ní searailt, nóra, Nora Fitzgerald. The poet met her at a mar-
 riage feast.
 níul (níul) mac pénuir, Niul, son of Fenius Fearsa, an ancestor of
 Saébeal Slar.
- ó bhuain, an tatair Seán, Most Rev. Dr. John O'Brien, Bp. of
 Cloyne (1748-1767). He was the compiler of an Irish-English
 Dictionary, and the author of a number of poems and essays on
 historical subjects, few of which have been published. He died
 in 1767 at Lyons in France. He is not to be confounded with
 another Father John O'Brien, O.P., who was also a poet.
 ó bhuain, an tairla, O'Brien, Earls of Thomond.
 ó bhuin, Seán, John O'Brien; he kept a tavern at Carrignavar.
 ó caoim ealla, the O Keeffe, from Ealla, i.e., Duhallow.
 ó ceallacáin, O Callaghan; their principal residence was at Clon-
 meen, near Banteer.
 ó ceallais, O Kelly, of which there are many families.
 ó ceannais, the family of O Kearney.
 ó ceannbail, the family of O Carroll.
 ó ceannbail, an tatair Domnall, Father Daniel O'Carroll. He
 was for some time, about 1760, priest of the parish of Carrigna-
 var, and was a patron of the poets and of learning in his day.
 Some MS. books written by Seán for him are still preserved.
 He was a kindly genial ragsair, thoroughly Irish, and beloved of

his flock. Τὰὺς ὁ Caoimh, a parishioner of his, living at Ballindora, had been remiss in his attendance at Mass. Father Daniel sent him the following invitation :—

Α τὰὺς υἱ Caoimh το ὁεαρφαῖνν γῆαοαμ οὐτε,
 Ὅά οὔγεαά τῖνν ἀς εἰρτεαάτ ἀἰρῖνν:
 οὐαό, ρεάν ἱρ λαεεαατα ραοα οὐτε
 νεαμ ρε ὁεοῖό ἱρ σεόλτα ραρῆατῖρ.

Ὁ Ctaoéluige, an τάταῖρ Ὀomnall, Father Daniel O Coakley, for a time, priest in charge of Carrignavar, probably before Father O Carroll. The poet speaks of him as a relative of his own.

Ὁ Ὀάλαῖς, ρεαρῆατ, Fergal .O Daly. O Reilly, "Irish Writers," says:—"Fergal, son of Tadhg, son of Angus Ruadh O Daly, chief poet of Corcomruadh, also died this year (1420). In the year 1415, this author, together with Maurice O Daly of Brefny, Dermot O Daly of Meath, Hugh Og Mac Curtin, Dubhthach son of Eochaidh the Learned, and several other poets were cruelly plundered by Lord Furnival." In R.I.A. MS. 23L17, fol. 156a, occurs a poem by this bard, addressed to Cormac O Melaghlín, Prince of Meath, about A.D. 1420. This manuscript was transcribed by Seán.

Ὁ Ὀonnáda, the family of O Donoghue.

Ὁ Ὀμῖρσεόιτ, O Driscoll, of Coῖrca Λαῖῶε, in the south-west of Co. Cork. The correct spelling is Ὁ ηεῖρῖρσεόιτ, but the above gives the pronunciation. Of the Seán Ὁ Ὀμῖρσεόιτ mentioned in No. 44, nothing further is known.

Ὁ ράιῶε, O Falvey; they were chiefs of Coῖrca Ὀῖῖῶε in Co. Kerry.

Ὁ ρεαρῆατε, Séamur, James O Farrell. This man refused éamonn ve ὄῖαλ for a shilling when the latter was collecting the price of a horse. This fact led to a discussion among the poets; and the phrase, Scíllṅ Séamuir uí ρεαρῆατε became a bye-word for stinginess.

Ὁ Σλαράν, Ὀάτ, David Gleeson. Beyond the fact that he was a bailiff and was killed in Cork in April, 1737, we know nothing of him. He does not seem to have been regretted.

Ὁ ηαῖεῖαῖαῖνν, Seán, John Ahern; he was probably a "middleman" or under-landlord in Imokilly.

Ὁ ηέῖγεαῖα, πάοῖαῖς, Patrick O Hegarty; a poet and one of the members of the Bardic School of which seán was chief. The name was frequent, and is so still, in Carrignavar. Patrick's wife, for some unaccountable reason, left him, and a very fine poem—anonymous in MSS., but probably by Seán—exists, in which he condoles with his brother-poet, and bewails the fickleness of woman.

οἰεάν μόν, an τ-, the Great Island, in Cork Harbour.

Ὁ Λαόαῖς, Ὀomnall, Daniel Leahy. A family of this name lived beside the poet, and this seems to have been a member of it, Also Ὁ Λαοόα.

Ó macgáimhna, O Mahony; this family were chiefs of *uí Fíoinn* *lua*.

Ó murcáda, *Diarmaid*, Diarmaid Murphy, a relative of the poet. He died, according to O Longan, at Knockavilly, in 1754.

Orcair, Oscar, one of the *Fiann* heroes. He was son of Oisín, and grandson of Fíoinn.

Orprieál, an *τ*-, Hospital, Co. Limerick. The Brownes had large possessions here.

Ó súilliocháin, páorais, Patrick O Sullivan. Beyond the poem in No. 26 we do not remember having met anything from his pen.

πάορσις, St. Patrick.

πάορσις, *baile p.*, Home of Patrick, a name for Ireland.

παορσις, the Powers, of Duthaigh Paorach, in Co. Waterford.

πεσσάρι, St. Peter.

πόλ, St. Paul.

πολλ αν cóirte, Poulacurry, a townland in the parish of Rathcooney, near Glanniire

πρίορ, Anna, Anna Prior, a half-witted creature, who acted as messenger to the poets. She would assure them that each composition was her own. She often dressed in male attire, saying that her own clothes had been burned. From this fact and from that of being a messenger the poets christened her *Seán* (*Seón*) John, and had many a joke at her expense.

Ραιόρι, Rory, Roger.

Ραζαν, an, the parish of Rahau, east of Mallow.

Ράτ Όυδ, an, Rathduff, parish of Grenagh, Co. Cork. The family of the MacCarthys called *μάξιριτι* na *móna* lived here. They got the name from being wardens of Mourne Abbey.

Ριβιρτ, Robert de Barry, ancestor of the Barrys in Ireland.

Ρίρις, the Rices; they are a Norman-Welsh family.

Ρόιρτεαδ, an, the Viscount Roche. *In pl.* the Roches.

Ρόιρτεαδα, Roche's Country; north of the Blackwater from Mallow to Fermoy.

Ρορ Καρβηρε, Ross Carbery.

Ρυιόρι, Ruidhri, Rory.

Σακρα, -an, -ain, F., England; also *in pl.* 1 *Σακραδ*, in England.

Σαδδ, Sadhbh, a queen of the fairies.

Σαεραρ, Cæsar; a king, warrior, champion.

Σάιρφέαλ, Sarsfield, the hero of Limerick.

Σάιρφέαλ, Όοιμνικ, Sir Dominick Sarsfield. In 1627, he was created Lord Viscount Kinsale by Charles I., but owing to a petition of Lord Kingsale he had to renounce the title of Kinsale and take that of Kilmallock.

Σάπφó, Sappho, a Grecian poetess. She lived about the end of the seventh century B.C. Her lyrics are masterpieces of sincerity, depth of feeling, and grace of form.

SCÁTAC, a queen of the faïres ; she is supposed to have kept a training school for warriors in the Isle of Skye. Cuchullin and many of the Red Branch Knights were taught by her.

SCOTIA, Scotia, mother of the Milesian princes who landed in Ireland. She is sometimes styled a goddess.

SÉAMUR, King James.

SEÁN CLÁRAIC, Sean Clarach Mac Donnell ; for an account of him see his poems edited by Rev. P. S. Dinneen, M.A.

SÉAPTUR, Charles, the Young Pretender. *Also* SÉAPTUR. This name occurs in No. X. as a metric equivalent for CORMAC.

SEÓIGE, George, King George.

SIOL EÓGAIN MÓIR, the race of Eoghan Mor, the eldest son of Oilioll Olum. From him are descended the majority of the great Desmond families, the MacCarthys, O'Sullivans, O'Keeffes, etc. *Also* SIOL EÓGAIN.

SIONAINN, AN T, the River Shannon.

SIÚIR, AN T, the river Suir.

Sliabh GLAS, an, Sliabh Glas, in the par. of béat na ghróide, south of Musherah,

Sliocht Eócaidh, the race of Eochaidh, *i.e.*, the O'Sullivans.

Sliocht Eógain, the descendants of Eoghan Mor ; the principal Desmond families.

Sliocht Niúil, the descendants of Niul, the Milesians.

Sliocht Ríbiric, the descendants of Robert, the Barrys.

SOLAM, -AM, Solomon.

SOLÁN, an, the river Sullane ; it rises in the west of the parish of Ballyvourney, and enters the Lee near Macroom.

SPÁINN, an, Spain.

SPÁINNEAC, an, the Spaniard ; the head of the Mac Carthy family of Carrignavar has been long called an Spainneach.

STÍODART, an, the Stuart.

SUÉIOLAND, Swedeland, Sweden.

SUIRÉ FÍNN, Seefin, a mountain peak on the borders of Kilcorney and Beal-na-groidhe.

TEAMAIR, -MHAIC, Tara.

TEAMPOLL GEAL, an, the parish of Whitechurch, Co. Cork.

TEAMPOLL UIRCE, Templeusque, in Upper Glanmire. It is sometimes written TEAMPOLL LOIRCE.

TIG NA GCAIRIC, Tinageragh, a townland in the parish of Watergrasshill, Co. Cork.

TIOBHAD ÁRANN, Co. Tipperary.

TÓIRIA, Torna, poet and foster-father to Niall of the Nine Hostages.

TRIAE, an, Troy. *Also* an TRIAOI.

THAMMAM, IARLA, Earl of Thomond ; the O Brians.

UI MAC COITTE, the Barony of Imokilly, Co. Cork,

ULTAIC, -AIC, an Ulsterman ; as *adj.* Ulster.

WATER, Wales.

na Láimscríbhne

asur

malairt ráirte ionnta.

Níor mhílte beasán a mío : utao na láimscríbhneann ar ar baineas na hainmáin annro. Ar utáir ir cóirí sam a mío go n-aiuáinn féin a lán sca as na rean-uaoimib. Ir le ríor-úeíreannaiže v'imtíz cuimne ar Seán ó muinntir na vúitche i n-ari cónnuiz ré. Imteact na Saetúize fé nveara roin, fóríor.

Síoiar na háiteanna ar ar poláitíuizeas aódar an leabair reo :

(a). Na láimscríbhne i nAgasam Ríogúda na héireann, i mBaile áta Cliait.

(b). Na láimscríbhne i leabarlainn Colláirte páraiz i muiz nuasat.

(c). Leabarlainn Colláirte na Tríonóire, i mBaile áta Cliait.

(d). Leabarlainn an King's Inns i mBaile áta Cliait.

(e). Leabair a ríor Seán ó Úreasa, áta i reilb Ríeáro uí fógúda.

(f). Roinnt Láimscríbhneann im feilb féin.

(g). Tá ro-ainmáin ve cuir Seán ra mBritish Museum, act ó bíodar ar feadur agam ceana níor bacar le com-mear a véanain eatoréa. Tá ar utao le Cláir uí Sháda asur an fáir a téirdeann.

Seo mar úeinim comarúasá oíra annro. Na láim-scríbhne ran agasam : Cuir i scár I 26, 102. .i. An leabair gurab é a comarúa 23 I 26, asur ar leatanaic 102 an atá an t-ainmáin áirite. Annro leir atá láimscríbhne uí Óálaiz, Reeves asur Stowe.

i láim-scríbhneib an átar Seán ó Muiréada, eapoz cormaiže, reasó feirdear na hainmáin le Seán i muiz nuasat. ó m. XI. 173, 771. mo comarúasá-ra oíra annro.

I. Láimscríbhne : I 26, 102 ; G 25, 333 ; Stowe A. IV. 2, 98.

Malairt ráirteasur : líne 2, von gheann, G 25 ; l. 21. vo úoiriú, G 25 : l. 29, noiaó, I 26 ; niao, G. 25 ; l. 31, a brolaid, I 26. 32. "Oir ve muinntir muiréada é i utao a mátar," I 26, asur Stowe ; l. 33, ollam an pollaó, G 25 ; l. 35, vo ciorasó, I 26, Stowe ; l. 38, vo éluinó 'r vo leizíó, G 25 ; l. 39, vúite, G 25 ; cúingimeasó, G 25.

II. *lrcm.* : G 24, 90 ; E 15, 233 ; C 10, 59 ; Ó *mur.* VII, 85 ; Ó *mur.* XIV, 300 ; C 21, 197 ; Ó *Ureava* ; King's Inns, 6 ; *lrcm.* 45 an easgarlóir ; *Ámháin Seáin Clárait*.

l. 3, *zé leasair* Ó m. VII. : l. 12, *m'anacra ón ta*, K. Inns ; l. 19, *a dearta ná a tár*. Ó m. VII. : l. 21, *leatnamuin árraib*, Ó m. VII, C 10, C 21, K. Inns ; l. 31, *a neamuin a mná 'r anáruir*, G 24 ; l. 33, *cia dearta* ; *a gcár iar gcár*, Ó m. VII., G 24 ; *a ccár ar ccáir*, K. Inns ; l. 35, *vá noaoiáb*, K. Inns : l. 41, *rcéil gan nuioeab*, Ó m. VII, C 10, C 21 : l. 55, *feair na noán noioeab*, "i. Ó *Dála Fionn*," Ó m. VII, C 10 : l. 59, *cló choiúe ir méinn*, "Ámháin S. C.," C. 10 : l. 64, *áir go bráit*, K. Inns.

III. *lrcm.* : E. 16, 197 ; N 13, 221 ; Ó *mur.*, VII, 150 ; *lrcm.* 45 an easgarlóir.

l. 1, *ir cuimh 'r ir cneab*, N 13 : l. 16, *gníomh vo b'áothmaib*, N. 13 : l. 24, *ár gcár-na*, "Oia linn," *mar ásuirín*, Ó m. VII. ; l. 31, *'n-ár brosur go réab*, Ó m. VII. ; l. 44, *vo buabab*, N 13 ; l. 53, *tá an cliair vá máoiueab*, E 16 ; l. 55, *an té cuimeab* a *scloib*, E 16 ; *cuimeas*, Ó m. VII. : l. 56, *go rinne*, E 16. Ó m. VII. *sa leabair*, N 13 ; *noiaib* l. 62 *zeidmib* :

Ó'ir-íliobt ulaib an taoireab *ruiteam*
Saoi náir *ringil cále*.

Asur reo mar *tornuigeann* an céab *ceatmaib eile* :

feair *roineanta rtuamab*, *uirmab uarab* ;
go *cunata buab* *gab báire*
an *uragan búib binn ve Clanna Rúirí*
ba *mairéab clá*, *gml*.

mar *rin vo gabann* N 13 go *oí go rtaoann* ; *noireab* *ceatmaib* 45 "gnáob *leir ionnruib* a *áruir*."

IV. Ó m. VII., 272 ; G 24, 1 ; M 46, 35 ; King's Inns, 6.

l. 26, *vo meabair gluin*, M 46 ; *a meabair*, K. Inns ; l. 30, *bneab ríon-áluinn*, M 46 ; l. 44, *níon iar tuilleab*, Ó m. VII. l. 52, *i vteampoll loirce*, M 46, K. Inns ; l. 73, *ríúe ar cairge*, M 46 ; l. 77, *beannaib go héas leir*, M 46, ní *rahtar* an *mann veireannab ra leabair* M 46.

V. E 16, 197 ; N 14, 189 ; C 3, 12.

l. 5, *gluin ceannarab* *caoimnaib*, N 14, C 3 ; l. 11, *ó muis ealla go céarair*, C 3 ; l. 28, *b'é mibeál ós ó longáin a rchíob na leabair reo* i. N 14 *asur* E 16. *sa leabair* N 14 *vo rtao ve rchíobab* *annro asur vubair* ; "tá *ro i n-áit eile asam*," 45 *cairge* *vo E 16 a bí ré* ; l. 34, *a guíve vo léir-cuir*, C 3 ; l. 36, *ra fuirtin raolta*, C 3 : l. 49, ní *méinn*, E 16.

VI. G 20, 226 ; ib., 332 ; N 15, 139 ; ó m. IV, 243.

San leabhar, ó m. IV., tá na focail seo .i. “i n-éirinn,” “Déiréanna,” “Saeóilge” agus “i r-phoénic” i n-earnamh. Sa leabhar G 20, 332 tá “gc” i n-áit an focail “phoénic.” I r-veallmácaí go raib a tuillead óe ann, áit má bí níor duail ré umam.

VII. ó m. XCVII., 233. ní faightar an t-amhán ro áit i n-éan-leabhar amháin. b’é an longánac a rchib an leabhar ro.

VIII. E 15, 273 ; C 10, 68. Ar E 16 oo tairnsead C 10. ní gabann C 10 tair l. 48. l. 10. Caoineam claoon, E agus C ; l. 30, doirthe cúirí, C 10.

IX. G 23, 131 ; D 19, 84 ; M 14, 95 ; ó m. V., 198 ; ib. VII., 314 ; Reeves 839, 82 ; ó Theada ; K. Inns, 6 ; lrcm. as an easaírtóir. Cuir ó harrgaváin an t-amhán ro i leir tairis Saeólaig ran “Irish Minstrelsy,” agus tá ré i gclo i namhán tairis Saeólaig leir. áit doirthe na láimhchúirne gur b’é Seán na Ráitineaca ceap é. ní’l ríoc dá veallmá ari gur b’é tairis boet a ceap é.

l. 2, doir i r céim, G 23, D 19, M 14 ; l. 3, fear taircáta, ó m. V. ; l. 6, taircá na no., ó m. V. ; taircá, K. Inns ; l. 11, féile i r oinead i r maircá, G 23 ; l. 12, an bile i r mo taircá, ó m. V. ; mo taircá, D 19 ; l. 15, ra tairmonn, ó m. V. ; l. 17, agus fíata i r lúit léisinn, ó m. V. ; l. 18, ná taircá méinn, D 19 ; l. 24, tu mair ran úir, G 23 ; out mair oo a n-úir, K. Inns ; l. 26, ríonra boir oirthe caoin réim rial, ó m. V. ; l. 27, congnam coirthe, Reeves ; l. 28, rin outa follam. ó m. V. ; ra outaig, K. Inns. l. 29, tairsean i nglair, Reeves ; l. 33, taircá i r ba caom, ó m. V., K. Inns ; l. 34, gair leabhar a céim, ó m. V. ; meall (meabail) n-a méinn ná claoon níor tairgáir oom mear, ó m. V., K. Inns ; l. 37, fear taircá G 23 ; l. 38, ba taircá fearam ba tairamail gáas i r cúim, ó m. V., K. Inns ; l. 39, ba taircá fearam, ba taircá gáan, ó m. V., K. Inns ; l. 41, gáir tairamáir oo b’áitne, D 19 ; dá taircá-ra fíor, G 23 ; l. 43, an taircá caom na gáis na fílle, K. Inns, ó m. V. ní’l a tuillead óe i n-ó m. V. ; l. 48, oon easla, D 19 ; l. 49, i r oon oon oon i r gáir oon a coirameam leam, K. Inns ; l. 55, oo coirnam go caom, D 19, M 14.

X. G 23, 128 ; M 14, 161 ; ó m. VII., 320 ; lrcm. as an easaírtóir.

l. 41, oon oirthe lúis, M 14.

XI. G 23, 133 ; O 15, 224 ; M 14, 162 ; ó m., VII., 324 ; IX., 355 ; XIV., 306 ; lrcm. as an easaírtóir.

l. 6, oo díor b’áit liom G 23 ; amáil liom M 14 ; l. 13 ; taircáil, O 15 ; taircáil M 14. i r oon gur “taircáil.” .i. “i gáir taircáil” an focail ceap annro ; l. 15 ; gáir taircáil

θάμν, O 15; α πίοκάτ. G 23, M 14; L. 36, ἡ ἱρ μίο-άμν, L. 40, νίον ἠριόμνιο α εάετα, G 23; L. 51, τρέαν-τιμν, O 15; L. 60, ὁ τιμνέαττ C 11 L. 71, τε ριγέτιυγὰ ὀμ. XIV.; L. 76, ἀν κυμα πο ἀν εὔγς, G 23; L. 80, μο θεό μο θεαατμ μο θανάτ μο ε.. O 15, ὁ μ. XIV.

XII. C 33, 15; Lpcr. ας ἀν εαζαττόμ.

L. 7, ριατ-ρεαρ, εαζ.; L. 14, θεατβ νά cinnτεατ, εαζ.; L. 15, νά c. n-α εαοιντεατ, εαζ.; L. 20, b. νά οἰτρεατ, εαζ.; L. 24, congnañ cuibreach, C 33; L. 27, τιγεαρνα πλεατἀματ ραιμνιγς ἀν τιγεαρ, C 33; L. 41, ρεαρ βο δ'αcμνιννεατ ζμναομ ἱρ ζνιόματ, εαζ.; L. 42, ρεαρ βα τρέμνν cέμν νάμ οἰοζατ, εαζ.; L. 51, C. cneap-δάν, μίνλιγς, εαζ.; L. 52, b. ας εἰζεατ ζο ριόματ, εαζ.; L. 53, mb. αρ b. μόμν ρι ρεμντε, εαζ.; L. 64, ας ζοτ ζο οἰανι νοιανὸ α μῖζέλατ, εαζ.; L. 67, νί'λ μαοιλνν τεαρ na gleanna ná glinnne, C 33; L. 76, ζαν ρ. ζαν ραοιμν, C 33; L. 78, ας na ζαοιτβ, εαζ.; L. 91, βο δ' βίοςτα, C 33; L. 92, βαρρ αιμνιγε, βαρ capτanaτ, εαζ.; L. 100, μαρ βο δι ροιμν ζο μινν n-α εἰομρεαν, εαζ.; L. 101, εἰατλατ δεῖτ ταοιβ λειρ, εαζ.; L. 102, τμναζναιμτ νά ἀν ριομ-λας, εαζ.; L. 104, μναρὸ οἰα ζαν βοετα, εαζ.; L. 108, εἰομν βο. εαζ.; L. 110, κυμνατ ράο βίοςτα, εαζ.; L. 123, μιλρεόμν μίλεατ, εαζ.; L. 129, ζαν cαοιν-τρλίοτ, εαζ.; L. 136, μαμνε αζμρ Cinn τμνις, εαζ.; L. 139, ρόμνιγς na ζαοιτ-εατ, εαζ.

XIII. C 33, 26; C 21, 165; ὁ μ. IX., 378; Lpcr. ας ἀν εαζαττόμ.

L. 2, ἡ ρι ματβ na ζc.. εαζ.. C 21; L. 3, εἰομνεατ cμιοτε, εαζ.; L. 7, cιαττ ἱρ cέμν, εαζ.; L. 9, ζαννμναι αμνε, C 21; L. 18, ἱρ ταμρε αζμρ τμναζ, εαζ. C 21; L. 22, ρμαρ αρ νεαμν βειρ α αναμ α ρι, εαζ.; L. 24, cέ τμναζ ἀν τ-εαρναμ, εαζ.; L. 25, μοιζνέαρ τεαμν, ὁ μ. IX., C 21; L. 29, μαιμν ρεο μν αμρε C 33. L. 34, cαοι ζο ρυιθεατ, C 21; L. 35, οἰμαοεατ ἀν τραιοι, C 33; τιζε, ὁ μ. IX.; L. 44, ἡ ζμρ δ'ε, C 33, L. 49, α εὔμν, C 33; L. 62, νμαρ ἀμαρκυιτ, MSS.; L. 64, θατρε na ζc., MSS.

XIV. ὁ μ. XIV., 410; D 19, 38; C 3, 40.

L. 3, ἱρ ραζιτ, ὁ μ.; L. 32, βο εἰοτ ρέ, C 3; L. 34, νίον ρυῖν ε' οἰεαρ, C 3; νίον οἰεομν οἰεαρ, D 19; L. 39, cια α ζκόρμν, C 3, D 19; L. 40, conaba, C 3, conba, D 19; L. 72, ὁμ νημνιγς οε λυετ, D 19; L. 93, ρα τεαμν C 3, ἀμνν ρεατ ζεἰοτεαρ ἀν τρμνατ ρανν οεn εαμζατ πο.

XV. Lpcr. υἱ Ὀάλαγς, 52, εαμνα α 6.

νί οἰμαμρεαρ ἀν τ-αμνν πο ατ ραν αον τεαμν ἀμνν; αρ ρον na λυαῖοτεαρ αμνν cεατν λειρ νί'λ αον θαοζατ ἀν na ζμναβ ε' εαρ ε.

XVI. "mac Allā," meiteam 1893; ó m. VII, 39; X, 327; Stowe AIV. 2, 128.

Deir "mac Allā" asur "Stowe": "oo cúigeas mac léi oo marbadh ran goasao a bi ran mbliadain 1643." Má'r i reo an bliadain n-ah ceapao an ván ro, asur tá vealliam na reannaoct air, ir dóca sur d'é rinreas Seán .i. Seán ó mur-chaó ó énoc an bile a ceap é. l. 2, ioc muhan, ó m. VII. asur X., Stowe; l. 7, bhuasanae, mac Allā; bhuasá óúnae, ó m. VII. asur X.; l. 12, go raibhib m. Allā; l. 18, geata clí cam, m. Allā; l. 20, rúo voo óún, m. Allā.

XVII. N 11, 200; C 20, 37; K 14, 35; O 39, 58; B 2, 263; M 29, 342; G 20, 256; ó m. XCVI., 534; Stowe A IV. 2, 182; lrcr. an easaridóra.

Sa leabair G 20, tá an t-amhán ro curta i leir an átar eoían ó Caoimh, áct ir veimín sur d'é Seán a ceap é. Cuirio na leabair eile n-a leir é. l. 3, trát rin, O 39; l. 4, io. grátó bíl, ó m. XCVI., Stowe; l. 6, freasnamh peaoar, N 11; l. 11, fusair ainmna, N 11; l. 14, ir páirt ba, ó m. XCVI.; l. 20, ná tréis m'aidneap, N 11; auidneap B 2; l. 21, a gcúrra geallair, C 20, ó m., B 2; l. 23, as cuirilng, O 39; l. 33, tug cúis feadct mbliadain, K 14, ó m., C 20; O 39; l. 39, oo váil óo c., C 20; l. 40, féo láim deir téidim, C 20, O 39, B 2; l. 49 na flaitear nae c., ó m.; l. 52, farrmaid io cúirt, ó m.

XVIII. N 32, 274; C 20, 49; G 23, 45; B 2, 189; ib. 274; K 14, 46; ó m., XCVI., 474; ó Dheaoa; lrcr. as an easaridóra.

ní rastar an bliadain áct amhán i leabair uí Dheaoa. l. 6, oo éairngaeó reancur, ó Dheaoa; l. 12, fearam nó fuirde, G 23; l. 15, o'pás rí leagta, ó D.; leacab, G 23; leacóa (.i. leagta) N 32, "leagairte, leacra" an ceapir san amhúr. l. 16, oo ápario air, ó D., G 23; l. 19, oo fuoltair mé, G 23; l. 23, go hoirde um léir, G 23, ó m.; l. 24, áit a maóaimh, G 23; N 32, K. 14; l. 39, go nveacáio mo peacab, ó D.; peaca, ó m.

XIX. N 32, 276; C 20, 52; G 23, 46; B 2, 192; ib. 277; K 14, 48; ó m., XCVI., 476; ó Dheaoa; lrcr. as an easaridóra

l. 1, mo áara éhoirde anonn, ó D., N 32, B 2; l. 3, san g. cáir-veap, ó D.; l. 8, in áit o'fádar, ó D.; l. 9, ir fearr cáile, ó D.; l. 11, ir amarcuirde ionnum, N 32; l. 14, vom ríoir rúil, C 20; vom ó m.; l. 16, mo lám láioir, ó D.; l. 17, in na viaíaid, ó D.; l. 23, grátó grátam, C 20, ó D., N 32; l. 28, a ériat ir leága, ó D.

XX. ó m. III, 312.

l. 2, dheacur le fuim. lrcr.; l. 5, surab von tréit cumá an márb, lrcr.; tá pocál i n-eapnam annro ir oo cúirdear "éact" uaim féin ann.

XXI. 6 m., XLIII., 27.

Do b'é Seán ó Umeada a rchib an leabhar ro, agus rchibneóir
cúpmac do b'eit é. Iy iomóla uaine oen-oáim 30 gcurtar
an mann ro i n-a leat. Tá innpint aiy fa Reimhár 45 an ádair
ráorais ua Duinnín i námháin Tairis Saedéalais. mara
mbao gupar uógar in-éireote é ó Umeada ní éuirfínn an
mann fa leabhar ro.

XXII. N 13, 224 ; N 32, 228 ; C 23, 195 ; ó m. VIII., 337 ; 1b.
XII., 369.

ΣΙΩΕ ΑΝ ΠΕΙΡΑΪΘ ΠΕ ΜΑΡΗ ΑΤΑ ΡΑ ΛΕΑΒΑΡΗ Ο Μ. VIII. "ΣΕΑΝ ΝΑ
ΡΑΙΔΙΝΕΑΘ ΕΧΤ ΟΟΝ ΔΕΑΡΗ ΣΕΑΝ Ο ΒΗΡΑΙΝ, ΑΝ ΤΑΝ ΟΟ ΠΥΑΡΗ ΓΔΑΡΗΜ
ΕΑΡΡΥΙΣ ; ΓΕΛΛΑΙΝ ΔΣΥΡ ΡΟΡ"—ΣΕΑΝ Ο ΜΥΛΑΙΝ. ΒΕ ΑΝ Τ-ΥΣΘΑΡΗ
ΡΕΙΝ Α ΡΕΠΙΘ Ε ΜΑΡΗ ΟΟ-ΣΕΙΒΕΑΡΗ ΡΑ ΛΕΑΒΑΡΗ Ν 13.

l. 7, *ρεαριστη* ὁ m. VIII; l. 10, *καυβρε*, ὁ m. VIII; l. 12, *σο ὁ'ραζαίλ*, C 23; l. 18, *na Soiminne* MSS.; l. 20, *μιοζμο* *κοίρνεαδ* ὁ m.; l. 35, *buannaδτ*, N 32; l. 44, *σαν ρορμα* *na* *ραζαρτ* *na* *ρεαριμ*, N 32; *na* *υτιρ*, C 23; l. 50, *υιοῦαδτ* *ἀρμ*, N 32.

XXIII. E 16, 148; B 38, 113; N 32, 103; ó m. XII., 166;
ó Όρεδρα; Ἰερὴ. ἀς ἀν εὐχαριστοῖν.

Deir B 38: "An t-adair Seán ó bhiaim cét do pobal Charmais
na b'ear an t-an do muneadar ruar macla capall só." 1739
sát na hairte reo ra leabhar N 32. b'é mideal ós ó longáin a
reab N 32.

1. 8, 5an locaò, B 38 ; 1. 20, na haingil vâ nglacaò, N 32.

XXIV. E 16, 148; B 38, 114; N 32, 104; ó m. XII, 167. ι.
2, ιε καίτιρ ζαν τάρη, B 38; ι. 9, ρά ταιριθε, ó m. XII; ι. 10,
ταριτάω αρ θαοζαλ, N 32; ι. 11, ναε ταριταιρινεαε ταινε, B 38;
ι. 20, ταίιζεαε, N 32.

XXV. G 24, 179; N 32, 264; ó m. IV., 218; Brit. Mus. Add., 29,614; Ἰρση. 45 ἀν ΕΑΣΔΗΤΟΙΗ.

l. 1, $\eta\alpha\varsigma$ $\xi\alpha\epsilon\upsilon\epsilon\alpha\lambda$, G 24 ; l. 7, $\xi\omicron$ $\rho\alpha\omicron\iota$ $\rho\alpha\omicron\varsigma$, δ m. IV. ; l. 8, $\alpha\eta$ $\varsigma\alpha\chi$, δ m. IV. ; l. 15, $\Delta\xi\alpha\omicron\iota$ $\xi\upsilon\mu\alpha\beta$ $\acute{\epsilon}$, MSS. ; l. 16, $\rho\alpha\omicron\varsigma\alpha\iota\tau\epsilon$, G 24.

XXVI. B 38, 104.

ἡσὶν θυαίῃ ἀν ἀίρτε γεο ὑμᾶμ ἀὲτ ραν δον αἶτ ἀμᾶιν.

XXVII. 6 m. XIV., 315.

XXVIII. o m. XIV., 383.

Լ. 14, ճոռնշոռնոռ ոճ ոչեւր, Լրբր.

XXIX. B 38, 87; N 32, 272) ó m. XCVII, 232.

ní'l an éaao mann ra leabair XCVII, ná ní faḡtar an mann veiriú ra leabair B 38. ir corraíl zup mann é reo ar amhán eile a éap Seán von mnaoi uairil éaona, áct ní'l a tuilleaó óe ar faḡaíl anoir, nó má tá nioir buail ré umam-ra. L 6, mionla feal-éroiúeac, ó m.; L 7, ón Spáinn vo fiubail, ó m.; L 10, as mac nioz ná feair vliḡe, ó m.; L 15, a vá porc réiró-ḡlana ir mnaímaíl maorúa, N 32. Seo mar atá a éioaal ra leabair B 38: "páorais beas na Ráitineac cct."

XXX. ó m. XL., 300; lrcp. as an eagaréoir; lrcp. an éan-ónais ó murcaóa; tá an ḡiota ro ar faḡaíl, leir, i n amháin piraipir mhic ḡearraile. L 8, na pior-ḡaodail, MSS.

XXXI. G 25, 228; ó m. XI., 223; ib. VIII., 350; ib. V., 13.

L 1, cáilí ir clú úirt, G 25; L 2, a úuine veir, G 25; L 17, ré éior na róula ar noúiz ḡo n., G 25; L 26, tu as fiaóac, VIII.; Seo mar atá an ceangal i G 25:

baibmaact ḡliogair, a úuine, ni úearna rór,
foacail má piocar ḡo piorcaite ar seázan óḡ:
nioir éotiom an imiut vá mbrireaó an váim mo ḡrón,
ir molaó ḡac nouine ḡo fileata an t-át mar ḡeóbaó.

XXXII. ó m. III., 313.

XXXIII. G 24, 133; B 38, 125; N 32, 273; ó m., VII., 196; ib. XI., 173; lrcp. as an eagaréoir.

L 11, an ḡlan-éumangair, G 24; L 14, ro baip(aó) va ccup (aó) VII.; ra baip(aó) na ccuipio, XI. Bíonn na focail reo: "asup fuair an veacma" i veireacó an ḡiota ro i ḡcomnuíoe.

XXXIV. G 24, 133; N 32, 267; ó m. VII., 197,

L 7, as ḡpár, MSS.; L 8, ḡair ḡnát air fáir ionn, MSS.; L 12, breaóan, MSS. G 24, pream na leabair eile, ir tá línte a react ir a hoct bunorcionn ionnta ḡo léir. Veir N 32: "Seán ó murcaóa na Ráitineac cct. 1750 vo réamonn mac Comáir ve baipna i ḡcúil. Bí coill éulaó vá ḡearraó an uair rin."—míeal óḡ ó longáin.

XXXV. E 15, 105; C 21, 218; N 32, 257; C 10, 67; ó m. XCV., 57a; ib. VII., 77.

L 12, von flaitear, MSS. Seo mar atá an meimáó ra leabair, ó m. VII.: "Seán ó murcaóa cct., an tan vo b'éizir vo ppeacla vo ḡobáil éuize ar vtiur; asup vo fuair ppeacla ón átaip Doimnall ó claoéluíoe vo bí i ḡearraiz na bpeair an tan rin."—an longánae. Sa leabair XCV., leabair a rcpib Seán réin, reo mar atá an meimáó: "Seán ó murcaóa cct, von tpaḡair réim fuairc ro-éineóil .i. an tátaip Doimnall mac claoéluíoe, vo bíonn ppeacláipe roilearva vo."

XXXVI. E 15, 242 ; ib., 105 ; N 32, 265 ; C 10, 218 ; ó m. IV., 311.

l. 8, pá gnaoi mpr E 15. Tá bliathain a 1760 ra leabhar N 32

XXXVII. lrcm. uí Dálaid 52, earra a 7 ; Reeves, 839, 70.

l. 10, atá cáthair, R. i leabhar uí Dálaid, ní'l mar uíthar áct "S ó m ccc." ní luaitéar ainm an uíthair i leabhar Reeves. "O b'féoir, aín, gur d'é Seán ó Muláin a ceap é.

XXXVIII. B 38, 133.

ní luaitéar ainm an uíthair, áct ip uóca gur d'é Seán a ceap é. Tá "rian a láime" air.

XXXIX. N 11, 202 ; B 38, 88 ; L 10, 242 ; H 6, 21, gColláirte na Tríonóire.

l. 28, líonar d'áitear mo é, H ; l. 31. re críod a cair. H ; l. 33, inna leabhair H agus B tagann ceathrúna moine reo, áct oo b'éigin i fágaint ar lár. ní'l ra leabhar N áct an dá rann coraid. Sa leabhar B amáin atá ainm an Cunnóidh luaité. Cuirtear an gíota ro i leit an mhangaire súgais ra leabhar L, agus tá an dá airte i gclo i d'píliúe na máige. l. 35, na palm i bpáirt na ragar, H, L 10 ; l. 38, fearra ó coimear. H ; l. 44, ré áthar air mo éiríde-re. H ; l. 48, ceathra ip cinnteáct, H.

XL. L 37, 283 ; lrcm. ag an eagaróir.

l. 11, béit na b. L 37 ; l. 16 dá tairí rár, L 37.

XLI. O 15, 213 ; B 14, 156 ; ó m. X. 133 ; lrcm. ag an eagar

l. 11, na claon-ghair, B 14 ; l. 23, ag teanaó curad, B 14 ; l. 31, ip gáideann X ; l. 56, gur claoctas, X ; l. 71, ceathair gonta, B 14 ; l. 76, r gan tige(eaó) na uéige ambiaóain, B 14.

XLII. O 15, 214 ; B 38, 183 ; ó m. X. 134 ; lrcm. ag an eagar

ní'l an ceangal ra leabhar B 38 ; páirais ó mhucaó ainm an uíthair ann. l. 10, oo córuigeaó ; l. 12, go gánna gan cóir críort, O 15 ; l. 27, go uairteac go táinteac B 38 ; l. 52, na ceirio, X ; l. 55, bhuigeanaig, X.

XLIII. G 23, 47 ; D 19, 22 ; N 32, 269 ; ó m. VII., 210 ; XCIV., 263 ; lrcm. ag an eagar.

"Agallam an fíre céanna (i. Seán) agus pola nó cleite béiltine Seán uí Dhoín lá Bealtaine, 1745," N 32. l. 8, ní rultmaract, VII., N 32 ; l. 14, ná caigil, D 19 ; l. 21, ar érucaó, VII ; ar érucaó, XCIV. ; ar érucaó, D 19 ; l. 23, i gcúirt na gcomar, N 32 ; l. 31, ramara, VII ; ramara, N 32 ; l. 33, ráilte ip. 40, N 32.

XLIV. C 3, 45; Brit. Mus. Add. 33,567.

ní'l ainm don uaine leir reo, áct feidmíó é; mearc amhán vo ceap Seán. Deallmuigeann an éainnt ir an imteact atá faoi suph b'é Seán a ceap é.

L. 12, na linne rin é, B. Mus.; L. 15, áct aipeac ir áilgear, 'vomitus and tenesmus.'—O'Grady, *Cat. Brit. Mus.*

XLV. F 18, 124; Lrcm. 45 an e45.

Tá an t-amhán ro an-coitcianta ar fuio na muhan, agus ir iomda agharruad a veinead ari 45 imteact ó uaine go uaine. Tá rceal ari suph ab amhán a ceap Seán é ar buacail a bí pórt a le cailín, ir suph imtiú ra dhrainne inna "Seadna fíadóna," suph éirí pé veic mbliadóna amuig; nuair táinig a-baile suph capad a bean ari; suph aicín reirean ire, ir náir aicín ríre eirean. B'é reo an comhán vo tárlair eatorra.

XLVI. Ó m. IX., 340; Lrcm. 45 an e45.

Seo amhán atá coitcianta fóir mearc ná noaoine, agus vólta an rceil, ir iomda agharruad atá tagairte eall 'r adhur ari. ní gábad iao d'áiréam anro.

XLVII. B 38, 124; G 24, 134; Ó m. VII., 198; Lrcm. 45 an e45

L. 2, cantar le máirtíú ruad, G 24; L. 17, uib-re a leamhar dar leam an f., G 24; L. 18, i n-imir b., B 38; L. 19, n-a gchitio, B 38; L. 24, u'fás rin ár námair, G 24; L. 26, bí rúgac go c. ir fanair, G 24; L. 30, i ngleó 'r i gcoirctí coirnaimead, G 24; L. 34, 'r náir fásad cupad san tiomairuad ir taoball i n-am, VII.

XLVIII. G 23, 177; B 38, 108; C 3, 38; M 14, 165; N 32, 187; Ó m. IX., 491; XII., 233; Ó Omeada; Lrcm. 45 an e45.

L. 1, mé dom lúige, Ó O; L. 6, 'r ir rméirle himearfa. N 32; L. 15, reada amac, N 32; L. 20, réirte éirio, N 32; L. 24, náir daoal a neart, B 38, C 3.

XLIX. G 23, 177; B 38, 109; C 3, 39; M 14, 166; N 32, 188; Ó m. IX., 492; XII., 234; Ó Omeada; Lrcm. 45 an e45.

L. 8, mac C 3; éleirig éaim XII.; L. 9, cao vo geabad reada vo éagmuir, C 3, B 38, G 23; L. 12, céarad ari fásair, Ó O. B 38, C 3; i dhraodar nime, N 32; L. 17, ceart an rtair, Ó O; rreair, IX.; ná laoi. N 32, IX.; L. 24, n-a mearc 45 canad, Ó O.

L. Ó m. IX., 452.

LI. I 26, 104; N 14, 203; B 38, 123; B 5, 154; Ó m. VII., 2; Stowe A, IV. 2, 100.

L. 4, an rraice, I 26, Stowe; L. 6, vo trall, N 14, B 38; L. 13, palacab fíar, N 14. VII. L. 19, tá himeall. I 26. 45 tagairt von amhán ro veir Ó Comhairte ar leatana a 393 ven mBetham Catalogue: "... a satirical poem by John O'Murphy on the death

of David O'Gleeson, a bum-bailiff, who was stabbed to death in the streets of Cork in the early part of the last century (April, 1737.—Ed.). It appears from this poem that Gleeson was rather a troublesome messenger between the alewives and tavern-keepers of the Beautiful City, and their loquacious customers of the bardic profession. The poem is witty and sharp." ní'l don tagairt ran amháin do mháin leanna. agus ar an dóigh-ran níor fádao' o'ó Comhairle na ríle ó'áitíuádo gan fáe.

LII. ó m. X., 138.

l. 5. Do théab(air) iódas lán tear, lrcr.; l. 15, b'éigin átarhuádo focail amáin a déanam ar an line reo.

LIII. B 38, 93; C 3, 37; ó m. XCV., fol 204; IX., 85; XI., 211; Reeves, 857, 58; lrcr. ag an eas.

Sa leabhar B 38 amáin ip eadó geirdear iomlán na n-airtí reo. Tá cuio Seán féin (88 line) ar faáil inna leabhair reo. Reeves agus C 3. inr na leabhair eile ní'l le faáil áct anuar go veiréad line a 44. b'é Seán féin á rcpib leabhar XCV.; ní faáitir den airte reo ann áct a bfuil anuar go uí "trearairt ip bfuil." l. 1, "ní som náir an gearán," i gcuid de rna leabhair; l. 5, an gníom rom níor rmaoinis, eas.; l. 12, na cúil eas.; l. 18, i n-éigean u., eas.; i ngébeann, IX., XI.; l. 33, na bpaóruisim géin, C 3; l. 44, gac cúige ar bit, C 3; l. 57, cuing truas an ríis, B 38; l. 58, ar an beairas, Reeves, C 3; l. 60, na gcaoirib nime, Reeves; l. 65, gníom ná luádaim. Reeves; l. 71, boctanaoir. Reeves; l. 80, ar a gcóiceann, B 38; l. 83, gan fuirm foígná, C 3; l. 84, ip bheoiteáct, B 38; l. 88, i nveiréad cova Seán, ra leabhar B 38, tá: "beannaáct Dé agus St. agusirín do gac nuine véairar amen." l. 160, i nveiréad cova éamuinn ve bpal, ra leabhar B 38, tá: "ip leór a bfuair an bteamnáct ve éreiréail ríle i noiaó éreirte na caoirac."

LIV. ó m. IV., 76.

Ní féidir a deit veimníteáct de gur b'é Seán a éap an airte reo ar don éor. Tá ainm éamuinn ve bpal or cionn cova na ríleáctá ann go háirte. Marra mbead gur learc liom don níó u'fágaite im óiaó ní éiririnn irteáct é. An leabhar ar ar rcpíobad é i IV., ní fuláir nó bí truaillisíte.

Áiream

an leabhair do scríbh seán na ráiteádas.

Níor éirí an leabhair ro a cur amach san cunnur éigin ann ar na leabhair a scríbh Seán, i r baobalac ná fuil le faéail uíob anoir áit scríbh beag. Tá tuairisc ann ro ar gac leabhair ve déantúr Seán agus ar gac tairna do leabhair ná déantúr, dar buail umam-ra. Táim veimníteac óe go bfuil a tuilleac aca ann, áit "i r leór ó móir a uíceall," agus féarom cur leir an áiream ro ve méir mar gheibmí tuairisc.

Ní beac rliže ann ro ó Clár iomlán ar gac leabhair. ní déar na áit gearr-tuairisc a cur ríor ar na leabhair agus gíotai eóluir ó láim an scríbhneóra a luac, le fuil go bpoín-paíor cun bheir áite a cur ar an bpoín féin. Ní féidir ríar líríteac na faeóilge áite a scríobac go uí go mbeir cinn-fíor le faéail ar obair scríbhneoirí ve faéar Seán. Le linn uíbhé na gearrleannáin o'uibhígearar ríu go uíceallac ar ron na faeóilge, agus roin a gairíor uon traobal, san fuil le gurac ná le gearr na báir, áit tóe cōir ceana ar fean-fuac ná uíre uíeúir.

Nuair a éiríar an lá 'n-a bfuil go an uile uíne aca a éion i r a gearr féin, ní áireamíar Seán na Ráiteádas ar an noíam i r fála oíe. Tá ionac buíote áite i meac na raóiríteoirí i r uíre ná noíeáir le oíe-éleac scríbhneoiríe-áit i r le háineán oíe ar ron na faeóilge.

san agusam ríogá:

1. 23 C 14. 1752, éoirí-ríac an áirínn. Tá an nóta ro ar leatánac 172: "Fíne le Seán ó Muiréac na Ráiteádas, a gearraí na bheir, an 16 lá do December ran mbliáin 1752; Don uíeúir áit an tairí míeál ó Sionnaí, a gearraí lagac."
2. 23 M 50. 1740-7. Scéalta áit agus tuairisc ar beac naomí áite ve naomí na ngeacal, mar atá páirí, fionán loá laoi. Ciapán Saíre, moíra lea móir, diaclán uíreac, báir cōiríge; tomár cantaríur, Alexiur. i mbhíac an leabhair ro tá Clár a scríbh Seagán ó uíle.

Ar leatánac 54 uí-geiríar: "Fíne beac páirí, le Seán ó Muiréac na Ráiteádas an dar lá óe December, 1740."

Ar leatánac 200: "Fíne (iompáin gearraí ó gearra), nóin tairí ceo-bhacal, le Seagán ó Muiréac na Ráiteádas i gearraí na bheir, an XIV. lá uen móir July ran mbliáin uíoir ar bhuacalóir agus ar slánacóir. a. íosa críost, 1711."

Ar leatánac 241: "Eactra Cloinne Imael"—Ar n-a rchíobad le Seán Ó Muiréasa na Ráitéineac; 5Carrmaiz na bfeair, am coollata, oirde Satairín an 14th lá do naoimí ran mbliadain d'aoir Chiorc 1747. So seusa Dia Shára agus Trócaire do ar ron a fadair. Amen."

3. 28 L 17. 1744-5. Seann-dánta veiríde 77l. atá ra leabair ro. Tá 155 leatánac folio ann. Tugann Eoghan Ó Comhairde áro-molad d'admu an leabair reo.

1 nveiread leatánac 70 (a), do-geirdear: "Sean Ó Muiréasa 5Carrmaiz na bfeair do rchíob ro, an 17th lá do veiríde ran mbliadain MDCCXLIV."

Ar leatánac 97 (a): "Seán Ó Muiréasa na Ráitéineac 5Carrmaiz na bfeair do rchíob an leabair ro so roide reo; ar n-a éionrghad an dára lá véas ve Oéirí; agus anuiz an rchíobad haon do Xhí ran mbliadain d'aoir ár Slánuiz-éóira i.C. 1744-5; ar n-a éosa a leabair reanua do rchíob an veirídeleiréac Doimnall Ó Saóra éisín, acé ní bfuair amac cá ham. Ir a reirb Séamus Míic Coitir 5Carrmaiz d'arimada, a nuib liadain atá ré."

Deir Eoghan Ó Comhairde ra éunntur a éugann ar an leabair ro, "Hodges and Smith Catalogue," leatánac a 591: "There is a poem beginning at folio 45a and ending at folio 46a in the handwriting of James Mac Cotter, dated 22nd September, 1744, but his name at the end is partly cut away by the binder of the book. This is an excellent hand."

Ar leatánac 136a, léisdear: "Ar Láim-rchíobinn Liam Ruair Míic Coitir .i. file foglama fóiríonta b'eao eiréan, (Trócaire ó Dia so bfaíad), d' aitérchíob Seán Ó Muiréasa na Ráitéineac an méio atá ó leatánac 97 so roide reo, 1 míora toiriz an fogmair, 1745."

4. 28 A 36. 1762. 416 leatánaiz ann. Parhdear an Anna. Tá an t-eóluar ro ar leatánac 413: "Ar n-a rchíobad le Seán Ó Muiréasa na Ráitéineac 5Carrmaiz na bfeair von déair Doimnall Ós O Cearbail, Sagar reair ríeóirce ruafóclac an pobail éasaona. Míor máirca, 1762."

5. 23 N 13. 6 leatánaiz. D'é Seán a rchíob leatánaiz 224-9 an leabair reo, acé ní ríor caóin do rchíob. Amháin atá ann, cuio aca ó Dáit Ó bhuarair. 1 nveiread leatánaiz 229, tá an éainnt reo: "Eadarluar airnéain agus áro-veirir, oíoc-peann agus an veirídeacé ar vual d'oirde reoc lá, noé ionar rchíobad a uimóir ro, ra nveara nac biaó ní bur rghairda iná mar atá"

6. Láim-rchíobne uí Dálais, 25. Timceall 85 leatánac folio ann. Seannmóin ar naoim-fáoiriz. 'n-a veiríde-ran tá: "Fíonit ve rín, leabair éSeáin do báirir." Deata

Sean Ciapáin Saisíne: "Fínic iúil, 1758. 'Do máisgirtir Sean Bailir i gCoricabó." Stairéa Diaóda. Párliment na mBan 37 (b)—72 (a). N-a d'eiríeadó-ran: "foirceann le Sean O murcaba na Ráitíneac a d'eadhra 1757, do éseagan Bailir a gCoricabó. An cúro veiríó ve tóruigeaet Saisíne: "Ar na rghíobab le Seán O murcaba na Ráitíneac von tí leirab ionmhuin an ruaircear .i. m. Seágan do Bailir i gCoricabó móirí muhan." Meiríno Malíno: "Fínic ran móra máirca, 1757."

1 muis nuaóac

7. Ó m. 84. 1738-47. 260 leatanae. Dánta diaóda ann, Calanuar no féilíe. N-a d'eiríeadó-ran tá an tásma ro: "Tuis gurab a rean-meamnam do-léigte do éarhaingear na Cláirí agus na Calanóirí meomam agus am díaró; 8 beir 1739."

Tá an éainnt reo ar leatanae 261: "Cé cian ó topanuige-eab an leabhrán ro, do bí gan criochnuagab go roice ro do éionn an áomuo éoirí o'fagáil éirge go bruarar a leabhar an átarí Seán Ó bháin do rghíob an tálairí eógan Ó Caoimh é. Anuig an 31 lá do October, 1747."

8. Ó m. 95. 1754-5. Timceall 170 leatanae folio. Com-airlí, amháin, dánta ir rcealta diaóda ann. Ar leatanae 7 (a) tá rghíobta: "Fá do leabhráib éseáin builléao a gCoricabó é ro, ar otopanuagab a d'heacairge ar oteaet airneáin na n-oirce braba le Seán ua murcugab na Ráitíneac, a cCairte na d'earr. Oicéimí 18th, 1754."

Ar leatanae 68(a): "Do rghíbeamair dánta agus véantúir mar ir fearr do fíic linn go muisge reo cum caiteam áiríe agus cuiseactanuir von trealbóirí. Anoir cuirram ríor, a n-ainm Dó, i n-ár noiaró neite ir tairbíde agus ir tábaetairge cum eagna agus eóluir crieoirí agus crábair an léigteóra do d'heiríuagab agus do méasuagab."

Ar leatanae 95: "Foirceann, le Seágan ua murcugab na Ráitíneac i gCairte na d'earr, an 16 lá do naoimí ran mbliadain mDCCliii. Do máisgirtir Seán builléao i gCoricabó móirí muhan—do ghar é—.i. Sealbóirí, léigteanta an leabhar, gc. Duíeadur do Dia."

Ar leatanae 152 (a): "Molab le Dia. Foirceann von Teagarz Criofoairge-rí naoimí bonabentura, ar na rghíobab le Seágan ua murcugab na Ráitíneac i gCairte na d'earr, von ilcearoad eóluac .i. Seágan builléao i gCoricabó móirí muhan. Oicéimí, 1754."

Ար Լեւոնակ 152 (b): "Տեառնօմայրեւած ո՞ր օրեար
սօրս ար իւրեանս Ծ'ձօր Օ՞Տ նա Էրբած, ար n-ա Երբձիւլ Վօր
ԴՅիւծեօրի Է քեւեւծարի մեամբիւմ Վօ ԴՅիւծած ցիւր Օ
բօւմ."

9. Ο Κεαννατάϊν, 75. 1761. 'η-α τά κυριο: (α) Τηρί διορ-
 ξαοιτε αν δαιρι, 222 λεατανα; (b) Εοδαρι-ρσαι αν δαιριμυν,
 159 λεατανα. η-α τειρεατο πο νο-γειρεατ: "φοιρεααν
 λε σεάν ο μυρεατα να κλσιτεναε; ζεαρηαις να δρεαρ von
 εοζζαρεα ιλεαρεατο .ι. μη σεάν νο δαιλιρι; ζεορεατ μόρι
 μυμυν, Augt. 1761."

84n mBRITISH MUSEUM:

(Ὅσο πλείον ἐλάττω εἶς ἑμάσθαι.)

10. Add. 29,614. 1725. 62 leafanac folio. Deir ó Sháda: " . . . towards the end, somewhat defaced and mutilated, is written in an ugly but distinct letter by Seán O Murchadha na Rathaoineach .i. John Murphy, of Raheenagh (*sic*) near Blarney, County Cork, a good and a prolific scribe." Cat énuca, Cat muige mucpoime, Cat éluana Tairib. n-a deirdead ro vo-geibtear: "finit vo Cat éluana Tairib ar na rghriob nóin tréatáirín, le Seán Ó Murcháda an 13 lá vo November ran mbliadain d'aoir ar oigeáirina íora Cnóir, 1725." Tá laoirte riannaibéadca ann leir, i' amháin le vát ó dhrua-daí le heoḡan ó Caoimh, &c. Tá an ván a rghriob vát ó dhrua-daí ar ḡnóim an tsáiríreálaig i mbáile an faoitig ann, agus n-a d'iair-ran an éainnt reo: "Ar n-a rghriobad ó láim an uḡdaí .i. dáibí ó dhrua-daí."

Latinscribõne i seilb an Canõnais o murcãda:

11. 1751. 114 λεσταναις ann. δεατα πάρομαις, αν έεαο μνο
ann : η-α ύειρεαδ-pan τά an ταγμα po: "Σοναδ ή rin δεατα
πάρομαις ναομέτα .ι. πριόν πάρο άγυρ άρρεταλ na ήειρεαν,
αη η-α ργριόβαδ le Σεαδo O μυρχαδo an ναομάδ lá or
cionn a pítce vo ήμιορα μάματα, άγυρ pan mbliazwun o'aoip
έμιορε, 1751. ιτεim ζαδ έαζέδοιη ζηαδoδ vo έίξφρo an
δεατα po, ζυιτε zo ουτμαεταδ έun oέ άγυρ πάρομαις ναομέτα
αη pon pláinte m'anna, άγυρ zan me loctuzad tpe ζαδ
οεαημαδ άγυρ ζαδ ρμοιερζηδιονν oά ηοεαημαδ.

Το ζήτημα δια εδραϊσμένην πίστην στελεχάρων σοῦ Χριστοῦ πόσῃ
 λέοντος μιλίῳ τον βυθισμένην ἑλαινήν πίστην-ἐκπόσῃ
 πᾶσι ἡ πῆλη ἡ ἀπῆλτα να τῆς ἐκπόσῃ
 Το ἑλαινῇ ἡ πᾶσι τῶν ζῶντων πᾶσι τῶν ζῶντων.

Dionaid feartha me an fearó mairfeao, a éirinn lóchnann, ó rchíobair do beata le tairneam uot móir-éomáctaid
 go ríogáct na bplaitear beiri m'anam uon tigeair glóimhar,
 i maóaire na n-aingeal as caiteam na ríoir-cóirfeac."

Ir uóiz liom suri b'é Seán féin a éap an dá mann ro, níoir buailéadar umam i n-aon áit eile. Tá a óeallmáir oíra go nveairnab iao san rmaoineam moiré mé, san ullmúgao.

Tá beata San mairgairiata ann leir, phroosa an dána óimz i ngeóilz asur i mbéarla (ón áeairi Seán O bhuain, eapros éluana ir Ruir), pariréar an anma: 'n-a veirneao ro veir an scribneoir: "as ro pariréar an anma, ar n-a rchíob le seašan ua murchaóa asur ar n-a éiríochuagao an ceatmáao lá uon móira December, asur an bliagáin u'aoir an tigeairna mile, reacr gcáo asur aon bliagáin vóas ar uarícto, an tan oo bí as teagarsao tréaprgoile as inre an Ringce. ba éuir an cúram laotamail reo, a léagtoir capéannais, asur an buaiream oo gnat-leana ar rtaio érioblóveac úo, cum na hoibne reo oo beir loctac i n-iomao u'áitib, asur cum san a beir níra léirrchíobta; oir go gnat ir ran oícte, asur rin go mó-imic le oíoc-folur oo rchíobao é. ba éuir fóir an leabair oíoc-rchíobta, uoiléigte, ar ar éarraigz an leabair ro, cum a beir éom neam-tairneamac asur atá ré. iteim dá bhríz rin oir oo leatrgéal oo gááil, asur meoóan asur an iteinn le ar éionnrgnar an raotair ro .i. mún glóime Dé oo méauugao asur lear m'anma féin asur mo éomuiran, oo mólaó, asur guróe go uéiracac cum mo éruéaigteóira fá érócaire asur an beata rútaim oo éabairt óam oo éorao an mún meamráirte."

Sé éraobrgaoile gearalta: n'éirinn an t-ait veirneannac ann. fé n-a bun rin tá an éainnt reo: "Seagán O murchaóa oo rchíob an reanúr ro, iar n-a éiríochuagao an éáo (?) lá uon abraon ran mbliadain u'aoir ar slánatóma, 1752 an tan oo bí as teagars as inre an Ringce. atá rúil agam, gíbe léagtoir tuigronac eagnuiré léigfíó an beag-éatair ro, go ngeabairt mo leirrgéal i otaob a bfuil oo loctac ann, asur go mbiair éom capéannac ran asur érócaire oo guróe óam go uéiracac.

12. 108 leatanaiz. ní háiriméar an bliadain n-ar rchíobao é. eócair-rciat an áirinn atá ann, asur mac ramail an-rószanta. ón rchíobinn ir ón bparéar uóeairrainn suri ran bliadain éáoia (1751-2) oo rchíobao leabair 11 oo rchíobao é reo leir. Tá an tásma ro i nveirneao an leabair: "as rin veir le heócairrgiat an áirinn, ar n-a rchíob le seaóan O murchaóa, go mó-imic le oíoc-gléar asur le mórcúro veiréir; dá bhríz rin iteim gac

λέαξτόρη ιονήμιον ψίμ λειτέρζεαλ το ζλασαό τρε ζαό νεαρ-
μασ αζυρ υροϊέρζήβινν οά νεαρημαό ανη. ψινιτ. Sempet
veo ζηατιαρ."

ΑΝ ΜΕΙΟ ΣΕΟ ΖΑΝ ΤΥΑΙΡΙΣC :

13. 1 η-έαζμουρ να λεαδαρ ατά άιηιμήτε τυαρ, ζειδμήσ ταζαιρε
το φομυρ φεαφα αη έιηινν α ρεριβ Σεάν αη φυλάιμεαή αν
αταρ μίσεάλ ό Σιονναίξ ραν μβλιαθόιν, 1745; αζυρ αν
ραοταρ céαvα α ρεριβ υό πέιν τιμcéαλλ βλιαθόιν α 1750.
1 ηυειρεαό αν céαv λεαδαρη αca-pan το έυιρ Σεάν αν ηανν
οαρηαό τοραό: "Le bhoirtuζαó minic," αζυρ ρα οταρηα céανν
το έυιρ, "ό ρ ρεαρ ζυρ ρεριόδαó, ηηλ."

Το έυιρ Σεάν άηηράν α XX .i. "Ζυιόε ζαό Cλέιρηζ" ;
λεαδαρ έίζιν οαη ρεριόδ ρέ. ηίση ηυαίλ αν λεαδαρ ροιν
umam.

λεαδαρ ειλε α ρεριβ Σεάν, αζυρ ná φυίλ α τυαηιρε αζαμ ιρ
εαó έ ριύσ ζο όφυίλ ταζαιρε υό ; ηεήημάό άηηράιν α
XXXVI.

ΡΟ-ΕΑΖΝΑΙ ΤΟ ΣΕΑΝ.

14. 23 E 14, ραν αζαυαή ριόζόα. υ'έ Σεάν ό υάλα α ρεριβ
αν λεαδαρ ρο, ι μβαίλε άτα Cλιαέ, ι μβλιαθόιν α 1846. Αη
λεαταναό α'ναοι ι ηυειρεαό υυαίλ Cατάιν, υειρ ρέ: "I
copied the above poem as well as those which are to follow
from an old folio MS. which appears to be the joint production
of David O Brodar and John Murphy, of Rahineach. The
following note is at the foot of this poem in Murphy's hand-
writing: 'η Σεααν ο μυρχυζη(αó) να ραηαιοιναό α
ccαρη(αó) να υφεαρ ι μβαηυντα(έτ) μυρζημοιόε α ccontae
Cοηκυιόε το έοραηυίξ αν λεαδαρ ρο ρεριόδ αν έη λα το χβεη,
1724, η το έυιρ υά céαηζαλ α cCοηca έ Cαταρη Cαρζα, 1726.
η ρα ηε αοιρ αν ρεριόδνεορη αν ταηρην, .i. VI. βλιαθόνα XXε
ζυρ αν μάητα ρην.' By this it appears that Murphy was
born in March, 1700. In every letter and contraction I have
adhered faithfully to the copy before me. John Daly, Dublin
May, 1846."

Αη λεαταναό, 43, το ρεριβ "ρáiτε υί Cεατλαίξ ηια Σιη
Seámuρ" υάιβί υί όρυαυοαρη, αζυρ η-α υιαó υυδαηε ρέ:
"I copied the above poem from the Murphy MS. which was in
such a mutilated state as obliged me to leave all the blanks
which appear in the poem. By the last stanza it would
appear that the author, David Bruodar, left his native land for
a time.—John Daly."

Αη λεαταναό 74, το ρεριβ "Cυιηρεαó cλυαίλ" υάιβί-υί
όρυαυοαρη, αζυρ η-α υιαó: "Αη η-α ρεριόδ αρ αν λεαδαρ το

ῥηγίοδ αν τ-υζοαμ πέιν (.ι. Ὀάιδι Ὁ Ὀρυαοαμ) ραν μβλιαθ-
αμ, 1627 (? 1687) μιον-ρα Σεααν Ὁ Ὀάλαθ ι μβαλε ἀτα Ἰλιαθ.
1846."

15. 23 D 18, ραν ἀγαοαμ ῥιοζῶα. ἀμ λεαταναθ 360, ι
νοειμεαθ Ἰαθ Ἰλυαμ ταμθ τὰ αν τ-εόλυ ρο : "Ἰαθ Ἰλυαμ
ταμθ ζον(αθ) ριν. ιαμ να ῥηγίοδ le ioseph mac mīcīl ὀιζ
υί longáin αν 20 lá το December, 1857, ἀρ λεαθαμ το
ῥηγίοδαθ le Σεααν Ὁ μυχ(αθ) να ῤαίτνεαθ ραν μβλιαζαμ,
1725. τὰ αν ρεαν-λεαθαμ ανοιρ ἀ ρειλθ William Hacket,
ἀ μαιμυρτιρ να Κομμανν ἀσυρ ζοιμτεαρ το λεαθαμ Ὀυαντα
Ὀάιδι Ὁ Ὀρυαοαμ." Ὀ'φείοιρ ζυμθ εῖ ρεο αν λεαθαμ ἀτά
ρην mBritish Museum.
16. 23 E 15, ραν ἀγαοαμ ῥιοζῶα. ἀμ λεαταναθ 275 τον
λεαθαμ ρο ἀ ρεμθ αν longánαθ ζειδτεαρ Ἰάμ λεαθαμ ειλε.
Scéalta ἀσυρ λαοιτε ριανναίζεαττα να ηεαρμαιοθε θί ανν,
αν λεαθαμ μμυμνεαθ, αν λεαθαμ ζαθάλα, ἡμλ. Seo μαρ
Ἰαζμανν αν longánαθ το : "Ἰάμ αν λεαθαμ ἀτά ἀζ τομάρ
mac R(οιβεάρ) Ὀ(μεατναίζ), το ρεμθ Σεάν να ῤαίτνεαθ
τιμθεαλλ να βλιαθνα, 1762. ἀζ ρο αν Ἰάμ ἀυειμμ." ιρ
τοῖζ λιον ζυμ ἀρ αν λεαθαμ ὕο Σεάν το ταμμζεαθ Egerton,
112.
17. Ὁ m. XL. Ὀειρ ρεμθνεόιρ αν λεαθαμ ρεο ζυμ βαينهαθ
κυο τον ρολάταρ ἀτά ανν ἀ mac ραμαιλ το Ἰαρμμμζ Σεάν
να ῤαίτνεαθ ἀ λεαθαμ ἀ ρεμθ τυινη το μμυμντιρ μμολ
Ἰοναιρε.
18. British Museum. Egerton, 112. Ὀ'ε μμυμρ Camfrónαθ
Ὁ Concubαμ ἀ ρεμθ αν λεαθαμ ρο. Ὀυινη το ρολάμμθ
Seán να ῤαίτνεαθ το Ὀ'εαθ εῖ το μείρ υί ζμάυα.
19. 23 K 12. 1722. Seo λεαθαμ το ρεμθ μμθεαλλ ὀζ
Ὁ longáin ι μβλιαθαμ ἀ 1824, ἀ λεαθαμ το ρεμθ Σεάν να
ῤαίτνεαθ ι μβλιαθαμ ἀ 1722. ἀζαλλαμ να Ὀρφομσ αν
ανν. Ὀειμτεαρ ι λεαθαμ Stowe, F IV. 3, ραν ἀγαοαμ, ζυρ
"τιμθεαλλ να βλιαθνα Ὀ'δοιρ Ἰμιορτ, 1720" το Ἰαρμμμζ
αν ταταμ Concubαμ mac ταμμτεαίν αν λεαθαμ ἀ λαοιμ ζο
ζαεόιζ.

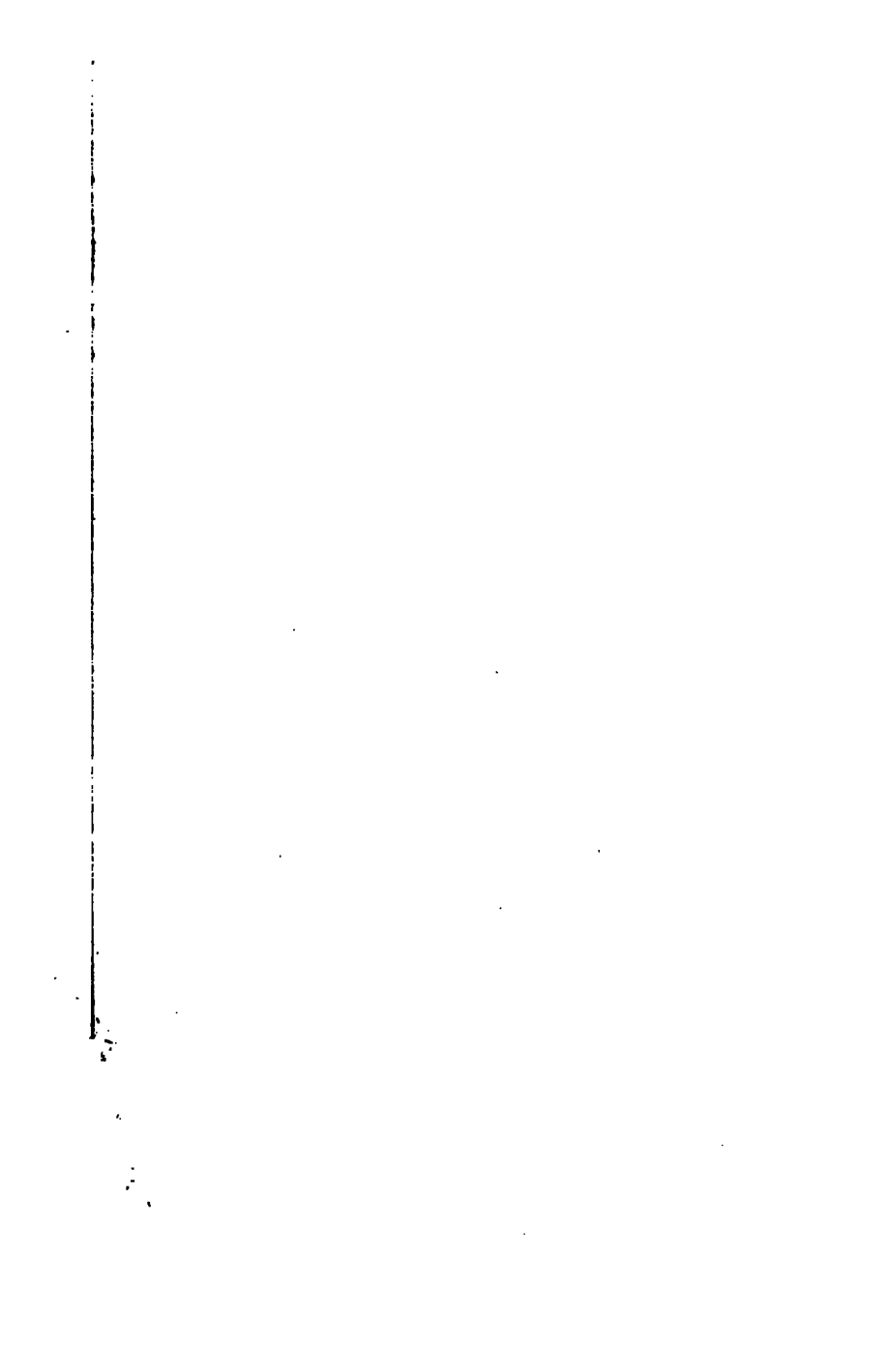
CEARTUÍGÁD.

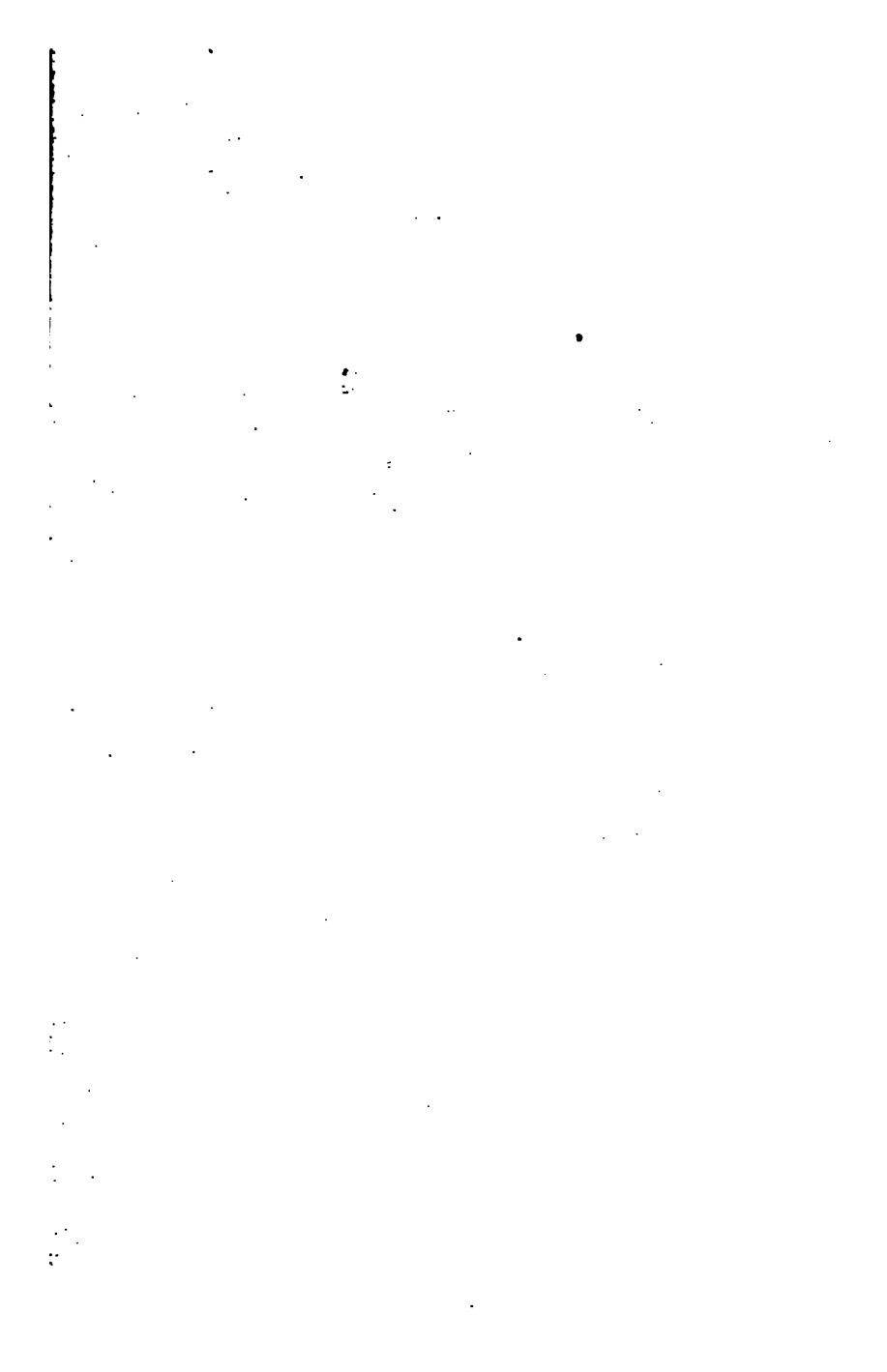
Ar leathanac 492, líne 4 haon, léiḡtar: "Tá fapairne."
 Ar leathn. 113, l. 3, i n-ionad "múirín," léiḡtar "múirín."
 Ar leathn. 127, l. 31, i n-ionad "rpeallairne," léiḡtar "
 rpeallairne"

San "Aimeán Ainmneac" vudhatar 50 bfuil an tathair
 ióreph mac Cairteáin tamall amac ó ionad adlaicte na
 nuaime i meilg Óin bolg. Ní fíorí roin. Tá fé curta i n-a
 mearc, i otreó an éúinne tair-tear ven meilg. Act tá a dḡair
 ó tuair, aḡur an rcriḡinn ar an lic ór a éionn ar-an ḡcuma
 ḡcéadna, ar fon ḡur ó dear atá caḡ móir-timceall air.
 Deirtear ḡur ḡnátac rḡarar vo éur 'n-a luigḡ contráiróa vo
 tuatá. Sióí an rcriḡinn atá ar an lic:

"Here Lyeth the Body of the Rev. Joseph Curtain, Parish
 Priests of Dunbolg, who departed this Life the 20 day of January
 1752 in ye 56th Years of his Age."

Sa cunntar a tugar ar an ḡcéad aighear a tárlair ioir Seán
 i' an tathair Seán Ó Dhuain, vudhar ḡur mionc rḡarar, an uair
 uó ná ḡcam-óligte, ḡan éadac ar leilg á cáiteam aca.
 Deirtear liom naḡ fíorí roin. D'éirir é. Act v'innreap an
 rceal féir mar vo hinnreacó sam féin é.

3 2044 011 806 890

THE BORROWER WILL BE CHARGED
AN OVERDUE FEE IF THIS BOOK IS
NOT RETURNED TO THE LIBRARY ON
OR BEFORE THE LAST DATE STAMPED
BELOW. NON-RECEIPT OF OVERDUE
NOTICES DOES NOT EXEMPT THE
BORROWER FROM OVERDUE FEES.

